

DE ORTV
ANIMAE HVMANAE
LIBRI TRES

FORTVNII LICETI GENVENSIS,
PHILOSOPHI, ET MEDICI,
In Pisana Academia Professoris.

A D

BARTHOLOMAEVM TVRRIANVM
EX LAVANIAE COMITIBVS,
MEDICVM EXCELLENTISS.

GENVAE,
IN AEDIBVS IOSEPHI PAVONIL MDCIL
SVPERIORVM PERMISSV.

DE ORTU
ANIMAE HUMANAE
LIBRARES
FORTVNI LICHTI GENVENSIS,
PHILOSOPHI, ET MEDICI,
In Piana Academiae Professoris.

A D
PARTHENONIAE MUSEI TRIVIAE
EX LIBRARIIS COMITIBUS
MEDICINAE EXCELLENTISS.

GENVAE,
IN AEDIBUS JOSEPHI PAVONII MDCCCII.

BARTHOLOMAEO

TYRRIANO

EX LAVANIAE COMITIBVS

DOMINO SVO COLENDISS

FORTVNVS LICETVS A REHO

S. P. D.

VAE à probis; atque à specta-
tis viris; laus est, BARTHO-
LOMAE TYRRIANE,
eam non tam iucundam uti-
litate dixerim, quam iucun-
ditate vilem; vnde & ille
apud Accium non tam se lau-

dari, quam à laudato viro letabatur. Neque verò
aliorum hæc, quam vt tibi suscepti operis ratio-
nem paucis exponam. Non te fugit, opinor, me
Bononiam quum a gerem sapientissimi viri illius, ac

que Peripateticorum celeberrimi, FEDERICI
PENDASII auditor, & alumnus, librum à patre
meo olim editum de Genitalium usu, ac dignitate
typis dandum accepisse; quem quum avidius le-
ctitarem, sententiam, qua dicebatur Hominis ani-
mam semini actu inesse, offendi; quæ excussit illi-
cò dormiturentis animum, ad accuratiorem ea
super re animadversionem quasi evocans. Con-
spexi ego, relegi, expendi, tum dubitationes, &
scrupuli nescio qui injecti. Sed expediui tandem
quoquo pacto mentem sollicitudine, efformato
De Anima seminis libello. Quem, veluti præco-
cem studiorum meorum fructum; etiam tum Pa-
tri Genus Medicinam facienti obtuli. Inde ali-
quot post annis quum isthuc laurea insignien-
dus venissem, præter spem probatissimorum Patrum
hujus Ven: Collegij censura non improbatum in-
tellexi; tuaque potissimum Doctis. TURRIANE:
qui etiam me ad eiusmodi summæ laudis studium
maximopere es cohortatus. Quod illicò tantos
addidit animos (laudata siquidem crescit) ut exer-
tis viribus simultuanum opusculum ad incudem
revocharim; immo verius in fornacem, ubi pe-
nitus refunderetur: unde ex pusillo in iustum hoc
excrevit volumen; apparent enim DE OCTO
ANIMAE HUMANAE LIBRI TRES. Qui
quum renasciam cupiant, & in vulgus exire quasi
gestiant,

gestiant, tibi, id ipsum quicquid est operis, in perpetuum grati animi, & obseruantiae debitae monumentum inscribere, ac nuncupare potissimum volui. Nec inconsulto; quum enim perturbatissimum hoc saeculum, bonis studijs parum æquum, & gratum, defensores flagitet, nullibi magis, quam sub **TURRIS** munitissima praesidio ab omni liuore intactum fore existimaui: quum etiam illi à splendore tuo non parum lucis sciam accessurum. Is enim es, quem extra omnem inuidiae aleam positum, optimi quique colunt, & suspiciunt Philosophiae, rectaeq; Medicinae alumnium, autorem, & decus; ut qui ipsam ad quintum iam lustrum studio non intermisso exerceas, operibus ampliferas, vsu denique diligenti collustres. Nam huic natus, huic laboras. Hinc librorum tanta seges, cultumq; Musæum. Immo & **ODOARDVS** frater vnicus (qui enim sacram **D. FRANCISCI** familiam profitetur, tibi hac in re quasi decessit) tuo excitus hortatur hanc vsq; ad lauream prosequutus est. quam eandem viam tuis signatam, atque imprefsam vestigijs **FRANCVS** filius indefesse iam ab octennio insequitur, te iubente. cur? tibi profecto ut quum praesidio ad isthaec studia fuerint, Medicinae commodius, vtiliusq; deseruias. Iam verò de incredibili tua in litteratos humanitate; de summa in pauperes liberalitate; de diligenti in ægro-

tantes

rantes officio; de celesti tua Iatrochymia diu nimis
 optata (quæ ò si prodeat iam, ros arescenti sole) de
 religiosa in DEVM pietate; deque actionibus egre-
 gijis, quas vbiq; profers, ductus bono illo genio,
 Medela Dei, qui tuo cunctis honis inhaeret pectori,
 nihil dicam. Neque n. est in praesentia mihi, decre-
 tum virtutum tuarum panegyrii contexere, quum
 ampliores omnino sint, quam vt hisce angustia
 capiantur. Vnum illud rogatum dumtaxat velim,
 Claris. T Y R R I A N E, vt leuidense hoc munus, vt
 potè primum perquam mediocris ingenij mei par-
 tum, pro tua humanitate, & veterè in omnes sa-
 pientiae amatores benevolentia, æqui boniq; fa-
 cias; dum etiam memineris multas gentes lacte,
 & mela quandoque falla litare, quia thura non ha-
 beant. Vale, & me ama. GENVAE X V. Kalendi
 Nouembriis. MDCII. O.

IO. BAPTISTA PINELLVS
 IN EXCELLENTISS. DOCTORIS
 FORTVNII LYCETI
 LIBROS DE ORTV ANIMAE HVMANAE.

LIBER PRIMVS. De generatione animae humanae.
 Liber secundus. De sensibus & motu animae.
 Liber tertius. De intellectu & voluntate.
 Liber quartus. De vita & morte animae.
 Liber quintus. De immortalitate animae.
 Liber sextus. De resurrectione & iudicio.
 Liber septimus. De gloria & reatu.
 Liber octavus. De peccato & poenitentia.
 Liber nonus. De regno & imperio.
 Liber decimus. De fine & ultimo fine.

De generatione animae humanae.
 Quisquis hunc librum legit, animae suae
 Originem, vitam, & sortem agnoscat.
 Quisquis hunc librum legit, sensibus suorum
 Motum, & vim, & usum agnoscat.
 Quisquis hunc librum legit, intellectu suorum
 Voluntas, & vim, & usum agnoscat.
 Quisquis hunc librum legit, vitam suam
 Mortem, & sortem agnoscat.
 Quisquis hunc librum legit, immortalitatem suam
 Agnoscat, & vitam suam agnoscat.
 Quisquis hunc librum legit, resurrectionem suam
 Agnoscat, & iudicium suum agnoscat.
 Quisquis hunc librum legit, gloriam suam
 Agnoscat, & reatum suum agnoscat.
 Quisquis hunc librum legit, peccatum suum
 Agnoscat, & poenitentiam suam agnoscat.
 Quisquis hunc librum legit, regnum suum
 Agnoscat, & imperium suum agnoscat.
 Quisquis hunc librum legit, finem suum
 Agnoscat, & ultimum finem suum agnoscat.

Perill. D. D. BARTHOLOMEO TURRIANO,
Doctōri Medico Præstantis.

CAROLVS ENGRANDVS Belgæ S. Audomari.

DIGNE tuis; quibus es non inferiora sequutus,
Cui dedit à priscis Gallia nomen Anis,

Ardua Vis animi carlo se sustulit alto,

Et nitet, ut medio clarus Apollo die.

De TURRI cadit Umbra, sacre que terreat hostes

Pallados; hoc proprium nomen, Et omnen habes.

Ire LICETE licet, nil Zoilus impetet isthæc

Dum tibi tam fida sit statione locus.

Idem ad D. FORTVNIVM LICETVM Doctorem
Medicum in Academia Pisana professorem.

In suos libros de Ortu Animæ humanæ.

QUISQVIS Aristarchus curto centusse licetur,
Haud satis esse potest, si licet istud opus,

I Fortuna procul; nil te FORTVNIVS Urget;

Nam quæcumque, licet magna, LICETVS habet.

ΤΟΤ ΑΥΤΟΤ ΠΡΟΞΙΟΝ ΑΥΤΟΝ

Επιγραμμα.

ΑΕΤΙ ΕΝ ΤΕΡΕΙΑΣ ΜΕΤΕΙ ΕΣΤΙΝ ΧΡΗΣΙΜΟΝ ΑΥΤΩ,
ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΤΕ, ΘΕΩ ΕΡΩ ΕΙΣ ΑΓΕΤΩ.

ΤΟΥΤΟΥ ΔΙΚΕΤΟΣ ΔΕΡΑΙ, ΠΛΙΟΥ ΕΡΕΜΩ ΕΣΤΙ,

ΟΙ ΕΡΩ, ΑΒΑΝΤΑΝ ΠΗΡΑ ΔΕΡΤΕΡΑ ΒΙΒΛΙ.

ΜΑΘΙ ΜΕΓΑΛΟΝ ΕΡΩ, ΕΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΙ ΔΕΙΧΕΙ,

ΠΑΙ, ΕΡΩΤΕΣ, ΕΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΙ ΔΕΙΧΕΙ,

ΕΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΙ ΔΕΙΧΕΙ, ΕΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΙ ΔΕΙΧΕΙ,

ΕΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΙ ΔΕΙΧΕΙ, ΕΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΙ ΔΕΙΧΕΙ.

Επίγραμμα Εγγράφου Βελγίου Αποδομαίου.

INDEX

INDEX, ET SERIES

CAPITVM.

Resano totius operis continens Proposium, Ordinem, Divisionem, Necessitatem, atque vtilitatem vniuersæ tractationis. Fol. 7

CAPITA PRIMI LIBRI.

- P**rima proponitur opinio dicentium totam animæ humanæ naturam esse simplicem Intellectum immediatè à Deo creatum, & quadragesima die à conceptionis initio corpori iam organizato infusum. Cap. 1. 3
- Confutatur allata Opinio, ostendendo factum in vtro antequam sortitur intellectum à Deo, aliud genus animæ ab alio agente naturam fuisse. Cap. 2. 7
- Respondetur argumentis obiectis, ex quo monstratur animalia nati triri posse sine multiplici coctione alimenti. Cap. 3. 13
- Afferitur secunda Opinio Auicennæ dicentis animæ nostræ partem rationalem proximè oriri à Cholcodea; à qua & procedunt partes eius ratione carentes, sed mediante semine; quo vitur tanquam instrumento. Cap. 4. 19
- Expenditur Opinio Auicennæ, & probatur semet in generatione hominis non subire vires instrumenti, quo Cholcodea proximè uti debeat. Cap. 5. 21
- Satisfit rationi in oppositum, imo ea retorquetur ad hominem monstrando maiorem esse similitudinem inter animas rationis expertes, & agens materiale, corruptibileque, quam inter eas, & Cholcoeam Auicennæ. Cap. 6. 23
- Adducitur Opinio Platoniorum existimantium animæ humanæ partem intellectiuam immediatè à Deo summo prodire, partes vero caducas à Dijs iunioribus. Cap. 7. 25
- Platoniorum sententia expenditur, ostendendo vegetalem, ac sentientem animam in nobis; non à superis, sed à Parentibus Originem habere. Cap. 8. 29
- Soluntur Platoniorum rationes, interpretando multa obscura loca veterum, monstrando que Deos iuniores, quibus illi sint, esse efficientia remota, non autem proxima, vegetalis, ac sentientis animæ. Cap. 9. 31
- Promulgatur Opinio quarta Fernelij arbitræ animæ humanæ pæ-

I N D E X

- sem tum rationalem, tum ratione vacante à Cœlo mediante spiritu fetui conciliari. Cap. 10. 43
- Fernelij placita mutantur, probaturque nullam animi nostri partem sic à cœlo pendere; multaque Aristotelis loca explicantur; declaraturque quomodo Sol hæc inferiora illuminet, quod in exemplum affertur. Cap. 11. 55
- Diluuntur argumenta Fernelij, ostendendo Deum, ac Cœlum esse efficientia remota animæ nostræ vegetalis, ac sentientis; non proxima; & monstrando spiritum, caloremque naturalem in nobis à cœlo non esse, sed elementarem. Cap. 12. 66
- Exponitur Opinio quinta ex Pompo. & alijs iudicantibus animæ humanæ partem & rationalem, & rationis expertem originem ducere à Parentibus, non à superis. Cap. 13. 76
- Examinatur Opinio Hierardi, & Pomp. proposita, demonstrando animi nostri partem rationalem, non à Parentibus, sed à superis proximè orti; eamque non esse vilo modo quantam per accidens. Cap. 14. 86
- Resolviuntur aduersæ rationes, ostendendo mentem humanam esse omnino indiuisibilem, ac immaterialem, non in vniuersum corpus extensam, sed in præcipua corporis parte residentem, nec à Parentibus ortam. Cap. 15. 99
- Recensetur Opinio asserentium vegetalem, ac sensitivam animæ nostræ partem genitam esse, dum essemus in utero matris, ab anima ipsa materna sibi similem animam quoad partes irrationales generante in Embryone. Cap. 16. 103
- Ponderatur dicta Opinio, & ostenditur ab anima materna nullo modo posse generari animas mortales fetus in utero degentis. Cap. 17. 107
- Tolluntur argumenta obiecta ostendendorum in quibus filij possint assimilari Patri, ac matri; tum quomodo non semper agentia physica generent sibi simile; tum in omni generatione vniuersum esse distinctionem fetus; tum plantas omnes masculinam naturam habere, quarum femina: omni vniuersa est terra. Cap. 18. 116
- Septima Opinio Portij, & aliorum dicentium fetum in utero primis quadraginta diebus viuere beneficio animæ maternæ, ceu partem, ac fructum corporis materni; in partu verò fetui animam remanere sibi communicatam à materna iuxta partes caducas diuisa ad partitionem subiecti. Cap. 19. 129
- Conuellitur superior sententia demonstrando fetum in utero non viuere beneficio animæ maternæ, sed alterius sibi propriæ; neque esse vilo modo partem corporis materni. Cap. 20. 130
- Enodantur obiecta ratiocinia, ostendendo fetum non esse verè fructum matris; neque necessariò, qua nutritur, eadem anima sibi alimentum coquere. Cap. 21. 135
- Recitatur Octaua Opinio Alberti Magni dicentis animæ nostræ partes

C A P I T V M.

- partes ratione carentes nobis indi immediate à semine, non quidem ceu ab agente principali, sed tanquam instrumento operante in virtute Patris, qui est agens principale. Cap. 12. 110
- Alberti sententia destruitur, demonstrando semen non posse in generatione agere vt purū instrumentū in virtute Patris. Cap. 13. 141
- Alberti obiecta infringuntur, probando semen similitudinem non habere cum proiectis ab extrinseco, neque cum instrumentis artis. Cap. 24. 144
- Nonā Opinio Perennitatis iudicantis vegetalem, ac sentientem animam fetus genitam esse ab anima seminis, tanquam ab agente principali. Cap. 25. 146
- Perennitatis sententia rejicitur, probando semen non acquirere animam à partibus vniuersis in digestionē vltimi alimenti; nec aliā à sua animam sibi communicare posse. Cap. 26. 150
- Respondetur argumentis in oppositum, ostendendo semen cedere in materiam geniti, & nihilominus facere sicuti quæ ab arte, & aliquomodo esse, ac dici posse hominem. Cap. 27. 155
- Decima Opinio Aristotelis legitur in capite tertio, & in quarto secundi de generatione animalium, quæ tractatio diuiditur in quinque textus. Cap. 28. 158
- Afferitur circa primum textum expositio Io: Grammatici dicentis Aristotelem in eo nihil aliud sibi velle, nisi animam humanam in fetu primum edere operationes plantales, deinde animales, tandem verò humanas. Cap. 29. 165
- Explicatur interpretatio Philoponi, demonstrando totam animam humanam non indi fetui simul, nec simpliciter prius edere actiones plantales, deinde animales, tandem humanas; & hic agi de fetu in vitro, qui nec animales probet, nec rationales viles edit operationes. Cap. 30. 166
- Soluantur argumenta Philoponi, ostendendo actiones vegetales non fieri ope organorum, quæ primum fabricentur à vi formatrice; non absolute precedere sensuibus, & rationalibus; hasque non indigere instrumentis corporeis. Cap. 31. 173
- Alia huius primi textus explicatio adducitur ex D. Thoma iudicante verè quidem in fetum primam omnium recipi animam vegetalem, procedente tempore sensualem, demum rationalem; sed vbiq; priorem corrumpi ad ortum posterioris. Cap. 31. 177
- Consuellitur alia sententia D. Thomæ monstrando mentem non posse corpori vniri immediate, atque animam humanam non esse naturam simplicis essentie. Cap. 33. 178
- D. Thomæ argumenta soluantur, declarando quomodo plures formæ possint esse in composito; & quomodo prius, seu forma prior corrumpatur aduentu, seu etiam ortu formæ posterioris. Cap. 34. 184
- Declaratur primus contextus, in quo Aristoteles docet generatio-

- nam hominis fieri, tum interuentu animæ vegetalis, quæ prima opinionem in fetu reperitur tum ortu sensitivæ, quæ procedente tempore in conceptum recipitur, tum demum aduentu rationalis. Cap. 35. 188
- Propositur quædam secundi textus expositio, qua dicunt aliqui Aristotelem, in eo probare animam sensitivam non oriri à Parentibus mediante semine. Cap. 36. 193
- Restatur dicta expositio, monstrando ex Aristotele animam sensibilem inesse fetui à Parentibus mediante semine, & hoc non esse indignum cui associetur talis anima. Cap. 37. 194
- Respondetur ad obiectam rationem, declarando quomodo Natura solent inuicem connectere res valde diuersas. Cap. 38. 197
- Afferatur alia eiusdem textus Expositio ex Pompo, & Alexandreis dicentibus in hoc textu Aristotelem nomine mentis intelligere, non partem animæ humanæ, sed mentem diuinam, cuiusmodi est intellectus agens. Cap. 39. 196
- Expenditur hæc expositio, & probatur Aristotelem hic nomine mentis non posse intelligere mentem diuinam, sed partem animæ nostræ rationalem. Cap. 40. 198
- Pompo, & Alexandri ratio illa simpliciter putata insolubilis exactissime dissoluitur, & ad hominem retorquetur, monstrando intellectum humanum ad speculandum non uti organo corporeo. Cap. 41. 201
- Recensetur alia huius loci expositio ex Portio asserente Aristotelem hic nomine mentis intelligere, non intellectum potentia, qui nihil est antequam intelligat, sed intellectum in actu, cum solius omnis actus tum primus, tum secundus ab extrinseco est. Cap. 42. 211
- Confutatur expositio Portij demonstrando verius quod nam sit id, unde procedunt actus cuiusque animæ, & intellectum, quem vocat potentia, non esse nihil priusquam intelligat, neque à Natura, ut ipse ait. Cap. 43. 217
- Portij argumenta diluuntur, ostendendo fetum in utero tum alimentum suscipere non solum per umbilicum, verum etiam per os, nam primo quadragesimo formari animam & sensibilem, & rationalem; nec non declarando obiectam Aristotelis sententiam, puta mens nihil est ante quam intelligat. Cap. 44. 224
- Expositio Auerrois dicentis Aristoceli mentem humanam esse infinitam intelligentiarum abstractarum, seipsam dum firmis nobis communicantem; ideoque solam sicut extrinsecus aduenire; quam sentiens, & vegetalis anima nobis à Cælo infert; sed venite parentibus, ac semine seu instrumentis; quod sit ut non extrinsecus. Cap. 45. 232
- Conuellitur Expositio Auerrois, ostendendo animas vegetalem, & sentientem in nobis non oriri à Cælo venite parentibus, ac semine ut instrumentis; neque hic Aristotelem agere de mente, que abstracta

abstracta existens, & vnica omnibus hominibus assistat, quorum corpore vt origino vtiatur ad intelligendum. Cap. 46. 135

Auerois obiecta tolluntur monstrando mentem esse, tum formam in se formatam, & tamen cognoscere vniuersalia; dici corpori non mixtam; separatam, & actum a illius corporis; tum multiplicatam ad numerum hominum singularium, & nihilominus homines multos idem intelligere posse, inuicem doceri, & alter alterum intelligere. Cap. 47. 139

Interpretatio textus secundi, in quo Aristoteles docet factum in vtero antequam edat actiones aut vegetales, aut sensuales, aut racionales, habere animam vel vegetalem, vel sentientem, vel racionalem in potencia secunda, quae est cum acta primo; & animas racione carentes in eo fuisse genitas, quum sola mens extrinsecus tandem illi accedat, nullo mediante corpore. Cap. 48. 143

Explicato contextui comparatur textus vigesimus sextus secundi Physicorum, in quo docens Aristoteles quod usque Physicus possit considerare formam, explicat vnde, & Quomodo anima humana oritur, dicens Homo hominem generat, & Sol. Cap. 49. 150

Glossatur tertius textus, in quo Aristoteles ostendit Quomodo anima rationalis ante factum ab aeterno subsistat; quare racione semen, & a partibus formatur animam vegetalem, & sentientem, non autem racionalem: & vbi factus animam produxerit, in eo non remaneat reliqua pars. Cap. 50. 158

Exponitur quartus contextus, in quo docet Aristoteles semen, dum in vtero adiungitur extremum feminae, puta menstruo sanguini, in eo generare animam racione carentem, & ita conceptum fieri. Cap. 51. 166

Interpretatio quinti textus, in quo Aristoteles demonstrat partem animi nostri vegetalem nobis indi, dum fitus, a matre, sensualis autem a patre. Cap. 52. 169

Explicata Aristotelis opinio summarie proponitur, quae est, racionalem animam in nobis immediate a Deo pendere: sensitricem a Patre mediante semine, vegetalem vero a Matre. Cap. 53. 174

Examinatur Aristotelis Opinio, & ostenditur animam racionalem non existisse ante corpus: nullumque aliud ab elementari corpus habere; animam vero sensitricem fetus non esse numero diuersam ab ea, quae est in semine; & vegetalem non oriri a Matre. Cap. 54. 178

Soluentur Aristotelis rationes, ostendendo aliquid ortum posse esse incorruptibile; semen fieri partem fetus; & non esse partem racionem de fetu, ac de ouo subuentaneo: Cap. 55. 186

I N D E X

CAPITA SECUNDI LIBRI

- A** Nimam humanam non esse simplicem substantiam, sed adum essentialiter compositam ex vegetali, sensitiva, & anima rationali. Cap. 1. 295
- Non ab uno, & eodem agente prodire totam Animæ humanæ substantiam. Cap. 2. 308
- Agens peculiare, unde proximè oritur irrationalis pars animæ humanæ esse hominem. Cap. 3. 310
- In generatione hominis feminam non esse agens, unde primum motus principium, nec merè patientem, sed causam adiuvantem, & instrumentum masculo, qui propriè subit rationem agentis, ac generantis. Cap. 4. 312
- Semen habere in se vim procreatricem, seu vivificatricem conceptus, & formatricem partium illi necessariorum; atque ex consequenti animam. Cap. 5. 315
- Semen pollere non solum anima vegetali, sed etiam sensitiva, cuius ope, absque eo quod regatur ab Intelligentia non trante, vivificat conceptum, & format membra. Cap. 6. 320
- Monstratur animam irrationalem, quæ in semine est, oriri ab anima Patris quoad partes ratione carentes in emissionem feminis multiplicata, & divisa ad partitionem subiecti. Cap. 7. 326
- Ostenditur tum unde, Quomodo, & Quando animæ humanæ portio & vegetalis, & sensitiva, quæ in sexu est, illi reuera insitum Quomodo, & Quando fiat conceptus; & in eo formentur partes. Cap. 8. 330
- Unde, Quomodo, & Quando oritur, & fetus adæquat rationalis pars animæ humanæ. Cap. 9. 334

CAPITA TERTII LIBRI

- Q**uid obijci possit adversus ea, quæ De Ortu Animæ humanæ in superioribus ex propria sententia disputavimus. Cap. 1. 341
- Fœtum in utero sibi alimentum trahere non solum per umbilicum, sed etiam per os; nec reclamare Aristotelem; unde tollitur prima dubitatio. Cap. 2. 350
- Cur fetus, antequam in eo formentur membra, in utero maneat; & statim, ijs in illo efformatis, ipse ex utero non exeat; quare solvitur secunda difficultas. Cap. 3. 355
- Quod mens in profunda meditatione ad speculandum non utatur sensibus, neque sensuum instrumentis; & cur in Ecstasi sensus omnes feriantur à suis operibus; Quare diluitur tertia oppositio. Cap. 4. 360
- An in somno, dum sensus ligati sunt, mens, quæ ab ijs turbatur
potius

CAPITULUM.

- potius, quam adiunctur ad specularandum, suas exerceat minuta; & ita occurratur quartæ objectioni. Cap. 5. 364
- An mens ad specularandum impellatur ab appetitu, an ipsa ex seipſa ad id moneatur; & si ad hoc ab appetitu dirigitur, an dici possit ad intelligendam vti sensu; vnde infringitur quinta instantia. Cap. 6. 366
- Utum mens de mente Aristotelis sit ab æterno; & utum ipsa eadem adiuncta semel sensualem animam habenti, & in posterum residenti, dicatur aduenire enti in actu, an in potentia; & ita diluitur sexta, & septima ratio. Cap. 7. 370
- Productionem hominis non esse alterationem, sed generationis vere, ac propriæ speciem; vnde soluitur octauum argumentum. Cap. 8. 375
- An spiritus, calorue noster innatus sit simplicis, an potius multiplicis nature; & utum ex eius simplicitate necessario colligi possit animam item esse simplicem essentiam; Quocirca responderetur ad nonam difficultatem: Cap. 9. 377
- Utum anima sit forma totius compositi animalis, non autem partium eius sigillatim; an potius totum animal, & vnaqueque illius pars eadem forma polleat: Quate satisfit decimæ objectioni. Cap. 10. 380
- An irrationalis pars anime nostræ sit diuisibilis ad partitionem subiecti: & cur oua subætantanea extra alium ouipari non viuunt, sicut in eo; vnde satisfit vndecimæ dubitationi. Cap. 11. 385
- Quomodo pater possit suo semini in coitu communicare partem suæ anime irrationalis, non communicato intellectu: Quare soluitur duodecima oppositio. Cap. 12. 386
- Cut in homine id contingat vt in semine ejaculato permaneat anime suæ pars rationis experta, ea verò similiter non permaneat in alijs quibusque partibus à corpore seiunctis; ex quo responderetur decimæ tertie dubitationi. Cap. 13. 393
- An senserit Aristoteles semen esse principium materiale eorum, que semine propagantur; & ita soluitur decimoquarta dubitatio. Cap. 14. 395
- Quomodo sensilis anima sit eadem numero cum ea, qua pollet fetus in utero; & quomodo ab ea sit numero, ac genere diuersa; vnde diluitur decima quinta obiectio. Cap. 15. 398
- An semini vna tantum sit anima, an multe: si vna, quomodo ex eo simul possint eadem conceptione constitui, & animari plures fetus, & soluitur notus decimus sextus. Cap. 16. 400
- Quomodo anima feminis ab anima patris ortam habet; & satisfit decimæ septimæ rationi. Cap. 17. 401
- Quæ sit causa hominis efficiens; necnon Quomodo semen sit excrementum, ac vile; ex quo responderetur ad decimum octauum, & decimum nonum argumentum. Cap. 18. 403

I N D E X

- Quomodo semen generationi famuletur; quare soluitur vigesima difficultas. Cap. 19. 403
- An semini tota insit anima perfecti animalis, nec ne; An seminis anima sit eiusdem nature, ac perfectionis cum anima orti ex eo; Quare tollitur vigesima prima ratio. Cap. 20. 406
- Qua ratione semen, quod est materia generandi animalis, se habeat ad illud; an scilicet eius formam, an potius priuationem obtineat; & quomodo, & ita responderet ad vigesimam secundam obiectionem. Cap. 21. 410
- An semen sit corpus organicum, nec ne; & Quomodo anima sit actus corporis organici; unde tollitur dubitatio vigesimatercia. Cap. 22. 414
- An semen habeat animam actu, an potentia, & Quomodo verè dicitur semen habere animam in potentia; Quocirca soluitur instantia vigesimaquarta. Cap. 23. 417
- Quæ forma nihil operans ociosa dici valeat, ac frustra, & quæ non; & sic prosternitur vigesimaquinta ratio. Cap. 24. 420
- Quid sit corpus potentia vitam habens; & utrum semina, & fructus sint corpora potentia vitam habentia; Quare tollitur vigesima sexta oppositio. Cap. 25. 421
- Cur si semen est pars animalis, idque animatum parte illius animæ, quæ est forma totius animalis, semine ei acalato, & animal ipsius & eius anima non mutiletur; & ita soluitur vigesima septima difficultas. Cap. 26. 426
- Conclusio totius Operis, & excusatio Autoris, Cap. 27. 428

A

FORTVNII LICETI
 IN SVOS TRES LIBROS
 DE ORTV ANIMAE HVMANAE
 PRAEFATIO.

In qua habetur vniuersae Tractationis Propositum, Ordo,
 Diuisio, Necessitas, atque Vtilitas.

B

*Q*VAE ad haec usque tempora plurimum
 latuere (BARTHOLOMAE E
 TVRRIANE) tria illa nunc inda-
 gaturus de Anima humana, Vnde,
 Quomodo, & Quando habeat origi-

nem, operae precium me facturum arbitror, si ordinem
 illum seruauero, quo passim utitur Aristoteles, in primis
 aliorum sententias de re proposita examinans; inde in-
 stitutum sibi negocium ex rei natura tractans; demum
 factam doctrinam ab omni labe vindicans: atque ita
 totum opus in tres libros partitus fuero; in eorumq; pri-
 mo quotquot circumsferuntur de Ortu Animae opiniones
 C perpendero, in secundo autem propriam hac de re senten-
 tiam exarauero; in tertio tandem quaecunque obstare
 Videbuntur, confutauero.

Qua in re si quid temporis, & laboris impendero, in
 opere digno, ac Vtili me positum iri confido: quod om-
 nibus studiosis aequo animo sit amplexandum; quippe,
 ne, quam singulis doctrinae haec opem latura sit exactius
 ostendendo, prolixior sim, quam modestia requirat; in
 vniuersum nulla quum sit homini cuiusque disciplina

A

Vtilior,

Utilior, ac necessaria magis, quam qua quisque seipsum noscit; profecto haec, quae manifestando quot; quaeque, & Unde sint hominis cuncta primordia, siue agentia, siue formalia, siue materialia velis; quomodoque sese sibi inuicem adnectant ad hominis constitutionem, perbellè naturam humanam detegit, doctrina utilissima, & summè necessaria futura est; Et eò magis, quò nemo haëtenus hac in re, quibus arctè irretiebatur animus, nodos plenè dissoluit. Quamuis huic semper omni ingenio studuerim; ut subortos mihi scrupulos aliorum, sed praesertim Aristotelis Philosophia, explanaret, id tamen, ut ab animo sincero, ac minimè iactabundo pronunciatur, quæso ita lectori accipiatur.

Proposita mihi ubi ex voto succedant, immensas, quas potero, semper illi gratias habebo; qui nobis est Via, Veritas, & Vita: sin autem in aliquo deliquerò, unumquemque deprecor, ut mihi ipsi ostendat, non retro obijciat, quæ sibi ab re dicta esse videbuntur, me namque habebit sui observantissimum; atque (si quando ad id præstandum mihi suppetat facultas) quam gratissimum de tanto officio, quo potioremi animi mei partem cæcutientem extra errorum tenebras incolumem duxerit in lucem veritatis. Illum tamen prius rogatum velim, qui harum lucubrationum censuram editurus est, ut longè omnè abijciat passionem, & non nisi accuratè toto opere perlècto, suum de ipso promat iudicium.

Opus ergo aggrediamur: quod faelix, faustumq; sit.

FORTVNI LICETI
 DE ORTV ANIMAE
 HVMANAE
 LIBER PRIMVS.

*In quo omnes aliorum opiniones cum suis fundamentis
 afferuntur, allatae confutantur, & ad
 oppositiones respondetur.*

B

Prima proponitur opinio dicentium totam ani-
 mæ humanæ naturam esse simplicem Intelle-
 ctum immediatè a Deo creatum, & quadrage-
 sima die à conceptionis initio corporiam or-
 ganizato infusum. Cap. Primum.

C

*De Ortu Anima humane, non similiter
 in etate superiori, & hac nostra etiam
 tempestate sentiunt scientiarum Cul-
 tores; Nam prout Animam vel simpli-
 cem, vel multiplicem: hasquè aut si-
 mul eodem temporis momento humano conceptui conti-
 gisse autumant, aut successiue, ita vt vel anteriori ani-
 ma percunte, posterior fœtui adiungatur, vel illa hanc
 recipiente tanquam sui actum, & complementum es-
 sentiale, ex duabus vna numero anima resultet: di-*

uersimodè Animæ originem esse iudicant alij à Superis, A
à Parentibus alij, alij demum partim à Superis, partim,
à Parentibus. Singulos itaque audiamus.

Verùm quoniam ex proposito passim occurrent hæc
nomina legentibus, simpliciter prolata. Mens, Intel-
lectus, Animus, Anima, Semen, Sperma, Genitu-
ra, Fetus, Embryon, Conceptus: ne æquiuocationum
tenebris rem offundamus, quam ex aduerso dilucidare
intendimus; antè omnia quisquè sciat priora duo voca-
bula gradum animæ rationalem à sensitiuo, vegetaliq; B
distinctum denotare: at duo proximè sequentia nobis
usu venire ad significandam hominis Animam gradus
animæ rationalem, sensualem, vegetalemq; formaliter
in se continentem: tria verò infra hæc ad denotandum
humanum semen, atque Virile: reliqua tandem singu-
la ad indicandum conceptum humanum; nam de alio
tum animæ, tum seminis, tum fetus genere, non nisi
cum adiectione illius, cuius est animantis, in posterum
nobis erit mentio. Iam ergo bis prælibatis ad aliorum C
sententias accedamus:

Seçta, quam plurimi sequuntur hac in re, illa est,
quæ censet essentiã Animæ humænæ totam à Superis
indi fetui in utero degenti. Sunt autem in ea quatuor
opinionēs diuersæ.

In quarum vna pleriq; Viri magni nominis Embryo-
ni nullam concedunt animam, nisi simplicem rationa-
lem, quam non à Parentibus conceptui impartiri, sed
aiunt

A aiunt ab immortali Deo immediate, ac ex nihilo creatam eodem instanti, nullaquè temporis intercapedine factui iam planè organizato, omnibusq; futuro animali partibus necessarijs insignito infundi quadragesima die ab actu conceptionis; totoq; hoc primo quadragenario Embryonem dicunt omni penitus anima carentem nullam habere vitam; ac proinde, quæ tunc temporis in eo fit, augmentationem non esse veram, sed spuriam, factam per iuxta positionem potius novæ materie ad præexistentem: quemadmodum inanimata incrementum suscipiunt: quàm per legitimam nutritionem, quæ actio est animæ vegetatricis, quo modo animantia uniuersa crescunt; ac proprie augeri dicuntur.

Qui sanè sua dogmata scholasticè ita confirmare nituntur, Quotoquoque tempore quid non nutritur, toto planè illo idem omni anima, omniq; vita privatur; quod omnes ferè concedunt; At fetus hominis primis saltem diebus absque nutritione in Utero permanet; igitur Embryon primis diebus à conceptione omni vita carens est inanimatus. tunc Ultra subdunt, si fetus hominis primis diebus inanimatus existens Ulterioribus animari debet; ergo is eiusmodi animam sortitur, vel à semine paterno, vel à matre, vel à Deo: non quidem à semine, quia toto conceptu inanimato existente, impossibile est semen Embryonis partem animæ compos esse, illamq; proinde, quam non habet, fetus communicare; Neque verò à Matre, ut quæ secus in actu generationis ma-
iorem

iorem vim agendi sortiretur quàm masculus, quod ta- A
 men nemo sanae mentis affirmaret. Necessarium ergo
 est asserere conceptum totam à Deo summanancisci ani-
 mam, non vegetalem aut sensitricem, ut quae longè ab-
 sint à perfectissimâ natura efficientis, sed sibi similem
 rationalem, idq; non ante quadragesimâ diem ab actû
 conceptionis, quod & Aristoteles docuit, & ratio confir-
 mat, quoniam ante diem quadragesimam Embryon
 adhuc est informis, atque ideo ineptus cui perfectissima
 animarum rationalis adsocietur. B

Quod autem primò dicebatur fetum hominis pri-
 mis diebus à conceptu in Utero non nutriri omnino, ex
 eo patet, quia Nutritio necessario praesupponit coctionem,
 quae non potest obiri nisi formata adsint membra tum
 in quibus ipsa celebratur, Stomachus, Hepar, Venæ-
 tum quae tenuia, & crassa excrementa per coctionem ne-
 cessario caloris ope ab alimento segregata suscipiant:
 Lien, Vesica fellea, Renes, Intestina, & Urinaria Vesica;
 At verò fetus ipse primis illis diebus à conceptione C
 caret adhuc vel omnibus praedictis partibus, vel pluri-
 mis: Ergo fetus in Utero primis saltem diebus à conce-
 ptu nullum conquoquit sibi alimentum, neque nutritur.
 Hac primam opinionem sectantes habent Viri magni
 nominis, & de hac Philosophiae parte alioqui optime
 meriti.

A

Confutatur allata opinio, ostendendo factum in utero antequam sortiatur intellectum à Deo, aliud genus animæ ab alio agente nactum fuisse. Cap. II.

VAE dum pleno ore proferunt, cuius doctrinam dissimulant, mendacem reddunt Aristotelem, qui, & scribit, & ratione confirmat, Neminem unquam dicturum conceptum animalium,

B

& semen esse inanimatum, vitaq; omnibus modis priuatum; imo apertissime fatetur conceptui humano post animam vegetalem, qua cum semine communitas, sensualem impertiri, temporeq; procedente rationalem extrinsecus aduenire.

Adde apud Aristotelem conceptum fieri intra septem dies à coitu, ubi (quod alibi docet) excrementum

C semine receperit à semine maris principium, quo animatum est, quod principium nihil esse potest nisi anima aut vegetalis, de qua ipse paulo ante tractauerat, aut sensitiua. Auctoritati adiungo rationem.

Quum enim in abortu viginti septem dierum aquis macerato, vel secus ea, qua circumambitur membrana excuto, sensibus conspiciere liceat membra principalia, insuper, & initium spinalis medulle, ut obseruauit Albertus; & in eo, qui triginta sex dies agit sensibili-

ter etiam caput à spatulis diuisum appareat & venter
 cum utroque latere; ne dicam cum Hippocrate septimi
 dici fetum: quod tempus apud Aristotелеm est concep-
 tionis initium, seu potius finis, si quæ intra septimum
 diem corruptiones incidunt effluxiones vocantur, non
 autem abortiones, ut quæ à septimo ad quadagesimū:
 est enim abortus præcox & immaturus exitus iam con-
 cepti animalis; ne inquam cum Hippocrate dicam sep-
 timi diei fetum habere conspicuas, & oculorum regio-
 nes, & aures, & manus, & manuum digitos, & cru-
 ra, & pedes, & pedum digitos, & pudendum, & reli-
 quum totum corpus manifestum: Et in summa (quod
 ipsi quoque sentiunt aduersarij) ante ingressum ratio-
 nalis anime corpus Embryonis ita quum sit organiza-
 tum, ut in eo vniuersa futuro animali necessaria instru-
 menta iam sint efformata: quod etiam docuit Aristote-
 les inquitens fetum die quadagesima, quo tempore con-
 ceptui à Deo mentem indifertentur aduersarij, habere
 tum membra cætera omnia, tum genitalia. Quum
 autem nullibi hæc reperiri queant ubi non est anima;
 siquidem & Aristoteli caro, facies, vel cor quidpiam
 non est, nec dici potest, quod animam non habeat, eamq̃
 sensualem; & Alexandro Organicum corpus, in quo
 est anima, ab anima habet esse organicum: nec prius-
 quam animam haberet erat organicum; nec quum abijt
 anima, est amplius organicum. Falsum est ergo illo-
 rum fundamentum, quando iam certum est ante ad-
 uentum

Lib. de Princ.

7. De hist. an.
cap. 3.

Lib. de Cain.

7. hist. cap. 3.

2. De gen. an.
ca. 26.1. Que. nat.
cap. 1.

A

B

C

uentum

- A** uentum intellectivae animae, hoc est primo quadrage-
nario, alterius generis animam reperiri in humano con-
ceptu. Id quod & alio evincitur argumento, si quidem
Ex Aristotele habemus quadragesimam diem circ. v. Hill. cap. 1.
eter (id autem tempus est ante aduentum intellectus)
fetum masculinum in utero magna ex parte moveri
quum autem longè pateat conceptui motum non ab ali-
de quàm ab anima sensitiva communicari, quippe fa-
cultas secundum locum matris alterum quid est, quò
B definitur animalium anima sensitiva nuncupata conspi- Acant. 46
cuum satis est fetum hominis ante animam intellecti-
viam, quam adversarij à Deo Mundi Opifice sortiri
volunt non ante quadragesima diei ab actu conceptioni-
nis, sentientem obtinuisse. Longus unum de qua. in v. ill.
Amplius, si humano conceptui in utero degeni nulla
prorsum adiungeretur anima prae ter intellectivam, pro-
fecto Embryon per eandem animam rationalem simul-
fieret vegetans, & animal, & homo si quidem apud il-
C los idem intellectus eodem temporis momento à Deo crea-
tur, & corpori infunditur. Oppositum tamen censuit
Aristoteles daim ex eo quod idem non sit simul, & ani- Degen. 20
mal, & homo; animam sensualem in conceptionem recipi cap. 1.
ostendit post vegetalem, & rationalem adhuc proceden-
te tempore post sensitivam. per quod. In v. istius h. h. h.
Neque appositè prorsum, licet acuta, & ingeniosa
responsio videatur, huic rationi occurrunt dicentes ean-
dem animam intellectivam, quae re vera semel tantum,

ac uno eodemque temporis momento tota simul corpori **A**
 associatur, quum vel formaliter, vel prestantiorum for-
 marum more, eminenter in se contineat animas inferio-
 res, vegetalem, nempe, ac sensitivam: quocirca est, ac
 dici potest anima vegetalis, & anima sentiens; non se-
 cius atque anima sentiens est, diciturq; anima vegetalis;
 nec non perinde ac homo ipse est, diciturq; & animal, &
 Vegetans: non omnino inquam modum hunc explicant,
 dicentes animam intellectiuam naturam prius corpori ad-
 iungi quatenus est vegetalis; atque ideo factum primo **B**
 vivere vitam Plantarum secundo autem instanti nature
 conceptui eandem vivere prout habet rationem anime
 sentientis; proindeq; illam postea vivere vitam Anima-
 lis; tertio, ac postremo nature momento (quod una eia
 predictis duobus in eodem temporis instanti continetur)
 Intellectum corpori accedere, propriam inducum essen-
 tiam, atque ut est rationis particeps; proptereaq; tan-
 dem Embryonem agere vitam Hominis; quamuis tem-
 pore sit simul Vegetans, & Animal, & Homo. Et **C**
 hoc modo intelligendus est Aristoteles; aiunt aduersa-
 rij: sed perperam, quoniam primo loco falso assumitur
 animam intellectiuam, que a Deo est immediati, esse
 diciq; animam vegetalem; & animam sensitivam;
 hancq; pariter esse, diciq; vegetalem, desumpta similitu-
 dine ab Homine, qui reuera est, ac dicitur homo, & ani-
 mal, & Vegetans; etenim differi valde (quod infra
 patebit) anima rationalis, que simplex substantia que-
 dam

Adam est, à solo Deo immediatè creata, immaterialis, & immortalis, ab anima humana, quae composita natura est ex rationali animà prædicta, & irrationali (sentiente inquam, & vegetali) à parentibus mediante semine genita materialis, & corruptioni obnoxia. Quandoquidem, si anima humana, quia in se continet tum vegetalem, tum sentientem, tum rationalem animam, est triera, ac dicitur & vegetans, & sensitiva, & rationalis; quemadmodum Sorites, quia re ipsa habet naturam vegetatiuam, sensitricem, ac mentis competentem, est, verèq; dicitur vegetans, & animal, & Homo; Anima porro intellectiva, quia simplex essentia est, inferioribusq; animabus minimè constituta, ideo ularum nomen, & naturam subire nequit, ut dicatur, & sit vegetans, ac sensitiva; alioqui sicut ille sunt, ipsa esset etiam corruptibilis, acque mortalis; quod tamen aduersarij negant.

Deindè loco citato Aristoteles distinguit participationem animae vegetalis à participatione sentientis in generatione animalis, non solis naturae momentis, sed temporis diuersitate; quoniam ipse formalia hæc habet verba, Animam vegetalem primùm haberi, sensiualem verò, qua animal est, tempore procedente recipi in conceptum; sic & rationalem, qua homo, certum est.

Denique, figmentum est, acque opus nostrae Mentis, non quid in rerum natura contingens, eandem animam

semel; totamq̄ simul, ac eodem temporis momento resp. A
 fa corpori unitam, illi eidem adiunctam esse prius ut
 est vegetalis, posteriùs ut sensitrix, postremo ut ratio-
 nalis. Nos autem cum Aristotele physice loquimur
 De ortu Animæ in generatione hominis, ac circumscrip-
 to quocunq; opere Intellectus, extra cuius actum nullum
 aliud momentum reperiri potest à temporaneo, ac physico
 diversum; atque ita generationem Hominis pure con-
 siderantes; prout à Natura reipsa celebratur, dicimus
 reuera, vel nullo Intellectu animaduertente, aut specu- B
 lante, Hominis fetum in utero, tum cum ipsis aduer-
 sarijs, Intellectum suscipere immediatè à Deo uno, eo-
 demq; temporis momento, ac non per intervalla, sed to-
 tum simul: tum cum Aristotele, non simul fieri Animal,
 & Hominem; sed prius Animal per participationem
 animæ sensitivæ, postea hominem per susceptionem Intelle-
 ctivæ. Non ergo conceptus hominis ante aduentum In-
 tellectus omni prorsus animæ, omniq; vitæ privatus
 quod erat præcipuum adversariorum fundamentum. C
 Sed neque maioris momenti est illud alterum; quo
 dicebant augmentationem Embryonis in primis illis
 quadraginta diebus immediatè post conceptionem, non
 esse verum incrementum per nutritionem, quo solum
 animata gaudent; sed spurium, factum per iuxta po-
 sitionem tantum novæ materiæ ad præexistentem, quod
 observatur in inanimatis, ut quum augeri dicitur tur-
 ris, vel cumulus tritici: nanque binæ sunt præcipuæ
 differentiæ

- A** differentia inter praedicta duo genera incrementi, quoniam augmentum, quod in animatis fit per nutritionem, ex Aristotele id praestat necessario ut vivens dum augetur, crescat & secundum omnes sui dimensiones, & iuxta quamlibet sui particulam sensu perceptibilem; ex adverso inanimata, quum suo more per solam iuxta positionem novae materiae crescant, non augetur necessario, neque secundum omnem sui dimensionem, neque iuxta quamlibet sui particulam sensibilem, sed
- B** solam penes illam, cui adyicitur nova materia. Quum itaque conceptus in utero primis diebus sic augetur, in dicitur vel sensu in abortionibus, ut secundum omnem dimensionem crescat: nec non in eo unaquaeque particula augetur; satis apertum puto Embryonem in utero primo quadragenario augeri vere, ac proprie: ut animatum, per nutritionem beneficio animae vegetalis, non metaphorice, ut inanimata per metam iuxta positionem novae materiae ad praesistentem absque interuentu nutritionis.
- C**

1. De gm. &
coact. 34.

Respondetur argumentis obiectis: ex quo monstratur animalia nutiri posse sine multiplici coctione alimenti. **Cap. III.** Haec sunt verba

T Verò neque ad id probandum satis firmam rationem adducunt adversarij dicentes: Quotoquoque tempore quid non nutritur, toto plane illo id ipsum omni anima, omniq; vita carere: propte-

proptereaq̄ fetus humanum, qui saltem primis diebus **A**
 à conceptu nutriri non potest, illo etiam tempore, quin
 & toto primo quadragenario nullam habere vitam,
 esseque inanimatum penitus; etenim (quicquid sit de
 veritate maioris; quodcumque animatum est, ac vi-
 uit, tandiu anima vitaq̄ frui, quandiu nutritur; quâ
 exactius examinabimus in opere nostro. de Vita, quod
 Deo fauente propè dicam in lucem edituri sumus) colligi-
 tur in presentia aduersariorum argumentum, negando **B**
 minorem. Ad rationem vero, quæ ita in eius confirma-
 tionem afferebatur, Nutritio necessario quum presup-
 ponat coctionem; coctioq̄ membra tum sibi dicata, sto-
 machum, Hepar, Venas; tum excrementis; Intestina,
 Lienem, Renes, Fellem, Urinariamq̄ Vesicam; quibus
 ideo quia caret fetus in Utero primis diebus latitans
 sub rudi carnis frustulo; necessario videtur tunc tempo-
 ris non nutriri; non est difficile responsionem adhibere.
 Quum enim nutritio (quam certum est esse in stauratio-
 nem eius substantiæ, quæ à corpore nutriendo effluxit, **C**
 mediante alimento)atenus coctionem supponat, quâ-
 tenus per sepe alimentum multis scatur partibus ita à
 substantia partis nutriendæ diuersis, ut nequeant illi
 assimilari, in ipsamq̄ conuerti; atque ideo hæc omnes
 actione caloris, cuius munus est heterogenea disgregare,
 ab alimento per coctionem segregandæ veniunt, ut il-
 lud in substantiam nutriendi transmutari valeat, atq̄
 hinc est, quò alimētum nutriendo corpori dissimilius est.

A corpsum vltiori coctione indigere. Quò factum est, ut in Homine, qui vesci debebat cibis longè dissimilem essentiam habentibus ab humana substantia, tres prouida Natura coctiones instituerit: primam quidem in ventriculo, qua mediante cibaria quaecunque per os ingesta in lenem quandam, & albam materiam Chyli nominè donatam conuertuntur; ubi à ventriculi calore naturali, adiuto tamen à propinquorum viscerum, Hepatis; Lienis, Diaphragmatis, seu Cordis, & Omentis caliditate depurata fuerint; & à sordibus illis crassis; quae per intestina protruduntur ad aluum; & ab excremento tenui; quod aliquibus vrina est per Renes ad vesicam labens: alijs vtro mucus ille pituitosus; quo interiores ventriculi, & intestinarum tunica insaccuntur: secundam verò in secorè, ac Venis; cuius merito materia chylosa in secorè, ac Venas à stomacho, & Intestinis per meseraica Vasa recepta transmütatur in sanguinem defecatum, & à tenui excremento; quod

C plerique vrinam esse iudicant, alijs verò bilem ad cystim fellis delatam, & à crassiori, quod est melancholicus ille succus, qui ad Splenem propellitur; tertiam, & postremam in singulis partibus corporis nostri solidis; qua coctione sanguis ad partes hasce transmissus ab Hepate, ac venoso genere in propriam ipsarum substantiam conuertitur (quae Vera nutritio est) Vbi prius ab eodem sanguine secretum fuerit Vtrunque genus excrementi, tenus inquam, quod per cutis meatus euaporat in hali-

tus insensibiles; & crassum; quod per eosdem poros, ef- **A**
 fluit aliquando in sudores; frequentissime vero in for-
 ditias illas, quæ polluant indumenta. Ex his habeo nu-
 tritionem necessario, quidem, ut quæ post duas priores
 coctiones, at simul tempore cum tertia fit, præsupponere
 hanc ultimam coctionem in eo, quod nutritur; alias
 autem duas priores absolute, non magis in eo, quam in
 alio aliquo. Dum ergo dicebatur: Nutritio necessario
 præsupponit coctionem; si coctionis nomen duas priores
 indicet, falsò id assumitur in animali, quod nutritur. **B**
 nam aliunde potest alimentum illi aduenire ita simile
 suæ nature, quod non nisi postrema una illa coctione
 indigeat, quæ fit in partibus similaribus. vniuersis; cu-
 iusmodi sanè alimentum est sanguis maternus, quo ali-
 tur conceptus in Utero. Verum est equidem nutritio-
 nem præsupponere duas priores coctiones absolute; sed
 falsum esset asserere factum in Utero eo alimento carere;
 quod tales mutationes expertum fuerit; alitur namque
 fetus eo sanguine, qui coctionem tam antea passus est **C**
 cum in ventriculo matris sub specie chyli; tum etiam
 in hepate, ac venoso genere eiusdem.

Si verò coctionis nomen aduersarijs significet vel co-
 ctionem indefinitè quamcunque, vel tertiam solum;
 falsò dicunt pariter coctionem obiri non posse absque
 Ventriculo, iecore, Venis, intestinis, liene, renibus, fel-
 lea, & vrinaria vesica; siquidem hæ partes, ut dua-
 bus tantummodo coctionibus prioribus per se primò fa-
 mulantes

Amutantes ad coctionem in genere non sunt necessarii; non enim ad tertiam, quae sola citra aliarum interuen-
tum viget cum fortasse in plantis; et quae non valde
disparem suae substantiae escam ex humo radicibus
haurientes multiplicata coctione non indigent; tum
etiã in Embryone primo eius ortu in Utero; quum
enim certum sit conceptum hominis primis illis diebus
tude quid esse; ac veluti carnis frustum impositum,
cuiusmodi Verse partus esse fertur, ipsam eundem se-

Bmiliarium partem more nutriti per tertiam coctionem
verisimile est; nimirum Embryone, quibus pollet fibris
rectis; via attractivae per vasa umbilicalia sangui-
nem à matris Hepate, ac venoso genere exsurgente
obliquis; virtuteq; retentivae iam attractum in se re-
tinento; proprio; quo gaudet calore innato retentum
concoquente; sibiq; assimilante; ac tandem transuer-
sit fibris; facultateq; expultrivae, quae coctioni superflue-
runt excrementa Crassa, & tenuia extra se propel-

Clente ad placenta, ac membranarum; quibus obtegi-
tur generationi materiam suppeditandam. Atque
haec est nutritio fetus humani à principio suae consti-
tutionis, dum veluti carnis massa quaedam rudis, &
indistincta in Utero permanet, hoc est primo quadra-
genario ab actu conceptionis. Quomodo autem hic ipse
nutritus ubi procedente tempore in illo iam grandiori
membra, & organa omnia humanae naturae necessa-
ria efformata fuerint, posteriori suo loco sistunt explicat

bitur. Atque hæc sufficiant pro solutione primæ A
 obiectiōnis.

Quod verò in secunda dicebatur primo loco, factum
 in utero primis diebus inanimem & ulterioribus anima-
 ri, non à semine paterno, neque à matre, sed à Deo, tum
 exactius commodiori loco examinabitur, tum in præ-
 sentia leue est, non solum quia diget in robore primi ar-
 gumenti confutati, verum etiam, quia falso statuit
 conceptum non posse animari à semine; quod contra dog-
 mata Philosophi, & gratis, assumit esse inanimatum B
 penitus.

Deinde verò non rectè aiunt aduersarij Deum glo-
 riosum factui conciliare animam, non quidem vegeta-
 lem, aut sentientem, eo quia hæc distent maxime à sum-
 ma perfectione agentis, sed tantummodo sibi similem
 rationalem; quandoquidem, adnuentibus & ipsis, ani-
 ma sensitua, & vegetatrix multò nobiliorum essen-
 tiam obtinent, quàm terra, ceteraq; elementa inani-
 mata; cur ergo qui In principio creauit terram inancm, C
 & vacuam, Deus Omnipotens, nunc animas illas ip-
 sum creare non deceat in homine, quas tunc etiam in
 stirpibus, & animalibus produxit?

Adde apud Aristotelem conditionem esse naturalis-
 simam, non omnium agentium, sed physicorum tan-
 tum generare sibi simile in specie, modo Deus Optimus,
 licet Aristoteli physicè aliquando agat, nunquam ta-
 men agens physicum nuncupari potest, neque in specie
 similis.

1. De gen. in
 cap. 3.

1. De ant. 34

1. Physic. 34

A similis est cum anima rationali.

Non ergo necessario concludant Deum fetui conciliare animam rationalem, non vegetalem, aut sentientem aduersarij, quamuis id alia ratione uerum sit.

Affertur secunda Opinio Auicennae, dicentis animae nostrae partem rationalem proximè oriri à Cholcodea; à qua & prodeunt partes eius ratione carentes, sed mediante semine, quo utitur, tanquam instrumento. Cap. I V.

EANDEM planè sectam, quòd omnis anima fetus humani à superis trahat originem; cum primis tutasse uidetur Auicennas, sed longe aliter; hic enim illis animam humanam simplicem intellectu esse non concedit; Verum quàs ante rationalem in generatione hominis animas tum vegetalem,

Ctum sentientem fetus inesse cognouit, illas ei, non à parentibus inditas; sed ab ista, quam commentus est; formarum Datrix intelligentia; sub nomine Cholcodeae impertiri credidit; non quidem immediatè, ut rationalem, ceteras à Cholcodea oriri uoluit; sed contra opinatus est caelestem hanc Mentem uti semine tanquam instrumento ad producendam animam vegetalem, ac sentientem fetus; quemadmodum scilicet utitur sculptor ad efficiendam formam statuæ in marmore. Ita q̄

6. Nat. part. 2. cap. 4.

à semine ortum non ducit Vegetalis, ac sentiens animā
 hominis, nisi tanquam ab instrumento operante in vir-
 tute agentis principalis, quod secundum mentem Auicennae,
 ut refert etiam Albertus Magister in *1.º* *Metaph.*
 Receptor Deus Optimus, vel aliquis alius Intellectuum
 superiorum, in nomine Chalcædia: Qui sane Intellectus
 ubi mediante semine fetui primas indidit animas,
 Vegetatricem nempe, ac sensitivam, procedente tem-
 pore illi ipsi nullo mediante instrumento, ex se commu-
 nicat perfectissimam omnium animalium rationalem. **BE**
 Quam sententiam Avicennae sectatores ita corroborant
 dicentes: Quid animæ substantia, et etiam si corpore
 utatur, et in opere quoque pacto à materia dependeat,
 corpus tamen non est, neque materia. Et aliquando
 scripsit etiam Aristoteles, quum autem effectus omnis
 ubique naturam causæ eam referat, causarum in quibus
 potissime efficientium, et inter effectrices immediatarum,
 proculdubio animæ humane causa efficiens im-
 mediata esse debet omnino incorporea, quoad sui natu-
 ram, et essentiam, et si operetur tam in agendo, et in-
 strumento corporeo, quæquæ alio, ita ergo inter super-
 narum Intelligentiæ Chalcædia est, quæ primam median-
 te semine inferiores animas à materia dependentes pro-
 ducat, Vegetalem, ac sensitivam, deinde vero immo-
 diatè ex se rationalem à materia comminatio ab solu-
 tam creet, corporisq; prioribus animabus informato
 infundat.

p. De animal.

De animo.

Ex-

A in ...
 Expenditur Opinio Avicennae, & ostenditur se-
 men in generatione hominis non subire vices
 instrumenti, quo Chalcocedea proxime uti de-
 bebatur. **Cap. V.** Varii naturam ...
 ...

...
 ...
 ...

ED neque Avicennae opinio satis firmo-
 nitur fundamento; apertum namque
 est, quod in instrumentaria quaque causa
 semper quidquam non movetur, nisi moveatur
 ab agente proximo, & principali, cui per se primo competit ratio causae effi-
 cientis. Quum autem eiusdemmodi principale, proximi-
 mumque agens, quo moveri simul, ac regere proxime ne-
 cesse est semen in generatione hominis (si semen solius
 instrumenti vicem gerit, ut ipse iudicat,) neque Deus
 Optimus, neque superiorum corporum intellectus ullus
 esse queat, tum quia universales, & remotissime causae
 sa animalium generationi non modo incumbunt, de-
 rum etiam quorumlibetque effectum naturae aliunde, seu
 subalternari quum existant, et habet intelligentiae, ac
 inter illas Deus Gloriosus, & quumque idem, esse nequeat
 simul, ac eiusdem rei causa tum proxima, & immo-
 diata; tum remota, & communis; non poterunt profe-
 cto Intelligentiae superiores, & proxime famini praesente,
 illudque, seu instrumentum immo diate regere, ac gubernare
 ad generandas animas in humano conceptu; se-

B

C

mulq; & statui causse hominis, humaneq; anime vni-
 uersales, atq; remotissime. Adde & ex Aristotele de
 decori esse Diuinis mentibus ipsas sedum sperma con-
 tractare; illoq; proximè uti tanquam instrumento ad
 propria obeunda munera; iurè igitur cum Aristotele
 ableganda sunt Diuine mentes à tam vili operatione.
 At vero esto quòd citra dedecus Cholcodea id agere va-
 leat, quando quascunque fetus habet animas, hec illi à
 Cholcodea sunt, siue mediante semine, vt vegetalis, ac
 sentiens, siue nullo mediante instrumento, vt rationa-
 lis, qualem Homo in generatione hominis rationem ef-
 fectiuâ habere: quomodo ne homo, à quo semen decisum
 est, constituti conceptus genitor, paterq; vocari. quauè
 ratione homo ab homine propriè generari possit, ego qui-
 dem non video: neque enim scalprium ullam habere po-
 test rationem agentis, aut statue causse efficiens esse di-
 citur, nisi impropriè admodum: si quidem effectrix ea
 est caussa, vnde primum motus principium: instrumen-
 tum verò non mouet, nisi prius ipsum moueatur ab a-
 gente principali, quod instrumento vtens totam ratio-
 nem agendi in se retinet. At hominem esse veram,
 propriamq; caussam effectricem conceptus humani; il-
 ludq; animalium, à quo semen decisum est, verè pa-
 trem appellari; hominemq; ab homine verè generari, sic
 uel vulgo notum est, quòd vteriori confirmatione non
 indiget. Ita ergo corrui sententia Auicennæ.

a. De gen. in.
 cap. 3. & lib.
 de Mun. c. vii.

A Satisfit rationi in oppositum; imo ea retorquetur ad hominem, monstrando maiorem esse similitudinem inter animas rationis expertes, & agens materiale, corruptibileq; quam inter eas, & Cholcodeam Auicennae. Cap. VI.

QUOD vero pro ea confirmanda sectatores Auicennae afferebant argumentum desumptum à similitudine effectuum cum suis causis, ac propterea humane anime adscribi non posse nisi

agens incorporeum, quod Mentem procreat ex se immediate, ceteras autem partes anime mediante organo corporeo, quale nihil nisi semen esse potest; quippe quod anima secundum se incorporea est, cuius pars rationalis ad agendum corporeo famulatu non utitur, quobene uti solet necessario altera pars anime nostrae

C ratione vacans, continens animam tum vegetalem, tum sentientem; facile tolli potest. Quoniam existimantes inferiores animas, vegetalem scilicet, ac sensitivam, ut quae sunt omnino materiales (quod infra longè patebit) & corruptibiles dependere, non quidem à superioribus omnino immaterialibus, & immortalibus, sed à parentibus, non tanquam à causa instrumentaria, sed veluti ab agente principali, ac proprio; nihilominus, imo melius servant similitudinem inter effectus, &

corundem caussas; si quidem animabus materialibus, A
 atque mortalibus (cuiusmodi sunt Vegetativa; & Sen-
 sitiva) materialem causam adscribunt; atque morta-
 lem, quales sunt animalium genitores. Quam simili-
 tudinem prorsum negligere videtur Avicenna scilicet a-
 tore & cum ipsa Principe; qui Vegetalem, sentientemque
 animas mortales, ac materiales ab immateriali peni-
 ras, & immateriali Cholcodea originem habere indi-
 cant.

Sed sit Avicenna Cholcodea Undique similis anime B
 humane, amplius, dico intercedere apud Aristotelem
 similitudinem solum inter effectus; & agentia natura-
 lia diuina: Quum ergo Cholcodea nequaquam esse
 possit ad mentem Aristotelis efficiens naturale, etiam si
 physice operetur; quippe non mota mouet; necum trans-
 naturale; neque diuina cum illo modo cum anima hu-
 mana; differunt enim plusquam genere Intelligentia
 abstracta; & anima hominis; quum illa sit incorrup-
 tibilis; hæc autem naturam habeat mortalem; quia de C
 re infra latius; at uero ea, quæ sunt proprie animæ;
 eiusdem speciei esse oportet; Non recte profecto Avicen-
 na scilicet a tores, neque necessario ex eo quod anima nege-
 talis, ac sentiens in homine est non corpus, neque mate-
 ria, demonstrare potuerunt eandem originem habere ab
 ipsa Cholcodea; quæ pariter neque materia est, neque
 corpus, tanquam ab efficiente proprio, ac principali.

Ad

A ob id ob hocque dicitur in Aristotele aliter esse sup
 Adducitur Opinio Platonicorum existimantium
 animæ humanæ partem intellectiuam imme-
 diatè à Deo summo prodire: partes verò irra-
 tionales à Dijs iunioribus oriri. Cap. VII.

TERTIA succedit superiori non multum
 dissimilis in hac secta quorundam Pla-
 tonicorum sententia, iudicantium hu-
 mane animæ partem immortalem, seu
 rationalem proximè à Deo Maximo
 proficisci in generatione hominis ad fetum: partes ve-
 rò caducas, expertesquè rationis humano conceptus à
 superis paciter impertiri, nempe à Dijs iunioribus, qui
 apud ipsos sunt vel caelestia corpora, vel eorum aut spi-
 ritus, intellectusquè mouentes, aut partes nobiliores,
 nempe Sydera, vel Demones, vel tandem cum dictis
 animâ mundi.

Confirmamur Quam sanè opinionem tum grauisimorum viro-
 rum autoritate, tum etiã ratione confirmant: Sic
 enim (aiunt) aperte testatur est Plato; in Epino-
 mide; ubi ait Animatum à nemine quàm à Deo
 fieri posse; Et clarius in Timæo (quod etiã obseruat
 Themistius) inquit Deos iuniores quum animam
 immortali originè præditam, quæ est rationalis,
 acceperint à Deo summo Mundi Opifice; obdu-
 xisse ei corpus mortale, quod ut fieri posset, uti-

què immortalis forma in mortali corpore claudetur, texuisse genus animæ alterum fragile, ac mortale (*senticentem animam putat, & vegetatricem*) nam vinculum id, quò immortalis natura conglutinatur mortali, ipsum quoque haberi mortale oportuit. atque hæc sunt, quæ de anima dici potuerunt, & quantum in ea esset tum mortalitatis, tum immortalitatis.

Hoc ipsum confirmavit Ficinus super libro Platonis de sanctitate, inquitens ita, corpus quidem (ut Plato in libro de Natura disputat) ab elementis quatuor; naturalem speciei complexionem; quæ temperamentum dicitur, à cælestibus sphaeris; partes animæ, quæ trahuntur affectibus, à Dæmonibus, & animis syderum, sphaerarumq; suscepimus; rationem verò, ac mentem nostri Parentis imaginem ab ipso mundi totius Opifice sine villo cælicolarum, aut Dæmonum ministerio. Et super Timæo Platonis inquitens. Haætenus patere cuique potest ab intellectu Divino mundi Opifice animos, Deosq; mundanos, & Dæmones, & omnes mundi sphaeras, speciesq; ipsarum absque medijs causis processisse. Mandat ergo posthac Architectus mundi filijs suis, idest animabus sphaerarum, stellatarumq;, & Dæmonum, vel etiam inferioribus Angelis, vr ad imitationem sui mistionem sub Luna rerum aggrediantur, hominiq; subijciant

A subijciant omnia, rationalemq; eius animam ab ipso acceptam corpori caduco concilient per vitam quandam irrationalem partim ab ipsis, partim ab animo hominis dependentem.

Sic & Alcinous in libro de Doctrina Platonis scriptum reliquit, animam hominis immortalem a primo Deo suscipientes Dij mortalium generum conditores partes illi duas mortales adiunxerunt, quoniam de Hominum genere, ut pote Dij cognationi, tum patri Deo, tum etiã natis cura erat. Cap. 21.

B *Hanc ipsam opinionem Plotinus quoque professus est passim in suis operibus, ne singula eius dicta longiori sermone recenseam.*

Quin & Empedocles, qui referente Plutarcho ait animum nostrum non habere principium a sanguine, & contemperato spiritu: sed huiusmodi ortum corporis esse: nanque animus huc tanquam peregrinus, & exul profectus est aliunde,

C *nempe a superis.* In lib. de ad
& inuid.

Addunt Mercurium Trismegistum Hominis procreationem in Deum referre, quem vocat Patrem omnium, Intellectum, Vitam, & fulgorem. His & similibus alijs quàm plurimis autoritatibus obstant aduersarijs, & propriam opinionem roborant Platonici. Sed & rationibus etiam certant non vulgaribus. Quarum prima est, quia plurium causarum in eodem genere ordinem inter se habentium nunquam priores cum

Ultimis absque intermedijs emittuntur ad generandum A
 effectum; neque enim ars medica, vel calor naturalis
 aegrotantium, nuncupatus ab Hippocrate morborum
 medicator, sine remedijs patit; ac generat sanitatem in
 male se habente, aut conservat in sano animali. Mo-
 do in genere causarum efficientium hominem inter
 Deum summum, & hominem generantem interce-
 dunt media celestis animæ, quas vocat Plato Demo-
 nes, Deos iuniores; Deorumq; filios: ergo in generatio-
 ne hominis non solus Deus cum patre sufficit ad gene- B
 randam animam fetus; sed necessarij sunt quoque ad
 hoc opus, & cæli, eorumq; virtutes infra Deum: hisq;
 quum non possit delegari procreatio animæ rationalis,
 quæ à Deo est; adscribenda est procul dubio generatio
 animæ tum vegetalis; tum etiam sensitivæ.

- Secunda verò ratio est; quia effectus omnis referre
 debet naturam causæ, unde ortum habet; quomodo
 ergo potest vegetalis anima, & sensitrix incorporatam
 naturam habens ab animali aliquo generari, quod ma- C
 teriale est, utque corporeum? sed si aliqua intercedere
 potest inter effectum & causam disparitas, hæc tamen
 ea esse nequit quod causa minus perfecta præstantio-
 rem effectum generet; quia nihil agit ultra suas vires,
 est autem simpliciter præstantius immateriale mate-
 riali, incorporatum corporeo, simplex; & unum com-
 posito, ac multiplici. Quocirca rationi non est consenta-
 neum quod anima vegetalis; ac sensualis secundum se

A immaterialis existens; incorporea; simplex; & una; dependeat ab homine materiali; corporeo; compositae; atque multiplici naturae: Reliquum est ergo, ut à celestibus spiritibus; Dijsq; iunioribus; quos Plato appellat Deifilios; oriatur animi nostri pars ratione carens; nam à Deo summo solamens animarum prestantissima proficisci potest: Hæc illi.

Platoniorum sententia expenditur, ostendendo

B vegetalem; & sentientem animam in nobis; ut non à superis; sed à Parentibus originem habere. Cap. VIII.

Et neque desunt autoritates doctissimorum scriptorum; utque rationes; quæ oppositam sententiam persuadeant: Plutarchus enim; qui de Philosophiam Aristotelis nunquam non magnificet; ita

C Platoniam doctrinam divinam potius; quam humanam semper existimavit; in libro De virtute morum primam ex Aristotele ait; eam animi partem; qua sentimus; nutrimentumq; suscipimus; & vegetatur; ex carne germinasse; & penitus in corpore demersam esse. Deinde infra dicit; Id quod irascitur in nobis; & cupit; & dolet; & letatur; hoc est animi nostri pars rationis experta; à natura dependet; per naturam inveniens agens naturalis; cuiusmodi in generatione Hominis parens est.

est, non superos, qui potius agentia sunt transfuatur^a. **A**
 lia, licet agant physice. Clariusq; hoc ipsum scribit
 adhuc inferius inquiring, Quum ratio sit diuinitus Ho-
 mini data, conuenienti est eam prestare, atque impera-
 re ei, quæ caret ratione, tum quia originem ducit à cor-
 pore, tum quia natura sua completur affectibus, & il-
 lorum fit similis, & eos induit, & cum illis cõmifectur.

Adde & Aristotelem scribere in excrementum se-
 minæ afferrî à semine maris principium, quo tale ex-
 crementum fit animatum. **B** At aperte magis infra di-
 cit, geniti animalis corpus ex femina esse, animam ve-
 rò ex mare. Et paulo post subdit, animam sensua-
 lem masculum conceptui dare aut per se, aut per genitu-
 rã. Quæ loca omnia diligentius suo loco expendemus.

Verum præter allatas auctoritates ratio ipsa est, quæ
 propositam Platonicorum sententiam euertat, nam
 patrem generare, ac efficere, producereq; filium, sic vel
 notum est vulgo, ut pudeat Aristotelis testimonio
 confirmare. Si ergo munus causæ efficientis, generan-
 tis, ac producentis est educere de sinu subiectæ materie
 formam substantialem eius, quod efficitur, ac genera-
 rur, ad actum existendi, non poterit profectò anima
 humane gradus omnis à superis originem trahere, sed
 aliquomodo anima ipsa & à parentibus ortû habebit. **C**

Præterea, quomodo possit vegetalis, sensualisque
 anima, utraque corruptibilis, ab astris, Dæmonibus,
 Dijsq; iunioribus, quorum omnium natura est immor-
 talis,

1. De gen. an.
cap. 3.

Cap. 4

2. Physic. 11.
& 1. 6. & 11.

A talis, proximè, ac immediatè generari, difficile est assequi, si illud verum est, quod vulgatissimum, omne causatum referre naturam suæ causæ efficientis proximæ; & omne generans ab utroque esse, quæ potentiæ est id, quod generatur, dogma apud Aristotelem in usu frequentissimum.

7 Met. tex. 3 R.
2. De gen. an.
cap. 1.
2. De an. tex.
31. 54. Scalib.

Soluuntur Platoniorum rationes, interpretando multa obscura loca veterum, monstrandoq;

B Deos iuniores, quicunq; illi sint, esse efficientia remota, non autem proxima vegetalis, ac sensualis animæ. . . Cap. IX.

MERVM quoniam ad evertendam quamlibet opinionem non sat est rationibus, atque autoritatibus oppositam astruere, nisi ea, quibus ipsa innititur, fundamenta destruantur, ideo confutata

C Platoniorum opinione, nostra nunc interest eorum rationibus, ac autoritatibus satisfacere.

Illud ergo imprimis reuocandum est in memoriam, Platonem, ac sectatores eius circa naturam animæ, ac Dei, causè legendos esse; namque de plurima ab antiquis Theologis, Mercurio, Orphæo, Homero, Empedocle, Pindaro, Sybillis, & alijs dicta sine vlla rationis indagacione, sola talium virorum autoritate freti in suis operibus inseruerunt, ita quæ ipsi sua Admer-

na protulere; ob phrasim sermonis altissima mysteria A
 non omnino adequantem, non sic ad unguem, ut ver-
 ba sonant, sunt intelligenda; illud enim maxime veri-
 ficatur in doctrina Platonis, quod & in sacra scriptu-
 ra, in qua verba non habent efficaciam ex se plenè si-
 gnificandi sensus ineffabiles, Littera occidit, sensus
 autem vivificat.

¶ Quare quod primam afferebatur dictum Platonis
 in Epinomide; Animatum à nemine quam à Deo
 fieri posse, licet ad aliud propositum, & fortasse in B
 alio sensu in usum venerit Platoni; ipsi tamen non si-
 gnificat solius Dei mûnus esse animantia procreare
 (nisi loquatur de prima vi ventium creatione, quæ fa-
 cta fuit in principio mundi) namque omnibus notum
 est Deum Optimum tribuisse cunctis animatis virtu-
 tem, quæ illa ex seipsis absque ullo alio Dei particula-
 ri interuentu, generare possunt animatum sibi simile.
 Concurrat quidem Deus in cuiusque rei productione
 tanquam causa prima; & universalis; at id, ex quo C
 proximè oritur effectus; sunt causa secunda; quippe
 inter animal productum, & Deum physicè operantem
 necessario mediat animal producens; quod quidem Vi-
 tro concedimus, tanquam id quod ultimum mouet,
 mouere non posse nisi motum ab eo; quod primum mo-
 uere dicitur; nempe à Deo. Quare inquit Plato ani-
 matum à nemine quam à Deo fieri posse, perinde est ac
 si Plato dixisset, animatum à nemine sine Deo fieri
 posse;

- A** posse; hoc autem non tollit quominus pater in generatione filij habeat rationem causae efficientis proximae generantis formam sui effectus; quod probari nituntur aduersarij. Deus enim dicitur omnium rerum causa efficiens; non quia omnia sigillatim ex se immediate producant, sed quia ipse tribuit causis secundis, & immediatis vim, ac facultatem producendi suos effectus, sine qua virtute haec agentia proxima ex se nihil omnino generare possent. Sic enim Aristoteles dicitur non multum Aristotele ipse inferior in libro de Mundo, de Deo scribit: Verus igitur sermo est, à maiore ribusq; proditus inter omnes homines, vniuersatum ex Deo, tum per Deum constituta fuisse, atque coagmentata: paucisque interpositis. Etenim cunctorum, quae rerum Natura complectitur, cum seruator est Deus, tum verò quaecunque hoc in mundo quoque modo perficiuntur, eorum omnium genitor est. Hoc autem quod ait Deum esse rerum omnium genitorem; intelligendum esse quod à Deo omnia fiant, non immediate, sed mediantibus causis secundis, aperitum facit auctor hoc ipso in capite pluribus in locis: & primo dum talia scribit: Summam igitur & primam sedem mundi sortitus, ea de causa supremus appellatus est; & (vt inquit Poeta) in summo culminè vniuersi caelissimi habet ipse domicilium firmum, & collocatum: Maximè verò vim eius sentit, numinoq; eius ante om-

Cap. vii

.001.33

niã fruitur id corpus, quod proximè eum situm A
 est: tum quod secundum ab hoc situm habet, &
 vnumquodq; deinceps, prout situum ordo ad no-
 strum vsque locum natura constitutus est. Quò
 fit vt terra, & terrena omniã quàm longissimè ab
 diuinitatis adminiculatione abscedunt, tam infir-
 mitate summa sint ipsa, concinnitatisq; sibi con-
 sentaneæ maximè expertia: atque ideo multo tu-
 multu exagitata. Atqui quum ita sit numen di-
 uinum naturã suã comparatum, vt quoquouer- B
 sum pertinet, nimirum ea in quibus ipsi versamur,
 ac superiora nobis, pro eo quantus est accessus ad
 Deum, vel abscessus ab eo, eius opitulationem
 quoque sentiunt. *Quæ sanè dicta, apprimè consen-*
tiunt ijs, quæ habentur in primo de Cælo, vbi scribitur,
conciliari a Deo rebus omnibus mundanis esse, & vire
re, alijs quidem clarius, alijs autem obscurius. Sub-
iungit autem autor libri de mundo. Proinde id præ-
 stabilius esse censemus, Deoq; tum decentius, C
 tum magis consentaneum ita de eo opinari, vt di-
 camus potestatem illam in cælo sedes suas haben-
 tem, incolumitatis causam rebus vniuersis præ-
 stare: ijs quoque quæ longius ab eo remota sunt:
 nec illis assentiri, qui eam ipsam potestatem per
 omnia pertendentem, & ventitantem ad ea quo-
 que, quæ nec adire ipsam honestum est, nec dictu
 speciosum sua illic opera efficere contendunt,
 resque

A resquè terrenas administrare. Atqui ne ex hominum quidem Principum dignitate esse dixeris cui-libet open incumbere: vt, verbi gratia, Exercitus Ducis, aut vrbs Præfecti, atque etiam domus pri-marij Dispensatoris, si fasciculum farcinarium componere, aut viliorem aliquam operam obire vsu venient, vt necesse sit: cuiusmodi munere ma-gni regis tempore ne quoduis mancipium eius fa-cile obiuisset. *Quod fusius ostenditur exemplo Cam-bysis, Xersis, ac Darij, inde subdit,* Atqui statuere nos oportet magni ipsius Regis fastigium, præut quidem est Dei eminentia, qui pro potestate mun-dum tanquam prouinciam obtinet, tam esse in-fimum, quàm esse summum hoc ipsum regis fa-stigium, si cū animante quodam vilissimo compo-neretur. Qua proptet si è dignitate Regis haud-quaquam esset Xersem functione propria admin-istrare omnia, & absoluerè quæcunque facta cu-peret, ne ipsum quidem openbus instantem cura-toris operum officio perfungi; longè id nimirum minus Deo conuenit. Quare augustius id, decen-tiusq; existimandum est Deum summo in loco ita esse collocatum numinis vt tamen eius vis per vni-uersum mūdum pertinens tum Solem, Lunamq; moueat, tum Cælum omne circumagat, simul-que causam præbeat eorum, quæ in terra, sunt sa-lutis, atque incolumitatis. *Infra verò subdit idem*

autoz. Atque ea quidem, quæ hæc acce sunt quò- A
 quo modo affecto; quæ in terra; quæ in aqua; ea
 certè Dei opera esse meritò dixerimus; Dei inquã
 opera cum imperio summo mûdum hunc ac pro
 potestate obtinentis. Ex quo Deo vt inquit Em-
 pedocles physicus.

Omnia quotquot erût, quòs sunt præsentia quotq;
 Orta fuere antehac; stirpes, hominesq; feræq;
 Inde etiã volucres, piscesq; humoris alutani
 subintellige, procedunt veluti à causâ remota; ac om- B
 nium prima, adiuncta tamen causis hisce propinquis.

¶ Hæc omnia diligentius contempleri volumus, vt
 appãreret ex Aristotele, alijsq; antiquis Philosophis,
 ac omnino duce Natura de efficiensia Dei nos nihil
 aliud posse assenerare; nisi quòd ad omnes effectus per-
 agendos concurrat vt causâ prima, & vniuersalis,
 non proxima, & immediata, sine qua tamen inferiora
 hæc agentia peculiaria nihil omnino possent efficere; ac
 vbiq; generationes rerum referendas esse in agentia C
 hæc immediata, vt potè vniuoca, & eiusdem nature.

1. Mete. cap. 2.

Ita quod in Meteoris testatur Aristoteles, Necessa-
 rium fuisse mûdum hunc inferiorem contiguum
 extare superioribus latioribus, vt omnis eius vir-
 tus gubernetur inde; ad id maximè facit, quòd di-
 ximus superos esse horum causas vniuersales, ac reme-
 tas; non immediatas, & proximas; alioqui multum
 derogaret, neque conueniret diuine nature statui caus-

A *ſam* immèdiatè producēt omnia viuētia, quare & *vermes*, *pulicesq̃*, & alia ſæda, & turpiſſima animantia.

Quod verò deinde ex Themiftio de Platonis ſententiã dicebatur genus animæ caducum, & fragile fieri, ac texti à Dijs iunioribus: Vt idem locus eſt, ac ille, qui quartò ex Ficino afferebatur: ita iuxta illius ſenſum, & hic intelligendus eſt. Habetur autem ex Ficino vitam illam, animamq̃ irrationalem, per quam ratio-

B nalis anima caduco corpori aſſociatur, non à ſuperis tantum dependere, ſed partim à ſuperis, & partim ab anima hominis generantis; hoc eſt, ab hoc tanquam à cauſſa proxima ob innatum deſiderium eternitatis, quam, Vt Deo aſſimiletur, tentat aſſequi ſecundum ſpeciem, generante ſibi ſimile: ab illis verò deluci à cauſſa remota gubernante, & adiuuante proximam.

Ita planè quod ex Themiftio aſſertur gloſſandum eſt, Deos iuniores, non immèdiatè, ac proximè, ſed **C** interuentu Parentum, Vt pote cauſſarum inuocarum, & immediatarum, texere animas illas mortales, quibus immortales animæ à Deo proximè orituræ mortali, caducoq̃ corpori coniungi valeant.

Verùm quod tertio proponebatur ex Ficino de mente Platonis, Vti toto cælo Veritati repugnat nos ſuſcepſiſſe tum corpus ab elementis immèdiatè, quippe quod proximè formatur in utero ex ſanguine, ac ſemine parentum, quæ tamen conſtant ex elementis inuicem miſtis:

stis : tum complexionem à celestibus sphaeris , ut quæ A
 (quum primis careant qualitatibus , caliditate nimirum , frigiditate , siccitate , atque humiditate , ex quarum mixtione adinvicem complexio resultat) complexionem nobis tribuere nequeunt , nisi mediantibus elementis , ac sanguine , semineq; Parentum , rectis adiutisq; à superis in omnibus , eorū actionibus eo modo quo , causa prior , atque remotior secundas , proximasque adiuuat , atque gubernat . Sic falsum est omnino partes animæ , quæ trahuntur affectibus , proximè oriri à B
 Dæmonibus , & animis Syderum , ac sphaerarum : sed ut Mentem , quæ quum sit immortalis , immaterialisq; , Diuinamq; naturam referens , proximè , ac sine vllo alterius causse ministerio à Deo creari fateatur loco citato Ficinus ; ita partem animæ , quæ trahitur affectibus , à Dæmonibus , & animis celestibus immediatè oriri , dicere non est ausus : sed partim ab illis , partim ab animo hominis generantis eam pendere statuit : C
 Merito , nanque animi nostri pars irrationalis , quum non sit immortalis ut Dæmones , celestesq; orbes , ac spiritus , illis non est undique similis , ut esse debet omnis effectus suæ causse vniuoce , ac immediatæ in omni generatione physica .

Hoc modo intelligenda etiam est quinta autoritas Alcinoi , Deos mortalium generum conditores animæ hominis immortalis à primo Deo susceptæ , partes duas mortales , vegetalem nempe , ac sentientem , adiunxis-

A se; nam quemadmodam tales Dij non nisi mediantibus causis proximioribus generum mortalium sunt conditores: ita partes duas animi nostri mortales immortalis adiungere non potuerunt nisi Parentum interuentu.

Sed & Empedoclis dictum, non de animi nostri partibus irrationalibus, verum de rationali parte intelligendum est; quae sola non habet principium à sanguine, & contemperato spiritu, ut corpus, virtusq; omnis immersa corpori: atque huc tanquam exul ac peregrina profecta est à superis.

B Similiter Mercurij placitum, quo dicebatur. Pater omnium Intellectus, Vita, & Fulgor existens hominem sibi similem procreavit; nisi intelligatur de creatione primi hominis facta à solo Deo in principio mundi absque aliarum causarum ministerio: dicendum est quando idem effectus proficiscitur à pluribus causis, illius generationem referendam esse in causam praestantem magis, magisque praecipuam, quae rem praeter ceteris digniorem effectui est elargita, & sine qua ceterae causae talem effectum procreare nequeunt, quem tamen ipsa sine ceteris producere potest. Quum ergo Deus praestantissima sit omnium causarum, nedum efficiendum hominem, magisque praecipua, Hominiq; intellectum cunctis rebus in homine existentibus nobiliorum largiens; quumq; sine Deo à ceteris Homo generari nequeat, contra tamen à Deo sine alijs causis fieri possit Homo; merito retulit Mercurius in Deum genera-

tionem Hominis. Non obstant ergo auctoritates obie- A
ctæ. Nunc expendamus argumenta.

Quod itaque primum afferebatur, plurimum caus-
sarum in eodem genere ordinem inter se habentium
nunquam prima cum vltima sine intermedijs coit ad
procreandum effectum; sed in genere caussarum effi-
cientium hominem inter Deum, & Parentes media
intercedunt caelestes sphaerae, earumq; spiritus; ergo in ge-
neratione hominis, praeter Deum, & Parentes, necessa-
rij sunt caeli, eorumq; virtutes ad generandam hominis B
animam; facile tollitur declarata maiori; nam ubi
plures causæ simul cocunt ad generationem vnius ef-
fectus, nunquam priores vniuntur ad opus cum vlti-
mis absque intermedijs, dummodo sint diuersæ coordi-
nationis, ac sese habeant ad inuicem vt causæ subor-
dinatae, nempe vt proximæ ad remotas; alioqui si caus-
sa vna alteri non subordinetur, veluti proxima se ha-
bet ad remotam. Quum ergo Deus ad hominis genera-
tionem respectu animæ rationalis non concurrat tan- C
quam causæ remota, nam proximè à Deo pendet In-
tellectus, ideo iuxta hunc sensum falsa est minor inter
Deum, ac parentes in generatione hominis intercedere
alia efficiencia media; Vbi enim coordinatio abest, ibi
non est primum, vltimum, aut medium; Vbi autem
ialis est coordinatio, vt in generatione animæ vegetalis
& sentientis, vt quorum efficiens proximum est pa-
rens homo, remotum verò caelum, at Deus remotissi-

Animum: nunquam Deus physice operando sine caelorum ministerio cum parentibus nostris iungitur ad nostras animi partes mortales efficiendas; hinc tamen non sequitur eos proxime oriri à superis sine interuentu Parentum; ut putant obijcientes.

Secunda vero ratio conuincere videtur animas mortales in homine à superis tantum oriri, quia ut sunt immateriales, & incorporeae, ac simplices: sed soluitur primum dicendo eadem lege profus animas ex se incor-

Bcorporeas, & simplices oriri ab animali corporeo, ac natura multiplicis, qua & formae inanimes, & qualitates ipsae, aliisque accidentia incorporea, simpliciaq; à corporibus vel inanimatis, compositisq; quotidie nasci experimur.

Deinde, quum haec inferioris gradus animae eadem naturam habeant, materialemq; aliquatenus, & corpoream; nam & materia, corporeq; utuntur in suis operibus obiectis, & ab eisdem pendent in esse, atque

Cad subiecti corporis mutationes & ipse mutantur: diuiduntur enim ad illius partitionem, ac etiam intereunt ad corporis dissolutionem; quum inquam haec animae mortales sint, & quoquo pacto materiales, & corporeae, non à superis, sed à parentibus potius veluti à similioribus oriri debent.

Tertia demum ratio, qua dicebatur animas rationis expertes, ut potè immateriales, incorporeas, simplices, & vnas, proindeq; nobiliores, pendere non posse

à parentibus, qui materialem, corpoream, compo- A
 tamq̃ & multiplicem substantiam habent, ideoq̃ im-
 perfectiorem; quia nihil agit ultra suas vires aliquid
 seipso perfectius generando: præterea quòd supponit
 formam esse quid nobilius composito, quòd tamen ad-
 huc est controuersum inter grauiores Philosophos; ne
 dicam falsum in proposito; etenim satis clarum puto
 hominem ob participationem melioris nature, nimi-
 rum anime rationalis, longè nobiliorem naturam sor-
 tiri quàm vegetalis, quàm sensualis anima. Si enim B
 viri doctissimi negant totam animam humanam, gra-
 dum etiam intellectiuum amplectentem, esse digniorem
 Homine ipso composito ex anima & corpore; minorens
 sane controuersiam, vel nullam iure habebit existi-
 mans totum hominem esse nobiliorem anima vegetali,
 ac sentiente; ideoq̃ quidquam illum ultra suas vires
 non agere utranque generando. Apertissime etiam
 profert obiecta ratio partes animi nostri caducas, &
 irrationales naturam obtinere immortalem; & incor- C
 poream; quòd satis falsum esse cõstabit ex inferioribus.
 At verò & quis non dicat hominem licet materialem
 & corporeum, secundum sui aliquam portionem ta-
 men, mentem dico, immortalem, & immaterialem
 penitus esse perfectiorem animabus irrationalibus, se-
 cundum omnem sui partem caducis, & quoque pa-
 tet materialibus, atque corporeis? Non ergo anima
 humana oritur à superis, ut aiunt Platonicis.

A

Promulgatur opinio quarta Fernelij arbitrantis Animæ Humanæ partem tum Rationalem, tum ratione vacantem à cælo mediante spiritu fœtui in vtero degenti communicari. Cap. X.

B

SED longè subtiliorem huiusce rei Philosophiam habemus à doctissimo Fernelio in suo primo De abditis rerum causis, Ibi enim acriter contendit nullam formam, nullamq; animam aliunde oriri quàm à superis, hoc est à cælestibus corporibus. Quum enim ponat mundum, & quæcumque in eo continentur omnia; non ab æterno extitisse, sed aliquando incepisse; vult ab initio omnia tum caduca, tum incorruptibilia à Deo condita, & creata fuisse; quæ Verò postea genita sunt; nunc generantur, ac oritura, ea omnia suas formas non amplius à Deo, sed à cælo accepisse, contineq;

Caccipere, atque acceptura esse; nam si quæ dicuntur apud nos causæ effectrices rerum infra cælum, eæ non sunt efficientes quia formam genito impertiam, sed quia materiam præparant; ac idoneam reddunt; quæ ideo possit diuinitus, siue cælitus formam sibi conuenientem excipere. Atque suam hanc opinionem multis corroborare nititur argumentis, quibus etiam oppositam infirmare studet. Ne autem nos illi hæc falso imposuisse quis putet, ac ut melius hanc eius opinionem po-

stea cribrare possimus, illius Verba in medium afferre A
decreuimus. Habet erga de effecrice formati caussa
lem sermonem, In animalium procreatione semen

1. De abd. rer.
caus. 7. in. fi.

conceptum uteri vi, ac benigno tepore, ad agen-
dum impellitur, non ut animam, animalisq; for-
mam de se excitet, aut edat, sed tantum ut exsu-
scitata, aut impulsa ipsius potentia, aut facultas,
deincepsq; aucta, subiectam sibi materiam omni
preparationum genere instruat, ut substantia tan-
dem particeps forma extrinsecus assumatur. B

At in capite septimo eiusdem libri eadem de re sic scribit.
Quicquid sit ex subiecto, in quo potentia inest, ef-
fici assero ab eo quod actu iam est & subsistit, non
quod efficiens illi actum formamq; impertiat, sed
quod cum semine potentiam conferat, quæ suop-
te impetu ad perfectionem adolefcens, idonea sit
subiecti preparatio, quæ speciem extrinsecus de-
inde excipiat, vel alliciat in materiam.

Mox pauca interposita in eodem capite subiungit, C
Rerum omnium, quas Patens rerum Natura pro-
genit, constitutio prima est substrata materia &
specie fieri intelligitur, e quibus quum longe ma-
ximè præstet species, naturæ non quæ multo sæ-
pius quam materies appellatur. Ut autem quod
genitum sit stabile, nihil, aut permanens cerni-
mus, sed occidere aliquando & evanescere, sic ea
species, per quam res uigebat, non potuit perpe-

A tuò, materia inhæret. Im migravit illa quondam, idq; repente admodum, & vno temporis puncto, quem illius ortum appellamus. Emigrabit item aliquando, & vno temporis momento, isq; erit illius interitus. Sed priusquam illuc appelleret, ornatum quendam, & præparationem materiae desiderabat, per quam, & sine qua eò, appellere non posset. Hæc præparatio potentia dicitur, quæ non quidem portio, non minimum quidquam est aduentantis formæ, sed ut dixi, illam tantum præcurrens instructio. Quisquis rem aliquam genuit, potentiam hanc contulisse putatur, alias per se & solitariè, alias cum semine, aut quodam feminatio illi respondente. Itaque quæ multiplici illa sit & varia corporis præparatio, tum ex quatuor illis rerum initijs haudquaquam corruptis, sed minutissimè, & ex toto inter se confusis reddita temperatio, tum concinna corporis conformatio, & partium apta sequi coniunctio, tum verò ingenti spiritus omnis eorum moderatio, totus hic potentiarum ordo a facultate, & vi seminis, & ab eo, qui semen legit, dependet. Vbi verò iam omnis ad plenam absoluta est præparatio, quo tempore consummatam potentiam dicimus, tum extrinsecus accedit ipsa species naturaliquadam, & quasi diæa inevitabili necessitate. Ea simplex est quidem omnino, nullam ex subie-

etorum formis compositionem sortita; sed quæ A
 multa tamen pro varijs, quas habeat facultatibus,
 gerere & moliri possit; Qui sensibus omnia me-
 titantur, proximamq; causam dum taxat animad-
 uertent; illam de materiæ potentia educi, suscita-
 riq; contendunt; quæ sententia multis est & effi-
 cacibus argumentis professa. Non enim effi-
 ciens ac genitor, dum per se; aut seminis, semina-
 rijsq; interuentu aliud quiddam sui nominis ac ge-
 neris gignit, illius speciem, vel facit, vel immittit, B
 sed hic huius vnus concursus causa est, vt nempe
 in materia sit forma: Atque id est, quod geni-
 causa esse, ipsumq; genuisse perhibetur, sed est
 certè supra illum sublimior & præstantior opifex
 extrinsecus formam, seu quosdam afflatu inspiras.

Deinde in fine capitis hæc habet eadem de re. Ex

1. Physic. 6.
 12. Metaph. 4.

Aristotele tum in *Physicis*, homo hominem ge-
 nerat & sol: tum in *Divinis*, homo hominem ge-
 nerat, præter hoc autem id quod est omnium pri- C
 mum omnia mouens; quibus in locis non vult
 Aristoteles hominis aliam esse causam efficien-
 rem quam homo, sed ne quis crassius putaret eum,
 qui vel hominem, vel equum pro genuit; quæcun-
 que illius sunt vnà procreasse, caducæ mortalisq;
 nature limites hic prætergressus Aristoteles dupli-
 cem rerum autorem opificemq; constituit, alte-
 rum compositi totius; seu hominis hominem, al-

muiofo

terum

A rerum solius formæ conditorem, quem sempiternum & immortalem esse profitetur. hic rursus se bifariam lecat; ubi rerum causas physica ratione scrutatur, species rebus immitri putat ab illa quinta natura, quam solis nomine exprimens cælestium omnium corporum conversiones immutabilesque cursus comprehendit. Quum verò quæ supra naturam sunt subtili contemplatione rimatur, rerum omnium opificem Deum, solutamque mundicam mentem, Platonis æmulatione, causam esse decessit.

Et rursus in capite octavo demonstrans quomodo forme omnes à cælo prodeant, hæc ait. Ut à solè, cui lux ingenta est, effluit non quidem ipsa lux, sed lumen splendorque, qui perspicua corpora collustrans, non splendida modo, sed lucida quoque illa exhibet. Sic vnaquæque efficiens causa, maximeque supera illa cælestia corpora rerum ortus promouent, rebusque species impartunt. Non enim perennes illas, sibi què insitas rerum ideas ac species à se excutitur, aut suæ substantiæ quidquid generis rebus largiuntur, aut iam in cælis generatam, absolutamque formam solam, ac per se, incommode præparatum subiectum submittant; sed hac vna ratione res novas excitant & edunt, quòd superæ illæ cælorum vires motu, lumine ac spiritu tanquam vehiculis huc deuectæ, circumfusæque;

seque nobis in subiectum potentia præparatum se
 se insinuant, & substantiarum, à quibus dimanant
 runt, vim ac naturam recens genitæ rei impedi-
 munt, & speciem sic inducunt, vt à Solis luce in-
 perspicuū, instructumque corpus, irradians lumen,
 ipsumque collustrans illi lumen non modo, sed suam
 quandam lucem tandem immittit. Hac itaque
 ratione mundus hic inferior à supero illo gubernetur,
 & quæ gignuntur omnia, suam inde formam
 suscipiunt.

*Tandem totam suam hac de re sententiam Epilo-
 go complectens ait in capite decimo: Quocirca cælum
 nullo semine multas profert tum animantes, tum
 stirpes: at semen nihil quidquam sine cælo gene-
 rat: semen gignendis rebus materiam concinnel-
 duntaxat, & conuenienter apparat, & instruit;
 cælum in apparatus illam speciem, summamque
 perfectionem immittit, vitamque suscitatur
 omnibus.*

*Et paulo post in eodem capite subiungit hæc Verba:
 Quæ Deus olim proprijs operibus inchoauit, eas-
 dem nunc quasi feriatas cælo, tanquam admini-
 stro, continuanda credidit. Et quæcunque Na-
 turæ legibus existere dicimus, eadem primùm
 processerunt à Deo, qui certè nunc admodum
 pauca proximè, nec cælo, nec Natura, nec semi-
 ne interueniente ingenerat, sed conditis Naturæ*

- A** legibus omnia per cælum administrat. *Max. Ultimo loco ibidem subdit iste autor.* Quæcunque olim Deus tum in cælis, tum in terris progeniuit, omnia vnus tuetur, atque regit, cælestia quidem per se ac proximè, animantia verò, stirpes, aliaque mortalia, cælorum ope & interuentu, quibus Naturæ leges tum procreatrices, tum conseruatrices indixit & imposuit. Itaque animantium stirpium, lapidum, & metallorum omnium,
- B** quæcunque & fuerunt, & esse possunt formas vna cæli forma potestate comprehendit, & innumerabilibus illa quasi grauida formis omnia gignit & fudit ex sese; vna illius vis & facultas præ se fert omnium caducorum vires, quæ vel olim compa- ruerunt, vel posthac vnquam comparebunt. Has autem mundi vector spiritus cælo in totam vniuersitatem diffusus rebus omnibus impertit simul & speciem, & natium vitalemque calorem gi-
- C** gnendis illis, atque conseruandis accommodatum. Is omnia continet, omnia calore vitaquæ fouet, vt nihil vsquam non sit huius vbertate confertum. Huius vi, & ope, & inanima quæque per se sunt, & animata sui quæque generis animam habent, alia quidem nutrientem, alia sentientem, alia mentis rationisq; participem. Sic illa sese rebus accommodat, sic singulorum natura inferuit, vt quantum cuiusque natura & condi-

tio desiderat, quantum ipsa subiecti præparatio A
 ferre potest, tantundem illa exhibeat. Sol quan-
 quam abest longissimè, aduersis tamen corpori-
 bus lumen sic impartit, ut niteant splendcantque
 illa fulgoribus: sed aliter aqua, aliter lapis, aliter
 lignum, aliter argentum. Ità propemodum &
 vis illa cælitus demissa, & omnibus quidem est vi-
 talis, sed ita ut alijs tantum hæc largiatur ut sint, &
 alijs animam insuper habeant, & idq; aut nutrien-
 tem, aut sentientem, aut mentis compotem; non B
 enim vno modo ab omnibus illa suscipitur. Sed
 hoc velim postremò admonere ne illam quidem
 ipsam vim semper sui similem esse, & vno se sem-
 per modo rebus exhibere, sed alias aliter pro stel-
 larum statu multiformi, quarum commistio, com-
 plexioque plerumq; euariat, tametsi vectoris spi-
 ritus vna est & impermutabilis substantia. Fieri
 igitur non potest quòd quidam interpretatur,
 mundi spiritum vitam statumq; rebus sic imper- C
 tiri ut ne minimam quidem astrorum opem desi-
 deret. Hoc si est, cur quæso non similia, & simi-
 liter perpetuò generet, quum semper æquè præ-
 sens rebus adsit? *Hæc ille sentit De Ortu Animæ.*

*Quæ sanè & multis, ipsaq; acutissimis argumentis
 roborat, quorum nunc illa tantum proponam quæ for-
 mas omnes proximè à cælo nasci confirmant, ceterà ve-
 rò quæ tum formas omnes esse simplices substantias,*

- A** tum à peculiaribus agentibus apud nos non prodire contendunt, commodiori loco in tertio libro examinabuntur. Ea igitur, quibus ostendere conatur animas, & formas omnes cuiusque generis à celo immediate proficisci, argumenta sunt numero duodecim, quorum primum est huiusmodi. Quicumque frutices aut animantia ex putri materia profulerunt nullo semine, nulloq; patre, nullo satore, ut ait Themistius, propriam profectò animam cœlitus à summa & totius mundi gubernatrice.
- B** anima hauserunt, quæ quum omnes omnium rerum formas in se potestate contineat, *Datrix formarum* à plerisque est appellata. Perfectiora verò animalia, quæ semine propagantur, si animas non item è celo hauriât, sed à semine, vel à parentibus, id profectò sequetur absurdum, quòd imperfectis animalibus Vermis & ciclicis præstantior, ac longè diuinius inerit origo quàm Homini, Leoni, & alijs perfectioribus animalibus ex semine ortis, at athen Aristoteles aperit fatetur mino-
- C** ris rei, & imperfectioris minus esse originis principium, & imperfectius.

Secundo dicebat, apud Aristotelem in procreatione cuiusque rei quòd generatur, ac fit, non est materia, neque forma seorsim, sed compositum ex his; non enim fit æs, aut rotunditas, sed æs rotundum; ergo à generantibus hisce peculiaribus non producantur formæ, sed compositæ: forma autem si non generatur à nostratibus hisce efficientibus, relinquitur planè ut huc in-

materiam sublunarem immittatur à superis corporibus. A

Tertio vero afferebat Aristotelem homini tribuisse duas causas effectrices dum alicubi ait quod homo hominem generat & sol: alibi vero; homo hominem generat, præter hoc autem; id quod est omnium primum omnia mouens; si ergo in hominis procreatione duo sunt efficientia, profecto ab his non potest unum, & idem opus prodire: & eo magis; quò maximo inter se distant intervallo: quare quum duo in omni generatione facienda sint; nempe vt apparetur materia; & idonea reddatur ad formam suscipiendam; & vt forma immittatur in materiam iam preparatam; necessario confitendum est alterum ex his agentibus materiam apparere, alterum vero apparere ille formam conciliare, sed decentius est hominem; vt pote imperfectioris naturæ; materiam apparere: solem vero; ac Primum Motorem in idoneum subiectum formam immittere; quàm vicissim; igitur Hominis anima; & huius exemplo omnis alia forma in generatione rerum a celo in subiectum immittitur. C

Quarto; si forma; & anima extrinsecus materici non accederet; sed ex materie potentia (quod aiunt) a sublunari agente educeretur; sequerentur omnia hæc absurda; Quod materia esset efficiens; ex ea enim oriretur forma: Quod formarum varietas penderet a varietate subiecti; quare & forma esset gratia materie: Quod omnes forme essent corruptibiles: & denique

Quod

A Quod actiones non proficerentur ab anima utente corpore tanquam instrumento; sed vicissim corpus esset id, quod agit utens anima; quare quum instrumentum sit ignobilius artifice, qui instrumento utitur, anima du-
bio procul corpore esset ignobilior.

Quinto, si quicquid habet mistum proximè ortum ex elementis, id omne ab ijs sortiretur; quum elementa talem habeant formam, cuius actio est motus rectus; proculdubio & mistum non nisi motu recto cieretur; at
B verò mistum tali gaudet forma, quæ illas actiones edit, quas nullum elementorum obire potest, ergo forma misti proximè orti ex elementis, quum ab ijs nasci non poterit, necessario in mistum cælitus est delapsa.

Sexto, Generatio est quædam motus, siue mutatio-
nis species; sed inter motus, circularis est omnium pri-
mus, a quo reliqui omnes defluunt; ergo corpora cæle-
stia, quæ sempiterna latione feruntur in gyru, omnium,
quæ generantur; causa sunt.

C Septimò, ex Aristotele rerum generationes, & cor-
ruptiones attribuuntur accessui, & recessui solis ad
nos; igitur quæcunque generantur, è cælo ducunt ori-
ginem.

Octavo, scribit Aristoteles necessarium fuisse mun-
dum hunc inferiorem contiguum extare superioribus
latitudinibus, ut omnis eius virtus gubernetur inde. Si
itaque omnis huius mundi virtus a cælo gubernatur,
quæ fieri potest ut formæ rerum, quæ hic generantur, à

cælo non consuuant, atque in materiam immittantur? **A**

ibid.

Nonò, *Et prima, seu proxima causa omnibus putanda est, Unde omnibus est motus initium; sed cælum est principium omnium motuum; ergo cælum est prima, seu proxima causa cunctarum rerum, quarum ideo forma non nisi a cælo esse possunt.*

ibid.

Decimò, *fatetur & Aristoteles apertè ab elementis materiam, a cælo speciem genito conferri, dum inquit, Itaque rerum quæ in ipso eueniunt causas, quod quidem ad materiæ genus pertinet, ignem & terram, & his cognata corpora existimari conuenit, hoc enim modo appellamus id quod subijcitur, & quo aliquid fert: id autem quod icæ causa fit ut motus sit principium, ad eorum vim referri debet, quæ semper mouentur; hæc autem sunt caelestia corpora.*

Vndecimò, *si geniti omnis substantia ab agente sublunari ortum duceret, profectò cæli tum essentia, tum motus inutilis esset, ac frustra huic mundo elementari.* **C**

de gen. an.

2. de gen. an.
c. 3.

Postremò, *Omnis anima dñitur corpori huic crasso mediante spiritu, & calore naturali; calor autem innatus, & spiritus ab elementis non oritur, sed proximè a cælo pendet, Ut nos edocet cum Aristoteles, tum ipsa ratio, qua videmus in animante, dum moritur permānere per multum spaciū temporis, & elementa omnia simul mista, & temperamentum ex illorum mixture prodiens: calorem verò naturalem, & spiritum simul*

cum

A cum anima euolare; indicium certissimum illi non esse originem a temperamento, aut elementis, sed caelestem. Si ergo natiuus calor, qui est anima uehiculum, & uinculum, quo ipsa corpori adnectitur, adnexaque permanet, a caelo ortu habet: quanto magis anima ipsa à caelo principium, naturamque trahere debet?

His ille acriter suam opinionem confirmare concendit fusius in primo libro de abditis rerum causis.

B Fernelij placita trutinantur, probaturque nullam animi nostri partem sic à caelo pèdere: multaque loca Aristotelis explicantur: ostenditurque quomodo Sol hæc inferiora illuminet, quod in exemplum affertur. Cap. XI.

C **Q**VAE tamen se intimius perscrutemur, ea profectò reperiemus, nec Aristoteli (quod ipse opinatur) nec ueritati consentanea; Inprimis enim quod ab eo scribitur, In animalium procreatione semen non animalis futuri formam gignere, sed tantum præparare materiam, eamque aptam reddere ad suscipiendam formam extrinsecus: non ne aperte repugnat Aristoteli scribenti tum principium, quo oua animalium animata sunt (id enim nihil est nisi anima) a semine maris afferri: tum masculinum fetui animam sensualem dare aut per se, aut per genituram?

2. de gen. an. c. 3. & c. 4.

Quod

Quod autem secundo dicebat, Quicquid sit effici ab A
eo quod actu iam est, non quodd efficiens illi actum for-
mamq̄ imperti at, sed quodd cum semine potentiam con-
ferat, quæ est idonea præparatio subiecti: non minus a
ratione dissentit: nam quid oportet hoc efficiens actu ef-
se, & eundem actum cum effectu in specie habere, si ef-
fectui non tribuit actum, sed solam potentiam subiecto?
nonne sufficeret, & ipsum illius generis potentiam ob-
tinere, quam subiecto indit, sine actu? At Verò & id,
quod dicitur agens conferre subiecto potentiam, totam B
planè Philosophiam euertit, qua docemur potentiam
omnem vel esse ipsam essentiam subiecti, vel ab illa pro-
deuntem affectionem: quomodo ergo quis rectè asserat
potentiam ab efficiente materiei conciliari si potentia
secluso quocunque actu efficientis subiecto inesse rep-
ritur?

Sed & sibi obest in ijs, quæ mox adducit, & primò
dum inquit formam omnem, antequam in materiam
feratur, desiderare in illa præparationem quandam, si- C
ne qua in talem materiam ferri non posset: Verum sanè
dicit: sibi tamen aduersatur dum hanc præparatio-
nem efficiendam tribuit agenti sublunari; nam quæ ex
putredine oriuntur, quum apud ipsum ex toto a cælo
prodeant, nec vllum habeant efficiens sublunare; profe-
cto dum sunt vel dicendum est eorum animam demit-
ti in materiam non præparatam, quod ipse hic negat:
vel etiam hæc (licet nobis ignotum) habere tamen pro-
prium

A primum efficiens subluare, a quo non solum præparations præuias, sed & formam sortiri nos dicere poterimus soluentes primam illius rationem, de qua etiam posterius agemus.

10. Quod max. proponitur, Aristotelem in generatione hominis duo constituisse agentia, hominem & Solem, ambo immediata: sed quorum Vnum, nempe homo, solummodo materiam præparet: alterum, verò, quod est Sol, seu Cælum, aut Deus, in apparatus materiam

B formam immittat: multa habet incommoda, & primò illud falso dicitur hanc sententiam vsu venire Aristoteli sub exemplo hominis comprehendenti generationem cuiuscunque alterius: quia reuera (vt ostendetur suo loco) eam protulit Aristoteles de homine ad differentiam ceterorum animalium, & entium, quæcunque generantur.

Falso deinde assumitur Aristotelem duo efficiencia tribuisse generationi hominum, quia alterum materiam

C præparet: alterum in apparatus formam immittat: sed idcirco hoc præstitit, quia vidit hominem præ ceteris animalibus habuisse animam diuersi admodum generis, quæ ab vno eodemque agente prædiri non potest: quare dixit in generatione hominis duo efficiencia concurrere, hominem scilicet, ac Deum, quem appellat nomine Solis, a quibus tota anima humana proficisceretur: ab homine quidem secundum sui partem caducam, & rationis expertem, a Deo autem iuxta partem

rationis competentem, atque immortalē. Sed de his ali-
 bi fufius. *Adde circa hęc perperam afferri locum illum ex*
Metaphysicis, tanquam superiori ex Phificis allato
consentaneum, hęc enim hominē generat, præter
hęc autē nō quod est omnium primum omnia
nūquā: In his enim verbis non assignat Aristoteles ho-
minē duplex agentia immediata, quod putat Fermelius, ho-
minē, & Deū, sicut in Phificis hominē, & Solē, nāq̄
quāpā illo supra dixisset Aristoteles causas, & princi-
piā rerum esse quatuor, materiā putā, formā, efficiēti-
am, quia sæpē contingit ut formā, & efficiētiā coi-
cidant in specie, hinc in dubium trerit quod prius sta-
tueret de numero causarum: nām ex eo colligitur non
ubique quatuor esse genera causarum, sed alias tria,
nēpē in quibus coincidit in specie agens cum formā,
alias vērō quatuor. Quod autē in multis id contin-
gat, ut efficiētiā specie coincidat cum causā formali,
ibidem triplici exemplo demonstrat Aristoteles, primum
est, Quia medendi sciētiā est quodammodo sanitas, in
medicina vērō sanitas est formā introducenda in sub-
iectum medicinæ, corpus humanum, at medendi sciē-
tiā est causā efficiētiā talis formæ. Alterum exemplum
est de arte edificatiua, quam esse dicit Aristoteles edi-
formam, quoniam ipsa eadem sit ediūm causā efficiētiā:
Tertium est de hominē, qui hominē generat sibi simi-
lem in specie, quare & in generatione hominē causā ef-
ficiētiā

L. 1. 12. metaph.
 L. 26. a. phys.

B
 75

C

A ficiens secundum Speciem coincidere videtur cum causa formali.

Sed soluit statim Aristoteles hanc difficultatem in-
 quiens, Insuper præter hæc est id quod est omniū
 primum omnia mouens. Cuius solutionis Vis con-
 sistit in hoc, quod certum est summa genera causarum
 esse quatuor in omni productione, nam si præter hæc
 agentia particularia, quæ multoties coincidunt cum
 forma, non esset quidpiam aliud agēs; fieri quidem pos-

B set. Ut non ubique essent quatuor summa causarum
 genera, sed alias tria, alias quatuor, quemadmodum
 obijcitur. Verum quoniam in omni mutatione, etiam
 in ductis, in quibus agens peculiare coincidit cum for-
 ma, præter effectricem causam peculiarem, est id quod
 est omnium primum omnia mouens, Deus Optimus, qui
 cum nulla forma a se creata in specie coincidere potest;
 Ideo statuen- dum est in omni mutatione adesse simplici-
 ter quatuor genera causarum, non tria solum.

C Et sane nostræ huic interpretationi fauet litteræ con-
 textus, quam omnino peruerit expositio Fernely, con-
 uertitur enim adagium in doctrina Peripatetica, quip-
 pe Aristoteles quum ubique, et de quavis re, etiam in-
 corporea loquatur sensu ductus, aut ratione a sensu de-
 sumpta: Verba profert quæ proprie indigent conceptus
 animi, non quæ ab ipso superentur, scribit enim loco cita-
 to Aristoteles, homo hominem generat, hic autem
 punctum facit autor significans completam esse supē-

riorem orationem, & quæ sequitur esse nouam; deinde **A**
 subdit, Adhuc præter hæc, supple efficiëntia peculiaria, quæ notauimus coincidere cum forma: Vel etiam
 quod est in alia lectione præter hoc, puta itidem ge-
 nus efficiëntis, quod peculiare existens sæpè coincidit cū
 forma: est id quod est omnium primum omnia
 mouens; puta Deus Optimus, efficiens vniuersale ac
 remotum concurrrens ad omnem mutationem, quod cum
 nulla forma a se effecta coincidit in specie: Quumquæ
 id sit omnia mouens, hoc est, reperiat in omni genera- **B**
 tione tanquam causa prima, & remotissima, ideo sit
 ut ubique sint quatuor causarum genera.
 Adde hoc in loco Aristotelem considerare Deum,
 non ut est causa hominis immediata, quod præstare in
 Physicis: sed ut causa remota, & vniuersalis, quod
 significat verba illa id quod est omnium primū omnia
 mouens, Quare quum forme genitricis non accedant nisi
 a causis immediatis, quæ tangendo agunt; male Fer-
 nelius hunc locum putauit, & consentire cum loco ci- **C**
 tato ex Physicis, ubi de Deo agit Aristoteles sub nomi-
 ne Solis quatenus est causa immediata mentis huma-
 nae: Et sibi fauere dicenti animas formas quæ omnes pro-
 xime a superioribus oriuntur.
 Plenum dubiorum deinde est, quod ipse ait de mo-
 do, quo a cælo imitantur forma rerum generanda-
 rum in apparatus materiam, nimirum non esse quod
 forme in cælo genitricis sine subiecto demandentur in ma-
 teriam.

Ateriam, sed quòd quaedam calorum vires motu, lumine, ac spiritu, tanquam vehiculis, huc apud nos deuctae, in subiectum preparatum propriam formam imprimunt, ac generant; perinde ac lumen a Solis luce prodicens in haec nostratia corpora, & lumen immittit, & suam lucem quandam; Primò etenim illud Aristoteli aduersari videtur, quòd corpora caelestia in haec inferiora agant mediante spiritu supra lumen & motum; nam ubique vires caeli huc demitti ad nos fatetur beneficio luminis, ac motus, nulla facta mentione spiritus; siquidem ubi docet quomodo Sol sit causa generationis, & corruptionis, sola facta mentione motus ait I. m. 2. Solis lationem congregare, & disgregare; causamque esse generationis, & corruptionis; alibi motui addidit lumen, sed nusquam spiritus illius meminit; quem commentus est Fermelius hoc in loco.

Amplius, si formae rerum immediatè non generantur a caelo, quia non in caelo, sed huc apud nos oriuntur:

C immediatum verò agens omne tangendo mouet: si inquam formae rerum substantiales hic fiunt a viribus illis caelestibus huc ad nos delatis motu, lumine, ac spiritu (si placet) quæri potest de hisce viribus sine accidentibus, an substantia; alterum enim horum eas esse oportet; si profectò sunt substantia, ut quid egerent accidentibus motu, ac lumine, quibus innixæ a caelo huc descenderent; perturbari nanque sic videtur ordo Naturæ, ubi ascribitur accidentia substerni substantijs, & hasce secundum

cundum locum moueri ad illorum lationem; *ſeu autem* **A**
hæ vires ſint accidentia, quomodo eas aſſeuerare poſſu-
mus genitricēs ſubſtantiarum, imprimenſque ſubi-
 c. 3. & c.
cto formas cum Fernelio, qui enixè negat miſti formã,
quia ſubſtantia eſt, prodire ab elementorum tempera-
tura, quæ eſt accidens: accidens nanque omne imperfe-
ctius eſt quacunque ſubſtantia: ſi ergo nihil ſupra ſuas
vires agit, nihilquæ gignit ſeiſpo perfectius: ſiquæ agen-
tium phyſicorum naturaliffimum eſt generare ſibi ſimi-
le in ſpecie; qua ratione vires hæ cæli; quæ ſunt agentia **B**
phyſica (mouent enim mota) & de genere accidentis, ge-
nerare queant formas ſubſtantiarum; difficile admo-
dum eſt quod aſſequatur.

Sed neque appoſitum videtur exemplum deſum-
ptum a lumine Solis, quod a Solis interna luce prodians
in hæc corpora & lumen, & lucem quandam infundat;
Quia quum lux ſit quid lumine prius, imo vnde lumen
per ſe primò prodijt, proindequæ lumine perfectius, non
potest profectò ab vilo lumine lux vlla ortum habere; **C**
ſed corpora quæ ab extrinſeco lumine lucida ſunt, non
id patiuntur quia ex eo lumine lucem aliquam naçta
ſunt ab eo diuerſam; hæc enim retinerent eo abſentè;
quod non contingit; nam Luna quæ a Solis lumine fit
lucida, ubi eo priuatur, lucem nullam obtinet, ſed ſta-
tim obſcura remanet, ac tenebroſa; ratio inquam cur
corpora multa ob præſentiam externi luminis, non illu-
minata ſolum, ſed lucida, & luminofa reddantur eſt,

quia

- A** quia tale lumen repercutiunt; Et quò magis apta nata sunt lumen reflectere, ob suae substantiae lenitatem, densitatemque, ac perspicuitatem, seu (quod aium) diaphaneitatem; eò magis irradiantia; & lucida conspiciuntur, ita ut appareant in se habere lucem quandam, & ex ea lumen fundere; ac reuera hic non est noui luminis ex ortu, sed veteris reflexio.
- Quod verò tandem afferebatur; A Spiritu tertio illo Virium celestium Vehiculo in totam hanc nostram
- B** vniuersitatem diffuso & in anima, & animata omnia, quaecunque sunt, suam habere formam, & animam tum vegetalem, tum sensitricem, tum rationalem; eodem prorsus modo, quo a Solis lumine diuersa corpora diuersimodè illuminantur, pro sua cuiusque natura: Maximas habet controuersias; tum qui a inprimis ponit eodem modo, ab eademque vi caelesti oriri animam rationalem; quo & aliæ cæteræ formæ tam animatorum, quàm corporum anima carentium; hoc enim aperte re-
- C** pugnat Aristoteli demonstranti solam mentem genito extrinsecus accedere, quia non habet actiones corporales; ac vegetalem animam, & sensitricem; quarum actiones non sunt sine corpore, non indi facti extrinsecus; si ergo id verum est, quod ait Aristoteles, quomodo assentiemur Fernelio scribenti eodem prorsus modo, & ab eadem vi caelesti oriri, atque extrinsecus indi genitiam animam & nutrientem, & sentientem, & mentis competentem? sic enim oporteret omnes extrinsecus facti adiungi,

iungi, non solam mentem ad aliarum differentiam **A**
forinsecus aduenire.

Apertius hoc ipsum repugnat rationi, si enim eodem modo materiae imprimitur mens, quo ceterae formae, & ab eodem efficiente, quomodo dicere potest Fernelius illam esse incorruptibilem, hasce vero cunctas mortales.

At vero, & vires illae caeli, quae induunt Embryoni animam rationalem, quae est apud ipsum immortalis, quomodo ab eo statui possunt variabiles pro varietate aspectuum stellarum? neque enim vel sana mente concipi potest incorruptibile quidpiam pendere a natura mutabili, atque obnoxia corruptioni; sed si sunt inuariabiles, semperque eadem, quomodo diuersa generant, puta & caduca, & immortalia formarum, animarumque genera? ab eodem namque agente eodem modo semper affecto nunquam non idem efficitur.

Neque hic locum habet obiectio ab eodem Sole eodem modo disposito simul indurari lutum, & picem colliquari; nam diuersitas horum effectuum, ut qui **C** competunt composito quatenus consistat ex materia, pendet a varietate materiae subiectae, at formae rerum substantialiales, & anima, suam mortalitatem, ac immortalitatem, quae illis perse primo inest seclusa habitudine illa, qua referuntur ad materiam, nanciscuntur proprie ab efficiente, a quo & naturam sortiuntur, non a materia, qua quum sint priores, ante illam ipse suam naturam habent mortalitatis, vel immortalitatis condi-

- A**ctione affectum id quod satis apparet in eisdem formis
 ubi mentis ope abstrabantur a materia: nam formae
 naturales omnes (mente excepta) ex se habent naturam
 mortalem, atque finitam, sine ministerio materiae, licet
 actu non intereant nisi in materia: quippe ab ea reipsa
 separari nequeunt; mens vero quam habet immortali-
 tatem, a materia sortiri non potest, quae ubique radix
 est, & seminarium corruptionis, iudice Vel Aristotele. 7. MET. 13.
- B** Praeterea, Quomodo potest anima rationalis a cae-
 lo esse, quum illi tales infint actiones, quae nullatenus a
 caelo dependent; imo caelo quodammodo vim afferunt,
 inclinationibus caelestibus obstando, reluctandoque,
 quod & testatur ipse Ptolemeus dicens, anima pru-
 dens caelos superat? si enim mens habet actiones inde-
 pendentibus a caelo, uti sunt quae ex voluntate fiunt, li-
 beroque arbitria; necessaria & ipsa secundum sui sub-
 stantiam independens erit ab astris ita enim Aristoteles
 & ipse animae separabilitatem, ac inseparabilitatem
 colligebat a separabilitate, ac inseparabilitate ope-
 rationum eius. 1. DE AN. 13.
- C** Ceterum quum non consentiat doctrina haec Fei-
 nely neque Aristoteli, neque rationi, consentiet ne for-
 san (quod ille praedicat) Platoni, vel sacris litteris?
 De sacris litteris rex seipsa loquitur.
 De Platone vero illud tantum adducam, ipsum in
 Timaeo dicere Deos iuniores animam rationalem immor-
 tali origine praeditam accepisse a Deo summo mundi
 Opifice,

Opifice, obduxisseque ei corpus mortale mediantibus **A**
 Vegetali, ac sensuali anima; quas ipsi condiderunt, et
 potè caducas.

Ita ergo satis constat neque huic opinioni subscriben-
 dum esse.

Diluuntur argumenta Fernelij, ostendendo Deū,
 ac cælum esse efficientia remotā animæ nostræ
 vegetalis, ac sentientis, non proxima: & mon-
 strando spiritum, caloremque naturalem in **B**
 nobis a cælo non esse, sed elementarem om-
 nino. Cap. XII.

Et èo magis, quò nec argumenta, quibus
 illam corroborat, sunt necessaria: Quod
 enim primo loco obijciebat se homo, cæ-
 teraque omnia quæcunque generantur,
 suam formam a cælo non haurirent;
 quum certum sit imperfectissima animalia ex putre- **C**
 dine orta suam non aliunde quàm a cælo proximè sus-
 cepisse: inde fieret ut diuiniore esset origo imperfectis illis
 animantibus, quàm perfectis: iam solutum fuit in su-
 periori capite: sed exactius illi nunc occurrimus dicen-
 tes, falso assumi quæcunque ex putredine oriuntur nul-
 lum habere efficiens nisi Cælum: prodeunt ipsa quidém
 è cælo tanquam a causa remota, & vniuersali, sed in-
 super habent peculiarem, ac proximam causam, unde

- A** de immediatè hauriunt proprias formas; hæc autem est vel Solis calor, quod innuit Aristoteles; vel est potius quid nobis ignotum, utens calore Solis, tanquam instrumento; Solis autem calor quum proxime non a Cælo pendeat, quod est expertis omnium qualitatum, sed a motu, & radijs atterentibus aerem, qui quando atteritur, tantò naturam igneam acquirit; non est quid nobilius ipsis agentibus, quæ semine utuntur ad prole, sed imperfectius: ipse etenim est accidens, illa substantia; ita causa illa ignota utens calore Solis ad propaganda ea, quæ sunt ex putri materia, imperfectioris, & infimæ naturæ censenda est. Quum itaque orta suæ originis nobilitatem maiorem, vel minorem sortiantur, non ab vniuersali causa, & remota, quæ omnibus vnâ est, Deus Optimus, & Cælum; sed a causis immediatis, ac proximis: hinc factum est, ut quæ semine propagantur nobiliorem habeant originem quàm orta ex putredine, quia causæ illorum immediate sunt digniores causis, a quibus proxime sunt orta ex putredine.
- C** Si enim Cælum sine semine generat aliquot animantes, non tamen id præstat sine interuentu agentis alicuius particularis, quicquid illud sit, cui per se primò competit actio generandi: sic autem saluabitur Aristoteles inquiring minoris rei minus esse principium, quem uti saluet is, qui censeat omnia à Cælo proxime suas formas haurire, ego quidem nunquam assequi potui.
- Quod secundo obijciatur, Quod sit in generatione

cuiusque rei est compositum, non materia, non forma; **A**
 ac proinde si forma non sit, neque illa potest facti a Pa-
 rentibus indi, sed huc ipsa demandatur a superioribus: tunc
 satis est, tum quia ex eo, unde ipse colligit formam, non
 indi conceptui a Parentibus, licet nobis inferre eam, ne-
 que a caelis oriri; si ea non sit; tum quia Verè quidem
 quod propriissime fieri dicitur est compositum; non ma-
 teria, ut quae praexistit; non forma, ut quae non fit ex
 subiecto tanquam inexistente; quomodo fiunt omnia
 quaecumque proprie generari dicuntur; Verum quo- **B**
 viam forma aliquando incipit esse, quum antea non
 fuerit, ideo & ipsa quodammodo fieri dicitur; haec au-
 tem formae productio non est quidem ex alio, tanquam
 ex subiecto inexistente, sed productio quaedam sui ge-
 neris, quam nusquam formis denegavit Aristoteles,
 qui eisdem loco citata priorem interdixit: Est ergo suo
 modo & ipsa forma, atque ideo in esse dependet ab ali-
 quo agente immediate, id autem in homine quale sit,
 mox explicabitur; in ceteris vero generabilibus nos di- **C**
 cimus esse agens sublunare, a quo proxime Verèque ge-
 neratur compositum.

Quod tertio asserebatur Aristotelem tribuisse homini
 duo efficiencia, hominem, & Solem, aut Deum; quae
 quum maximè diversa sint, opus est ut diversa quoque
 obcant munia; quare si in hominis constitutione duo haec
 praestanda sunt, ut materia appareat, atque in eam
 iam apparatus formam immittatur, rationi consensu-

- A**ncum est alterum illorum agentium apparare materiam, alterum vero apparate illi speciem imprimere, sed agentia debent proportionatas suae naturae operationes edere: & ex consequenti nobilius agens dignitatem actionem habere oportet: Quum ergo praestantius longè sit formam parere, quàm materiam disponere: propterea Deus; & Caelum formam procreabit: Homo autem solummodo materiam preparabit: facile etià tolli potest, & primo, Quia non inconuenit diuersa efficiencia in eadem generatione idem omnino praestare, ubi se habeant ad inuicem tanquam caussa remota, & proxima: vniuersalis, & particularis: Sic Deus, & Caelum preparant materiam mediantibus hisce causis sublunariis: sic caussa nostrates tribuunt formas suis effectibus gubernatae a superis. Falso ergo assumitur simpliciter, ubi in vna generatione sint duo agentia, haec diuersa munera praestare, id enim tantummodo est verum, ubi haec agentia sint aequè immediata: Ut fortasse mas, & femina in eadem generatione fetus, cui haec producit corpus, ille verò formam, ut alicubi nos docuit Aristoteles; sed caelum, ac Deus sunt caussa vniuersales, & remota: Homo verò quoad animas mortales, & aliud omne agens sublunare est efficiens proximum, & particulare. Deinde in generatione hominis, quod pertinet ad Deum, quum Deus sit aequè caussa immediata, ac homo parens, & longè praestantior, diuersum quid facit ab eo, quod facit homo, & multò
- perse-

perfectius: non tamen homo solum materiam præpara- A
 rat, Deus vero totam illi formam humanam imper-
 tit; sed quum homo sortitus sit animam duplicis natu-
 ræ, partim mortalem, partim immortalem, in procrea-
 tione hominis parens homo indit materiei partem animi
 nostri mortalem, Deus autem immortalem; quæ omnia
 fusius suo loco patebunt. At quod pertinet ad Cælum,
 id est solum causa remota, & non recte dicitur esse no-
 bilius homine; hic enim ob participationem mentis lon-
 ge dignior est corpore ipso cælesti, quod, seclusa intelli- B
 gentia, est inanime; habent autem composita suam nobi-
 litatem a forma, & ab actu essentiali, per quem sunt
 id, quod sunt.

Sed quarta ratio non minus est facilis soluta, quia
 tamen multas habet consequentias; inamquamque si-
 pillatim examinemus: Dicitur ergo primo loco, si for-
 ma ex materie potentia educeretur; ergo materia esset
 efficiens formæ; id argumentum falso nititur funda-
 mento, quod omne, ex quo aliquid fit, sit causa efficiens C
 eius, quod fit; nam fit ex ære statua, tanquam ex ma-
 teria: ex non ente ens, tanquam ex privatione: ex nocte
 dies, tanquam ex termino; quorum nullum est efficiens;
 Ita ergo forma educitur de sinu materie, non tanquam
 ex efficienti, nec tanquam ex subiecto inexistente, nec
 tanquam ex privatione, sed tanquam ex fundamento,
 siue subiecto subsidente, ac rudi sua inchoatione.

Si forma educeretur de sinu materie, secundo colli-
 gebatur;

Arguatur; ergo formarum varietas penderet a varietate subiecti: & ita forma esset gratia materiae: sed id quoque tollitur, quoniam aliud est considerare formam quantum ad fieri, seu ad suam originem, & aliud quantum ad esse; quia forma non potest in di nisi subiecto sibi proportionato; hinc factum est ut formae varietas quantum ad fieri, pendeat aliqua ratione ex varietate subiecti; Verum quia forma existens iam facta determinat subiectum, alioquin ex se indeterminatum, ad certam speciem: ideo sic varietas subiectorum pendet a varietate formarum, & subiectum est gratia formae, non vice versa.

¶ Tertio dicebatur, si formae elicerentur de potestate materiae, igitur omnes essent corruptibiles; Respondetur Verum esse omnes formas eductas de sinu materiae subire notam mortalitatis: sed ab his unam segregamus animam rationalem, quae extrinsecus materiae accedit, caeterae omnes generabilium formae sunt caducae, ut sunt vegetalis, ac sensitrix animae humanae portio.

C Tandem arguebat, si forma eliceretur de gremio materiae: igitur actiones non prodirent ab anima vidente corpore, tanquam instrumento, sed potius corpus esset id quod agit utens anima; quare & illud esset anima nobilior, opifex enim est supra omnia sua instrumenta; Concedimus primam sequelam; actiones enim sunt compositorum, non materiae, non formae: imo dicere animam intelligere, perinde est ac si dicas animam texere, ac edificare:

1. de an. 1. 64. *ficare: sed homo est, qui per animam intelligit apud A*
 2. de an. 1. 1. *Aristotelem: neque se habet anima ad corpus, tanquam*
artifex ad instrumentum, sed tanquam actus ad po-
tentiam, & perfectio ad perfectibile.

Quod quinto obijcitur, si mixtum non esset sortitum
aliquid a cælo, sed totam sui naturam haberet ex ele-
mentis, profecto id non posset efficere nisi ea, quæ ab ele-
mentis, contra quod sensus docet, falsum habet suppō-
situm, totum non posse habere actionem diversam ab
actionibus suarum partium: nam & decem homines B
simul mouent pondus, quod a nullo seorsum moueri po-
test: & quatuor voces faciunt harmoniam, quam nul-
la earum perse. edere valet: & theriaca tales morbos
curat, quos nullum ex ingredientibus theriacam a se
ipso sanat.

Sexta ratio nihil aliud conuincit nisi cælum, ac eius
motum esse simpliciter causam omnium generabilium:
quod nos non negamus, dum dicimus cælum esse eorum
causam remotam, & vniuersalem, non tamen proxi-
am, & immediatam.

Idem dico de septima, octaua, & nona ratiocinatio-
ne: earum colligere a cælo immediatè oriri formas, sed
tantum illud esse causam primam, hoc est supremam,
& vniuersalem, non proximam; duplici enim signifi-
catione pollet particula (primum) aliquando enim si-
gnificat id quod supremum ac primum in ordine, ut lo-
co citato: aliquando quod proprium, & proximum,

quasi

A quasi primum quoddam nos, ut saepe alibi, sic omnes fortissime generabiles proximè oriuntur ab agente sublunari, sed gubernato a virtute caelesti.

In decima ratione perperam ipse interpretatur Aristotelem dicentem, Id autem quod ita causa est, ut

unde motus principium, ad eorum vim referri debet, quae semper mouentur, ut velut a caelo speciem genito conferri, nihil enim aliud his sibi vult, quam caelum esse causam effectricem omnium generabilium, sed

B nos intelligimus primam, seu remotam, ac vniuersalem, quae regit, fouetq; proximam, unde proprie forma enascitur: Et quidem sicuti eo loco agit Aristoteles de materiali causa remota, ut sunt elementa, sic patet ibidem eundem de caelo, tanquam de efficienti causa agentem, de remoto, non proximo efficiente tractare.

Undecima ratio falsam habet consequentiam; licet enim a caelo nulla forma proximè oriatur; non tamen ideo caelum, caelinae motus frustra est; imò necessarius,

C quia conseruat haec inferiora, quorum est causa communis, ipsaque gubernat; quae propterea sine illius ope nihil inquam facere, quinimo neque consistere possent. Illo modo.

At maioris momenti non est quod ultimo loco proponebatur argumentum, Anima omnis corpori elementari adnectitur mediante spiritu, & calore naturali; hic autem spiritus, & tatiusque calor non oritur ab elementis; sed & Aristoteli ortum ducit è caelo, cuius

etiam apertissimum est iudicium, quod eiusmodi ca-
lor simul cum anima euolat e corpore in obitu animan-
tis, in cuius tamen cadauere permanent elementa sa-
dem, & ex horum commistione orta temperies, per no-
tabile spacium temporis; non enim corrumpitur ani-
mal simul & ut uiuens, & ut mistum; quia corruptio ani-
manti ut uiuens est, mori appellatur; corruptio au-
tem misti propria; est putredo, sed dum moritur anima-
tum, id simul non putrescit; verum multo postea, si ergo
vinculum, & uehiculum anime proxime a caelo pro-
didit, non ab agente aliquo sublunari; multo magis asse-
rendum est caelestem esse, & ipsius anime originem.

Nam primo loco sibi ipsi inconstans valde videtur
hic auctor circa principium, & originem huius sui spi-
ritus, & caloris; aliquando enim ipsum proxime a caelo
ortum habere facetur: aliquando vero (forte se veri-
tate coactus) a facultate & ut seminis: nec non ab eo,
qui semen iecit, & omnino ab agente sublunari.

Falsum enim est reuera calorem nostrum natiuum
appellatum, ac primigenium, non ex elementis esse, sed a
caelo immediate prodire; nam calor noster innatus, quem
insitum appellant, re ipsa nihil aliud est, quam tempe-
ramentum singularium partium nostri corporis, ortum
ex mistione elementorum, ac primarum qualitatum;
Verum quia calor illud est in temperamento, cui perse
primò debentur omnes operationes anime; frigidum
enim non ingreditur opera Nature, hoc est, perse nihil

A efficit in animantibus, sed solum temperat ac moderatur calorem, ut reliquæ duæ qualitates, quæ passivè nuncupantur; Et quoniam in misto ignis, & omnino calor, continet simul unita elementa reliqua, alioqui ut discrepantia, atque contraria, abinvicem sese disjunctura; Et demum, quia vinculum, quo anima corpori adnectitur, est talis temperies cum certo, ac determinato gradu caloris; ideo calor noster natus, qui est determinati gradus, dici solet primum anime instrumentum, Vinculumque, quo illa corpori adnectitur; quare to dissoluto, necesse est corpus anima privari. Est ergo calor noster natus ex elementis, quia quascunque is actiones edit, easdem obire potest elementaris calor in certo gradu gubernatus ab anima; sed iccirco, dum morimur, dicitur cadaver non habere calorem innatum hunc; qui est principium vitæ, quum tamen habeat elementa, & ex his ortam temperaturam; quia quum calor noster insitus consistat in certo gradu, qui si intendatur, aut remittatur, ita ut transgrediatur, vel amittat hunc sibi proprium gradum, iam non amplius calor innatus dicitur, sed igneus ac febrilis, aut simpliciter calor, vel temperies; hinc factum est, ut dum morimur, quia id fieri nequit nisi ob extinctionem, vel imminutionem caloris nostri natiivi ultra proprium sibi gradum, dicatur calor insitus aboleri, & remanere temperamentum; sed verè idem reipsa calor est, qui viget in vivente cum eo, qui est in cadavere ex elementis ortus. at in vi-

nente, Verbi gratia, est ut octo; in cadauere vero im- A
 minutus est ut quatuor: Quo factum est, ut quum ani-
 ma corpori nequeat vniri, neque in eo operari, nisi me-
 diante calore, qui est intra sex, & de:tem; ille calor, qui
 in aliquo viuente est ut octo, si aliqua ex causa immi-
 nuatur infra sex, & fiat ut quinque, non amplius pos-
 sit adnectere animam corpori; Vnde ex horum vnionis
 solutione mors; huiusque rei apertissimum argumen-
 tum prebet id, quod obseruatur in proxime morituris;
 in ijs enim sensim continue calor imminuitur; quæ calo- B
 ris decretio vbi deuenit ad certum terminum, neces-
 sario animal interit; in eius tamen cadauere adhuc su-
 perest aliquid caloris parum distans in quantitate ab
 eo, quo animal pollebat dum adhuc viueret, sed in vl-
 timo vite; qui sane calor sensim identidem imminui-
 tur vsque ad ultimam sui extinctionem; non enim
 incæpta caloris imminutio in vita animalis, in ipsius
 obitu desinit, nam calor competit viuenti, non quatenus
 viuens est, sed quatenus mistum: viuens autem mistum C
 permanere etiam post obitum, nuper ostendebamus; ac
 dicta caloris diminutio etiam post mortem animalis
 continue perennat vsque ad vltimum caloris extermin-
 nium, quo tempore quia soluitur vinculum, quo elemen-
 ta simul mista continebantur, ideo singula separantur
 abinuicem, ac in suum quæque locum commeant; at-
 que hæc est putredo cadaueris.

Vnde obiter apparet ratio, quare tum animalium
 calidiorum

- A** calidiorum cadauera tardius ceteris putrescunt: tum cadauera aliqua balsamo, & odoratis, alijsq; rebus calidioribus, atque siccoribus seruentur imputria; primum etenim contingit; quoniam maior calor tardius, ac difficilius absumitur; secundum verò, quia calor ille, qui post mortem animalis adhuc remanet in cadauere in eo gradu, qui possit continere cetera elementa simul mista, continuè fouetur à rebus illis calidioribus, à quibus etiam magna ex parte absumitur humiditas, quæ alioquin calorem extingueret; ob cuius consumptionem ea etiam corpora, & cadauera seruantur incorrupta, sive à putredine intacta, quæ igne, seu fumo, Vel Sole, aut etiam sale solent exsiccari.

Sed Unde digressi sumus, iam pedem referamus. Ita ergo corruiat ea ratio, quæ probare conabatur Fernellius calorem naturalem, seu primigenium non esse elementarem, sed cælestem omnino.

- C** Ad Aristotelem verò dicentem calorem in anima-
libus contentum nec esse ignem, nec ab igne originem ducere, infra opportuniori loco respondere conabimur; in præsentia id tantummodo sufficiat Philosophum nobis non aduersari, qui constituimus calorem innatum esse temperamentum, non ignem; & ortum habere a mistura omnium elementorum, non a solo igne.

Est hæc de primæ sectæ Opinionibus dicta sint satis.

Exponitur Opinio Quinta ex Pomp. & alijs iudicantibus animæ humanæ partem & rationalem, & irrationalem, originem ducere à Parentibus, non à superis. Cap. XIII.

SUCCEDIT nunc secunda Secta omniū angustissima vna solummodo Opinio suffulta, quæ statuit totam animæ humanæ naturam, Vegetalem scilicet, sentientem, ac rationalem gradum completentem, originem habere a solis Parentibus mediante semine. Hæc autem est Hierardi, Pomp. & aliorum quorundam opinio, hoc innixa fundamento, Quod anima humana, qualemcunque naturam habeat, siue simplicem, siue compositam, est in hominibus ad subiecti corporis partitionem diuisibilis: quamuis per se sumpta sit non quanta, & indiuisibilis, qualis secundum se est forma quæuis alia. Ex quo fundamento hunc in modum argumentantur dicentes, quod Quæmadmodum & quæ in viperâ, aliove quouis insecto animalis sensitrix anima vna numero existens, vbi animalis corpus diuiditur, illa etiam sit multiplex; quum in cauda entomi præcisa sensitrix anima eiusdem speciei cum ea, quæ in reliquo insecti corpore, remaneat solo numero diuersa; Et quæ in stirpibus Vegetalis anima vna numero quum sit, si tamen ramus ab arbore separetur, il-

A La ad subiecti diuisionem pariter diuisa in ramo auulso anima eiusdem speciei cum anima totius reliquæ plantæ remanet ab ea solo numero diffusa, quam dicente ramus in huiusmodi iterum immixtus nouam arborem solo numero a paterna, seu a priori distinctam in eadem specie constituit; Ita planè in homine, quæ est anima rationalis, mentisque compos. vna numero existens, diffusa per singulas humani corporis partes, vbi in Venere a reliquo corpore semen effunditur, ad proprii subiecti diuisionem.

B Et ipsa partita, in spermate permanet anima humana eiusdem speciei cum anima totius residui corporis, vnde semen exiit, ab ea solo numero differens, qua mediante sperma in vicinum ei aculatum nouum hominem solo numero variatum ab eo, qui semen genuit, in eadem specie constituere planè est verisimile.

Suaque hi opinionis fundamentum præcipuum, nempe animam humanam esse saltè per accidens, hoc est, ad proprii subiecti partitionem diuisibilem, atque multiplicabilem, tum superiori argumento desumpto ab exemplo animæ vegetalis in plantis, & sentientis in brutis: tum præcipue hac ratione tueri possent dicentes.

Quum apud Aristotelem diuisibilitas sit differentia de intrinseca ratione quanti; Quumquæ ea quæ sic alii cui competunt secundum substantia rationem, illi insint secundum quod ipsum; apertum cuique est omne quantum quatenus est quantum, cætenus esse diuisibile; Quum igitur anima humana more cæterarum fiat

2. 178 1 Cl. 2
178 203

5. Nota. tex.

12

marum secundum se quidem quantitatis exors, qua: A
 tenuis tamen in homine est; extensa sit in tota corporis
 quantitate; ac per accidens quanta, hoc est ad subiecti
 corporis quantitatem; ipsa eadem proculdubio licet ex-
 se sit indivisibilis, in homine tamen, ad cuius dimensio-
 nes dimensa est, per accidens pariter, hoc est ad subie-
 cti corporis diuisionem partibilis esse debet, ac multipli-
 cabilis. Verum quod alicui suspectum esse poterat, ani-
 mam humanam ad corporis nostri dimensiones expan-
 samesse, atque ita per accidens quantam, plerisque alijs B
 argumentis late se confirmare arbitrantur. & primo
 dicentes, Quodcumque augetur, docente Aristotele,
 crescere debet secundum quamlibet particulam qua
 possit sensu percipi; & hae particulae augetur, non pe-
 nes materiam, sed secundum formam, quae est anima;
 quum itaque homo uere hoc modo augetur, necesse est
 formam illius, quae est anima humana, extensam esse in
 singulis corporis particulis etiam minimis; quae tamen
 sint sensibiles.

C
 Deinde, si anima hominis secundum sui quantita-
 tem non esset extensa in omnes, ac singulas humani cor-
 poris partes, ita ut anima & tota esset in toto, & sui
 partem haberet in qualibet parte corporis; sed (quod
 Alberto, Simplicioque placuit) si anima omnino quanti-
 tatis exors, penitusque indivisibilis, in solo corde, uel
 alia quauis parte Principe residens, indeuè tanquam
 Rex in Regno diuersas corporis partes medianibus
 faculta-

A facultatibus sibi ministris regeret, ac viuificaret; multa profectò essent in humano corpore partes, quae ne ipsa in se animae essentiam non haberent. Quam autem, testimonio Aristotelis, principium quo primò viuimus, sentimus, loco mouemur, ac intelligimus; sic animi nostri essentia, dubio, procul partes omnes in nostro corpore, illa excepta principe, in qua est anima nostra substantia, sigillatim ex se non alerentur, non uiuerent, non crescerent, non sentirent, non mouerentur secundum locum; imò nec Verè Aristoteli dici possent partes hominis, nisi equiuocè, perinde ac manus lapidea, manus dicitur. Adde quòd, in corpore nostro sola pars princeps, cor, aut cerebrum, per se primò nutritur, augeturq; non ad alterius nutritionem, & augmentum. Sed haec omnia tum Aristoteli repugnant dicenti partes dissimilares, cuiusmodi est cor, manus, caput, nutriti, ac augeri, non per se primò, sed ad nutritionem & augmentum similariu, ex quibus constat, carnis in qua, **C** nerui, uenae, & id generis, tum sensui refragantur, quo experimur, praecipue in sensu tactus, seclatim, aut punctam quamlibet particulam in corpore nostro per se Verè sentire, statimq; dolere, ad huc uel nulla communita a passione parti principi, cui dicitur inesse anima, ad cuius sensationem subinde fieri possit, ut pars proprie lesa ledens sensibile sentiat; neque enim sic à materia sunt absolutae, ac liberae species tangibilium sensorum sensiterio impressae; ut momenta, uel tem-

1. De an. tex.

1*

1. De an. tex. 9
1. De gen. an. cap. 1.

1. De gen. & col. tex. 33.

2. De an. off. 1
2. De an. sens. 109
de an. p. 10

pore imperceptibili à pede, Verbi gratia, cordi aut cere- **A**
 bro, partibus tam remotis communitari valeant, quò
 pes illico doleat punctus, non quidem, per se, sed sen-
 tiendo noxam ab obiecto improporcionado in virtute
 anime residentis in corde, aut cerebro: Si quidem & spe-
 cies audibiles, tangibilibus immaterialiores, per spaciū
 effatu dignum non feruntur nisi in euidenti ac notabili
 differentia temporis, ut in tonitruo, qui non sentitur à
 nobis nisi post visum fulguris, cui tamen origo est ex
 precedente tonitruo; eiusdemq; rei habemus argumen- **B**
 tum familiare magis in ijs, qui cymus scindunt ligna,
 quos videmus secundum, vel etiam tertium ictum se-
 cuti repetere super lignum, antequam audiamus crepi-
 tum, ac sonum, quem primus ictus peperit. Quae om-
 nia satis ostendunt species audibiles moueri de uno lo-
 co ad aliam in tempore sensibili, quanto ergo magis id
 verum erit in tangibilibus, quae sunt materialiores.

Tertio idem confirmant ex eo quia quantitas quum
 sit de intrinseca ratione augmenti & decrementi apud **C**
 Aristotelem, praecul dubio quum augmentabile, & di-
 minuibile, quatenus est huiusmodi, eatenus est quan-
 tum: Itaque quae anima humana, quae saltem per accident,
 hoc est ad corporis incrementum, & decrementum, au-
 gumentabilis est, ac diminuibilis, necessario pariter erit
 quanta ad quantitatem subiecti corporis.

Sed quod non minus erat suspectum, animam hu-
 manam esse sic augmentabilem, & diminuibilem,

alia

A alia etiam ratione confirmant, dum supponentes ex Aristotele animam eandem numero permanere in nobis ab ortu usque ad occasum, dicunt quod Anima, quae prius erat in puero quantitatis bipedalis, exempli gratia, vel est extensa ad quantitatem pedalem, quae bipedali adiuncta est nunc in puero eodem aucto ad quantitatem tripedalem: sed ita esset aucta per accidens, ad incrementum corporis; quod quaerimus; vel non est extensa, sed coarctata remanet in sola bipedali quantitate priori; at vero sic quae ex alimentis per nutritionem adiuncta est pedalis substantia bipedali praesistenti in eodem puero nunc aucto ad quantitatem tripedalem; vere non informabitur anima; nec erit proprie animata; nec vivens; ideoque non nutritur; secta vel puncta non sentiet; quae tamen sensui non respondent; est igitur anima humana saltem per accidens; hoc est, ad subiecti corporis incrementum augmentabilis.

Deinde vero arguunt, Anima quae prius erat in homine integro, aut bicubitali, exempli gratia, ubi vel illi brachium abscinditur, vel ipse senio confectus ad cubitalem magnitudinem decrescit; necessario aut contrahitur & ipsa ad reliquum corpus, ac imminuitur ad imminutionem subiecti: at qui hoc est quod volumus; aut non contrahitur; si quidem in homine integro, quando illi amputatur brachium, aut alia pari eo superstita, anime portio, quae ante actuabat, informabatque membrum illud, tunc non contrahitur ad reliquam ani-

intam remanentem in residuo corporis; igitur remanebit **A**
 adhuc in parte illa à corpore seivincta sergo que prius
 una erat in integro homine; animâ diuisa nunc erit; ac
 multiplicata in duas; quod **U** nos arbitramur.

Sic præterea in homine bicubitali, ubi is in senio
 per decrementum imminuitur ad quantitatem cubita-
 lem; illa animæ portio, quæ perficiebat; diuisabatq;
 cubitalem illam corporis magnitudinem deperdit an-
 nisi contrahatur ad reliquum animæ, quod est in resi-
 dua cubitali quantitate; necessario fiet, ut anima ob- **B**
 tineat aliquam sui partem extra corpus, alia corpus
 actuante; quod est absurdum; imo sic anima secun-
 dum se, non ratione subiecti, haberet partem extra par-
 tem; quare esset perse quanta; & diuisibilis; nedum
 per accidens; quod nos contendimus.

Id quod **U** tertio hoc argumento ostendimus, quia
 ut habetur ex Aristotele contra dicentes acrem esse ani-
 mæ colligente id tanquam absurdum; fore ut anima
 non inesset in quacunque aeris parte; proprium est for- **C**
 marum informantium ita dare esse corpori ut illi diuisi-
 tur ex tensibiliter secundum omnem sui dimensionem.

Adde **U** hoc esse proprium animarum; quæ sunt
 actus corporis organici; id enim constat ex multis par-
 tibus similaribus; at quod inest multis partibus corpo-
 reis, necessario illis inest quantitatiue, ac extensibiliter;
 Quom itaque anima humana, etiam penes gradum in-
 tellectiuum, sit informans corpus organicum; oportet
 eandem

De motu
 22. 230. 232.

De m. t. 82.

A eandem partem animi nostri rationalem expansam esse in omnes corporis particulas.

Amplius; & ex eodem Aristotele patet intellectum per uniuersum corpus diffusum esse, non autem applicitum vni tantum particulae: si quidem scribit difficile esse vel fingere quam partem, aut quomodo contineat eam intellectus, contra Platonem, qui mentem locabat in cerebro solo, non in omnibus corporis nostri particulis.

B Sed & ipse Hippocrates censuit mentem esse extensam per singulas corporis partes, dum scribit, quicumque dolentes parte aliqua corporis omnino dolorem non sentiunt, ijs mens aegrotat: Qui enim fieri posset ut facultas caeterix in pede, verbi gratia, non sentiens causam dolorificam, arguere possit mentem aegrotare, si haec à pede longè absit in cerebro, aut corde; non facile assequi potest.

At verò & alio insuper argumento suam opinionem

C roborant dicentes quòd si in semine, ex quo in utero constituitur conceptus hominis, dum à mare decedit, non remaneret tota anima humana, etiam penes gradum intellectiuum, sed vel animae gradus tantum sensitivus, vel vegetalis, vel nullus semen informaret: quòd nihil ultra suas vires agat, nec quicquam generet aliud seipso praestantius; imò quicquid immediatè generat agentium physicorum, & praesertim uniuocorum, quale semen est: dicit Aristoteles, id semper sibi simile

7. Met. 102. 31. *mile in specie producat, docente eodem Aristotele, pro-* **A**
 1. De an. 2. 31. *fecto re ipsa homo non generaret hominem mediante se-*
 1. Physic. 2. 6. *mine, sed aut animal ratione carens, aut vegetans ani-*
 1. Lib. 28. cap. 6. *matum, aut quidpiam inanime, id quod & à Veritate*
 7. Met. 102. 31. *abest, iudice vel sensu, & ab Aristotele scribente ho-*
minem ex materia generare hominem.
 Addunt Ultimo loco tum illud Plinij apud Democri-
 tum in Venere hominem alium ex homine exilire, tum
 7. Met. 102. 31. *illud Averrois ex Aristotele, seminis virtutes similes* **B**
esse arti & intellectui, atque differre à virtutibus na-
turalibus; quod planè falsum extaret, nisi in semine
adesset anime gradus rationalis.

Examiniatur opinio Hierardi, & Pomp. proposi-
 ta, demonstrando animi nostri partem ratio-
 nale[m] proximè oriri, non à Parentibus, sed à Su-
 peris, eamq; non esse vilo modo quantam per
 accidens, Cap. XIV.

AETERVM quamvis huius opinionis
 assertoribus, quibus verè neque etate,
 neque ingenio, neque alia quavis in re
 sum comparandus, subscribendum &
 mihi esset alio nomine; Vbi tamen potior
 me vergit ratio, ab eorum autoritate recedere cogor;
 siquidem ea nec firmis ita innititur fundamentis, quæ
 validior non prosternat ratio; quod enim primò dicunt

- A** in semine reperiri totam hominis animam, etiam quoad gradum intellectuum, tum falsum est alio nomine, tum quem imprimis reuerantur; Aristoteli aperte repugnat, qui partitus animam humanam in vegetalem; De gen. an. cap. 1. sentientem; qua fetus est animal, & rationalem, qua homo, in menstruo vegetalem animae gradum esse negavit eo ductus argumento, quod menstruum (quamvis tanto à seminis natura non distet intervallo, quin illud Aristoteles semen esse dixerit) indignum est cui unatur praestantior essentia vegetalis animae; quippe non solet Natura inuicem illa connectere, quae valde dissita sunt; quanto sanè magis animae nostrae gradus rationalis, in perfectione cum vegetali haud comparandus, associari semini ac excremento non debebit: à Natura; quae nihil nisi admirabili cum ordine, ac proportionem perficit apud Aristotelem? Imò iure optimo Aristoteles demonstrat partem animi nostri rationalem nobis non indidum finis; à parentibus mediante semine, 2. Physic. 17
- C** sed extrinsecus aduenire à superioribus; quae omnia fusius suo loco explicabuntur. De gen. an. cap. 1.

Adde, si in semine esset anima humana penes gradum intellectuum, & sensituum; quum abortus sit intempertivus, ac immaturus exitus animalis ex utero matris; mulieribus profectò quaecunque corruptiones accidunt non solum ultra septimum diem à coitu, sed & effluxiones puri seminis, quae accidunt intra septimum, abortiones essent; quippe semen in utero habent

bent etiam tunc mulieres, quod ob participationem sen- A
sientientis, & rationalis animæ, animal est, ac homo,
7. Hist. cap. 3. oppositum tamen opinatur aliquando Aristoteles.

Amplius, quum illud vel aduersarijs in anteriori
capite in usum venerit, nihil ultra suas vires operari,
neque quidquam aliud seipso perfectius generare posse,
si perfectio animæ humanæ pars intellectiua à paterno
semine, seu à patre ipso trahens originem, mediante sper-
mate fetui adiungeretur; quum homo ipse quatenus
compositum naturale est, caducam naturam habeat B
atque mortalem, quæ perfectio ab eo nascetur anima
rationalis, immortalis esse non poterit.

Id ipsum ex ijs plane sequitur, quæ statuunt in ani-
ma rationali augmentum, decrementum, quantum a-
tem, ac diuisibilitatem; si enim mens nostra sic à corpo-
re dependet, vt ad huius auctiorem, decretionem, quan-
titatem, ac diuisiorem, ipsa pariter augeatur, immi-
nuatur, quanta sit, ac diuisibilis; cur eadem non erit
quoque ad corporis dissolutionem, atque interitum, C
mortalis?

Hoc autem licet secundum ipsos fortasse Aristoteli
non repugnet (si modo vera opinentur, nam secus Ari-
stoteli sentire inferius parebit) est tamen in ipsa sab-
sum, & absurdum ijs Philosophis, qui in omni con-
templatione nudam veritatem affectantes nõ iurarunt
in verba Magistri; nam quæ ipsi vel Aristoteli supra
Socratem, supraq; Platonem erat amica veritas, cur

vel

7. Hist. cap. 3.

de off. 2. 2.

7. Hist. cap. 3.

de mag. 2. 2.

cap. 13. 42. 43.

41. 46.

A Del apud nos ipsos Aristoteli, & cuius alteri preferenda non erit?

Uterius, falso etiam, gratisq; sibi assumunt animã rationalem perse quidem non quantam, ac omnino indiuisibilem, in homine tamen ex commercio corporeo reddi aliquo modo quantam, ac diuisibilem; quando vulgatum non minus, quàm verum passim in Philosophia legitur axioma, quod per se tale est, nunquam à suinatura desinet, sed tale semper permanere in quocunque, & ubicunque ponatur.

B Præterea, si sufficeret vñiri, & habere commercium cum subiecto quanto ad hoc ut forma perse non quantæ per accidens quantæ fierent; inde profectò contingeret ut mentes Diuina, substantiue separata; ex consortio corporis celestis, cui assistunt, & magis vñiantur, testimonio Auerrois; quàm formæ naturales materiæ huic sublunari; euaderent aliqua ratione quantæ, atque diuisibiles per accidens; quod satis constat.

3. Cxl. com. 3.

C repugnare tum aperte Aristoteli, tum apertius ipsi Veritati.

2. Phys.

Non est igitur vera positio Hierardi, Pomp. & aliorum existimantium essentiam animæ humanæ, non solum quoad portiones ratione carentes (vegetatricem scilicet, ac sensitricem) verum etiam quoad partem rationis, mentisq; participem, esse corpori coextensam, seu quantam per accidens, atque ab ipsis parentibus ortam.

Resoluuntur aduersariorum rationes, ostendendo
 mentem humanam esse omnino indivisibi-
 lem, ac immaterialem; non in vniuersum
 corpus extensam, sed in præcipua corporis
 parte residentem, nec à Parentibus ortam.
 Cap. XV.

NEQVE sanè quæ eisdem pro sua opinione
 argumenta uctebant, sic firma sunt;
 ut rei naturam intimius perpendenti-
 bus facile non sit ea diluere; Propterea
 quod notum est quantitatem, ac exten-
 sionem esse accidens perse primò prodians à materia,
 quo ideo materialia ab immaterialibus differunt in eo
 quod talia; quare & eatenus quid esse quantum qua-
 tenus est materiale: Non minus certum est actus, &
 formas trisariam esse materiales, vel quòd in esse, ac
 operari à materia dependant; vel quòd in sui defini-
 tione materiam accipiant; vel tandem quòd, instar ma-
 teriæ, sint ulterius subordinatæ ad alios actus, itaquam
 perfectibile ad propriam perfectionem. Formæ qua-
 cunque uno, aut pluribus, aut omnibus hisce modis
 sunt materiales, hæc penitus à quantitate non absol-
 uuntur, ut dici queant perse non quantæ; non sunt ta-
 men perse quantæ; etenim apud Aristotelem perse est
 nexus, qui reperitur inter definitionem, & definitum;

- A** inter causam immediatam, seu adequatam, & effectum; modo nulla forma oritur à quantitate, nec viceversa ulla forma est causa immediata, & adequata quantitatis, sed materia; neque omnino ulla forma recipit in sui definitione quantitatem, neque vicissim; licet enim aliqua formæ definiantur per materiam, à qua per se primo est quantitas, diuersum tamen quid est quantitas à materia; sed & ex Aristotele scribente Physicæ physicum non definire per materiam, non tamen sine
- B** materia, clarum est materiam in definitione formarum poni, non tanquam quid eis internum, & essenziale, sed veluti vehiculum, ac fulcrum, & omnino sine quo non; per se verò est nexus essentialis, & internus. Non potest ergo ulla forma verè dici per se quanta. Sunt tamen hæ formæ materiales media quadam ratione quantæ, hoc est per accidens, puta ad quantitatem subiecti, cui extensibiliter vniuntur. Quæ verò formæ à materia ita sunt liberæ, vt per eam neque sint, neque
- C** agant, neque definiantur villo modo, neque eius more in potentia sint ad ulteriorem perfectionem, eæ sunt per se non quantæ, atque omnino indiuisibiles.

Quum ergo tria præcipua sint formarum genera; aliæ nanque sunt merè naturales, vt formæ omnes inanimæ; aliæ supranaturales, vt diuine mentes; aliæ inter has mediæ, vt anima; Naturales formæ omnes vndique materiales, tum quia à materia in esse, ac operari dependent, tum quia non sine materia definiuntur.

tum quia; more materiei, sunt subordinatæ, ac in po- A
 tentia ad alias formas; non sunt per se non quantæ, sed
 ad quantitatem subiecti; & ipsæ sunt dimensionum
 aliquomodo participes.

Formæ supranaturales Ut omnino à materia libe-
 ra, quia sunt; ac operantur; & diffiniuntur sine illius
 interuentu, nec in potentia existunt ad alios actus; sunt
 penitus indivisibiles; atque per se non quantæ.

At verò animarum genus, Ut pote mediam natu- B
 ram habens; utriusque extremi participem, partim est
 materiale, ideoq; aliqua ratione quantum; partim im-
 materiale, ac ideo per se non quantum; nam sicuti
 formæ elementorum, ac mistorum omnium inanima-
 torum in esse; ac operari dependent à materia, non sunt
 illa definiuntur, ac generatim subordinatæ sunt ad alios
 actus; forma quidem elementi ad eam, quæ est in misto;
 & hæc ad animam; Ita in genere animarum vegetalis;
 ac sentiens sunt omnino materiales; etenim à materia
 in esse, ac operari dependent, non sine illa definiuntur; C
 & sunt in potentia, vegetalis quidem ad sentientem,
 & hæc ad intellectum; quare non sunt per se non quan-
 tæ, sed extensæ ad subiecti dimensiones.

Et veluti mentes diuine ita sunt à materia abstra-
 ctæ, ut sine illa sint, agant, ac definiantur, nec subor-
 dinentur ad alias formas; sic in genere animarum mens
 nostra à materia nec in esse, nec in operatione dependet;
 & sine materia definitur, nec subordinatur ad ultra-

Ariorem formam; ut infra latius apparebit cum ex Aristotele, tum etiam ex Thomistis; Quare mens humana est per se non quanta, & prorsum indivisibilis, more intellectuum superiorum, ac veluti punctus in corpore. Neque ideo dicenda est mens nostra materialis, atque in operari dependens à materia, quia operationes eius, sicut circa phantasmata, quæ non sine materia; nam & Divinæ mentes; quarum actiones sunt circa corpora tum celestia, tum sublunaria, quæ non sine materia, non tamen ideo materiales dici possunt, aut à materia in agendo dependentes; At de hac re suo loco fusius. 2. De gen. an. cap. 3. De m. c. 13

B Quum itaque anima humana contineat in se gradum vegetalem, sensitivum, & rationalem, potest illa quidem & absolute, & quoad gradus rationis experter, esse quanta, divisibilis, augmentabilis, & immixtibilis per accidens, & secundum quam apud Aristotelem corpus seu animal augetur, quod probant aduersarij, eo quia vegetalis anima, & sentiens, quum sint materiales, & proinde aliqua ratione quanta, in hominis constitutione corpori uniantur secundum omnes dimensiones; perinde ac spiritalis altera corporitas, ac tanquam lumen, radijque Solis per omnem aeris dimensionem diffunduntur. Sed eandem animam humanam, quoad gradum intellectuum, esse pariter quantam, ac divisibilem, non concludunt rationes oppositæ; quippe mens nostra, ut per se non quanta, ac prorsum indivisibilis, in generatione hominis; seu ad constitutionem.

tionē humane anime predictis animabus Vegetali, ac A
 sensitrici per totam corporis quantitatem extensis, ad-
 iungitur, non quidem secundum omnem illarum dimen-
 sionem, ceu spiritalior altera corporeitas (ut ita loquar)
 trine alteri dimensioni; sed tanquam punctus per se in-
 diuisibilis trine dimensioni in vna tantum parte ipsius;
 quæ illa est sanè, qua materiales anime actuant par-
 tem corporis, non quamcunque, vt semen, sed omnium
 membrorum principem, quæ Platonici, ac Medici est
 cerebrum, Aristotelicis autem cor. B

Anima igitur humana quum (licet ab eo aliquatenus
 dependeat) Verum corpus non sit, sed incorporea
 substantia; nihilominus quasi spiritalis altera corpo-
 reitas (quod legitimo, ac vero corpori denegatur) cor-
 pori nostro vnitur, perinde ac lumen aeri, quantitatiuè;
 hoc est, secundum omnem sui dimensionem, non quidem
 quoad sui partem rationalem, quæ existens per se non
 quanta nullatenus quantitatis compos reddi potest, sed
 quoad animas materiales, quæ sole sunt quantitatis. C
 aliquomodo participes.

Quod itaque opponebatur, quemadmodum anima
 tum vegetalis in Stirpibus, tum sensitua in bru-
 tis, forma quæuis alia inanimata, quanta est per
 accidens, extensa quæ corpori, cuius est actus; quare
 diuisibilis, ac multiplicabilis ad partitionem subie-
 cti; sic anima humana, quum actus formæ sit sub-
 stantialis Vegetatiuum, sensualem, ac intellectiuum
 gradum

- A** gradum in se continens, planè quanta esse debet; saltem per accidens, extensaq; nostro corpori, & ex consequenti divisibilis, ac multiplicabilis ad partitionem subiecti, proindeq; ad effusionem seminis in Venereo congressu; licet verum esse possit de anima humana iuxta illius gradum vegetalem, pariter ac sensitivum; non tamen tenet in gradu rationali; quippe ratio; humanaq; mens prestantissimam naturam Divinae similem obtinet; supra quascunq; alias tum animas; tum
- B** formas inanimatas, immaterialem, per se non quantam, & indivisibilem omnino, quamvis forma sit, & actus; neque iuxta hanc partem animus noster vel brutorum, stirpiumq; animabus, vel inanimatis formis, ut iuxta partes materiales, vegetalem nempe, ac sensualem; in re proposita est comparandus, quod faciunt tria priora adversariorum argumenta.

Sed & ex his habeo, unde diluam cetera supra quatuor ultima ratiocinia, distinctionem hanc, Anima humana est extensa, quanta, augmentabilis, diminuibilis, divisibilis, multiplicabilisque per accidens iuxta gradum vegetalem, ac sensitivum, qui quum sint materiales, habent rationem corporis spiritualis, ut lumen; non autem penes intellectum, qui omnino abiunctus a materia, subit vicem puncti in corpore, nullum autem corpus divisibile est secundum punctum, sed bene secundum dimensiones; quia divisio necessario fit inter duo puncta, at inter quaelibet duo puncta media

intercedit quantitas aliqua diuisibilis: A

Quod autem in septima ratione dicebatur, Propriū esse formarum informantium, & maxime animarum, quae sunt actus corporis organici, ac proinde corporis: ut habet multas partes, ita dare esse corpori, ut illi uniantur extensibiliter secundum omnem sui dimensionem; quare animam humanam etiam penes gradum intellectuum, iuxta quem est forma informans, ac tribuens esse corpori, necessario expansam esse in omnes corporis dimensiones; dupliciter tolli potest: & primò negando B
 simpliciter unionem quantitatiuā cum subiecto ita esse propriam formarum informantium, ut omnibus, ac singulis formis conueniat; Neque obest Aristoteles contra C
 veteres, qui conscripsere philosophiam quibusdam carminibus, quae Orphica vocabantur proprio nomine; non quòd ab Orpheo fuerint edita, in quibus ij dicebant mundum totum, eiusque partes singulas, quare & aërem, animam habere; dum scribit quòd si aër esset animatus, fieret ut anima non inesset in quacunque aeris parte; quia id non colligit Aristoteles tanquam absurdum simpliciter (ut aiunt aduersarij) sed tanquam negatum ab Autoribus carminum Orphicorum, ut suis argumentis, ac fundamentis (quamuis non absolute veris) illorum opinionem euertat.

Deinde soluitur idem nodus dicendo Animam, & formam omnem informantem posse accipi & secundum se totam, & secundum partes eius; concedimus formam infor-

A informantem secundum se totam uniri corpori extensibiliter, ac iuxta omnem illius dimensionem; non tamen id etiam necessario contingit in singula eius parte, ut ipsa quoque corpori insit quantitativè, sed nihil prohibet aliquam ipsius partem uniri subiecto ducti punctus corporis. Ita hominis anima secundum se tota expansa est in omnes corporis partes, quum tamen potior illius pars intellectus, tanquam punctus omnino indivisibilis non possit toti corpori extendi, totusque esse in qua-

Bvis parte corporis; alioqui saltem per accidens dimensus, ideoque divisibilis; sed in una tantum corporis parte ceteris animabus adiungatur, seu illarum actus, ac perfectio essentialis.

Ad ulto minus turbat nos Aristoteles inquitns difficile esse del fingere quam partem corporis, aut quomodo comineat intellectus; Et primò, quia per hæc non innuit Philosophus intellectum extensum esse in omnes corporis partes; sed solum negat eundem in suis operationibus.

C Deinde, dicimus hoc in loco inveni Aristotelem fortasse adversus Platonem, qui (si verum est quod censuit Galenus) tripartitus animi nostri essentiam, nempe in animam vegetalem, quam vocat concupiscibilem, sentientem, quam appellat irascibilem, & rationalem; non

De 20. 2. 202

Degen. an. cap. 5.

putauit ipse ex his tribus inuicem cōiunctis fieri unum **A**
aliud, quod esset una anima humana actuans totum
corpus, ita ut secundum gradum vegetalem, & sensi-
tuum esset in singulis corporis partibus, ac penes omnes
gradus simul esset in parte omnium princeps; sed existi-
mauit hasce animas in corpore ita distingui loco, &
subiecto, ut poneret sic vegetalem, seu concupiscibilem
in hepate, quod neque hæc esset in alia vlla parte, neque
in iecore vllam aliam animam comitem haberet; ita sta-
tuebat sensitricem, siue irascibilem, citra vegetalem, **B**
ac mentem; esse in solo Cōrdē; ac demum ponebat men-
tem, sine interuentu irascibilis, ac vegetalis, tantummo-
do in Cerebro. Id negat Aristoteles hoc in loco supponens
irascibilem, atque vegetalem, quia materiales existunt,
vnitas esse corpori secundum omnem sui dimensionem;
propterea aque nullam esse partem in corpore, que vege-
talem, ac sensitricem animam non habeat; ita ergo dif-
ficile erit vel fingere quam partem solus citra aliarum
animarum interuentum contineat intellectus: aut quo- **C**
modo non mediantibus inferioribus animabus, si hæc in-
sunt singulis corporis particulis. Nihil ergo contra nos
habet Aristoteles dum dicimus mentem non esse exten-
sam toti corpori, sed vniri prioribus animabus in vna
tantum corporis parte, que est omnium princeps.

Quod postea ex Hippocrate adducebatur, ipsi etiam
mentem extensam esse per singulas corporis partes, ut
qui dicat ijs mentem agrotare, quicumque dolentes parti-

Ate aliqua corporis, omnino dolorem non sentiunt, leue est,
 Quia quem duplici polleat homo facultate sensitice: al-
 tera, qua immediatè percipit sensibilia in proprio orga-
 no, cuiusmodi sunt sensus particulares, visus, auditus,
 tactus, gustus, odoratus: altera verò, qua sentit se sen-
 tire, cuiusmodi est sensus communis appellatus ab Ari-
 stotele: Quum autem hi sensus ab inuicem re, loco, &
 subiecto differant: nam se habet communis, ad particu-
 lares, tanquam punctus in centro ad ea, quæ sunt in cir-
 cumsferentia, docente Aristotele: Hinc factum est, ut le-
 di quilibet illorum possit altero illæso. Quotiescunque
 igitur ledatur sensus communis, hoc est, habeat suum
 organum male affectum (secus enim facultates anime
 ex se a morbo ledi nequeunt) sensu particulari existen-
 te illæso, tunc si occurrat extrinsecus, vel intrinsecus ob-
 iectum sensibile sensui particulari, ut puta, tactui, ne-
 cessario quidem illud percipietur a proprio sensu, nam
 sensus bene valens, in debita distantia constitutus, me-
 diaque rectè disposito existente, non decipitur circa pro-
 prium obiectum: sed homo non sentiet se sentire ob vi-
 tium sensus communis: Quoniam verò sensus commu-
 nis re ipsa, aut saltem subiecto idem est cum phantasia,
 quæ non raro a veteribus nuncupatur mens, & insolle-
 tur, idcirco bene scribere potuit Hippocrates quòd Qui-
 cunque dolentes parte aliqua corporis omnino dolorem
 non sentiunt, is egrotat, non sensus particularis, quia
 hic probe fungitur suo munere, quum dolent aliqua

De an. tex.
136. & 149.

parte corporis: sed mens, hoc est, phantasia, siue sensus **A**
 communis, qui laesus ob organi indispositionem, non fa-
 cit quod est sui muneris, ut nos sentiamus nos sentire,
 atque dolere. Ex his clarè patet quàm ineptè inde colligant
 apud Hippocratem intellectum propriè, ac potiorè
 partem animi nostri mentem extensam esse in singulas
 corporis partes; hoc etenim loco sub nomine mentis, non
 rationalem anime gradum, sed phantasiam intelligit,
 ac sensum communem pertinentem ad gradum sensi-
 tiuum.

Quod verò in alio argumento dicebatur, si in semi-
 ne, dum a mare in uterum decidit, non remaneret tota
 anima humana, etiam quoad gradum intellectiuum,
 ergo homo mediante semine generaretur non hominem, quod
 est absurdum, & Aristoteli non consentaneum, facile
 tolli potest, primò quidem, quia vegetalis, ac sentiens
 anime nostrae pars, quibus una cum intellectu constitui-
 tur essentia humane anime, ita est homini utraque pro-
 pria, ut specie differens a quavis alia cuiusque viventi-
 tis; conceptum solo ab homine genitum in primo qua-
 dragenario hanc utraque tantum habentem specie quo-
 que differre faciat ab omni planta; & ab uniuerso irra-
 tionalium brutorum genere; quare is fetus, licet careat
 intellectu, tunc etiam quadantenus homo vocari potest:
 imo reipsa est homo incompletus. Itaque sic homo quoque
 hominem generat.

Sic etiam intelligenda est sententia Democriti ex

- A** Plinio, In Venere hominem aliam ex homine exilire, nā
 exit a generante semen, quod ob participationem animae
 vegetalis, ac sentientis, homini propriae, homo. Et ipsū
 imperfectus vocari potest, atque inchoatus. Lib. 24. cap. 8.
- Deinde verò tollitur idem nodus, quia non solus ho-
 mo apud Aristotelem hominem generat, ut aduersario-
 rum argumentum supponit; sed homo, & Sol; hoc est,
 Deus Optimus, quod infra latius apparebit commodio-
 riloco; Quum enim inter cetera generabilia sortitus sit
- B** homo formam, siue animam duplicis naturae, partim scilicet
 materialem, & corruptibilem; partim vero im-
 materialem, & aeternam; Hinc factum est ut idem ad
 aliorum generabilium differentiam in sui origine dupli-
 ci quoque causa effectrice particulari, ac immediata
 gaudeat; materiali, nempe, atque corruptibili, quae est
 homo parens, ex materia, seu mediante materia vegeta-
 lem, ac sensitivam conceptus animam producat; & im-
 materiali, atque incorruptibili, Deo nimirum, qui quoque
- C** Aristoteli sub nomine Solis nulla mediante materia
 infundit fetui humano immaterialem, & aeternam ani-
 mi nostri partem rationis participem.
- Quae autem postremo afferebatur auctoritas Aver-
 rois, & Aristotelis, nihil novi adstruit; quoniam dice-
 re virtutei seminis esse similes artis, & intellectui, non
 est ponere intellectum in semine, alioquin & dicere vir-
 tutes hirundinis in nidificando, formicae in recondendo
 tritico estate ad hyemem, araceorum in texenda tela,
- & cetera

& rete ad muscas capiendas, & Apum in fugendis **A**
 alucolis, in creando, custodiendoq; rege, in prestando
 illi honorem, & obedientiam, esse similes arti, & in-
 tellectui, quod verum est, esset ponere mentem, ac in-
 tellectum in brutis; quod est falsum penitus; sed est po-
 nere in semine quid simile intellectui, cuiusmodi est ani-
 ma sensitrix, quae in hoc arti, ac intellectui assimila-
 tur, quod est capax cognitionis, licet longe aliter; simili-
 tudo autem, ut ab identitate differat, comitem habet
 necessario aliquam dissimilitudinem. Et profecto per **B**
 animam sensitricem, quae cum aliqua cognitione agit,
 dici potuit semen, siue seminis virtutes differre à vir-
 tutibus naturalibus, ut quae sine ulla cognitione ope-
 rantur, ut in, *malis, utq; virtutibus; illius capax et*
 Adde, Averrois virtutes seminis intellectui similes
 non convenire ad significandum gradum animae ratio-
 nalem, quem velis esse in spermate; sed ad denotandam
 vim formatricem partium conceptus, quam non animam
 semen actuantem, sed putat esse divinam quendam **C**
 intelligentiam ab omni corpore sciuntam, quae in hoc
 solium incumbat, ut formet, efficiatq; in conceptu par-
 tes, ac organa omnia futuro animali necessaria cum
 admirabili illa dispositione, quae opportuna est ope-
 rationibus tam variis, quales edit homo, risu obcurdis;
 quicquid sit de hac opinione Averrois, quam infra ex-
 pendam, ut in *capitulo, obcurdis; ibi et cuncta ad usum*

Praeterea, dicens Aristoteles sperma facere sicut
 quae

A que ab arte, id in eo sensu verificatur, non quòd actiones seminis ab anima rationali in eo existente prodeant, sicuti actiones artis à mente artificis; sed (ut ea declarât ibi Aristoteles) quia sicut artifex habet potestatem producendi formam artificiosam in determinata materia, & cognoscit ea, quæ facit: ita semen potestatem habet gignendi formam substantialem in conceptu apud Aristotelem; & fortasse quæ in eo est anima non sine cognitione operatur, quòd monstrabitur posterius.

B ex quo fit, ut sperma sit quodammodo Innuocum: quia scilicet non quamcumque formam impertit ipsi conceptui, sed illam, quæ est eiusdem speciei cum ea, quam retinet, quæ Aristoteli rationalis non est, nec vegetalis sola, sed sensitiva, de inferius demonstrabitur. Non ergo tota essentia animæ humanæ ortum ducit à Parentibus, quòd statunt auctores secunde Sectæ.

C Recensetur opinio afferentium vegetalem, ac sensiticam animæ nostræ partem genitam esse, quòdum essemus in utero, ab anima materna sibi similem animam quoad gradus irrationales generante in humano conceptu. Cap. XV. I.

Iam confutatis opinionibus, quæ tum à superis tantummodo, tum à solis Parentibus animam humanam secundum omnem sui partem oriri contendunt. Postremam nunc aggrediamur.

mar sectâ omnium amplissimam quinque præcipuis opi-
 nionibus confirmantē animâ humanâ partim à Deo,
 partim à Parentibus ortû ducere; quæ quum in hoc om-
 nes conveniant, ut arbitrentur potior em animi nostri
 partem rationalem proximè à Deo creari, discrepant
 inter se tamen de animæ partibus irrationalibus; Nam
 alij tum sensitivam, tum vegetalem animam fetui à
 Matrè communicari volunt; horumq; multi hoc fieri
 dicunt animâ materna aliâ sibi similem, quoad gra-
 dus irracionales, generante in fetu; Plerique Verò ea-
 dem numero animâ materna seipsam communicante,
 extendenteq; ipsi conceptui, qui in Utero degit, eodem
 prorsus modo, quo in augmentatione animâ præexi-
 stens in membris animalis, quod augetur, eadem nume-
 ro p̄manens expanditur; communicaturq; adiunctæ
 materici ex alimentis; Alij autem has ambas à Patre
 generari censent mediante semine, multi quidem modo,
 rectoq; more instrumenti à Patre tanquam ab agente
 principali; nonnulli Verò proximè, ac immediatè gene-
 rante animam fetus beneficio eius, quam ab eo nactum
 est, unde effluxit; Alij demum aiunt hasc animi no-
 stici partes mortales partim à matrè, partim à Patre
 ortum habere, ab illa quidem Vegetalem, ab hoc autem
 sensualem animam in conceptu produci existimantes.
 Singulas expensuri primam huius sectæ opinionem
 aggrediamur. Plerique sunt, ut observabamus, qui in humano
 conceptu

- A** conceptu ante quadragesimam diem, hoc est ante aduen-
tum animae rationalis; quam in eo receptis aiunt ani-
mancium sentientem, tum vegetalem; hanc non à pa-
tre ortari, sed à matris anima genitam, esse contendunt
multiplici ratione. & primo quidem; quia, quum
naturalissimum sit agentium physicorum generare sibi
simile in specie tum essentiali; quae substantialis forma
dicitur, necessario tum accidentali; quae est corporis fi-
gura; frequentissime; profecto; si quod fetus animam
- B** indit agens naturale esset pater; vel paternum sperma;
non autem mater; omnis fetus; quare & is, qui ex pa-
rentibus diversarum specierum gignitur, patri quidem
vel in omnibus, vel in pluribus, usq; essentialibus ne-
cessario esset similis; matri vero vel in nullis, vel in mi-
nimis; usq; accidentalibus tantummodo. At vero mu-
lus ex equo; & asinus vel asino, & equa factus, in om-
nibus non assimilatur patri, sed multa etiam habet;
quibus matrem refert. Quivimo dum asinus equam
- O** impleverit, qui inde mulus oritur, idcirco animam à pa-
tre sortiri non potuit; quippè muli natura longè perfe-
ctior est asinina; nihil verò potest quid seipso prestan-
tius generare; quando nullum agens ultra suas vires
operatur.

Adde mulas ex equo, vel asino impletas quandoque
peperisse, non equum; neque asinum, sed mulum; qui de
sensu matrem in omnibus accidentalibus formis, non
autem patrem refecere conspicitur; ita ratione, illum in

essentialibus eandem quoque representare probabile est. A

Lib. 2. cap. 41.

Amplius, ex Plinio constat in Lusitania circa Ulyssipponem oppidum & Tagum amnem equas Fauonio flante obuersas animalem concipere spiritum, idque partum fieri; & gigni perniciosissimum ita; sed triennium vitæ non excedere; huic profecto ex patre anima destituta animam inesse conceptui, non autem ex matre animata, nemo affirmauerit. *Idem in libro de natura animalium*
 Insuper quid rei huius testimonium desideratur, quando ex historijs nostris haberi potest Attilam Hunnorum Regem Italis flagellum Dei appellatum, & Romæ anno Pont. Alex. Semicanem genitum, satumque fuisse ex muliere, & Canes huius autem signum candidissimam creditur illud ex tæce; quod risum rex illud cedere non posset nisi leui premisso latratu. Attilam autem hunc, & figuram humanam in corpore habuisse, & anima itidem humana constasse, nulli dubium esse debet, quum illud sensibus apertum fuerit, hoc autem intellectui, qui eum actiones omnes hominibus consuetas proprie edidisse cognouit, quare, & anima humana constasse, unde ille procedat. *Idem in libro de natura animalium*
 Sed quid tæcæ simile huic exemplum. Minotauri ex Pasyphe Cretensium Regina bubulum concubitum experta generati; qui matrem & in corporis mediæ ætate, ut patrem in reliqua, & in toto animo, quò pallescat humano, ultra patrem emulabatur. *Idem in libro de natura animalium*
 Fetus ignar in utero non à patre, sed à matre ipsa

Langi. Epist. med. lib. 1. c. 9.

- A** vitam sortitur, & animam cum vegetalem, cum
 sentientem, ut magis. 2
 4. 982
 Id quod vel certò monstratur ex Aristotele, qui ali-
 tibi scriptum reliquit mures si salem lambant impleri
 sine coitu. Adde Aristotelem alibi tum dicentem au-
 bus, & piscibus partum consistere sine coitu, tum ad-
 mittentem feminas parere prater incubitum dum scri-
 bis feminas, quæ non incubant à partu deterius affici-
 tum demonstrantē in genere piscium Channas, & Eri-
 thi nos, sine rubros, vel quos vocant rubelliones, ab (q-
 maribus propagare, ea ratione, quia nulli in eo genere
 mās adhuc visus sit, sed omnes feminae, eaq̄ sætu ple-
 ne capiuntur. Quum autem quod euenit in generatio-
 ne brutorum, circa productionem animarum, ratione ca-
 rentium, verisimile sit quoque contingere in generatio-
 ne hominis proportionabiliter, ex his patere potest ani-
 mas mortales humano sætu non indi nisi à Matre.
 Hac illi 2. De gen. an.
 cap. 4.

C Ponderatur dicta opinio, & ostenditur ab anima
 materna nullo modo posse generari animas
 mortales fetus in vtero degentis. Cap. XVII

ET sane nibilo firmiora quàm superiores euen-
 tur qui sic opinantur. Necessè est siquidem
 illos vel cum Aristotele arbitrari seminis sub-
 stantiam non permanere partem in conceptu, cui sane

quis tantummodo mensuraus (qui omnes partes fetus **A**
 in potestate gerit) cuiusvis ille sexus extiterit) decen-
 tem subministrare materiam queat; verum inde cog-
 ventur asserere feminam posse concipere absque maris
 interuentu; etenim sic in femina principium conceptus
 haberetur materiale simul, & efficiens; ita ergo mas-
 culus esset superuacaneus in rerum natura, quum non
 alio nomine creauerit homines Natura masculum, &
 feminam, quam propter generationem; sed huic illud
 obstat in Philosophia vulgatissimum, Naturam non **B**
 redundare in superfluis; Deumq; & Naturam nihil
 frustra facere; Vel potius cum Galeno, & Medicis
 existimare fetui necessariam esse seminis corpulentiam,
 ex qua partes animalis alba, ab illis propterea sperma-
 ticæ nuncupatae, generari valeant; sed ita masculum
 conceptui solam impertiri materiam; feminam vero
 eidem imprimere formam existimarent; quod sanè; li-
 cet falsum magis existat, quam dignum ut in eo refel-
 tendo diutius commoremur; Illud tamen adnotabimus **C**
 ab hinc eos iterum. Vel inuitos; masculum non esse ne-
 cessarium feminae ad concipiendum, asserturos; quando
 mulieres plera menstruum sanguinem (testimonia Me-
 dicorum, & sensuum in anatome) proprium quoque ob-
 tinent spermata album pariter, & crassum, & si tan-
 tum albedinis & crassitiei, imò & vigoris nactum non
 fuerit, quantum virile; quocirca dignum illud Aristo-
 teles non existimat quod seminis nomine inuocè doce-

Aur cum masculo, quod & Albertus adnotat. Id itaq; maliebre semen sufficiens quum sit materiale princi- 9. De animi
cap. 2.
pium pro generatione albarum partium corpori huma-
no necessariorum; ceterarum vero menstruus sanguis;
quid prohibere potest feminam generandi fetus princi-
pium effectivum simul, & materiale in se habentem,
ad concipiendum non egere actione maris?

Nam ob id asserere ad conceptum opus esse & geni-
tura maris, quia semen in femina longe parcius exi-

Bstat, quam satis sit; ex quo tot, quot in humano corpore
requiruntur, albæ partes procreari valeant; Dissimulatis
est animi summam, admirabilemq; Parentis re-
rum Nature vim, & providentiam, qua sensu vel ip-
so videmus in stirpibus exiguam vnius seminis corp-
ulentiam ad vastam grandioris arboris molem propaga-
dam sufficere: Si enim vegetalis plantarum anima in
terra ex tantulo grano fieri potest magnam arborem pro-
creare; quum vegetalis anima gradus, quo pollet hu-

Cmana natura, longe perfectior existat quacunque ani-
ma vegetali stirpes, aut quodvis aliud animatorum
genus animante; quumq; quicquid potest virtus infe-
rior, valeat multo melius efficere superior; quanto ma-
gis anima quivis gradus in homine ex parva seminis
portione partes omnes albas pusilli fetus in utero de-
gentis generare poterit?

Præterea quod solet sensus ipse fidem facere non
pauca feminas (ut que coeuntes magnam geniturae
copiam

capiam, non modo in vitium, sed & extra illum effun-
 dunt) tanto redundare semine, quanto ad tale magi-
 sterium, nempe ad spermaticarum animalis partium
 constitutionem, opus esset.

Id ipsum confirmat ratio cum in brutis, tum in mu-
 lieribus, si enim (quod sensui liquet) ova subuenta-
 nea, quae à femina parta sunt absque maris auxilio,
 nihilominus magna, & plena atque illa, quae sunt asper-
 sa semine maris, profecto haec vitalia non sunt, non
 quia femina citra marem suggerere nequeat sufficien-
 tem materiam pro constituendo corpore fetus, ut aiunt
 aduersarij, sed quia conceptus non aliunde quam à pa-
 tre vitam sortitur, & animam.

Si praeterea mulieres aliquae tanto abundant semine,
 ex quo cum illius quoque interuentu, quod in dno
 congressu à masculino suscipere duorum, imò quatuor,
 & plurimum (quos concipere simul non raro contigit dno

9. De animal.
 cap. 5.
 7. Hist. cap. 4.

cap. mulieri, Alberti, & Aristotelis testimonio, ut mir-
 tabilia recentiorum sicani) fetuum partes omnes albe
 producantur, ex eodem plane femineo semine, absque
 interuentu geniturae virilis (cuius sane exigua quan-
 titatem dno inuitu mas in feminam immittit) dno
 saltem conceptus partes albas dno uersas oriri posse, at-
 que de probabile esse debet.

Atque huius rationis vis adhuc magis conspicua
 est in animalibus brutis, quorum & suam digni por-
 cellas dno partu edere pluries visum est: & mures
 (mi-

A (mirum dictu) uno itidem partu viginti supra centum fetus peperisse aliquando experientia comperitum esse scribit Aristoteles. Quis ergo in his neget feminam tanto abundare semine, quanto vel ad unum constituendum conceptum opus esset; proindeque illam ad concipiendum non egere pressura maris, si ipsa est illud agens, quod fetus vitam impertit, & animam? a. Hist. c. 12

Multo minus Veritatem assequuntur hac in re dicentes masculinopius necessarium esse ad conceptum, quoniam concipere non potest mulier, nisi proprium semen cum sanguine menstruo in vterum effundat, id quod ipsa non prestabit, nisi apertis osculis vasorum, quae semen tale, ac menstruum continentia terminantur in vteri cervicem, horum autem vasorum oscula veserari solent actione maris, qui suo semine tales vteri partes, in quas vasa ista terminantur, humectet, quo humore partes illae perfuse flacciditatem contrahunt, facilioremque extensibilitatem; hinc prona redduntur, quae in eis infixae desinunt vasa ut a calore, cuius minister est rarefacere, ac dilatare, qui a motu oritur, & perculantia affricu facta a mare in eis locis, aperiantur; Imprimis enim falso, & gratis assumunt vasa mulieris spermatica ab earum testibus semen in ventre ad vterum deferentia, eiaculatoria nuncupata, in vteri collum desinere, ac implantari; Neque obstat quod observatum a Laurentio in anatome vtriusque ad latera cervicis vteri ramulum quendam ab eiaculatorijs venis iuxta

no. 638 & 639
1. 410

Lib. 7. cap. 9.

testium regionem ortum habentem protendi, ac dissemi- **A**
nari; quia tam exigua sunt vasa ista, ut plane suffi-
cientem unico setui materiam seminale[m] impertiri ne-
queant; Nisi fortasse dicas ea esse vsui mulieribus ad
coitum, & in eo voluptatem repetendam, graviditatis
tempore, quo vera spermatis vasa eiaculatoria, quae in
uteri cavitatem figuntur, ab embryone obturata semen
effundere non possunt.

Quare non ab re dixeris, Vbi mulierem superfetare
contigerit, ideo illam superfetatum conceptum non posse **B**
compleri, atque perficere ad vitam; quia tantum ex il-
lis ramulis Venarum seminalium ad uteri collum de-
scendentibus (qui soli, alijs dicta de causa oclusis, ef-
fundere valent mulieris genituram ad superfetatio-
nem) non effluit humoris, quantum satis esset pro ali-
mento seminis vicilis (ut medicorum phrasi utar.) ad
constitutionem, & incrementum secundi conceptus.

Atque huc tendunt sine dubio illa, quae alicubi feri-
pfit Aristoteles, Solam animalium mulierem, & **C**
equam gravidam coitum pati, etiam ad superfet-
tationem, quam tamen fere nunquam perficiunt;
quippe homo sua natura praefecundum animal
est, in cuius utero tempore praegnationis aliquid
etiam, tum spacij, tum excrementi, hoc est, mu-
liebris geniturae, superest; quamquam non tantum,
ut vel alterum possit alere superfetatum conceptus

Sed haec obiter dicta sunt.

A Nam satis est ad evertendum aduersariorum refu-
gium, obseruasse Venas, quæ a testibus genituram femi-
næ ad uterum deferre solent ordinariè; ac serè semper
ex instituto Nature; non ad uteri ceruicem, sed ad
ipsius fundum terminari eo prorsum loco; ubi sunt cor-
nua matricis appellata; & quæ ad uteri ceruicem ter-
minantur semen non emittere, nisi in ea uenere, quæ ex-
ercetur tempore grauiditatis; quippe tunc solum tumet,
quum in non pregnantibus sint admodum exiguae, ut
B serè sensum fugiant.

Deinde, ita dicentes confiteri oporteret, feminam con-
cepturam suum semen semper, & menstruum eiaculari
in actu concubitus, simul tempore cum masculo; vel sal-
tem paullo postea; quod quidem, quantum pertinet ad
menstruum, falsum est omnino; quia, quum uasa men-
strui quedam in uteri ceruicem disseminentur, ac dese-
nant; si profectò inde in coitu sanguis emanaret, cruen-
tiam, mas omnem uenerem experiretur, quod non respon-

C dere ipsi experientiæ coniugati asserunt.

Quantum uerò ad sperma spectat, etsi frequenter
contingat mulieres concepturas genituram suam emit-
tere unà cum mare, uel paullo post; id tamen perpetuum
non est, ac necessarium; mulieres nanque aliquas conce-
pisse non semel est obseruatum, quæ semen dum coirent,
nec simul, nec postea; sed antequam uir suum sperma
eiaculari, effuderunt; quinimo aliæ pariter se utero
gestasse confessæ sunt absque eo quod in coitu semen emi-

serius vllum; harumque nonnullæ id postea unius, vel alterius diei interstitio; quædam vero nusquam postea in uterum promanare sensisse protulerunt, sed de mulierum sine proprii seminis interuentu concipere probabile non est: ita hæc a concubitu effusionem seminis non sentientes, dum somno postea occumberent genituram emississe, verisimile est.

Amplius, dato etiam feminam concepturam ea ratione, qua dicunt aduersarij, etiaculare semen, & menstruum in actu veneris, non profecto opus esset masculo ad conceptum; nam mulier ex seipsa potest arie in ista loca inducere similem calorem, & humorum, quibus Vasa illa recludantur, atque ita mare vel neglecto conceptu.

Adde aduersarij doctrina Aristoteles tantum si dei non adhibere, quantum proficentur, dum pro huius quæstus solutione ea non afferunt, quæ ipse, in quibus ad concipiendum mulieri opus esse mare, quoniam conceptui à mare inest anima sensiens, quam femina procreare nequit; quæ de re postea fusi sunt.

Præterea, omnem diu effectricem in generatione fetus, hi sic feminae adscribentes masculorum generationem destruant omnino; Quum enim nihil ultra suas vires agat, proindeque quidquam non gignat aliud seipso præstantius; Quumque feminam, vel Aristoteli, masculus multa perfectione superet; si profecto generandi vis soli feminae tota inesset, nullus inquam masculus

1. De gen. an. cap. 4.

1. Phylte. 81.
2. De gen. an. cap. 3.

Alus nasceretur inter homines; quo quid absurdius?

15 Tandem isti, dum in generatione fetus vim effecti-
cem semini masculo intercipientes eam uniuersam fe-
minae concubant, simul & omnem rationem tollunt, tum
cur filij patri potius quam matri, vel alteri cuius orian-
tur similes; tum cur oua orta sine actione maris, ique
subuentanea vulgo nantupantur, prolifica non sint, at-
que vitalia. Si enim femina in ouo in se genito absque
interuentu masculi animam generare posset cum vege-

Btalem; tum sentientem; ad quas est suapte natura in-
potestate; quamobrem id tale ouum, quod materiale
principium sufficienter suppeditat futuro, gignendoque
animali; vitale non sit; atque prolificum, nequaquam
apparet naturale, namque agens non impeditum, & ap-
propinquatum passo bene disposito, in ipsam, quam suo-
apte ingenio edere valet; operationem necessario emoli-
ri, sic vulgatum est inter Philosophos, ut notum ijs
quoque sit, qui vel primis labris doctrinam gustauer-
Cunt Peripatheticam.

Concludendum est igitur non esse satis firmam, nec
tutam illorum opinionem qui existimant hoc modo
partes animae humanae rationis expertes (vegetati-
uam scilicet, ac sensitiuam) generari ab anima ma-
terna sibi similem, quoad gradus ratione vacantes, ge-
nerante in embryone.

Tolluntur argumenta obiecta, ostendendo tum
 in quibus fetus possint assimilari Patri, ac Ma-
 tri; tum quomodo non semper agentia physi-
 ca generent sibi simile; tum in omni genera-
 tione viuentium esse distinctionem sexus; tum
 plantas omnes maris naturam habere, quarum
 foemina communis est terra. Cap. XV III.

VERVM neque ideo subscribendum est
 huic opinioni, quia ipsam non plane fir-
 mis fundamentis fulciunt; qui eam te-
 nent; Quod enim obijciunt, si fetus a
 Patre anima inisset, non autem a ma-
 tre, igitur ex Parentibus diuersarum specierum sacus
 necessario patri quidem vel in omnibus, vel in pluri-
 bus, usque essentialibus esset similis; matri vero vel in
 nullis, vel in paucis, usque accidentalibus, sed hoc re-
 fellit experientia; ergo & illud ratio; solutum non est dif-
 ficile illud in memoriam reuocari tria precipue in con-
 ceptu iam in lucem edito reperiri, formam substantia-
 lem, qua est id quod est; materiam, ex qua constitui-
 tur; accidentia, quibus ornatur; & pollet; atque haec
 rursum triplici differentia contineri; nam accidentium
 alia necessario, perpetuoque in fetu reperiuntur, ita quod
 in alio dari non possint, haec sunt, quae sub nomine proprii
 circumferuntur accidentia, vt in homine admiratio, &

A risibilitas; in equo hinnibilitas; alia quidem non necessariò, ac semper, sed de plurimam sunt in genitò, ut in homine rectitudo; talis structura corporis; huiusmodi faciei lineamenta: in brutis pariter; alis partium ad totum corpus proportio, animae affectus; ac propensiones; alia demum sunt in sobole accidentia, quae nec semper, nec de plurimum, sed modo insunt, modo non insunt subiecto; ut colores, quantitatis moler tanta; vel tanta, cicatrices, & similia; quae sanè accidentia tanto a se invicem quàm distent intervallo, non poterunt profectò eucta ab eadem causa similiter proficisci; ideoquè ab re non erit si primi generis accidentia dixerimus, non a materia, quae in continuo fluxu reuertatur; sed a forma prodiere, quae semper est eadem; ac accidentia secundi modi reculerimus in formam quidem, sed prout huius, vel illi materiei adiuncta est; tertiae tandem speciei accidentia ad materiam relegauerimus, quae nunquam pariter in eodem statu permanet; quippe orta suorum principiorum naturam referre debent.

B Ex his planè habetur illum, qui conceptus dat formam, necessariò eidem impertiri, & accidentia illa propria primi generis: qui vero materiam, postremo narrata: & utrunque medio loco posita, quae de plurimum insunt subiecto.

C Neque praetereundum est cuique agenti physico naturalissimum esse generare sibi simile hoc pacto, ut ubi agens debile, aut impeditum sit in opere, quid seipso im-

1. De gen. an.
cap. 3.
4. 1° gen. an.
cap. 6

perfectius, sibi quæ idea dissimile producit, hac enim ra- **A**
tione Natura masculum semper intendens, apud Ari-
stotelem, ubi infirma, vel impedit a illum producere ne-
quit, ad feminam constituendam se transferi, quæ mas-
culi imperfectus ita ubi agens robustum sit, & non im-
pediatur, quemadmodum ex se sibi, undequaque simi-
lem partem progignit, sic etiam ubi ab altiori, præstans
tandem natura rogatur, adiuneturque quid seipso per-
fectius generare potest, ideoque sibi dissimile.

Nos igitur si dicamus conceptum materiam quidem **B**
præcipue a matre, formam vero a semine paterno, seu
a patre ipso impensum, adiuta tamen, scilicet ab anima,
& calore matris, ex hoc saluere poterimus rationem ab-
uictam, & primo, Quia factus refertur potest utriusque
genitorum, siquidem conceptus sortitur formam, & ani-
mam a semine virili, seu a patre tanquam ab agente
principali, a matre vero tanquam ab adiuvante, ma-
teriam autem, & corpus nascitur pariter a matre
plurimum, a semine vero paterno reliquum.

Deinde speciatim in subole oria ex diuersis specie- **C**
bus, dicimus mixtum in accidentalibus utriusque pa-
rentem representare, in essentialibus autem neutrum,
quia rationi consentaneum est, dum equus asinam im-
plet, equinum semen impeditum ab indispositione sub-
iecti (quippe materia asinina omnino tales non habet
preparaciones, quæ conueniunt subiecto recepturo for-
mam equi nobiliorem) & imbecillum, quia destituitur

auxilio

A auxilio sufficienti, quo indigeret a calore, & anima foeminae ad procreandam animam equinam: necessaria producit quid seipso imperfectius muli genus, matre vero nobilius: quia materia foeminae admittit a semine paterno, inde quasi supra se elata aliquanto seipso perfectior effecta est. & idoncum mulina anima (ut ita dicam) receptaculum.

Sic dum asinus equam prefferit, semen aselli, quam ex se non passet, adiutem, forumque ab anima, & equae calore, quasi supra sui naturam elatum, animam muli generat sua ipsa perfectiorem.

Non secus, ubi contigerit mulam impleri, quod Aristoteli quam rarissimum, & ipsi vel Plinio est portentum, non mulus, sed ginnus orietur. Nam quae in Cappadocia, & Syria super Phœnicē mule & coeunt, & pariunt omnes, apud Aristotelem, ac Plinium generis cuiusdam proprii sunt, ac diuersi a vulgaribus, quae ex diuersarum specierum parentibus oriuntur mula, quam

6. Hist. cap. 11.
36.
Lib. 8. cap. 44.

Cuis eis sibi valde similes. Reliqua vero, quae subdunt aduersary de Equis Fagonio Veneto impletis, de Attila Hunnorum Rege, & alijs exemplis, sunt fabulae, ut viri doctissimi arbitrantur. Sed aliter etiam mihi liceat illis occurrere.

Fort. Lusitania, ut omnis etiam Hispaniae regio, animantia conuersa calidioris temperamenti, eo quia sub calidiori caelo prope Zodiacum est sita, quae igitur ibi degunt equae receptum semen ab aliquo alio animan-

te congentie naturae, si non ab equo, clandestine (qui mas A
 est plurimum brutorum, praesertim Elephanti apud Ari-
 stotelem) suo, quo pollent intensiori, calore adurerem, ab-
 sumerentque penitus, nisi tepidiori aura Fauonij tantus
 illarum uteri aestus temperaretur ad sobolem propagan-
 dam; quae plantae & leuissima, seu velocissima est, &
 breuis durationis; quoniam a temperamento calidissimo
 ob leuitatem pernicitas, seu velocitas, ob etiam humi-
 di radicalis consumptionem vite breuitas proficiscitur;
 quemadmodum a frigidiori temperie ob grauitatem tar-
 ditas, & segnities; ac ob exiguam, & lentam substanz-
 ifici humoris absumptionem vite longitudo emergit.

Sed cachinnus ille latratum referens in Attila Rege,
 corporis potius, vultusque, ac faucium structurae, &
 animi etiam feritatis, quam canine originis argumen-
 tum praebet, nam & hominum aliquorum risum si ad-
 uertas, non raro senties, qui tibi primum nescio quem la-
 tratui similem auribus tonum videbuntur insonare.

Quod autem a Langio scribitur nobis non obest con-
 cidentibus mulierem ex cane peperisse semicanem, non
 hominem, quae si tertiam quandam speciem ab utroque
 parente dissimilem, ut ex equo & asina mulus oritur.

Porro de Minotauro illo fabuloso quid habent, quo
 ipsum humana potius, quam bubula forma pollere de-
 monstrant: quando is aliter, loco materni eloquij, pater-
 nis ubique implet mugitibus auras?

Quinimo ad experimento compertum non habemus
 mulieres

A mulieres aliquas ex viro peperisse monstra, quibus caput, vel pedes erant canini, caprini, vel aliorum brutorum, reliquo humano existente corpore? 2. De gen. m. cap. 1.

Sed si ille Minotaurus est tertia quaedam species ex humana, & bubula, perinde ac mulus tertia species est ex equina, & asinina; ut nuper de mulis; ita de Minotauro nunc dicere possumus; semen taurinum à mulieris anima, & caliditate naturali supra sui naturam elatum quid seipso perfectius edere potuisse.

B Nihil firmitus est argumentum de muribus, auibus, & piscibus, quos ut Aristoteles non ex seipso, sed ex aliorum dictis referens ait, si salem lambant impleri sine coitu, & eis partum consistere sine coitu; ita quia tales auctores non laudat, illis ipsum non consensisse omnino est arbitrandum; ideoque & nos, nisi urgeant magis, eis haud subscribemus. 2. De gen. m. cap. 1.

Nihil ergo contra nos adversariorum ratio. Imò eam sic nobis licet ad hominem retorquere maiori cum efficacia dicendo.

C quod fetus ex diversarum specierum parentibus ortus in omnibus ferè, ac praesertim in essentialibus patrem representat, in nullis vero, vel saltem non in essentialibus, matrè refert. Ergo fetus animam, sui partem essentialem, à patre nanciscitur, non autem à matre. Antecedens confirmari potest multiplici auctoritate; nam & ipse Aristoteles facetur aliquando in India ex cane, & bellua quadam alterius generis; sed simile, arici canes patrem semper in omnibus referentes.

Lib. 8. c. 44. *Et Plinius ex asina domestica, & asino syluestri, qui A*
Onager dicitur, non asinos domesticos, sed onagros ge-
nerari scribit; Et inter vulgares nostri temporis Spero-
nias mulierem peperisse serpentes aliquando pro vera
historia affirmare non dubitauit; hosce tamen fetus ut
in utero ex semine concipi, nullo pacto crediderim; ita
è canoso illo sanguine menstruo, qui sæpe venenatam na-
turam habens canes cum lingentes emecat, per putredi-
nem in utero gigni affirmauerim, non secus ac tum lum-
brici, ac vermes in intestinis ex putri excrementorum B
colluue generari solent, atque aluo excludi; tum mola
nuncupata ex menstruo sanguine puriori, sola fortasse
quantitate peccante, citra putredinem procreatur, ac
10. Hist. c. 9. tandem mingitur, seu paritur spontè, vel potius arte
extrahitur. Adde Valerium Maximũ retulisse in exer-
Lib. 1. c. 6. citu Xerxis equam, non sibi similem, sed leporem partu
edidisse; Hunc tamen ut ex equo patre satum fuisse
fetum probabile non est; ita leporem eò securitatis, &
audacia deuenisse, ut cum equa cõiret, veritatem non C
redolet; Id ergo esto vel portentum supra Naturæ limi-
tes, vel figmentum potius.

3. De gen. an.
cap. 1.

Quod autem ex Aristotele afferebatur animalium
 fœminas, quæ non incubant, a partu deterius affici vo-
 luti est in græco codice, quem male vertit Gaza tradu-
 cens, quamobrem & ab incubitu laborant in prole nu-
 tricienda, a partu vero deterius afficiuntur, quasi priua-
 te aliquo sibi nativo gestamine: neque interpretatur be-

A nè, neque suffragatur aduersarijs, qui nomen (incubitus) hoc loco significare putant idem; quod & coitus; tum quia male diceret Aristoteles feminas incubare, quum in coitu sint succubæ, incubent autem marcs, & præsertim in brutis, de quibus eo loco mentio est Aristoteli; tum quia Philosophus ibi (ut alibi quoque) dicens Incubitu auium fatum excludi naturæ ratio est, non tamen ita solimoua aperiuntur, &c. satis aperte videtur Vri nomine incubitus in suo significato proprio;

B quod est cubare super ouum, loquens enim de cura, & diligentia parentum erga prolem hæc habet, Tum etiã Natura attendere videtur vt sensum prouidum, curamquè diligentem erga prolem parentes habeant; sed in genere detiore hoc facit. quousque pariant; in alijs quibusdam etiã donec perficiãt; prudentioribus verò plus curæ mandat, vt etiã enutriant; postremò ijs, quæ prudentia iam maxime prædita sunt, consuetudo, amor, & charitas in

C prolem etiã adultam seruat, vt homini, & quadrupedum nonnullis; auibus curã donec pariant, & enutriant, quam obrem ait cum græca codice antiquus interpres feminae, quæ non incubant, a partu deterius afficiuntur; quasi dicat Aristoteles, inter quæ, quæ contra communem auium naturam, & consuetudinem non incubant fouentes oua, quæ pepererunt, id præstant, quia ob difficilem, ac dolorosum partum propriam prolem odio habent tanquam a qua in ea ede-

6. Hist. c.

da male se habuerunt; ita canes multi, & feles, quos A
 primo exitu pariunt, fetus omnes prae nimio dolore in
 pariendo furentes crudelius interimunt. Diversum, ac
 pluriorem sensum habet lectio Gaze, sed falsum; ut
 cuique patere potest, in a femina omnes a conta nutriunt
 quidem prolem, quam in utero habent, sed non laborant
 in ea nutrienda.

Quod autem postremo probabant de mente Aristoteli
 rubros, sive rubelliones, seu Erithinos, & Chanthas
 matres, quae in piscium genere absque interuentu masculini
 sobolem procreare videntur, suis facibus vitam, &
 animam ex se indere, tenui plane fundamento inni-
 tari; Id etenim primo loco Aristoteli suspectum est, in eo
 genere pisces esse feminas omnes, ac sine marium mani-
 sterio concipere, prolemque generare; sed ubi id verum
 fuerit in hoc, vel in alio quouis genere animalium femi-
 nas non distingui a maribus; illud tamen certum est, ex
 eo non colligi animam fetus potius a matre, quam a pa-
 tre conciliari; quia quum idem animal sit promiscue
 mas, & femina simul, ideo utriusque sexus officij fun-
 gitur & patris, & matris; ita ergo id ipsam quatenus
 femina est, concipit, conceptum nutrit, utero gerit, ac tan-
 dem parit, munera matris obcundo; ac quatenus est
 masculus, conceptui formam indit, acque animam sui
 generis.

Tale aliquid iam pridem suspicatus sum euenire in
 inuidioso stirpium genere, rarus in plantis non esse distin-
 ctionem

A *Stionem sexus; sed vnamquamque promiscue nasci & marem, & feminam; quod aliquando sensisse videtur Aristoteles.* 1. De gen. an. c. vii.

Ceterum, quum viderim stirpes intra se non concipere, conceptum nullum aut utero gerere, aut parere, more aliarum faminarum; sed maris solummodo fungi muneribus sua quaeque generis semina matura, & prolifica ciaculando in gremium terrae, quae quum matris, ac feminae vices obeat erga stirpes, ab eis decisa se-

B *mina quasi intra uterum recipiendo, receptaque amplectendo; fouendoque, ac fota quasi concepta nutriendo;* 1. De gen. an. c. vii.

indeque debito tempore ceu partus proprios in lucem edendo; conatus sui mutare sententiam optando stirpes omnes sigillatim esse naturae masculinae, terram vero (& ipso Aristotele attestante) communem omnium plantarum feminam, ac matrem; Neque obest quod 2. De gen. an. c. vii.

C *aliquae stirpes nullum semen emittant; nam & in animalium genere multi mares sunt naturae infecundi; ut muli; Multò minus obstat quod terra sit diuersi generis a stirpium natura; quoniam similiter in animalibus mares cum feminis diuersi generis cocunt, & generant; ut asinus cum equa, & vicissim equus cum asina, ex quibus muli oriuntur. Atque uti plantis orientibus animam esse clarum est, non a matre, ut quae terra est, ex se inanimata; sed a paterno semine; ita planè & in mulis, & huius exemplo in alio quouis animalium genere id contingere putandum est, ut fetus, non a matre*

tre; sed a patre ubique formam, & animam acquirant. Sed ad pensum.

Verum cur etiam in Eritbinis, Channis, rubellionibus, & si qui alij eiuscemodi sunt pisces, mares esse non credamus? non enim perpetuum illud est, semper vero geretes conspici, sed eos frequenter est videre non factos. Vbi autem pregnantes omnes visuntur, cur id in hoc piscium genere fieri non potest, quod feris quoque omnibus, aut plurimis ex terrestrium genere in more positum esse scribit Aristoteles? nempe segregari a feminis B mares, & seorsum pascere, ac nunquam ad commune pascuum conuenire, nisi quum tempus est cocundi, quod obseruat alicubi Excellentissimus Medicorum nostrae, ac superioris tempestatis IOANNES COSTAEVS Preceptor noster, vir ea in omnibus rebus sapientia, & prudentia insignis, cui nullus alius mihi sese offert comparandus, nisi Philosophorum omnium decus, & ornamentum FEDERICVS PENDASIUS, vir inter omnes doctrina pariter, ac pietate spectabilis; quibus non solum plurimum debeo, quia quicquid in Philosophia, ac Medicina profeci, id totum eis precipue acceptum refero; verum etiam quia Bononiae, ubi Eminentissime hic Philosophiam, ille Medicinam profitebatur, usque ita familiaris extiti, ut per quadriennium vnius, alterius vero per biennium continuus alumnus, discipulus fuerim, & conuictor.

1. Hist. c. 18.

s. disquisitio.
physiolog.

A Septima Opinio Portij, & aliorum dicentium foetum in utero primis quadraginta diebus vivere beneficio animæ maternæ, tanquam partem ac fructum corporis materni; in partu verò foetui animam remanere sibi communicatam à materna diuisa penes gradus mortales ad partitionem subiecti. Cap. XIX.

B *T* Verò (ut ceteras opiniones prosequamur) alij plerique, inter quos Portius, arbitrantur ante aduentum animæ intellectivæ, quam solam a Deo prodire opinantur, sed diversimodè ac Portius,

Embryonem in utero anima sibi propria, qua diversa sit a materna, gaudere nolunt; ut qui existiment foetum, dum in utero permanet, ante adeptionem intellectus, hoc est, toto primo quadragenario, eadem prorsus anima vivere, qua mater ipsa vivit, ceu matris alia membra, his præcipuè ducti rationibus, quia foetus est fructus matris; ergo quemadmodum se habet fructus ad arborem; ita sese habere debet foetus ad matrem quum ergo fructus, dum arbori adhaeret, eadem prorsus anima vivat, qua & ipsamet arbor; necessario asserendum est foetum in utero antequàm polleat virtute intellectiva, toto primo quadragenario eiusdem prorsus animæ beneficio vivere, qua & mater ipsa vivere dicitur.

Deinde,

Deinde, eadem prorsus anima quicumque vivit, A
 quâ quisque nutritur; eademque nutritur, qua sibi ad
 nutritionem alimentum concoquit, sed fœtus in utero
 animæ maternæ beneficio sibi ad nutritionem alimen-
 tum concoquit, neque enim Embryon per os assumit sibi
 cibum in stomacho prius, inde in hepate digerendum, sed
 hisce carens instrumentis, a principio, dum nutritur, per
 Venam Umbilicalem, a maternis Venis iam planè con-
 coctum & in hepate, & in Ventriculo matris, attrahit
 sibi sanguinem, quo alatur, ergo fœtus in utero, non pro B
 prie alicuius animæ a materna diversæ officio alitur,
 ac vivit, sed eadem penitus, qua & mater ipsa vivit.

Tertio etiam arguunt dicentes quod certum est in
 animalibus, homineque præsertim, arterias ad Venarum
 differentiam hunc usum habere, ut per eas a cor-
 de, unde ortum ducunt, partibus, ad quas feruntur,
 communicetur spiritus, facultasque vitalis, imo & vi-
 ta ipsa, quum ergo apertissimum sit a corde matris ar-
 teriam quandam ferri in Embryonem, que unâ cum C
 Venâ sibi adnexa per fœtus Umbilicum transiens Um-
 bilicalis appellatur; quis non existimet fœtum in utero
 vitam non aliunde habere, quam ab anima maternâ,
 proindeque verè, ac propriè non esse animal diversum
 a matre, sed partem matris animatam?

Postremo, quemadmodum ovum nō adhuc partum
 se habet ad gallinam, & aliam quamcunque feminam
 cuiparam; ita prorsum se habet fœtus quicumque alius in

A Micro ad matrem; At verò quodcunque ouum, etiam subuenit ancum, quod maris semine non est aspersum, in corpore matris eadem prorsus, qua & mater ipsa, anima uiuit; nutritur, & augetur, Id quod & eo maxime argumento constare potest; quo extra feminam qua subuentanea non uiuere apertum est; fetus igitur in utero non aliunde vitam sortitur, quàm ab anima materna; nimirum hac primis Vel ipsis diebus a conceptu ipsa sese communicante semini, factoque conceptui

B in utero degenti, perinde ac in actu augmentationis anima pre-existens in cæteris partibus animantis, eadem numero persistens expanditur in materiam alimentalem corpori adiunctam; Et quemadmodum materia illa ex alimentis adiuncta corpori eius, quod augetur, eadem ac illud ipsum anima gaudet; quippe in unoquoque animante una solummodo anima est secundum numerum, cuius unius essentia perficit, actuatque cum animatum ipsum totum, tum quoque singulas illius particulas; quæ uite operationes quoquo pacto edere solent; sic penitus Embryon tanquam vna ex partibus corporis materni uiuit beneficio maternæ animæ, quæ quoad gradus inferiores diuisibilis, atque multiplicabilis ad subiecti diuisionem, in partu diuiditur in eam, quæ remanet in matre, atque illam, quæ permanet in fetu iam in lucem edito. Hæc illi pro sua Opinione afferunt.

Conuellitur superior sententia demonstrando factum in utero non viuere beneficio animæ maternæ, sed alterius sibi propriæ, neque esse vilo modo partem corporis materni. Cap. XX.

QVORVM sanè opinio quanti sit roboris, vel ea optimè demonstrant, quæ in proximè confutatam adduximus argumenta; nam illis omnibus, & hæc ipsa succumbit, quod cuique apertum est; sed & quæ speciatim hanc etiam oppugnent videamus.

Primo itaque humanum corpus affabrè sic a Natura factum, ut nullam ipsius partem vel toti corpori, vel alteri parti vlli impedimento esse possit; imò vnamquamque particulam quemadmodum toti ipsi ornamentum, vsum, & aliquam peculiarem, propriamque operationem impertit; ita & alijs partibus omnibus, partiumque aliarum officijs, muneribusque vniuersis adiumento esse, clarè nos docuit Hippocrates his notis, Confluxio vna, conspiratio vna, consentientia omnia. Iuxta totius quidem corporis naturam omnia, iuxta partem verò partes in vnaquaque parte ad opus; quum ergo fetus in utero, neque toti corpori materno actionem propriam, vel vsum vllum præbeat, vel ornamentum; imò potius totius actiones, & vsus impediatur, atque ledatur, & ornamentum vitiet;

A vitiet; neque singulis totius partibus adiumentum, sed contra quamplurimis noxam impertiat; quippe Vtero gerentis corpus quoad colorem, pallidum: quoad motum, pigrum; quoad vires, imbecillum: quoad mensuram, nimis quàm par sit circa ventrem protuberans extat; aliaque multa mala patitur apud Aristotelem 7. III. cap. 4. mulier a conceptu, ut puta dolorem capitis, caliginem oculorum, nauseam, vomitum, inappetentiam, appetitum variatum, ac deprauatum, cruciatus renum, & **B** dorsi, tormina, tumores crurium, & plerosque alios affectus præternaturam; verisimile igitur non est Embryonem in utero esse partem animatam prægnantis, non animal diuersum a matre.

Amplius, ita partes corporis Naturam construxisse Ubique conspicimus, ut cum corpore toto vnà gignantur in utero, cum corpore toto perpetuò maneant Naturæ lege, certo numero claudantur, singulisque eiusdem speciei animalibus, & vniuersis insunt eodem modo, eademque forma, magnitudine, ac numero; quum autem ex aduersò fetus vnà cum matre non oriatur, neque in utero naturaliter perpetuò degat, neque in omnibus mulieribus reperitur, neque in quibus adinuenitur, omnibus eodem modo, numero, eademque magnitudine, formaque spectetur; dubio procul ipsum, dum in utero est, materni corporis partem animatam esse, arbitrandum non est.

Præterea, si pars aliqua animalis morbo, aut af-

sectu quouis alio vexetur ut doleat; animal ipsum ne- A
 cessario talem dolorem sentit; quippe apud Hippocra-
 tem, quicumque dolentes parte aliqua corporis omnino
 dolorem non sentiunt, ijs mens egroratur; fetus autem in
 utero plurimos affectus, & dolores perpeti probabile
 est, quos tamen quum utero gerens per seipsum non sentiat,
 etsi mente constet; fetum nunquam dici posse partem
 matris animatam, rationi est consentaneum.

Uterius nulla pars in animali ope musculorum mo-
 ueri potest ipso animali vel non sentiente; vel saltem B
 inuito; imo sic totum corpus, corporisque partes uniuersae
 animo, ac voluntati obtemperant, ut ad arbitrium,
 ac propriae voluntatis nutum animal quamlibet sui par-
 ticulam promptè, quocumque uult, mouere ualeat, dum-
 modo musculos habeat illa pars, ac nervos motui volun-
 tario inservientes; sed Embryon in utero saepe mouetur
 matre non percipiente, imo aliquando uel inuita; quum
 ubi ipsa uult, ad ipsius arbitrium fetus minimè moue-
 tur, nulloque modo paret imperio maternae voluntatis, C
 licet musculos habeat, ac nervos, quibus moueri potest
 ergo fetum in utero eadem prorsus anima uiuere, qua
 & mater ipsa uiuit, ceu matris membrum aliquod, im-
 possibile est omnino.

Adde fetum, si pars matris extaret, necessario uel
 inter organicas, uel inter similes corporis materni par-
 tes collocatum iri; ac uerò a partium similiarum nume-
 ro sua ipsius multiplex, sibi que ipsi plane dissimilis sub-
 stantia

A stantia remouet; ab organorum autem speciei usus; actio-
nesque instrumentariarum partium propriae, quibus
Embryon in utero caret, quia nullam tunc matri sub-
ministrat operam; Non est ergo materni corporis mem-
brum aliquod fetus in utero.

Id quod & inde etiam colligitur, quod certum est
numquodque totum mutilari; ubi ab eo pars aliqua
separetur; quam itaque in partu dum fetus ab ute-
ro exit, & a matre separatur, ea ideo non mutiletur;

B necessario confitendum est fetum in utero non esse illius
partem.

Amplius, non potest mortua matre per ullum uel
temporis momentum aliqua pars eius uiuere; quippe
tandiu mater uiuit, quandiu respirat, proindeque quan-
diu cor ipsius uiuit, cuius gratia est respiratio; cor autem
Aristoteli inter cetera membra omnia ultimum mori-
tur, At uidemus non raro in utero gerentibus matrem,
ipsiusque cor, cessante respiratione, interire fetu super-
stite pernotabile spacium temporis; sic Caesar Romano-
rum Imperator e caeso ventre matris mortuae uiuus pro-
diit in lucem, & alij plerique.

C Neque euasio est; in morte animalis partes illius
omnes non simul interire, sed alias prius, alias uero po-
sterius; fetum autem in praegnantibus ex ijs partibus
esse, quae post omnes alias moriuntur, sicq; fieri posse ut
omnibus alijs partibus materni corporis emortuis, fe-
tus aliquandiu per superniuet; tum quia non fetus, sed

lib. 1.

2. De gen. an.
cap. 4.

Et in pręgnantibus, Et in alio quouis animali cordis A
 privilegium est, apud Aristotelem, ultimum omnium
 membrorum interire, tū quia si fetus in Utero pars matris
 existens post cor, Et omnes alias partes in obitu matris
 interiret; quum animal non possit dici mortuum ubi
 vel una tantum ipsius pars vita fruatur, profectō ma-
 ter non amplius spirans, corde mortuo, viueret et que-
 quo fetus ipse uiuit, quem in Utero habet, contra ta-
 men Hippocrates sanxit homines ne tantillo quidem
 temporis citra respirationem uiuere posse. B

Lib. de fac.

Denique, si fetus in Utero ante adaptionem intello-
 ctus eadem anima uiueret, qua Et mater ipsa, ceu pars
 aliqua corporis materni; siquę animam vegetalem, sen-
 sualemq; fetus à matre sortiretur, materna anima in
 partu quoad gradus ratione carentes multiplicata, Et
 ad subiecti diuisionem partita in eam, que in matre,
 Et eam, que in orto fetu remanet; Dubio procul post
 quadraginta dies, ac omnino post aduentum anime ra-
 tionalis, eadem numero anima materna, seu anime C
 maternę portio rationis experta simul frueretur, per-
 fereturq; duobus intellectibus, materno scilicet, at que
 illo, quem hausit conceptus à Deo immortali, eademq;
 mater polleret duplici anima rationali; quod quantum
 à Veritate absit, tu ipse iudica.

A Enodantur obiecta ratiocinia, ostendendo fetum non esse verè fructum matris; neque necessarìò, quæ nutritur, eadem anima sibi alimentum concoquere. Cap. XXI.

IAM ergo nunc aduersariorum rationes expendamus: Quæ in re illud imprimis ipsis arguentibus fetum esse fructum matris, ac propterea sicuti fructus, dum arbori adherent, viuunt benefi-

B cio anime totius arboris, non merito alicuius sibi propriæ; sic & fetus in utero vitam habet, ab anima matris; Non concedimus fetum in utero degentem eandem habitudinem ad matrem habere, quam habent fructus ad arborem; Quum enim arbor illud sit, à qua semen decidit, terra verò id, in quod semen recipitur, receptum continetur, ac tanquam in utero alitur, foueturq; terra calore ad alteram ab eâ, vnde decidit, in eadem specie stirpem propagandam; arbor masculinum emulatur, terra vero feminam; Quare verius dixissent, quam fructus habent rationem ad arborem, eandem habent semina, & conceptus ad masculinum; quippe fructus omnes aut semen continent, aut semen existunt stirpis, à qua decidunt, Theophrasto assertore; quam verò fructus, seu semina ad terram, eandem sortiuntur habitudinem fetus ad matrem; quod perspicuis

1. De his pl.
c. p.

speculis Verbis docuit nos Aristoteles inquitens, Quam- **A**
 obrem vtero; & matre animal; vt terra plantā
 vitur ad cibum hauitendum donec perficiatur, &
 iam sit animal potentia gestibile. Ex his quum se-
 mina, & fructus in terra visceribus propria, quam ab
 arbore suscipere, à qua producuntur, anima viuant,
 non beneficio formæ terrene; quæ natura est inanimis;
 aperte colligitur fœtum in vtero non merito maternæ
 animæ vitam ducere, sed ope alterius sibi propriæ;
 quam à patre sortitus est. **B**

At verò data, sed non concessa proposita analogia,
 obseruamus in argumento aduersariorum probari fœ-
 tum viuere per animam matris, non solum toto primo
 quadragenario, verum etiam toto tempore nouem men-
 suum, quo ipse degit in vtero; quippe fructus eadem
 anima viuunt, qua & arbor, cui adherent; non solis
 primis diebus; sed semper quousque ab arbore separen-
 tur; id tamen vel illorum plurimis refragatur, vt qui
 infra primum quadragenarium fœtum in vtero, non **C**
 materna amplius, sed sibi propria, quam à Deo nactus
 est, anima viuere opinantur.

Quod autem secundo asserbatur, fœtum in vtero
 diuersa ab anima materna non viuere, quia eadem
 cum matre anima nutritur, vt qui eiusdem anime be-
 neficio ad nutritionem sibi alimenta concoquit; facile
 diluitur ex traditis, licet enim nutritionem multiplex
 alimentorum digestio, coctioq; precedat; ad hoc tamen

A *ut quid nutriatur, necessarium non est illud in seipso quascunque habere debet cibus antequam nutriat, coctiones obire; alioqui nec panis furno, nec alia esca vlla culinae commendanda esset; sed satis est nutriendum alimento aliunde accepto, ubi id ulteriori elaboratione non indigeat, eam saltem postremam coctionem dare, qua alimentum convertitur in propriam substantiam nutriti, ad quam sane coctionem solam quando nec in ventriculo, nec hepate, nec alijs eiuscemodi partibus opus sit; bene potest fetus in utero illis carens partibus vel primo quadragenario nutriri per propriam animam a patre mediante semine receptam concoquendo sibi alimentum, dum sanguinem priores coctiones expertum ab anima, & calore materno, per venam umbilicalem attractum convertit ultima coctione in sui propriam substantiam; quare falso dicunt adversarij vel eadem anima quemque vivere, ac nutriri, qua quisque sibi ad nutritionem alimentum concoquit (si de prioribus coctionibus intelligant, quae fiunt in hepate, ac in ventriculo) vel fatum in utero non anima sibi propria, & a materna diversa, sed eadem penitus anima matris digerere, seu coquere sibi alimentum ad nutritionem; si de postrema coctione loquuntur, quae fit in singulis partibus corporis nostri solidis.*

Ad tertiam rationem, qua ex eo quod a Corde matris per umbilicalem arteriam fetui communicatur spiritus, facultasque vitalis, colligitur fetum in utero vi-

vere beneficio materna animæ; dicimus Verè quidem **A**
 a corde matris arteriam ferri per Umbilicum in Em-
 bryonem; sed fœtum per eam Vitales Spiritus, & calo-
 rem naturalem, quem Vocari influentem a materno
 corde haurire, non autem Vitam; quippe arteriarum
 Usus est a corde, Unde procedunt, deferre calorem in-
 fluentem, quo fixus unicuique parti calor naturalis
 adiutus, idoneum fit animæ instrumentum ad obeun-
 das quascunque animalis operationes, non autem ad
 conciliandam Vitam, eamque deferendam a corde par-
 tibus vniuersis; quod aliqui opinantur; quia Vita non
 est actio, non facultas aliqua prodicens ab anima, sed
 ipsamet Unio animæ cum corpore; qua de re fusius agi-
 tur in opere nostro de Vita, quod breui Deo fauente stu-
 diosis in lucem edemus.

Quod tandem afferebatur argumentum fundatum
 super analogia, quæ dicitur esse cum inter ouum in aluo
 ouiparæ ad animam eius, tum inter materiam alimen-
 talem in augmento ad animam eius, quod augetur; **C**
 & fœtum in Vtero ad animam matris: tollitur negata
 utraque analogia: Nam constare cuique potest, vel
 ex Aristotele, in ouiparis feminam ex mare non concipi-
 pere ouum, vt quod passim editur sine actione maris
 subuentancum, sed pullos in ouo ex se genito; quemad-
 modum in viuiparis, & homine, femina ex masculo,
 non menstruum, nec sperma proprium concipit, sed in
 menstruo, & propria genitura, filios; iam satis liquet
 quam

Aquam rationem habet ouum in corpore ouiparæ animantis, eandem habere, non fetum in utero, ut qui citra matrem, ouorum instar, non gignatur: quod sibi gratis assumunt aduersarij; sed menstruum, vel potius genituram, seu semen femineum.

At verò neque obijcias, si femine menstruum, ac spermâ in homine, ouum æmulatet in ouiparis: inde ficti. Ut in homine semen, ac menstruum uiuat, animatumque sit, ceu partes viuents, quemadmodum ouum

B non adhuc partum nutritur, augetur, ac uiuit, ceu quoddam illius membrum, per animam eiusdem animantis; nam dicentes ouum in ouiparis sese habere ut menstruum, & semen muliebri in homine, ponimus inter hominis menstruum, semenque similitudinem quantum ad hoc, ut sint quid productum a femina, ex quo per receptionem seminis masculi fieri possit conceptus, ac generari fetus; non autem quantum ad aliquid aliud, uti est uita, seu animæ participatio, in qua differunt.

C Sed si muliebri semen dixerò, dum in matre est, anima materna uiuere, quemadmodum & fructus, dum arbori hæret, anima arboris: & ouum non partum anima ouiparæ: piaculum me non commississe credidero; hoc tamen de menstruo similiter affirmare non ausifin.

Quæres hîc fortasse cur fructibus ab arbore auulsis, animam, quam habebant arbori hærentes, retinentibus? eandem legem non subeant oua subuentanea, quæ dum

*in femine corpore degunt, anima, uitaque pollent, ab A
alio autem exclusa omni uita simul, & anima pruen-
tur subito? sed altiorem hæc speculationem postulant;
Lib. 3. cap. 11. prolixioremq; indaginem; quare in opportunum ma-
gis locum mittantur.*

Recitatur octaua opinio Alberti Magni dicentis
- Animæ nostræ partes ratione carentes nobis
- indi immediatè à femine; non quidem ceu ab
- agente principali, sed tanquam instrumento B
- operante in virtute patris, qui est agens prin-
- cipale... Cap. XXII.

CONSIDERANS Albertus mascu-
lum necessariò ad generationem, & con-
ceptum concurrere sub ratione causæ ef-
fectricis, non quidem immediatè, sed me-
diante semine; feminam uerò (alioqui
sine ope maris concepturam) non nisi sub ratione mate- C
rie, aut fetus solam materiam impertientis; ratus est
conceptum humanum sortiri & vegetalem, & sensitiu-
cem animam, non à matre, sed à masculo, mediante
semine; & hoc; non quia pater proprio semini talem
animam communicet; quod ideo vel eandem numero
fetus conciliet, vel eà mediante alteram eiusdem speciei
in conceptu producat; sed quia semini tribuit non nisi
virtutem, qua mediante, patre uel mortuo, semen fru-

- A** lui formam, & animam tribuit, ita vt in semine (quod ex se non habens animam, fetus tamen animam generat, non à seipso; sed in virtute patris) idem contingat, quod in elementis, seu grauibus, & leuibus, atque in proiectis, quæ mouentur à generante, ac à proijciente, etsi hoc amplius non sit, ac mortuum esse possit quando illa mouentur, sicuti enim proiecta, & elementa mouentur, non quidem à seipsis, sed à proijciente, ac generante, per virtutem ab eo illis impressam; sic semen inanimatum quum sit, generat tamen (vel mortuo illo, à quo decisum est) animam fetus, non ex se, sed per virtutem sibi impressam à patre. Quare semen fetui animam tribuit inanimatum existens etiam non secus ac malleus, vel serra artis habitū in se nō habēs, formā tamē artis in ligno producit, nō per propriā sed per virtutē artificis, qui serra, & malleo ceu instrumentis vtitur.

Alberti sententia destruitur, demonstrando se-

- C** men non posse in generatione agere vt purum instrumentum in virtute Patris. Cap. XXIII.

AETERYM, apertum cuique arbitror omnia agentia vniuoca in suis operibus talia esse vt subire nequeant vicem instrumenti; sed necessariò sint agentia principalia, vt quæ suis effectibus formam impertiant illi similem, quæ & ipsa constituuntur;

7. Met. cap. 3. *tur; Quum itaque apud Aristotelem, semen inter A*
agentia diuoca connumeretur, falso dicitur illud in ge-
neratione subire Vices instrumenti; nanque instrumen-
tum nulla ratione dici potest agens diuocum.

Amplius, quod supra quoque obseruabamus in Aui-
cennam, quum notum sit instrumentariam quancun-
que causam nihil operari, nisi dum actu mouetur ab
agente principali, cui per se primò competit ratio causæ
effictricis; sed quoniã pater fetu adhuc orituro, perisse
potuit ante sextam diem à coitu, quo tempore non ad-
buc factus est, aut animatus conceptus; non potest pro-
fecto fetus animam vllam sortiri à patre, tanquam ab
agente proximo, ac principali v tente semine, tanquam
instrumento; si quidem efficiens principale, in cuius vir-
tute instrumentum operatur, simul cum instrumento esse
opus est, iudice vel sensu.

At verò negabit fortasse aliquis conceptum fieri non
posse ante sextam diem à concubitu; imo dicit aduersa-
rius feminam concipere in ipso actu Veneris, quo tempo-
re conceptui à Patre mediante semine anima commu-
nicatur; atque ita non tolli quòd pater sit proximum,
ac principale agens, à quo semen tanquam instrumen-
tum regulatur, ac mouetur in generanda anima Em-
bryonis. Sed in oppositum adest Pythagoræ obserua-
tio; qua memorie traditum est à Censorino, illorum
conceptum, qui septimo mense prodituri sunt in lucem,
sexto die fieri; illorum autem, qui nono, aut decimo;

- A** die septimo. *A Pythagoræ opinione non recedunt Philosophi, ac Medicinæ Primates Aristoteles inquit, Vbi semen in utero dies septem permanserit, certum esse conceptus facti iudicium; & paullo post, quæ fœminis intra septimum diem corruptiones incidunt, effluxiones vocari, non abortiones, ut quæ à septimo die infra contingunt; Vt potè non adhuc factò conceptu, cuius solius intempestivus, ac immaturus ab utero exitus, abortio nuncupatur; Albertus & ipse dicens, Ex peritiorum experientia post dies sex à principio apparere conceptû quasi lac spumosum, in quo tres magnæ spectantur ampullæ ad locum hepatis, cordis, & cerebri; Avicennas idem ferè pronuncians; & ætatis nostræ decus* 7. Hist. cap. 2. 2. De animal. cap. 5. 11. 3. cap. 2.
- B**ertus & ipse dicens, Ex peritiorum experientia post dies sex à principio apparere conceptû quasi lac spumosum, in quo tres magnæ spectantur ampullæ ad locum hepatis, cordis, & cerebri; Avicennas idem ferè pronuncians; & ætatis nostræ decus
- D.** Costeus propositas auctoritates omnes confirmans in suo libro de humano conceptu.

Satis ergo constare cuique potest semen non generare animam illam fetus tanquam instrumentum operans in virtute Patris, qui solus in generatione habeat rationem agentis principalis, ut existimat Albertus. Ita ergo simpliciter confutata opinio proposita ex Alberto, operepretium erit modo ut rationes, quibus ipse illam confirmare conabatur, diligenter expendamus, ut omnino satisfaciamus.

Alberti obiecta infringuntur, probando semen
similitudinem non habere cum proiectis ab
extrinseco, neque cum instrumentis artis.

Cap. XXIV.

QVAE in oppositum afferbantur argu-
mentationes necessitatem profectò non
habent; nam quod primò dicitur Semen
& non amplius existente illo, à quo de-
cisum est, conciliare setui animas mor-
tales, non ex se, sed in virtute eius, à quo decidit, Unde
talem potestatem acquisiuit; eo modo, quo & projecta;
& elementa se movent, non ipsa à seipsis, sed per vir-
tutem sibi impressam à generante, aut projiciente, quo
vel corrupto, semper ubi moventur, ab illo moveri di-
cuntur; tutum non habet fundamentum, & primò,
quia certum non est adhuc, sed maximè controuersum,
nunquid graua, & leuia moueantur ab extrinseco, C
an à seipsis, seu à propria forma. Verum dato ea mo-
ueri ab extrinseco, quum tamen id non alia ratione fiat,
quàm quoniam agens illud externum elementis, ac pro-
iectis quandam virtutem imprimit, secundum quam
permanentem vel post corruptionem agentis extrinseci,
talìa corpora (etiam non existente primo agente) mouen-
tur; Si profectò ita dicendum est de semine, quod à pa-
tre sortitum fuerit vim aliquam in se, qua mediante

iniciã

(patre .

- A** (patre vel in tercio) tamen in virtute patris dicatur generare animam in conceptu; multa contingerent absurda; necessario enim asserendum est hanc virtutem à patre semini impressam vel animam esse, vel accidens aliquod; si primum, quum anima non sit nisi in eo, cuius est forma substantialis, actus intrinsecus, perfectioq; essentialis; semen perfectò esset propriè animatum, quare & per propriam animam operando in generatione hominis, per se ageret; essetq; idèò agens principale, ac perperam diceretur obire rationem instrumenti operantis in virtute alterius; sin autem dicatur vis hęc à patre indita semini esse accidens; non poterit perfectò generare animam fetus; quippe nihil ultra suum gradum operatur; potest quidem substantia efficere accidentia; sed non vicissim accidens potest substantiam producere; atque idèò, licet virtus impressa grauib; ac leuib; & proiectis ab externo agente (sive sit accidens, ut in proiectis ab ipso iaculante, sive forma substantialis, ut in elementis à generante) motum producere potest, quia huiusmodi motus est de genere accidentis; non tamen vis à masculo indita semini, si fuerit accidens, poterit unquam producere animam fetus, quæ est forma substantialis.

Neque euasio est, quòd tale accidens adiuetur in opere, ac subleuetur ab anima matris ad tantam vim, ut possit ita suæ naturæ limites prætergressum generare animam fetus; nam sic femina portionem vim agendi

fortiretur quàm masculus in generatione hominis; quod **A**
 nemo vel parum in Philosophia professus affirmabit.

Quod vero secundo loco argumentabatur secundum
 analogiam, quæ est inter semen, & instrumenta arti-
 ficis; facile soluitur ex traditis; nanque falsum est,
 quàm rationem habet ferra, & malleus in productio-
 ne formæ scammii ad artificem, eandem similiter habere
 semen in generatione anime irrationalis fetus ad pa-
 trem; quare ex eo, quòd ferra tanquam instrumentum,
 non ex se, sed in virtute artificis producit formam sca- **B**
 mni in ligno, non bene concluditur semen in virtute pa-
 tris tanquam eius instrumentum generare animam ca-
 ducam Embryonis; Nanque instrumenta sunt agentia
 æquiuoca, quæ non coincidunt specie cum eo, quod gene-
 ratur; semen vero formam eiusdem speciei habet ac fe-
 tus ipse, cuius ab Arist. statuitur esse agens. **Vniuocum.**

Nona opinio Pernumix dicētis vegetalem, ac sen-
 tientem animam fetus genitam esse ab anima **C**
 seminis, ceu ab agente principali. Cap. XXV.

Vccedit modo sententia Pernumix arbit-
 rantis patrem proximè indere suo se-
 mini animam cum vegetalem, tum sen-
 tientem; quibus semen in uterum pro-
 iectum ex menstruo conceptum consti-
 tuens, illi animam impertit suæ similem, tãquam agens
 prin-

A principale immediate generans; Quæ quidem Opinio, quoniam ingeniosa est, & multa continet, ex quarum cognitione facile magis in questæ Veritatis notitiam nobis deuenire licebit; ideo illam intimius perscrutaturi ad unguem referamus. dicit ergo.

Materia seminis, vt inquit Aristoteles, est reliquum illud alimenti, quod superfluum est pro corpore, quod nutritur, quæ alimenti reliquæ quum à partibus corporis decidæ fuerint, ab eisdem etiam, ad quas olim accesserant, credendum est acquisuisse similem substantiam, formam, ac facultatem, quam proximum alimentum membro iam assimilatum acquisiuit; vtrunque enim, tam id, quod est assimilatum corpori, alimentum; quàm id, quod superfluit, semen appellatum, iam partium temperamentum, formam, vim, & naturam accepit, in hoc solum differunt, quòd alimentum assimilatum partibus corporis, actu ipso nunc est vel manus, vel facies, vel animal totum definitum; sed alimentum, quod superfluit, quodq; à partibus corporis decedit, futurum semen; non actu illo perfectò est aut manus, aut facies, aut animal, sed indefinita manus, indefinita facies, atque animal totum indefinitum; quod est dictu, semen facile effici posse tale, quale vnumquodque illorum membrorum reuera iam est, habens iam scilicet in se adumbrationem quandam futuri operis simili

lem illi, vnde decisa fuit; quam adumbrationem A
intelligo esse totam formam ipsam futuram; sed
imperfectiori modo existentem.

Ex quibus patere iam potest formam per initia
statim a genitore semini inditam esse eiusdem met
essentia, qualis reperitur in eo, a quo decisa fuit,
imperfectioris tamen gradus, donec aptatis in-
strumentis remotum sit omne impedimentum;
ratione cuius imperfectionis, non proprie forma,
sed priuatio eius formae, quae ad hominem perti- B
net, habet appellari; vnde quum nullum habeat
nomen, quo priuatio eius formae, quae ad ho-
minem pertinet, indicetur; hominem non dici-
mus ex illa priuatione; sed ex semine humano fie-
ri, perinde ac si semini insit illius formae priuatio;
hoc autem modo loqui solemus, ait Themistius
noster; quasi ex semine informato ea priuatione;
quae spectat ad hominem; homo efficiatur; quae
quidem nihil aliud est, quam forma humana ibi in C
semine, sed imperfecto modo existens; Quod
Aristoteles significare volens, semen (inquit) per-
inde atque artifex facit; habet enim potentia ip-
sam formam; ergo semē, quia a seipso, naturali-
motu cietur, & impetu, animal fit sine artificis ma-
nu. Vnde patet totum animal; atque eius for-
mam a solo semine prodire; nullius extrinseci
opificis labore.

Amplius, si homo hominem generat, vt ait Aristoteles, ergo parens semini animam iniecit, quæ deinde ipsam genito confert.

B Adde quod si generans semen præbens in semine potentiam solam misisset, quæ (vt aiunt isti) esset accidens: non autem rei gignendæ formam immisisset; nunquam possemus saluare Aristotelem dicentem quicquid fit, ab eo, quod est actu, fieri: nisi semini ipsam quoque actus, & formæ essentiam tribuamus.

Præterea, quum fabæ granum aliud de se præferat granum, licet non ad sit aliud actu granum; & in animalibus emisso semine in vtero, si moriatur parens, aget tamen per seipsum semen, & animal efficit, & ex ouo formacis tepore pullas nascitur non existente ibi gallo, e cuius semine natum est ouum; Quod si generans olim, dum viueret, semini formæ essentiam non immisisset, sed solum potentiam, quæ esset accidens, quomodo vnquam possibile esset quod forma accederet? Signum profectò euidentissimum quod formæ essentia olim fuerit in semine.

Adde quod quum simile generet sibi simile, & quæque substantia ab eiusdem nominis, & formæ substantia generetur, si genitor in semine formam non dedisset; profectò genitor nihil generationi conferret; quum ex Aristotele habeamus semen

non fieri materiam rei gignendæ; unde sequere-
 tur genitorem nihil generationi conferre, si nec
 formam, nec materiam præberet.

Ex quibus omnibus iam patere potest genera-
 tionem formarum gignendarum fieri, atq; eme-
 gere ex præexistente sui ipsius forma, tanquam
 mutilo quodam suis ipsius inchoamento in ipsa
 materia præexistente; quæ sit eiusdem generis es-
 sentia, atque ordinis eiusdem cum forma perfe-
 cta, sed imperfectionis gradus; quæ quidem in se-
 mine latens, quum primùm se detexerit, actus
 utique fit, & nascentis forma; Ad quod alludens
 Simplicius, Porro (inquit) negatio formæ est an-
 te eam aptitudo, ac indoles quædam subiecti,
 quocirca etiam afficit subiectum aliquo modo,
 quod quidem est proprium formæ.

Hæcille Pernunniæ sententia reiicitur, probando semen
 non acquirere animam à partibus vniuersis in
 digestionem ultimi alimenti; nec aliam à sua ani-
 mam fœtui communicare posse. Cap. XXVI.

T difficultates, contradictionesque
 arduæ, & crebræ in proposita opinione
 existentes, ab ea animum meum auer-
 tunt; quod enim primo loco fatetur
 animam, quam semini ascribit, illi inesse à partibus

- A** corporis illius animantis, Unde semen decidit, dum ille partes nutriuntur proprio alimento: quare & semini, quod reliquum est nutrimenti superabundantis nutritioni earundem, suas omnes proprietates, non modo, sed & naturam, formamque substantialem, que anima est, impertientibus, apprimè conuellit ratio; que eumque enim pars corporis nostri alitur, sanguine alitur, qui in hepate primam sortitus originem, ab eo in grandiores venas diducitur, a quibus in minores semper sese recipit, donec peruenerit ad capillares, Unde illum partes corporis nostri singula, in quas minima vasa figurantur, ad se allicientes, eo irrigantur imitar roris, quem ante omnia sibi similem in primis qualitatibus, hoc est, in temperamento, reddunt actione primarum qualitatium, quas in eo primo loco exercent; deinde illum sibi adglutinant; agglutinatum in secundis qualitatibus, in colore nempe, crassitie, lentore, leuitate, & alijs, deinceps sibi assimilant; assimilato denique propriam naturam, substantialem, specificamque formam conciliant; Rationi ergo consentaneum est, alimentum reipsa formam substantialem partis nutrimente non obtinere, dum illud ipsi agglutinatum, & omnino cum in primis, tum in secundis qualitatibus, ut potè præuis ad formam dispositionibus, assimilatum adhuc non extiterit. Quum itaque semen partibus in digestionè ultimi alimenti, que fit in tertia coctione omnium postrema, nondum agglutinatum, assimilatumue sit, præsertim in secundis qualitatibus

litatibus; seminis etenim materia ea est alimenti portio, A
 que subterfugit agglutinationem, & assimilationem
 partibus solidis in postremis qualitatibus; alioqui ne-
 que ipsum a partibus nostri corporis, a quibus decidere
 dicitur, secedere posset absque dolore, qui necessario se-
 quitur separationem portionis alicuius substantiæ a par-
 te nostri corporis, cui coniuncta sit; neque id ipsum (se-
 men dico) homogeneum, similitumque partium conspice-
 retur, uti apparet, quum partes, a quibus recedere di-
 citur, longè inuicem distent colore, tenuitate, leuitate, ca- B
 terisque tum primis, tum secundis qualitatibus; Ne-
 cessario itaque consistendum est, semen formam propriam,
 seu animam sortitum non esse a partibus nostri corporis,
 a quibus decidere dicitur in digestionem ultimi ali-
 menti.

Quod ideo etiam asserendum est, quia ratione, & sen-
 su ipso per anatonem docemur reliquias illas alimenti
 superabundantes partium nutritioni non acquirere for-
 mam seminis, nisi posteaquam a partibus illis, quibus C
 roris instar asperse fuerant, rezurgitent denuo in Venas
 capillares, & ab his in maiores pertranscant donec ad
 magnam Venam peruenerint, a qua per Emulgentes,
 que ab ea nascuntur, se se recipiunt in Vasa spermatica
 testes ambientia; in quibus accipiunt primum rudimen-
 tum seminis, quod Medicis perficitur, suamque Ulti-
 mam perfectionem; specificamque formam nascitur
 in testibus, id quod C. Aristoteles sensisse videtur dum

A scribit testes emittere, vel etiam conficere semen genita- 1. De gen. an
C. 12.
; De gen. an.
C. 4.
 le; licet alibi videatur tribuisse vim conficiendi semen
 vasis seminalibus, non substantia testium. Materia
 verò seminis totum illud spacium, quod recensuimus a
 partibus vniuersis nostri corporis ad vasa vsque semi-
 nalia, peragratur sub forma sanguinis tenuissimi, atque
 purissimi, cuiusmodi esse illum oportet tum qui tot co-
 ctiones iam passus est; tum qui a venis capillaribus ref-
 fusus; rursus per eandem angustissima ostiola cras-
B siori substantiae minimè peruia, in easdem regurgitat;
 quod innotescere fortè dissectione poterit; si namque rami
 omnes; & qui ab arteria; & vena magna propagantur
 vsque ad vasa spermatica; quae etiam praecisa, non pu-
 ro semine; ut testes, sed cruenta materia semper afflue-
 re visentur; & qui ad eam a singulis corporis nostri par-
 tibus terminantur, dissecantur, non semine, nec seminali
 rudimento, sed mero sanguine referti conspiciuntur. At
 sanguini, qui corpus est interminatum, fluidum; mini-
C meque consistens, inesse animam; nunquam ego credide-
 rim; frustra què illi animam esse opinaver; a quo nulla
 vitae operatio prodit; sed contra verum sperma censetur
 Aristotelis animatum, eo quia prolificum est; & exer- 2. De gen. an.
C. 3.
 cens facultatem generatricem actionem edit propagan-
 dae sobolis, quae potior est operatio vegetantis animae.
 Quum itaque quicquid sub forma sanguinis in nostra
 corpore degit, nullum vitae minus obeat sanguini pro-
 fectò illi; qui residuus est nutritioni singulari partium,

Vita omnis, omnisque animæ gradus adimendus est. A

Quod præterea subdit, eam esse differentiam inter ali-
mentum, quod partibus iam est assimilatum, & illud,
quod superfuit, futurum semen: quod primum actu,
determinateque sit manus, facies, ac totum animal: se-
cundum verò non actu hoc sit, sed indefinita manus,
facies, & animal totum indefinitum, hoc est (ut ipse in-
terpretatur) semen facile effici posse tale, quale unum-
quodque illorum membrorum actu est, a quibus deci-
dit: verissimum est dogma Philosophi: verissimum B
quoque est propterea semini animam inesse imperfectiori
modo, quam sit in completo iam animante. Neque fal-
sum est animam seminis esse quasi adumbrationem fu-
ture animæ in vivente generando, & adumbrationem
istam appellari posse privationem formæ futuræ. Sed
omnia hæc in suam retorquet opinionem, dum vltro
concedit Aristoteli seminis substantiam non fieri mate-
riam generandi viventis. Quomodo enim semen non
cedere in materiam fetus is iure asserat, qui vult semen C
facile effici posse tale, quale unumquodque illorum mē-
brorum actu est, a quibus decidit? Quomodo forma,
seu anima seminis est privatio, ac rudimentum formæ
future, si semen non est materia conceptus? est namque
privatio indoles, & affectio quedam subiecti, ac mate-
riæ, non causæ efficientis, ut refert vel adversarius ex
Simplicio. Quomodo tandem ex traditis colligere potest,
generationem formarum gignendarum fieri ex præexi-
stente

A sciente sui ipsius inchoatione in materia, si hæc talis inchoatio est forma seminis, & semen fetus principiu esse, non materiale, sed efficiens solummodo arbitratur. Non ergo satis firma est Opinio Pernumie.

Respondetur argumentis in oppositum, ostendendo semen cedere in materiam geniti, & tamen facere sicuti quæ ab arte, & aliquo modo esse, atque dici posse hominē. Cap. XXVII.

B Sed neque satis firma sunt ea, quibus

ED neque satis firma sunt ea, quibus sua dogmata adstruere conatur argumenta; quod enim primo ex eo quod Ari

7. Metaph.

Stoteles ait, semen facere perinde atque

artifex, habereque potentia ipsam formam, colligitur totum animal, atque eius formam non esse eam, quæ in semine est, sed bene ea mediante a semine prodire nullius extrinseci opificis labore; nam sicut

C artifex in se habens ideam formæ artis in potentia secunda, seu proxima, quæ est vel actus ipse primus, vel actui primo annexa; hanc talem ideam non communicat ipsi materiæ dum opus efficit, sed ea mediante similem de novo generat formam in subiecto; ita pariter dicendum est de semine, quod habens animam in potentia proxima, seu habens in se essentiam animæ non operantem, illam, dum transit ad actum operationis, non eandem numero fetus conciliet, sed ea mediante simi-

lem in conceptu prædatat: facile tolli potest, quum enim **A**
 artifex ea ratione formam idealem operi suo non imper-
 fiat, sed ea mediante alteram illi similem, quia ipsa non
 ingreditur tanquam materia ipsius opus, quod effin-
 git, alioqui artifex cedente in materiam sui effectus, illa
 quam ipse habet eandem numero formam impertiret,
 non aliam de noua; namque id superuacaneum esset.
 Quum uero seminis corpus fiat materia generandi con-
 ceptus, sicut fusu suo loco apparebit: ideo rationi con-
 sentaneum est, animam, que in semine est, seipsam se- **H**
 tui communicare, non aliam in eo gignere, & Naturam
 corrumpi; neque enim Nature legibus consentit ali-
 quid naturali propensione aliud gignere, ob cuius or-
 tum illud agens intereat; Quare nulla quantum ad hoc
 esse potest similitudo inter semen, & artificem, ut recte
 dici potuerit, semen facere sicuti artifex eo modo quo
 ait aduersarius; nam Aristoteles dicens semen facere
 sicut que ab arte aliter est interpretandus, quod supra
 dictum est, in uita seminis, ut in uita uicini, ut in uita **C**

Cap. 15.

Quod autem secundo dicebatur, si homo hominem
 generat, ergo parens semini animam iniicit; que ani-
 ma seminis non ipsa sit geniti anima, sed ipsi genito si-
 milem sibi animam confert; falsam habet consequen-
 tiam; Nam si seminis anima non ipsa sit anima futu-
 ri animalis, sed aliam sibi similem in eo gignit; pro-
 fecto semen nulla ratione esset homo, neque actus; neque
 potentia, sed generans hominem; Quare pater non generat

A raret hominem, sed semen: & hominem non generaret homo, sed genitura; At si dicamus formam seminis eandem fieri animam fetus, ideo fiet ut semen aliquatenus homo sit, & ita homo generando semen, generaret hominem; licet incompletum, cui sanè ultiãa perfectio, & postremum complementum accedit ab eo, qui ei mentem indit. Sol; siue Deus; non enim solus homo ex Aristotele hominem generat, sed homo; & Sol; quare verius hoc erit coniunctum, si homo hominem generat; Ergo parens semini animam indit, quæ deinde, non alia sibi similem, sed ipsa seipsam genito communicat.

Terãia verò, quarta, & quinta ratio, quum nihil aliud concludant, nisi quòd semen a patre suscipiat, non qualitatem solum, sed animæ substantiam: non magis profectò suam opinionem firmant, quæ est, quòd anima seminis illi a patre indita aliam sibi similem genito formam conferat, quàm oppositam, qua dicitur seminis animam seipsam fetus commuunicare.

C Sed in postrema ratione dum ait adversarius animam; quæ inest in semine latens, ac imperfectiori modo; puta tu ociosa, in actu primo, nihil operans; quàm primum se detexerit transiens ad actum secundum, nimirum ad operationes vite; fieri actum, & formam nascentis, quæ anima est in actu secundo, ut pote a quo nunquam feriari videatur; Ipse a sua opinione desistere videtur in oppositam sententiam, qua dicitur quòd forma, & anima seminis ipsamet fiat, atque evadat forma,

forma, & anima generandi animalis. A
 Hactenus de Perumia. Nunc accedamus ad
 Aristotelem.

Decima Opinio Aristotelis legitur in capite tertio,
 & in quarto secundi de Generatione, anima-
 lium, quæ tractatio diuiditur in quinque con-
 textus. Cap. XXVIII.

Is iam examinatis in hac tertia secta B
 opinionibus, quæ animæ humanæ par-
 tes irrationales, vegetalem scilicet, ac
 sensitivam, cum a matre, tñ a patre se-
 orsum oriri contendunt, ut eam nunc
 expendamus, quæ statuit infra mentem, cui diuinã est
 origo, vegetalem animam a matre, sensualem. Verò a
 patre generari, doctrinæ ordo requirit; Huius opinio-
 nis autor est Aristoteles; Ipse enim de ortu Animæ hu-
 manæ nusquam alibi, quam in tertio, & quarto secun- C
 di de generatione animalium accuratius, & ex pro-
 fesso magis doctrinam habuit; Ea itaque, quæ ibi tra-
 didit, obscurissima quum sint, & reconditarum que-
 stionum in hoc proposito contingentium pulcherrimæ de-
 terminaciones, afferamus ad vnguem explicaturi. Scri-
 bit igitur Aristoteles in illis capitibus, quæ nos facilitior
 doctrinæ gratia diuisimus in quinque contextus,
 tanquam in partes principales, hunc in modum,

Sequi-

A Sequitur, vt & dubitemus, & dicamus si in ijs, quæ semen emittunt in feminam, nulla pars constitutiendi conceptus sit quod subierit, quonam veretur corpulentia eius, quando ipsum facultate, quam in se continet, agit. Definiendū igitur prius est, vtrum quod in femina constituitur, accipiat aliquid ab eo, quod subierit, an nihil accipiat atque etiam de anima, qua animal dicitur (est autem animal parte animæ sensuali) vtrum in semine; &

B conceptu inest, an nō, & vnde. Conceptum enim inanimatū esse nemo statuerit vta omnibus modis priuatum: quippe quum nihilominus femina, & conceptus animalium viuant quàm stirpes, & aliquandiu prolifica sunt; ergo animam in ijs haberi vegetalem palàm est. Sed quam obrem eam primùm haberi necesse sit, ex ijs, quæ alibi de anima differuimus, apertum est. Sensualem etiam, qua animal est, tempore procedente recipi; & rationalem, qua homo, certum est. non enim simul & animal fit, & homo: nec animal, & equus. eadēquē in cæteris animalibus ratio est. finis enim postea contingit proprium autem est finis cuiusque generationis.

C

Quamobrem de mente etiam, quonam tempore, & quomodo, & vnde eam recipiant, quæ principium id participant, plitimum dubitatur; Sed enitendum pro vitibus, & quoad fieri potest accepisse

accepisse operæ precium est. Animam igitur vège- **A**
 talem in seminibus, conceptibus, scilicet nondum
 separatis haberi potentia: statucudū est, non actu,
 priusquàm eo modo, quo conceptus; qui iam se-
 parantur, cibū trahant, & officio eius animæ fun-
 gantur. principio enim hæc omnia vitam stirpis
 viuere videntur. De anima quoque sensuali part-
 modo dicendum est, atque etiam de intellectu-
 omnes enim potentia prius haberi quàm actu ne-
 cesse est. Sed aut omnes contingere, quum ante **B**
 non fuerint, necesse est: aut omnes quum ante fue-
 rint: aut partim quum ante fuerint, partim quum
 ante non fuerint: & contingere aut in materia nō
 subeuntes semen maris, aut eo quidē inde venien-
 tes: Sed in mare aut omnes extrinsecus continge-
 re, aut nullam, aut partim extrinsecus, partim non
 extrinsecus. Cæterum, omnes ante esse, impossi-
 bile rationibus his esse ostenditur. Quorum enim
 principiorum actio est corporalis; hæc sine corpo- **C**
 re inesse non posse certum est, verbī gratia; ambu-
 lare sine pedibus. itaque extrinsecus ea venire im-
 possibile est. nec enim ipsa per se accedere possunt,
 quum inseparabilia sint: neque cum corpore. Se-
 men enim excrementum alimenti mutati est. Re-
 stat igitur, vt mens sola extrinsecus accedat, eaq;
 sola diuina sit. nihil enim cum eius actione com-
 municata actio corporalis.

A Sed enim omnis animæ siue virtus, siue potentia corpus aliud participare videtur, idquæ magis diuinum, quàm ea, quæ elementa appellantur. Verùm prout nobilitate, ignobilitateue animæ inter se differunt, ita & natura eius corporis differt. Inest enim in semine omnium quod facit vt fecunda sint semina, videlicet quod calor vocatur, idquæ non ignis, non talis facultas aliqua est, sed spiritus, qui in semine, spumosoquæ corpore continetur,

B & natura, quæ in eo spiritu est proportionè respõdens elemento stellarum. Quamobrem ignis nullum animal generat, neque constitui quicquam densis, vel humidis, vel siccis videtur. at verò Solis calor, & animalium, non modò, qui in semine continetur, verùm etiã si quid excrementi sit, quanquam diuersum a natura, tamen id quoque principium habet vitale. Cæterum calorem in animalibus contentum nec esse ignem, neq; ab igne originem ducere, apertum ex his est. Corpus autem genituræ, in quo semen animalis principij contentum vni prouenit, partim separabile a corpore, in quibus diuina pars comprehenditur, qualis est quæ mens appellatur; partim inseparabile. hoc inquam genituræ semen dissoluitur, versumquæ in spiritum euanescit, quum naturam humidam, aquosamquæ habeat. quamobrem an semper id foras exeat, quærendum non est, neque an

pars vlla sit formæ constitutæ; quomodo nec de A
 succo, a quo lac cogitur, quærit tale quid conue-
 nit. nam is quoque mutat, & nulla pars constitutæ
 magnitudinis est. De anima quemadmodum cõ-
 ceptus, & genitura habeant eam, & quemadmo-
 dum non habeant, definitum iam est potentia
 enim habent, actu non habent.

Tex. 4.

Semen autem quum excrementum sit; eodem-
 què moueatur motu, quo augetur corpus dige- B
 stione vltimi alimenti, constituit, & mouet excre-
 mentum feminæ eodem motu, quo ipsum mo-
 uetur. nam illud quoque excrementum est, habet-
 què omnes partes potentia, actu nullam. habet
 enim eas partes potentia, quibus differt femina à
 mare: nam vt ex læsis interdum læsa, interdum non
 læsa gignuntur, sic ex femina partim femina,
 aliàs non femina, sed mas generatur. femina
 enim quasi mas læsus est, & menstrua semen sunt,
 quanquam non pura. Vna enim illud non C
 habent originem, & principium animæ, quam ob-
 breui quibus animalibus eaa subuentitia gignun-
 tur, partes quidem verorum que obtinet ouas in-
 stitutum; sed principio caret, quapropter anima-
 tum non est. id enim a maris semine affectus quod
 principium vbi feminæ excrementum receperit,
 conceptus fit. humidis verò corpulentis; quum
 incallescunt, obducitur veis pulce refrigerata cru-
 stula.

Astula. Corpora autem omnia coherent, & continentur lentore, quem in dies iamquè adauctis corporibus natura accipit nerui, quæ partes animalium continet: in alijs neruo, in alijs eo, quod neruo proportionetur. Curis etiam formæ eiusdem est, & vena; & membrana, & omne eiusmodi genus. differunt enim hæc inter se maioris, & minorisq; ratione, & omnino excessu, defectuq;.

Hæc habet Aristoteles in secundo capite tertij de generatione animalium. Sed in medio quarti capitis hæc alia profert ad eandem contemplationem pertinentia.

B Atqui quæstio est, quispiam, qua de causa formæ Tex. 5. desideret matrem, nec ipsa ex seipsa generet: quandoquidem animam habet eandem, & materia excrementum foeminae est. Causæ illud est, quod animal sensu differat a planta, nec fieri potest ut vel manus, vel facies, vel caro, vel alia pars sit, nisi anima sensualis in sit aut actu, aut potentia: & aut

C aliquatenus, aut simpliciter. erit enim ut mortuus, aut pars mortui. quod si mas est efficiens talis animæ, impossibile est ut foemina ex seipsa animal generet, ubi mas a foemina separatur. eo enim, quod diximus, mas definitur, qua mas est, ratione. Quæstionem verò propositam rationem non carere patet in auribus, quæ oua subuenta nea pariunt, quum foemina aliquatenus possit generare. quod & ipsū recipit quæstionem; quoniam modo oua eorum

dicuntur viuere. Nec enim ita ut omnia fecunda
 possunt, sic enim actu animatum ex ijs efficeretur;
 neque ita se habent ista ut lignum, aut lapis, quip-
 pe quæ corruptione aliqua pereant, ut quæ vitam
 quodammodo ante participarent. Constat igitur
 hæc aliquam habere potentia animam, sed quam
 istam ultimam prorsus habeant animam necesse
 est, quæ vegetabilis est. hæc enim æquè in omni-
 bus tam animalibus, quam plantis inest, sed cur
 partes & animal non efficiant? Quia sensualè ani-
 mam habere ea oportet. nõ enim animalium par-
 tes ita sunt ut plantarum, quam ob rem maris socie-
 tate opus est, mas enim a femina separatus in ijs
 est, & quidem sic usu euenit, subuentanea enim
 illa fecunda redduntur, si mas coiuit tẽpore quo-
 dam, sed de eorum causa post, si quod autem ge-
 nus est, quod femina sit, & mas distinctum non
 habeat, id ex seipso animal generare potest. Quod
 etsi nondum fide digna exploratum habemus, ta-
 men facit ut in genere piscium dubitetur, eorum
 enim, quos rubros, siue rubelliones vocant, mas
 nullus adhuc visus est, sed feminae omnes fetu
 plenæ reperiuntur, verum de his nondum com-
 pertum habemus, quod fidem faciat, satis quod
 autem nec mas, neque femina sit, in genere pi-
 scium quoque est, ut anguilla, & genus mugilum
 quoddam in ditulentis fluuijs. At verò in quibus

- A** sexus maris, & feminae distinctus habetur; fieri non potest vt femina ipsa perfe generet perfe-
ctè, ita enim mas frustra esset, quamobrem in ijs
mas semper perficit generationem. hic enim sen-
sualem dat animam, aut perfe, aut per genituram:
Hec ille. q. viii. q. v. ad iij. q. iij. ad iij. q. iij. ad iij. q. iij.
ad iij. q. iij. ad iij. q. iij. ad iij. q. iij. ad iij. q. iij.
B aliud sibi velle, quam animam humanam in se
ad primam edere operationes plantales, deinde
animales, tandem verò humanas. Cap. XXIX.

Grammaticus cognomento Philopo-
pus, alia Labanofus iudicant animam
nostræ naturam esse simplicem substan-
tiam; ita primum ex illatis contexti-
bus interpretatur, vt in ipsa non dicit

- C** dixerit Aristoteles, dum generatur homo, primi tem-
pore in fetu produci animam Vegetationem, hinc proceden-
te tempore sensiuam connecti, hisq tandem rationa-
lem copulari, sed arbitratyr hinc et Aristotelem eandem
numero animam semel in conceptu genitam primo loco
edere plantales operationes: ulteriori tempore anima-
les, motum scilicet, ac sensum: ultimo intellectuales, ac
humanas: idque eo nomine fieri dicit, quia existimat
animam non exercere proprias facultates, nisi idoneas

nium instrumentorum opes, quæ pro vegetabilibus edendis A
 operationibus, quum rudiora, paucioraque sufficiant,
 copiosiora, politioraque, sensuales actiones organa postu-
 lent: Omnium plurima, atque exculta maxime in-
 tellectuales: proindeq; Natura, cui ab imperfectis ad
 perfectiora proprius est ordo in quibusq; suis operati-
 bus obeundis, prima omnium instrumenta effingit ad
 vegetalis facultatis actiones edendas: medijt tempo-
 ribus ea, quibus in operando datur anima sensualis: et
 postremò illa, quæ rationalibus potentijt famulantur. B
 ideoque recte ait ille hic assertum esse ab Aristotele fetu
 humanum prius vivere vitam plantalem, posterioris
 animalem, postremò autem humanam.

— 166 —

Exploditur interpretatio Philoponi, demonst-
 rando totam animam humanam non indifertui si-
 mul, nec simpliciter prius edere actiones planta-
 les, deinde animales, tandem humanas; & hic agi-
 de fetu in utero, qui nec animales, nec rationali- C
 les edit actiones. Cap. XXX.

AETERVM, quam longè hæc absint a
 mente Aristotelis difficile non est asse-
 qui, quòd enim primò dicitur eandem
 animam numero apud Aristotelem se-
 mel in fetu genitam, vel eidem quo-
 modocunque impertitam primò edere operationes vege-
 tales,

- A** tales, posteriori tempore sensuales, postremo intellectu-ales; & humanas; refragatur pluribus in locis Aristote-
 -li; & primo dum scribit in quinto contextu superius al-
 -lato; fetum sortiri animam vegetalem a matre; sen-
 -sualem verb a patre; deinde dum in superiori textu
 -dixerat animam rationalem solam extrinsecus adue-
 -nire, ex eo quod obtinuit actiones corporeo famulatu no
 -indigentes; quum paullo antea demonstrasset eidem con-
 -ceptui sensualem non accessisse forinsecus opposita ratio-
 -ne; quia videlicet omnes actiones eius corporae sunt, quae
 -omnia suo loco patrebunt; eandem autem numero, indi-
 -viduamque animam eidem conceptui contingere non
 -posse. & a matre, & non a matre; sed a patre; & extrin-
 -secus; & non extrinsecus; nemo non affirmaverit.
- B** Scribit praeterea in superioribus allatis contextibus
 ita Aristoteles, sed quamobrem vegetalem animam
 primum haberi in conceptu necesse sit, alibi osten-
 dimus. sensualem etiam, qua animal est, tempore
 procedente recipi, & rationalem, qua homo; certum
 est. non enim simul & animalis, & homo. Quae
 plane dicta respuere interpretationem allatam a Phi-
 lopono eo nomine docemur, quo late quum pateat quod-
 cunque subiectum, in quo anima insit cum sensu-
 -litate, tum rationalis nullis prorsum, aut sensualibus, aut in-
 -tellectualibus functa muneribus; verè esse animal, atq;
 -hominem, negarit siquidem nemo Geometram dormien-
 -tem, et si omnis in eo sensu- & rationalis anima fa-
 -cultas

1. De gen. 2a
c4

Cap. 1.

-cultas sopita sit, & societur, re ipsa esse animal, hominē, **A**
 - & geometrami illud quoque manifestum est factum non
 esse animal, aut hominem, quia sensualis, aut rationā-
 les edat operationes, sed potius, quia principium tale habet
 tum quo sensitivæ actiones edere valeat, quod est
 sensualis anima; tum quo intellectuales, quod est ratio-
 nalis; alioqui corpus, quod in centro mundi quiescit,
 quum actu non moueatur deorsum, quæ est propria ter-
 ræ actio; vere terra non esset, neque ignis in sua sphaera
 quiescens, proprie ignis appellandus esset. Relinquitur **B**
 ergo dum scribit Aristoteles animam sensualem, qua
 fetus est animal, in conceptum recipi post Vegetalem
 & intellectuam, qua ipse fit homo, in eodem suscipi
 post sensitivam: perperam interpretari ab ascendentibus
 per hæc cum significare solent actiones rationales suc-
 cedere sensitivis, & hæc præcedi a vegetabilibus omnium
 præditis, quippe ab anima ipsius essentia, non ab eiusdem
 operationibus fetus fit & animal, & homo; siquidem
 iurebatur esse simpliciter natura ordine præcedit ipsum **C**
 agere simpliciter; ita profus esse homo natura perus est
 ipso edere actiones humanas, quare quum prius simus
 homines; quamobremus actiones humanas, non possu-
 mus profecto fieri homines eo quia fungamur officijs hu-
 manis: sed bene dicissim.

Amplius, apertum est Aristotelem in hoc textu in-
 quirentem, Vtrum in semine, & conceptu inest, an non;
 & unde, sensualis anima, qua animal est: dicentemq;

- A** animam vegetalem primam omnium in conceptu haberi, sensualem vero, qua animal est, tempore procedente recipi, & rationalem, qua homo; nomine conceptus intelligere fatum dum adhuc in utero est, ac generatur, formaturq̄, non autem iam in lucem editum, pluribus nominibus: & primo quia nati extra uterum non nisi improprie conceptus nomine donari possunt. Deinde proposita sibi ab initio quaesita utrum quod in femina constituitur, conceptus videlicet, accipiat aliquid a semine, quod subicit uterum feminae, an nihil accipiat: proindeq̄ (quum nihil conceptus a semine suscipere valeat nisi id, quod & semini primum, & conceptui deinde inest) utrum in semine, & conceptu inest, an non, & unde anima cum sensualis, qua animal est, tum rationalis, qua homo: rectè allatis verbis non determinasset Aristoteles loquens de conceptu, qui non amplius constituitur in utero feminae, sed qui iam plene constitutus extra uterum degit; quippe notum cuique est semen ali-
- C** quid impertiri non posse conceptui iam formato, ac extra uterum feminae in lucem edito.

Deinceps, nonne aperte fatetur Aristoteles in hoc capite se loqui de conceptu; dum adhuc in utero degit, ubi ex primo ita concludit? Animam igitur vegetalem in seminibus, conceptibus, scilicet nondum separatis haberi statuendum est. De anima quoque sensuali pari modo dicendum est; atque etiam de intellectuali: Quid enim sibi vult conceptus nondum se-

paratus nisi conceptum aut nondum distinctum, seu **A**
 distincte organizatum: aut nondum ab Utero seun-
 ctum seu in lucem editum?

Denique, nonne ab inscriptione libri satis constare
 potest loqui Aristotelem de fetu quatenus est in actu
 suae generationis, non autem quatenus iam est reipsa ge-
 nitus? At Uero Aristotelem scribentem in conceptu pri-
 mum haberi animam vegetalem, procedente tempore
 in eodem recipi & sensualem, qua animal est, & ratio-
 nalem, qua homo; perperam interpretatur Philoponus **B**
 quasi dixerit Aristoteles humanum conceptum anime
 illius beneficio, quam semel adeptus est, primum actio-
 nes edere Vegetales, procedente tempore sensuales, tan-
 dem rationales; quia quum hic loquatur de fetu dum
 in utero degit, ut ostendimus; contra tamen sensualis
 anime actiones quamplurimas, easque praesertim, quae
 attinent ad sensus tum interiores, tum exteriores (ta-
 ctu fortasse excepto, & gustu) & intellectuales omnes
 fetus non edit nisi in lucem editus teste; & Aristotele **C**

7. Physic. 1. 10.

alicubi scribente quod, Acceptio a principio scien-
 tia non est generatio, nec alteratio; ex eo nanque,
 quia perturbationes sedantur, atque tranquilla fit
 anima, sciens quispiam, atque prudens euadit.
 Quemadmodum igitur quum expectatus est qui-
 spiam dormiens, aut quum ab ebrietate sese rece-
 pit, aut quum a morbo conualuit, non factus est
 tunc sciens, quamquam antea non uti scientia po-

terat,

Aterat, operariquè per eam, sed extincta perturbatione, menteque iam ad tranquillitatem redacta, aptus, ac idoneus ad scientiæ vsum euadit: sic etiã quum a principio oritur in nobis scientia, simile quid sanè fieri solet: fit enim perturbationis sedatio, quies, & tranquillitas quædam. Accedit eodè & id, quod in pueris natura fieri solet; non enim discere pueri, neque perindè sensibus, atque ij, qui sunt prouecti magis ætate, discernere possunt: est enim vehemens in eis turbatio, atque motus; sedantur autem nonnunquam a natura, hoc est; ab ortu, seu nascitura, nonnunquam ab alijs, desinantque turbari.

Præterea, nonne falsò, assumit aduersarius vegetales actiones absolute priores esse sensitivis, ac rationalibus? liquido enim constat fetum hominis non posse generare sibi simile, quæ in viuentibus actio est animæ vegetantis, nisi ad quartumdecimum, vel saltim ad duodecimum annum ab ortu, ante quod tempus in homine conspicuæ sunt sensitivæ, ac rationalis animæ operationes vniuersæ.

Amplius, necesse est Philoponum arbitrari animam rationalem, quam solam conceptui humano concedit, vel fetui formæsecus accedere, vel eidem a Parentibus indi, sed vndique sunt angustie: si nanque dicat illam fetui extrinsecus accedere, quum ad hominis generationem materia, quæ illi a matre suppeditatur, ex

Aristotele; & ex antecedētis sufficiat unā cum forma, A
quā illi inesse ait ab extrinseco, non a parentibus; quid
prohibere poterit feminam, ex seipsa sine maris auxilio
concipere posse; ac sobolis propagationi consulere? id ta-
mē sensus non patitur. si vero dicat rationalem ani-
mam fœtui deforis non accedere, sed potius eam illi a
parentibus indi, reclamantem habebit Aristotelem ab
lato contextu secundo ita scribentem, Restat igitur ut
Mens sola extrinsecus accedat, eaque sola diui-
na sit.

Quærendum insuper est a Philopono, si dicat ani-
mam fœtui extrinsecus non accedere, sed a parentibus;
a quonam parentum censeat eam oriri; nam si a femi-
na; quum eius quoque officium sit conceptui materiam
suggerere, fateri cogetur iterum nihil opus esse mare ad
concupiendum in utero; sin autem animam humanam
a patre generari censeat; quum pater agens materiale
sit, ac physicum generans ex materia; aperte constituet
rationalem animam eductam de sinu materie, more
formarum corruptibilium; proindeq; ab anima eiusce-
modi remouebit, & immortalitatis priuilegium, &
actiones, quæ sunt absque corporeo interuentu, quæ ta-
men omnia anime nostræ inesse tum ipsemet opinatur,
tum Aristoteles sepe nos docuit.

Adde quòd, quando embryoni omni prorsum animam
earenti rationalem adnectit lo: Grammaticus, aperte
refragatur Aristoteli in textu quarto allato superius

- A** Ad vegetalem animam menstruo sanguini eo tantum nomine interdicenti, quo arbitratur menstruum indignum participatione praestantioris naturae; cuiusmodi est anima vegetalis idque propterea quod insuetum Naturae videt sic discrepantes, ac diuersas essentias immediate in vnum coniungere; quanto magis ergo reuocet Aristoteles animam rationalem vegetali longe digniorem immediate vni. Embryoni omni penitus anima destituta, atque ideo Aristoteli pura menstrui substantiae
- B** Dum itaque in suam Opinionem Aristotelis dicta hic trahere studet, eum vndique sibi magis, atque magis in offendiculum concitat.

Soluuntur argumenta Philoponi, demonstrando operationes vegetales non fieri ope organorum rudium, quae primùm fabricentur a vi formatrice: non absolute praecedere sensuibus, & rationalibus: hasque non indigere instrumentis corporeis. Cap. XXXI.

SED neque ratio illa satis firma est, qua ipse confirmare conatur sua dogmata inquam propterea rectè dici ab Aristotele fatum prius viuere vitam plantalem, posterius animalem, postremò autè humanam; quia is primò exercet operationes vegetales, deinde sensuales, tandem rationales, eo nomine, quo

quum hæ omnes obeantur non sine instrumentis corpo- A
 reis fabricatis a Natura; quumq; ad Vegetales actio-
 nes credendas longè minora, rudioraq; organa sufficiant,
 quàm ad sensuales, & ad hæ quàm ad rationales; Na-
 tura, cuius ordo est ubique ab imperfectis ad perfectio-
 ra, primo loco Vegetalia instrumenta fabricat; secundo
 sensualia; tertio, & postremo intellectualia; atque idea
 ijs prius dicitur ad agendum anima organis, quæ prius
 a Natura efformantur, posterius verò ijs, quæ posterius
 quæ ratione fit. Ut eadem anima nos primò viuamus B
 Vitam plantæ, deinde Vitam animalis, tandem vitam
 hominis; quia imprimis (quod supra etiam obseruaba-
 mus) falsò dicitur actiones vegetales præcedere necessa-
 riò sensualibus, ac rationalibus; minoraq; minusq; po-
 lita instrumenta postulare; nam multi, & ante deci-
 mum annum abortiu; & sine testibus probe funguntur
 efficijs, & sensuales, & rationalis animæ; quum tamè
 sibi simile generare nequeant; quæ potissima est vegeta-
 lis animæ operatio. IXX. q. 1. 10. 11. 12. C

Præterea, neque illud minus a veritate abest, quod
 aiunt animæ copiosè esse corporis instrumentis ad hoc, ut
 Vegetales, & rationales operationes edat; nam, quod
 pertinet ad actiones vegetales, quum & Aristoteli fa-
 cies, manus, caputq; & aliæ vniuersæ partes corporis
 nostri dissimilares, nutrirî, augetiq; dicantur purè per
 accidens, hoc est, ad nutritionem, auktionemq; partium
 similarium, s. x. quibus illæ constituuntur; siquidem so-

A Sim carō, nērūs, os, atquē aliæ partes similes, verè, ac propriè nutriuntur, & augentur, quæ sunt diæ primæ operationes animæ vegetalis: non ergo necessaria sunt instrumenta vlla, quibus vtantur quæcunquē nutiri, ac augeri dicuntur: si partes non organice, sed similes per se primò nutriuntur, & augentur: Nisi fortasse dicamus partes hasce similes in nobis ad conuertendum alimentum in sui substantiam (quæ nutritio est; & inde auctio) vt proprio sibi calore innato, què

B qualitas est corporea, tanquam instrumento. At verè dicitur certè partes similes ad sui nutritionē, & augmentum calore naturali, atque idèo instrumento corporeo: sed non tali quod in vtero fabricetur à vi formatrice, de quo genere instrumenti loquitur Philoponus: calor namq; natus in nobis præcedit operi virtutis formatricis, & non est ab anima, sed ante animam ab elementis in materia seminis.

Quod autem attinet ad actiones intellectus, reclamantem sibi habet lo. Grammaticus Aristotelem in textu secundo superius allato aperte scribentem rationalem animam pollere actionibus incorporeis, seu corporeo famulatu non indigentibus: & alibi dicentem eum hoc ipsum, nempe quod intellectus possibilis nulla vtitur corporeo instrumento: tum difficile esse vel fingere quam

C partem corporis, & quomodo contineat eam intellectus.

Amplius dico, & non concessio, quòd mens ad exercendas suas facultates diceretur organo corporeo, falso asseritur

3. De m. c. 1.
2. De m. c. 21.

De m. c. 21.

ritur id postremò in utero à Natura fabricari, ac omni- A
 nino post instrumenta famulantià operationibus anima-
 tum Vegetalis, tum sentientis; nam si dari oporteret
 aliquod membrum corporis seu organum menti ad opè-
 randum; id profectò esset vna ex partibus corporis no-
 stri principalibus, Cor scilicet, aut Cerebrum: At verò
 hee partes primò omnium efformantur in fetu à Natu-
 ra, atque omnino ante organa deseruientia operationi-
 bus animæ sensualis: si itaque animà prius vteretur ad
 agendum ijs instrumentis, quæ prius à Natura fabri- B
 catur, prius vigeret in nobis actiones rationales, quàm
 sensuales; ideoquè non benè dixisset in textu Aristoteles
 fetum viuere prius vitam animalis, quàm hominis.

Uterius; dum probat Aristoteles rationalem ani-
 mam in conceptum, qui per eam fit homo; ultimam om-
 nium recipi; quia propria cuiusque rei forma finis est;
 ac terminus ad quem terminatur generatio illius rei: Et
 finis post omnes alias causas vltimo loco acquiritur:
 non potest ita glossari; vt inquit animam in fetu po- C
 stremò loco edere actiones intellectuales; quia protulit
 hanc sententiam Aristoteles de fetu nondum separato
 ab utero, qui nullas eo loci obire potest rationales ope-
 rationes, vt cuique vel parum in Philosophia exerci-
 tato manifestum est, quum oriri à principio. in nobis
 scientiam, imò Et addiscere, ac sensibus discernere pec-
 2. P. 7. c. 1. 0. vos dicat Aristoteles non nisi sedatis perturbationibus,
 quæ in nostro corpore vident à suis primordijs vsque ad
 ortum,

Aortum; & saepe adhuc ulterius.

Denique, et tiam si demus q̄ vera sit illa doctrina de instrumentis inservientibus animae pro suis actionibus obcundis in diversis temporibus, nō tamen ideo fit quōd animae substantia sit simplex, sed reuera quā illam prorsus falsam demonstraverimus, necessario facendum est animae naturam apud Aristotelem esse compositam.

Expositio alia primi textus ex D. Thoma dicente
B fetui quidem primū in di-animam vegetalē, procedente tempore sensualem; demūm rationalem; sed ubique priorem corrumpi ad ortum posterioris. Cap. XXXII.

MERVVM, Divus Thomas longē aliter animae simplicitatem tuetur, & explicat praesentem locum Aristotelis; nam concedit ipse quidem nobis hoc in loco ex mente Aristotelis fetui primis temporibus vegetalem solummodo animam inesse; secundis autem illi adiungi sensitivam, qua sit animal; ultimis vero rationalem, qua est homo; ea tamen lege, ut prima omnium vegetalis extirpetur, percatq̄ dum fetui copulatur sensitiva, quam pariter perimi, aboleriq̄ ait quā illi adiungitur intellectiva; & hoc dogma se tueri arbitratur de mente Aristotelis, cui semper, & maxime in physiologia, ubi perspicuis verbis fatetur Vniū

numero vnum tantum numero esse actum *negata est pluralitas formarum substantialium in eodem subiecto*, quum illarum prior in actu generationis ad posteriorem se habeat tanquam priuatio ad formam procreandam; quare quemadmodum priuatio aduentu nouae formae aboleri solet à subiecta materia; sic formarum peculiare munus esse debet in generatione; vel inductione nouae formae, ut prior omnino interitui obnoxia cadat; vel saltem à subiecto recedat, si sit incorruptibilis; quomodo accidit animae rationali, quae immortalis existens, per educationem formae cadaveris de materia non moritur, sed à corpore separatur, tanquam aeternum à corruptibili; alioqui perperam dixisset Aristoteles generationem vnius esse corruptionem alterius, *et vicissim corruptionem vnius esse generationem alterius.*

1. De gen. &
coll. 17.

Conuellitur allata sententia D. Thomae, monstrando mentem non posse corpori vniri immediate, atque animam humanam non esse simplicem substantiam. Cap. XXXIII.

AT. Verò neque mentem Aristotelis hoc in loco assequutus est D. Thomas inquirens verè quidem ante ingressum rationalis animae in corpus Embryonis in eo praesuisse sensitricem, quam pariter Vegetalis antecessit; sed ideo animam humanam compositam

A positam esse negans; quia, quae prima loco in conceptu est, vegetalis corrumpitur exoriente sensuali; quae itidem occidit aduentu rationalis. Quoniam imprimis abstat Aristoteles affirmans tum quid generari non posse, continuo & corrumpi; tum illud, quod augetur, idem numero manere à principio, quo incipit augeri vsque ad finem; quare & ab initio sui ortus; nam conceptus statim accit, nutritur, ac augetur in dies. vsque ad senectutem; quum autem testimonio D. Thomae, quae diuersas formas habent, ac suscipiunt, ea esse nequeant eadem numero; proculdubio infans, seu fetus in utero ante adeptionem intellectus, non erit idem numero cum eo, cui iam aduenerit anima rationalis; quare, quum primis vel ipsis diebus Embryon in utero beneficio animae vegetalis augetur antequàm habeat sensitricem, & intellectiuam (nisi dicas tunc illam animam frustra ociari, & sensum tollas, quo conspicitur in abortibus Embryonem ab actu conceptionis continue augeri) & augetur quoque ubi habuerit sensitricem ante mentem, & adeptam mentem etiam vsque ad aetatem consistentiae, hoc est ad annum quintum supra trigesimum; si profectò fetus ad originem animae sentientis corrumpitur vegetalis anima, & adueniente intellectu interit sensitua; quomodo fieri potest, ut quod augetur idem numero permaneat à principio sui augmenti ad finem? non potest enim apud D. Thomam idem numero esse id, quod generatur, cum eo, ex quo corrupto generatur;

3. Phyl. 1.

1. De gen. c. 33. & sequentibus.

et d. 1. c. 1.

et d. 1. c. 1.

et d. 1. c. 1.

De em. & c. 1. c. 1.

quare neque Embryon Vegetans idem numero erit cum A
eo sentiente, nec sentiens cum rationali; si rationalis ori-
tur ex corrupto sentiente, & sentiens ex corrupto ve-
getali.

Deinde, si menstruo, quia excrementum est, vege-
talem animam Aristoteles interdixit, ut suo loco pate-
bit; multò minus rationalem vegetali animam longe præ-
stantiorem, vel eidem menstruò, quale est Embryon,
si omni anima exuatur, apud Aristotelem, vel igno-
biliori subiecto, cuiusmodi est materia prima, cui quaf-
cumque formas immediatè adnectis positio D. Thomæ,
coniungere patitur summa cum ratione; quia scilicet
Naturâ non permittit vniri sine medio res valdè inter-
se distitas, ac discrepantes; quod apertissimè confessus est
Philoponus dicens rationalibus datam esse imagi-
nationem, hoc est, animam sensualem, cuius potior fa-
cultas est imaginatio, ut corpus sit efficacius, & ac-
commodatius ad melioris susceptionem; nisi enim id ef-
set aptum ad suscipiendam imaginationem, quomodo
etiam rationalem animam admitteret: tum Themistius
dicens intellectum collocari, habitare uè in corpore non
valiturum, nisi affectibus medijs neceretur, obligare-
turq; tum Plotinus asserens quod omnino est purum nõ
repente, hoc est, non immediatè, corpori commisceri; tum
Plato scribens purum cum impurò sociari non posse abs-
que medio; ac propterea Deos, quum animam immor-
tali origine præditam accepissent, obduxisse ei corpus
mortales

A mortale: quod vti fieri posset, vtiq; immortalis forma in mortali corpore clauderetur, texuisse genus animæ alterum fragile, ac mortale; nam vinculum id, quo immortalis natura conglutinebatur mortali; ipsum quoque haberi mortale oportuit.

Quin & ibidem Plato animam humanam compositam esse affirmavit ea ratione ductus; quod pars rationalis aduersatur animæ affectuose; nihil enim secum contendit, nec quidquam sibi ipsi repugnat; quare in ho-

B mine sentiens anima, quæ affectuosa dicitur; idem esse non potest cum rationali.

Hoc ipsum dicitur & alia ratio; nam simplicis essentiae simplex itidem est potentia; simplex & actio; ac verò animi nostri potentia, actioq; multiplex apparet; ergo & anima nostra multiplicem habet essentiam, non simplicem; imo neque aliqua præter primam simplex omnino essentia reperiri potest.

His adde Galeni autoritatem, dum ita loquitur de

C Embryone eo tempore, quo solum habet animam vegetalem, Si verò sanguineam hanc plantam cernis, aut carneam, non propterea oportet existimare aliud esse, quàm plantam; nam opifex idem vtrique est, scilicet anima vegetalis. verùm illud aduertat, quòd hæc planta futura est animal, non quòd illam, quam prius habuit, potentiam abijciat, sed alteram superacquirat.

Est igitur superstes in fœtu anima tum vegetalis,

*Cui adiungitur sentiens: tum sensualis, cui adnectitur A
intellectrix: Alioqui in homine gradus intellectivus,
potestas sensitrix, & vegetalis, non tres essent partes
animæ humanæ ab invicem realiter, seu formaliter, ac
essentialiter distinctæ, sed tria accidentia illius simpli-
cis naturæ, quam dicunt animam humanam eminent-
ter in se continentem vires omnes animarum inferio-
rum; sed hoc aperte tenuit Aristoteles, primò quidem
ubi dicit quod, si oculus esset animal, potentia visi-
ua esset illius animæ; quia oculus materia est, & po- B
tentia visiva est forma specifica, quæ complet de-
finitionem oculi, ita ut deficiente potentia, iam
non sit amplius oculus, nisi æquivoçè ut lapideus,
aut pictus. Oportet igitur accipere quod est in par-
te, in toto vivente corpore; proportionabiliter
nanquæ habet sicut pars ad partem; ita totus sen-
sus ad totum corpus sensitivum secundum quod
huiusmodi.*

1. De m. t. 16.

*Deinde verò ubi ait, animal autem est ob sen- C
sum primò: Ex quibus satis apparet potentiam sensi-
tivam non esse accidentis, sed animam ipsam sensualem,
a qua corpus, in quo est, per se primò fit animal.*

1. De m. t. 16.
& sequentib.

*Tertio ubi negat animam esse causam materialem,
quod sanè contingeret, si subiectaretur suis potentijs
tanquam subiectum accidentibus.*

1. De m. t. 10.

*Posterius ubi scribit ad obeundas actiones vegeta-
les concurrere duo agentia; alterum movens non mo-*

A tum, quod est anima; alterum mouens motum ab anima, cuius est instrumentum, quod est calor naturalis, nam inter calorem, & animam collocanda esset potentia vegetalis; si ea distingueretur ab anima, & ita essent tria efficiencia.

Postremo tibi proponens methodum inuestigandi essentiam animae, ait quidditatem, & intrinsicam cuiusque animae naturam cognosci ex obiectis; & operationibus immediate; dicendo ex obiectis transcendendum esse ad operationes, & ex his ad animae potentias; quo loci si nomine potentiae intelligit accidens realiter distinctum ab anima, hic non debebat quiescere, sed ulterius progredi a potentijs ad animae substantiam; sin autem nomine potentiarum intelligit essentiam animae (quod reuera ex eo colligitur apertissime, quod tractans de anima vegetali, posteaquam explicauit naturam obiecti, operationes obscure tetigit, & statim per nutritionem, ac per generationem desinit vegetalem animam esse principium conseruatiuum individui alimentō, speciei vero generando sibi simile); clarum est ipsum non distinguere animam vegetalem a suis potentijs; alioqui per eas potius, t̄quam per intimiores, ipsam definiisset, quàm per suas operationes.

Quum ergo potentiae vegetales; ac sensitrices, & rationales a seinuicem essentia differentes reipsa non differant a natura, & essentia animae vegetalis, sentientis, ac rationalis sigillatim; profecto asserendum est ani-

ina humana substantiam, cui tres ille potentia insunt, esse compositam ex anima vegetali, sensitrice, ac rationali, non simplicem intellectum; quod censuit D. Thomas, sed hac de re infra latius;

D. Thomæ argumenta solvuntur, declarando quo modo plures formæ possint esse in composito, & quomodo priuatio, seu forma prior corrumpatur aduentu, seu etiam ortu formæ posterioris. Cap. XXXIV.

CAETERVM nec D. Thomæ subscribere possum, quoniam ea, quibus ipse suam opinionem confirmare nititur, argumenta non concludunt necessario; quod enim primo loco ait Aristotelem negare pluralitatem formarum substantialium in eodem subiecto, tenue est; nam sicuti aliquando fatetur Aristoteles in uno, & eodem composito non adesse, nisi unam formam specificam, vel etiam totalem; ita nusquam negavit Aristoteles huiusmodi formam esse substantiam constitutam ex diuersis partibus essentialibus.

Non est maioris momenti quod secundo obijcitur ex phisicis, unius numero unum tantum esse actum numero; ubi tantum abest ut unicuique composito Aristoteles unam solummodo formam concedat, quod potius videatur ibi adstruere pluralitatem formarum in eodem

A eodem subiecto, si nomine actus intelligat formam substantialem; ut Thomistarum obiectio accipit, non autem accidentalem, ut ipsemet explicat Aristoteles; dicitur Phy 2. 37. 38 hæc verba profert, si igitur eadem; atque vna sic maneat, & nunc sanitas recur & quum rursus quispiam amissam recuperauerit, & hæc, & illa non vna numero erit: est enim eadem ratio, verum hoc interesse videtur, quod si habitus sint duo; duo erunt & ipsi actus, sicut si actus sit vnus; & habitum vnū

B esse necesse est. At si habitus sit vnus; non fortasse cuiuspiam videbitur vnus etiam actus esse; quum enim cessauerit quispiam ambulare; non est ipsa ambulatio; rursus ambulante; erit. Quod si vna, & eadem est; idem, ac vnū & corrumpi, & esse per se potest, quod tamen est impossibile. *Liquet enim hic Aristotelem nomine actus, non formam substantialem intelligere, sed eius operationem, quæ est actus secundus, assentiente & D. Thoma in commen-*

C tario.

Phy 1. 1. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Quod autē postremo assertur argumentum ex mente Aristotelis in omni generatione formas priores se habere ad posteriores, tanquam priuatio ad formam; priuationemq; omnem a subiecto aboleri aduentu forme, cuius est priuatio; ac propterea fieri tum ut in generatione hominis prima omnium vegetalis anima sit priuatio gignendæ sensitivæ, & hæc accessuræ rationalis; tum ut vegetalis in fetu corrumpatur exoriente sensitivæ.

sensitiva; & hæc itidem pereat adueniente intellectu. **A**
 soluitur hoc modo; quia in privatione qualibet duo sunt,
 alterum est carentia formæ futura, & hoc est id; quod
 in omni generatione aboletur exoriente noua formâ; al-
 terum vero est fundamentum; quo innititur talis ca-
 rentia, atque id est forma præcedens, seu formæ eius; ex
 quo fit id; quod generatur; sed formarum præceden-
 tium duplex est differentia; aliæ namque sunt incompati-
 biles cum formis gignendis, nec ad eas sunt subordi-
 natæ tanquam inchoatio ad complementum; & hæc quo- **B**
 que pereunt ad productionem nouæ formæ, sic forma
 ignis interit exoriente forma aquæ; dam ex igne gene-
 ratur aqua; aliæ vero sunt formæ, quæ compatiuntur
 formas nouas, ad easq; subordinantur tanquam rudi-
 mentum ad perfectionem; atque hæc permanent exorien-
 te noua formâ, cuius naturam induunt; acquirentes
 nouam essentiam; quod sanè significauit Aristoteles quâ-
 do scripsit in generatione non solum subiectum fieri hoc, **C**
 seu acquirere nouum esse; sed multoties etiam privatio-
 ni id contingere ut fiat hoc; atque acquirat nouum ef-
 se; nempe quando mutila inchoatio existens nouæ for-
 mæ, eius aduentu hoc nouum esse acquirit, quod actua-
 tur, ac magis perficitur. si itaque dixit alicubi Aristot-
 teles priorem formam corrumpi exoriente posteriori; hoc
 ab eo prolatum est de ijs formis, quæ non sese compatiun-
 tur, quæ uè non sunt subordinatæ adinuicem ita ut prior
 sequentis inchoatio sit, ac rudimentum, quam rationem
 subit.

A *subit apud Aristotelem in generatione hominis Vegetatrix anima ad sensitivam, & ex duabus hisce constituta ad rationis, mentisq̄ participem.*

Néque ideo (quod obijcitur) Aristoteles plures ponit animas, siue formas substantiales in composito; nam censet animam sensitivam ita illi, quam reperit in fœtu; Vegetali animæ uniri, ut ex hac tanquam ex cute in potentia, & illa tanquam ex actu, unum per se ens, unaque numero substantia, formaque resultat; cui rursus

B *veluti enti in potetia, ulteriusq̄ perfectibili, si cum actus adiungatur intellectus, unum pariter verè per se ens, unaque numero emergit anima humana, in qua tum rationalis, tum irrationalis anima inter se reipsa diuèrse continentur; non secus ac duo trianguli sunt in eodem*

De an. t. 31.

quadrato; in tetragono siquidem ita insunt duo trigoni, ut si ab inuicem disiungatur excitatioe diametri, quæ antea in eorum coniunctione latebat; diuidi autem hinc non possent ab inuicem trigoni, nisi reipsa prius ab inuicem distincti eïssent postea, tanquam principia compo-

C *nentia, ad constitutionem tetragoni; unumquodque etenim resoluitur non nisi in ea, ex quibus prius constitutum fuit; sic etiam ex tribus candelis accensis, ubi in unum contortæ coeant, una tantum numero lux enascitur. Ita prorsus anima humana apud Aristotelem consurgit ex coniunctione rationalis animæ cum irrationali; quæ similiter ex Vegetali anima, & sensitrice inuicem coniunctis consistit.*

Lib. 3. c. 2.

Quod autem ideo nō fiat quominus generatio vnius A
sit alterius corruptio commodiori loco videbitur.

Iam ergo satis perspectum esse potest de mente Aristo-
telis animam humanam non esse simplicem substantiā,
sed compositam ex rationali, sensitivāq; & vegetati-
ua, quæ prima omnium in fetu genita, deinde tanquam
actum suscipiens sensitivā, vna sit anima irrationa-
lis, quæ tandem pariter excipiens intellectivā, vna
sit anima humana.

Ex alijs itaque quum firmam non habeamus primi B
textus explanationem, nos eā a nobis ipsi inuestigemus.

Declaratur primus contextus, in quo Aristoteles
docet generationem hominis fieri tum inter-
uentu animæ vegetalis, quæ prima omnium
in fetu reperitur; tum ortu sensitivæ, quæ pro-
cedente tempore in conceptum recipitur: tum
demum aduentu rationalis. Cap. XXXV.

VAE in primo textu ab Aristotele tra-
duntur qui cerie procul a passionibus
retinuerit, & a quo pensitauerit ani-
mo, vti Philosophum docet, cui sensus
est in omnibus nuda veritas, reperiet
inprimis Aristotelem sibi determinandum propinere, si
maris semen, quod in vterum femine subierit, nulla
pars est, aut efficitur constituendi, seu futuri conceptus,

hauo

s hA

quò

A quò nam eiuscè seminis materia, seu corpulentia vadat, quando ea, quam in se continet, facultate, quicquid nata est suapte natura efficere in conceptum, operari desierit, talemq̄ determinationem dubitandum inquirere: Pro faciliore Verò istius problematis determinatione, vniuersaliter sibi prius, non amplius dubitandum, sed certò definiendum proponit, Vtrum conceptus, qui in Vtero feminae constituitur, aliquid accipiat à masculco semine, quod Vterum subyt, an ab eo nihil suscipiat.

Sed, quod ipsi nunc est propositum, Videns Aristoteles à semine conceptui quidquam impertiri non posse, nisi id, in quo vtrunq̄ semen videlicet, & conceptus, comunicet; merito imprimis definiendum dicit an sensuualis anima, cuius beneficio conceptus fit animal, in semine, & conceptu insit, an non; Unde tum semini, tum conceptui adueniat ipsa hæc anima; an scilicet à matre, an à patre, an potius extrinsecus.

C Quo loci prætereundum non est animam sensitiuam dici ab Aristotele, non animam simpliciter, sed partem anime eo nomine, quo cuiusq̄ animalis animam, non simplicem substantiam, sed formam compositam esse iudicat, seu ex partibus essentialibus, ex vegetali anima, qua fetus fit vegetans; & sensitrice, qua fit animal, atque ex ea, qua constituitur in propria, & determinata specie animalis; Quod etiam patet ex eo, quod ait in fine textus, fetus non simul fieri & ani-
mal.

mal, & hominem: nec animal, & equum.

Quoniam verò Aristoteli quis obijcere posset, ratio-
ni magis consonum esse determinare prius nunquid in se-
tu, & semine anima insit vegetalis, quam eandem
questionem habere de sensitrice, quum sensitrix sit ve-
getatrice posterior: Respondet immorandum sibi non es-
se in hoc problemate de vegetali anima, quoniam illam
à semine vel iure nemo abdicauerit, aut à conceptu:
quod eo quoque argumento demonstrat, quo apertum
quum sit quicquid vegetales edat operationes, necessa-
riò vegetali anima pollere: quippe actiones vite citra
animam adinueniri in aliquo est impossibile: Vti ceter-
rarum unamquamque absque illo, à quo pendet, obiri
est improbable: Quum autem semini vis insit prolifi-
ca, & conceptus animalium nihilominus quam plantæ
vivant, nutriendo sese, ac augendo: & quoniam propa-
gatio sobolis actio existens peculiaris eius facultatis,
quæ in semine est, non minus inter vegetatricis anime
operationes connumeranda est, quam nutritio, & au-
gmentatio: necesse est asserere tum semini, tum etiam
conceptui inesse animam vegetalem: quam primam om-
nium in eo haberi admonet ijs de causis, quas alibi se re-
tulisse ait, Vbi demonstrat animam vegetalem esse omni-
um primam, hoc est, ante ceteras gigni in conceptu, quia
omnium est communissima; mos est enim hic Nature
proprius à communioribus, & imperfectioribus exordi-
ri, ac progredi ad minus communia, & perfecta magis

- Est

- A** Est autem vegetalis anima omnium tum imperfectissima, quia omnis prorsum est cognitionis experta, quum aliae omnes aliquam vim cognoscendi habeant; tum communissima, quia in omni viventium genere reperitur, quum sentiens devegetur plantis; rationalis vero *et* plantis; *et* brutis vniuersis.
- B** Subdit hinc Aristoteles animam sensualem, qua fetus sit animal, non simul cum vegetali in conceptum recipi, sed procedente tempore, posteriusq; adhuc ulteriori tempore itidem suscipi asserit in conceptum animam rationalem, qua ipse sit homo; idq; non solum certum esse ait sine alia probatione, sed confirmare conatur duplici ratione, *et* prima; quoniam conceptus humanus quum sit animal merito animae sensitricis, *et* homo beneficio ratiocinatricis, quumq; is idem fetus non sit simul *et* animal; *et* homo; sed animal prius, homo deinceps; Certum iam est sensualem animam, quam probauerat alibi in conceptum recipi post vegetalem, prior tempore in fetum suscipi quam rationalem. Minorem vero huius rationis propositionem non solum in homine verificari scribit, sed in equo, *et* in ceteris quoq; animalibus, nempe quod animal quoduis, dum generatur, vegetalem prius animam sortitur, posteriori tempore sensualem, postremo autem illam, qua mediantem in propria specie determinatur, *et* constituitur; quamuis huius ordinis nunc rationem non assignet, quae est seruata Methodus à Natura in suis operibus progrediente,

gredieme, ut nuper diximus, ab imperfectis ad perfectiora semper, & à communioribus ad minus communia.

Altera Verò ratio est, quia finis ad effectum Ultimò post omnes causas alias accedit; proprium autem, hoc est, propria, specificaq; forma cuiusq; rei, quum sit finis, seu terminus, ad quem tendit generatio eiusdem entis; illa huic dubio procul contingere debet post omnes alias, non solum causas, Verùm & formas, si quæ sunt ipsæ cum rebus alijs communes; merito itaque in generatione hominis ratiocinatrix anima, quæ hominis est propria, specificaq; forma, conceptui vnitur post cæteras omnes, vegetalem nempe, ac sensitivam, quibus cum animalium, plantarumq; genere vniuerso communicat humanum genus.

His liquidò constare puto apud Aristotelem, quod antea quoque adnotauimus, animam humanam non esse simplicem substantiam, sed formam ex rationali anima, & irrationali constitutam, quum irrationalis pars anime humane ex vegetali, & sensitivæ anima pariter componatur, quicquid senserit vel loquatur Grammaticus, vel etiam D. Thomas.

Et hæc de primo contextu. iam nunc secundum explicaturi primum videamus eius expositiones ab alijs inuentas.

A

Proponitur quaedam secundi textus expositio, qua
dicunt aliqui Aristotelem in eo probare ani-
mam sensitricem non oriri à Parentibus me-
diante semine. Cap. XXXV. Lib. I. 13.

QUA in re aliqui in secundo contextu ver-
ba illa. Itaque extrinsecus ea venire
impossibile est: neque cum corpore.
semen enim excrementum alimen-
ti mutati est. Ita interpretantur ut

B

velint Aristotelem per ea probare animam sensitricem
fœtui non posse contingere à Parentibus, quia id fieret
mediante semine, quod vel ab ijs accepta animam sen-
sitricem conceptui communicaret, vel ea mediante alter-
riam sui generis in Embryone produceret, ac verò id
omne presupponit semen esse animatum, & animatum
anima sensitricem, quod tamen falsum est omnino; quo-

C niam semen, quum excrementum sit, indignum est,
cui coniungatur præstantior natura sentientis anime,
idque non immerito, quippe Natura, quæ nihil nisi cum
summo ordine, maximaque proportione efficit, qui-
nimo quæ eadem ex Aristotelis testimonio est perfe-
ctissimus ordo, non consuevit unquam res ita distinas,
atque sic discrepantes essentias admixtam connectere,
ac in unum componere.

Refutatur dicta expositio, monstrando ex Aristotele animam sensualem inesse fœtui à Parentibus mediante semine, & hoc non esse indignū cui associetur talis anima. Cap. XXXVII

PORRO sic dicentes non semel habent Aristotelem sibi reclamantem, & primum quidem hic dum scribit solans mentem fœtui extrinsecus aduenire; nam si sensualis anima non prodiret à Parentibus, procul dubio forinsecus inesset ab externo agente; Deinde ubi apertissimis verbis ait matrem fœtui tribuere animam sensualem aut per se, aut per generaturam.

Adde quod secus falso uteretur fundamento Aristoteles si (quod aiunt aduersarij) nunc probaret Parentes non posse indere conceptui animam sensualem mediante semine, propterea quod semen excrementum est, quare non potest subijci anime sentienti, quæ sibi proportionatam magis, ac longè præstantiorem materiam postulat; nam primo loco ipsi demonstrandū erat semen verè, ac propriè dici posse excrementum; id enim fructus nomine potius, perinde & lac, demandum est quam excrementi; ut suo loco monstrabitur; quod si id ea ratione excrementum vocat, quia eius materiale principium est id, quod superest tertie coctioni, quæ &

A tima est, in nutritione singularum partium nostri corporis, eadem ratione profecto & sanguis redundans nutritioni hepatis, & fructus, quorum origo est ex alimento, quod superest nutritioni totius arboris, Verè, ac propriè vocari excrementa deberent; quod tamen fieri nequit sine maximo abusu vocis excrementi.

Præterea, si non rarò in corporibus humanis ex fædissima, & putrida alui excrementorum colluie Vermes gignuntur, quos lumbricos appellam; si ex menstruo ipso, faculentoquè sanguine in utero produci potest viuens illud carnis fructum informe, quod Mola dicitur; si denique ex alijs quoq; excrementis & intra, & extra hominem, eiusmodi alia quamplurima insecta oriuntur, quibus omnibus inest anima sensu alis; quanto magis semini, cui ex puriori sanguinis portione est origo, animam sensutricem inesse est asserendum.

C Respondetur ad obiectam rationem, declarando quomodo Natura soleat inuicem connectere res valdè diuersas. Cap. XXXVIII.

L LVD autem, quod pro sua opinionis confirmatione adducunt aduersarij dicentes propterea, geniturae, ac semini, quod excrementum est, rectè ab Aristotele interdictam fuisse animae sensu alis essentiam præstantiorem, quia nunquam soleat

Natura res valde ab inuicem differentes in unum cō-
ponere, atque associare, tenuis est fundamentum, nam
sicuti Verum est Naturam res maximè diuersas ad-
inuicem non coniungere sine medijs cuiuspiam interuen-
tu, ita verissimum est eam id. prestare beneficio me-
die alicuius essentiae, quae utriusque extremi natu-
ram sapiat; Hoc enim modo apud Aristotelem natu-
ra comparatur. Ut ipsum membrum semine longè im-
perfectius, participatione animae vegetalis, quam a se-
mine maris suscipit tempore conceptionis, fiat idoneum
susceptaculum animae sentientis, & huius participa-
tione postea euadat similiter aptum, cui adiungatur
omnium animarum perfectissima rationalis.

Affertur alia eiusdem textus Expositio ex Pomp.
& Alexandreis dicentibus in hoc textu Aristote-
lem nomine Mentis intelligere, non partem
animae humanae, sed mentem diuinam, cuius-
modi est intellectus agens. Cap. XXXIX.

ED & illa in eodem textu verba, P e-
stat igitur ut mens sola extrinsecus
accedat, eaque sola diuina sit; nihil
enim cum eius actione communi-
cat actio corporalis, ita interpretatur
Pomp. & alij grauissimi Philosophi de mente Alexan-
dri, ut velint Aristotelem hic nomine mentis non posse

- A** intelligere animam rationalem, quae est forma hominis specifica; quandoquidem animae ratiocinatricis operationes apud Aristotelem scribentem tum opus esse intellectu 3. De an. 1. 9 genitum phantasmata contemplari; tum quoque intellectum, qui aut phantasia est, aut non sine phantasia, non posse a corpore separari, neque quantum ad esse, neque quantum ad agere; non possunt esse sine corporea famulatu, seu sine instrumenti corporalis ministerio; ac verò sub nomine mentis intelligit Philosophus mentē 1. De an. 1. 12
- B** coelestē, seu divinam, quae est Intellectus Agens ab Aristotele nuncupatus; huncque asseverant reuera non partem aliquam animae humanae, sed esse Deum Optimum Maximum, vel etiam quempiam alium Intellectum superiorum, extrinsecus nobis accedentem nostrae intellectui opitulaturum, quae in nobis sunt phantasmata a rebus sensibilibus ministerio sensuum externorum ad phantasiae transmissa collustrando, ex iisque illuminatis naturam vniuersalem quam appellant speciem intelligibilem eliciendo, ut de illa nostri animi potior pars intellectus possibilis appellatus proprium conceptum formans, quidditatemque rei a tali specie intelligibili significatae, seu speculum quoddam repraesentans, intellectiōnem edat, quae est omnium actionum humanarum praestantissima.

3. De an. 1. 19

Expenditur hæc expositio, & probatur Aristotelem hîc nomine mentis non posse intelligere mentem diuinam, sed necessario intelligere partem animæ nostræ rationalem. Cap. XL.

VERVUM *Hi absunt à mente Aristoteles hoc in loco, quod & modus ipse loquendi, quo nunc dicitur Aristoteles, & ratio aperitissimè demonstrant; nam scribens ipse Philosophus ita; Restat igitur ut mens sola extrinsecus accedat, eaq; sola diuina sit, nihil enim cum eius actione communicat actio corporalis; hanc sententiam manifestissimè colligere videtur tanquam conclusionem ex superioribus; etenim vim habent illatiam verba illa; Restat igitur; quum autem nullus in conclusione terminus esse queat, qui non præfuerit in præmissis, profectò hîc nomine mentis nihil aliud significare potuit Aristoteles, quam aliquid eorum, de quibus supra; at verò supra in textu nihil est, quod nomine mentis gaudere possit, nisi anima rationalis, qua dicit fetum esse hominem, quamq; mox ait tum post vegetalem, sensualemq; in fetum recipi; tum esse proprium hominis; tum etiam esse finem, ac terminum ad quem tendit hominis generatio; tum denique esse in fetu, antequam is eius animæ officio fungatur, potentia, pari modo ac anima vegetalis in eodem*

- A** eodem habetur potentia, antequam ipse cibum trahat, & officio eius animae fungatur; modo quum nullus intellectuum superiorum sit, anima rationalis, qua proxime fetus sit homo; conceptui accedat in utero, degenti post vegetalem, ac sentientem; sit homini propria, specificaq; forma; sit finis, ac terminus ad quem in generatione hominis; sit de mente Alexandri in fetu; antequam intelligat, in actu primo, seu in potentia secunda eo modo; quo fetus in potentia inesse ostendit Aristoteles.
- B** les animam vegetalem, antequam cibum trahat, & alias vegetales operationes edat; sed bene omnia ista sigillatim conveniant animae rationali, quam vocat Alexander Intellectum possibilem, seu materialem; necessarium conficiendum est in hoc textu Aristotelem nomine mentis nobis significare intellectum humanum, quem nuncupant possibilem, non intellectum Divinum, quem Alexander dicit esse Intellectum agentem.
- Amplius, liquido constare puto hic in fine textus,*
- C** ubi ait, Restat igitur ut mens sola extrinsecus accedat, Aristotelem determinare propositam sibi ab initio textus questionem de mente; dum dixit, De mente etiam quonam tempore, & quomodo; & unde eam recipiant, quae principium id participant, plurimum dubitatur; sed enitendum pro viribus, & quoad fieri potest accepisse operae precium est; alioqui promissis non staret Aristoteles pollicitus se hoc indagaturum; quum nusquam alibi in hoc, vel in sequen-

quentibus capitibus id quæ situm determinet; quare hic **A**
 nomine mentis idem significare debet Aristoteles, quod
 superius sub eodem nomine; verum ab initio textus per
 mentem significasse animam, substantialemq; formam
 hominis, non Deum, aut quemuis alium Intellectum
 superiorum, multa sunt quæ doceant; Primum est,
 quod ait Aristoteles non esse manifestum quo tempore ta-
 lem mentem recipiant, quæ illam participant; quum
 tamen Alexandro clarum sit Intellectum agentem cuiq;
 aduenire eo tempore, quo primum incipit intelligere; **B**
 atque apud Aristotelem incipiamus intelligere postea-
 quam orti sumus, sedatis corporis perturbationibus, ac
 generationis tumultu.

7. Physic. 120.

Deinde, quando sibi inuestigandum proponit Ari-
 stoteles quoniam tempore mentem recipiant quæcunque
 eam participant, supponere videtur omnes homines à
 sui constitutione eodem tempore mentem suscipere; hoc
 autem non est suscipere intellectum illum, qui nobis non
 aduenit nisi in prima nostra intellectuione, quum nos **C**
 omnes eodem tempore ab ortu incipiamus contemplari;
 sed alij prius, alij posteriori, iudice vel Aristotele; cui
 non incipimus intelligere, nisi sedatis perturbationibus;
 quas in alijs citius, in alijs verò tardius sedari sensus
 ipse docet.

Amplius id quod ait Aristoteles plurimum dubi-
 tari quomodo, & unde nobis adueniat mens; nam si
 hæc est aliqua Intelligentia superior, nulli dubium est,

Aimo cuique notissimum eam non posse nobis aduenire, nisi extrinsecus, non a parentibus, ac nullo mediante corpore: quum itaque vel cuius idiota apertum sit mentem Diuinam fatui non aduenire a Parentibus, cur tantopere laborat Aristoteles in demonstrando mentem fatui extrinsecus accedere eo quia actiones habet corporis famulatus, non indigentes si nomine mentis, non partem aliquam animae humanae, sed superiores Intellectus significat.

B Utterius non potest hoc in loco agere Aristoteles nisi de illa mente, quae accedit fatui adhuc in Utero degenti: quum de conceptu nunc sermonem habeat Aristoteles qui nondum est separatus, seu nondum in hanc lucem editus, quod fustus fuit monstratum superius; Itaque Intellectus agens apud Alexandrum adueniens hominibus non antequam actu intelligant (quod ex Aristotelis testimonio, & ex ipsa experientia non praestant nisi extra uterum in lucem orti) non potest esse ille, de

C quo nunc tractat Aristoteles sub nomine mentis, sed vere intelligit animi nostri partem rationis, mentisque participem, dum scribit in praesenti Aristoteles solam mentem, inter alias animae humanae partes, fatui extrinsecus aduenire, eamque solam inter easdem esse Diuinam eo potissimum nomine, quia eiusdem operationes non obeantur, interuentu, aut ministerio corporis instrumenti, ut evenit de aliarum omnium animae nostrae partium operationibus vniuersis.

Pomp. & Alexandri ratio illa iam pridem putata
 insolubilis exactissimè expenditur, & ad homi-
 nē retorquetur, monstrando Intellectū huma-
 num ad speculandū non vti corpore. Cap. XLII.

QUOD autem pro sua opinione asserre
 putant argumentum validissimum di-
 centes apud Aristotelem, si intelligere,
 quod est propria intellectus nostri ope-
 ratio inter ceteras alias, vbi verum

fit cum habere aliquam actionem, aut passionem non
 communem corpori; si (inquiunt) intelligere aut phan-
 tasia est, aut non sine phantasia, non poterit hoc opus
 esse sine corpore; quum autem alibi apertissime fatea-
 tur Aristoteles Intellectū hominis, qui est anima ipsius,
 quum speculatur, necessariò cum phantasmate contem-
 plari: satis apertum est intellectum humanum non ha-
 bere ullam actionem corporeo famulatu carentem; ac
 propterea hic, dum scribit Aristoteles mentem solam fa-
 rui extrinsecus aduenire, eamq̃ solam esse diuinam eo
 quia cum actione illius nihil communicet actio corpa-
 ralis, nomine mentis non posse significare humanum in-
 tellectum, falso id nititur fundamento, quod intellectus
 hominis ad contemplandum utatur organo corporeo:
 quia si mens nostra intelligendo vteretur famulatu cor-
 poreo, profectò quum tres tantum sint actiones mentis,

quod

...

quarum

1. De m. l. 12.

13.

3. De m. l. 39.

A quarum prima dicitur simplicium apprehensio, secunda compositio ac diuisio, tertia verò discursus; nullaque harum obcatur ope corporis; fatendum est necessario actiones mentis fieri extra corporis interuentum, quod autem secunda, & tertia mentis actio fiat sine organo corporeo, ideo probatur, quia tale instrumentum nullum aliud esse posset nisi phantasia, aut quibus alter seu sus organo affixus; at verò quum discurrere, componere, atque diuidere conueniant homini, & homo est, specie

B distinctus à quocunque alio diuente, sintq; ideo actiones intellectus quatenus a sensu quolibet, ac ab omnibus alijs rebus distinguitur; quippe homo ab alijs animalibus distinguitur intellectu, sensu autem quolibet cum natura animalis, siue cum brutis conuenit, non potest profectò mens in discursu, aut in secunda sui operatione uti phantasia, & omnino instrumento corporeo.

S. 2. 2. 2. 2. 2.

Auct. 3. de ani. com. 21.

Poteſt quidem phantasia intellectum discurrentem interpellare, nunquam verò illi opem ferret tanquam instrumentum, ut mox ostendetur.

C Quòd verò & prima mentis actio, quæ est simplicium apprehensio, non efficiatur mediante phantasia, ac omnino interuentu organi corporei, non innum est quod doceat; si enim mens nostra, dum intelligit, corporeo famulatu uteretur, id profectò contingeret, quia ad intelligendum phantasmatis indigeret, quæ sunt materialia, & corporea; at verò mens non semper phantasmate utitur; neque quando eo utitur, ipsum intel-

ligit; neque illud intelligendo corporeis instrumentis. **A**
 ritur. Primum ideo patet, quia multa sunt intelligibi-
 lia, de quibus format mens nostra conceptus; quorum
 nullum esse potest simulachrum in phantasia, dei sunt
 immaterialia omnia, & praesertim ipsa met anima: haec
 enim ex sui ipsius in semet conuersione, dum se ipsam in-
 telligit, actionem sibi comparat sine corporeo famulatus
 aliqui inter ipsam cognoscentem; & eandem cognitam
 medietate instrumentum, quod esse nullo modo potest.

3. De an. c. 2.

Laquet id ipsum & eo, quia ex Aristotele intellectus **B**
 possibilis, cuius actio, non circa phantasmata, sed ver-
 fatur proprie circa speciem intelligibilem e phantasma-
 tibus eductam ministerio intellectus agentis; intellectus
 inquam possibilis, simul atque singula factus est, ac
 sciens; per se ipsum contemplari potest sine opera intel-
 ctus agentis, quare & absque phantasmatibus sua ergo
 dum versatur mens circa species intelligibiles, quas
 habet sibi impressas, quid opus habet phantasia, aut
 alio quouis corporeo famulatu ad eas deinde iterum, **C**
 atque iterum contemplandas? Haec namque species in-
 telligibiles, quum abstractae sint a conditionibus mate-
 ria, quemadmodum sunt omnino immateriales, atque
 incorporeae, ita organo corporeo, aut facultate, seu vir-
 tute materiali non indigent, neque ut eius beneficio ab
 intellectu cognoscantur; neque ut in ea, tanquam in
 promptuario conferuentur; sed & ab intellectu imme-
 diate cognoscuntur, qui ideo dicitur Aristotele fieri

A res, quas intelligit; & in eo seruantur impressae tanquā
 in loco proportionato suae naturae, immateriali pariter,
 atque incorporeo; qui propterea ab eodem dicitur fa-
 ctus esse ea, quocum species sibi habet impressas; & lo-
 cus specierum.

Ibid.

3. De an. c. 6.

Secundum quoque manifestum est, nempe, quod ubi
 mens dicitur phantasmatibus, ea non intelligit; nā mens
 eo nomine phantasmatum postulat, ut ex eis educat spe-
 ciem intelligibilem, quae vere statuitur mentis obiectū.

3. De an. c. 7.

B at verò species elicita ē phantasmatibus citra eorum
 intellectiōnem, quia intellectus agens, qui ex se nihil in-
 telligit, seu lumen depurans ipsa phantasmatum a con-
 ditionibus materiae, quas individuales appellant, hic
 & nunc, detegit latentem in eis naturam, in qua omnia
 illa conueniunt; quam apparentem statim percipit in-
 tellectus possibilis nuncupatus ex se sine opera ullius
 instrumenti; perinde ac speculum, statim ac ob presen-
 tiam luminis illustrata fuerit ex se, latens in tenebris.

C imago quaelibet, eam representat sine ministerio ullius
 organi externi.

At verò quia fortasse intellectus agens re ipsa idem
 cum possibili (ab eo enim sola ratione distinguitur) non
 alio modo potest educere speciem intelligibilem de phan-
 tasmatibus, nisi comparando illa ad se invicem, & ita
 inueniendo in quo illa omnia conueniunt, quod est speci-
 es intelligibilis, alioqui & Averroes, & Themistius, qui
 hoc aperte fatentur, & ratio ipsa reclamatur, nam secus

712. Met. c. 6.
1. De an. c. 4.

quum posset intellectus agens illustrare non minus unū, **A**
 quam multa phantasmata, perinde ac Sol equē &
 unum, & multos colores illuminat; quippe illustrare
 est efficere, & efficientium quod potest multa facere,
 idem ex Aristotele possit facilius unum prestare; fieret
 profecto ut adductionem speciei intelligibilis sufficeret
 unam phantasma; contra tamen Aristoteles ait uniuersale,
 quod est species intelligibilis, non fieri nisi ex multis
 singularibus, ac omnino ex multis phantasmatibus, que
 etiam haberi possunt de eodem individuo multoties sen- **B**
 sa cognito; quum autem comparatio necessario sit opus
 facultatis cognitrice, ut cognoscens est; ideo fortē dicen-
 dum est & ab intellectu phantasmata ipsa cognosci, dum
 ea comparando ex ipsis elicit naturam uniuersalem.

Qua propter monstratur tertium, puta quod mens in-
 telligendo ipsa phantasmata corpore non videtur; id au-
 tem ostenditur tum quia id tale corporeum instrumen-
 tum nihil aliud esse dicitur, quam phantasia; at verò
 actio instrumenti nunquam precedit actioni agentis pri- **C**
 marij, sed necessario eam sequitur; nam principale agens
 est id unde primum motus principium, instrumentum
 verò non tale quid est, quum non moueat nisi motum ab
 alio prius; quum ergo actio phantasiae, qua est vel sus-
 cipere ab externis sensorijs sensibilibus species, vel susce-
 ptas in se continere, vel contentas aliquantisper depura-
 re; easque ita conuertere in naturam phantasmatis pro-
 prie dicti, vel phantasmata intellectui agenti proponere

Uterius

- A** *Uterius illustranda, abstrahendaque a conditionibus materiae, transformandaue in speciem intelligibilem; quum inquam actio phantasiae necessario praecedat actioni mentis, quippe intellectus non versatur nisi circa ea, quae vel in phantasia quiescunt sub specie phantasmatis, vel e phantasia iam translata sunt ad intellectum sub natura speciei intelligibilis; propterea dicendum est intellectu, quomodo cumq; versetur circa phantasmata, non uti phantasia, aut illo alio instrumento corporeo; tum quia*
- B** *si ad hoc ut necesse esset animam operando uti corporeis instrumentis, fat esset quod ipsa versaretur circa obiectum corporeum, & materiale, cuiusmodi sunt ipsa phantasmata; proculdubio opus esset quoque intellectus superiores ad intelligendas suas circunductiones orbium caelestium, aliaque corporea quae cognoscunt; uti corporeo famulari, quod nemo sanae mentis affirmare audebit. Falsum ergo est aduersariorum fundamentum; Quod homo egeat instrumento corporeo ad edendas operationes*
- C** *intellectuales.*

Ad argumentum vero in huius fundamenti confirmationem allatum, quod est Alexandrorum Achilles, dicimus ipsum nihil omnino concludere; nam propositio illa, si intelligere est aut phantasia, aut non sine phantasia, non erit sine corpore, potest habere duplicem sensum, prout ipsum intelligere dupliciter potest esse non sine phantasia; nam intelligere dici potest non sine phantasia, vel quia mens ad intelligendum opus habeat phantasmata, quod

quod est effectus phantasie, vel quia intellectus ad con-
templandum utatur ipsa facultate phantasie tanquam
instrumento; si dicant Aristotelem dixisse intelligere ip-
sum ubi sit aut phantasia, aut non sine phantasia, hoc
est, ubi mens nostra ad intelligendum utatur actione
phantasie tanquam instrumento, fieri non posse. ut actio
intelligendi sit sine corpore; verum dicitur in maiori, sed
ubi in minori adducitur altera sententia Aristotelis scri-
bentis intellectum, quum speculatur, necessario cum
phantasmate conemplari, si accipiatur in eodem sensu, B
intellectum scilicet, dum contemplatur, uti phantasia
tanquam instrumento ad edendam intellectionem mul-
tariam erratur. Et primum, quia male torquentur ver-
ba textus; quae clare significant intellectum, dum con-
templatur, uti phantasmate, quod est opus phantasie,
non ipsa phantasia operante. Deinde, quia falsum est intellectui possibile ad intelli-
gendum uti phantasia operante tanquam instrumento;
quippe phantasie operatio quum precedat actioni in-
tellectus agentis; cui subministrat phantasmata collu-
stranda; C ideo inter actionem phantasie, & operatio-
nem intellectus possibilis, quae est ipsa intellectio, necessa-
rio mediet ipsi. Et Alexandro actio intellectus agentis;
non potest profecto mens nostra intelligendo proxime uti
phantasia operante tanquam instrumento. Id quod &
duplici alia ratione confirmari potest, D. prima est, quia
operatio instrumenti non potest esse prior actione agentis

3. De anima 151.

cum phantasmate; imò quoniam magis actio intellectus **A**
 agentis dependat à phantasmate, circa quod fit cum cir-
 ca proprium obiectum, quam actio passibilis intellectus,
 quæ ea supponit; Vt ex illis opæ agentis proprium obiectum
 educatur, quod est species intelligibilis; Et agen-
 tis intellectus nulla profecto actio esset sine corporeo sa-
 mulatu; quod tamen ubique negat Alexander
 2. Sin autem velint aduersarij Aristotelem in maio-
 ri scribentem, si intelligere non sine phantasia fit, hoc
 est, non sine phantasmate; quod est opus, & effectus **B**
 phantasia; ipsam etiam non sine corpore futurum asse-
 rere; & à Veritate, & à seipso cogetur dissentire. Ale-
 xander; A Veritate quidem; quia si ad hoc Vt necesse
 esset mentem nostram habere actiones corporeo samulas
 tu indigentes, sufficeret eam illas edere circa obiectum
 corporeum, & materiale, cuiusmodi est ipsum phan-
 tasma; oporteret quoque (Vt antea obseruabamus) ca-
 lestes Intelligentias ad intelligendum suas circulationes,
 aliaq; corporea, & materialia, quorum cognitionem as-
 sequuntur; Vt corporeo instrumento aliquo, quod id-
 em falsum esse omnibus est apertissimum, **C**
 A seipso autem, quoniam (Vt nuper etiam adnotauimus)
 ipse confessus intellectum agentem edere suam opæ
 rationem circa phantasmata; ea comparando; & illu-
 strando perinde ac Sol colores: fateri sane cogitur eius-
 dem intellectus agentis actiones non edi sine interuentu
 organæ corporeæ; contra tamen ipse ubique reclamatur In-

Allectum agentem esse Deum, mentemq̄ celestem ab omni corpore seiunctam, operationesq̄ incorporeas habentem, atque immortalē.

Ex his ergo manifestum satis esse potest apud Aristotelem intellectum humanum, etsi cum phantasmate contempletur, non tamen esse aut phantasmam, aut non sine phantasia, ita ut ad intelligendum (quod est propria illius operatio) utatur facultate ipsa phantasiae, tanquam instrumento; ac proinde non admodum tu-

Btum habere fundamentum ad ostendendum Aristotelem tum in allato contextu sub nomine mentis, quam scribit fetui non à Parentibus, sed extrinsecus aduenire, habereq̄ actiones non indigentes corporeo instrumento, significare nobis mentem Diuinam, atque omnino intelligentiam separatam, non autem ipsam intellectum humanam; tam etiam arbitrari partem anime nostrae rationis, mentisq̄ participem, esse penitus materialem; à corpore ipso inseparabilem, atque corruptioni obnoxiam, qui cum Alexandro id ex hisce locis haurire putant.

Hactenus de expositione Alexandri, & Secretorum suorum.

Age nunc & aliorum quorundam non multum ab Alexandro hac in re dissentientium aliam huius contextus interpretationem examinemus;

Reccensetur alia huius loci explicatio ex Porcio asserente Aristotelem hinc nomine mentis intelligere, non intellectum potentia, qui nihil est antequam intelligat, sed intellectum in actu, cuius solus omnis actus tum primus, tum secundus ab extrinseco est. Cap. XLII.

Cap. 15.

INTER hoc est *C. Porcius*, qui in sua disputatione de mente humana diuersam a Platone a superiorib. loci huius interpretationem adducit, inquit: Aris.

lib. 2. de gen. an. quaerens an semen, & conceptus animati sint, declarat animatos esse anima vegetali in actu, quoniam crescit, & augetur conceptus: nec non procedente tempore sensuam animam habet, postremo fit homo omnif. què ha anima, pura vegetalis, & sensua, habent a semine actum, ob id Aristoteles 2. de an. ait, sensitiui autem prima mutatio fit a generante, quum autem generatum est, abiicit iam sicuti scientia, & sentire, voluit Aris. quòd actus primus ipsius animae sensuae sit a generante: verum quum in lucem prodijt fetus, a sensibilibus excitatus habet sentire in actu. Intellectus verò potentia est datus a Natura, & a generante homine: verum quum sit absoluta, & simplex potentia, & ante ipsum intelligere

Tit. 19.

C

A telligere nullum habeat actum; omnis actus ipsius est ab extrinseco; nempe ab intelligibili; & ab intellectu, qui dicitur agens; habet enim ab hoc primum actum; qui est vt scientia; habet & actum secundum ipsum considerare; & intelligere. Idcirco Aris. quum dixit, sola mens extrinsecus aduenit loquitur de intellectu in actum; quoniam omnis actus eius est ab extrinseco; ab intrinseco autem est nulla illa potentia nullum habens actum. Nec

B id dixit de sensu; quoniam ipsius primus actus est a generante; & solum sentire extrinsecus aduenit ab ipsis sensibilibus. De intellectu ergo ait sola mente extrinsecus aduenire; quoniam omnis eius actus; vt diximus; prouenit ab intelligibilibus exterioribus; & ab intellectu agente.

Et paulo post in eodem capite subiungit dicens,

Hic Aris. loquitur de anima vegetali in actu; quam habent intra vterum semen; & conceptus

C Et quoniam vbi in lucem prodijt infans; iam habet sensum in actu; ob id dixit; procedente tempore; nam; frin vtero habent aliquem sensum; vt extensionem; & contractionem; cum tamen non obtinet vt animal; sed vt pars animalis. Est enim pars matris fetus; dum est in vtero; nec proprie vt animal perse mouetur; licet videatur pars animata; vt Graeci interpretes notarunt. Quum igitur de vegetali; & sensitiua anima dixisset; quod vna sit in

semine, quodquè sensus sit in potentia, simili or- A
dine & de ipsa mente loquitur dicens in actu ab
extrinseco nobis accedere multo post tempore.
Sunt quidem omnes istæ partes animæ, seu facul-
tates, in semine, & in conceptu, non tamè vt actus.
Et quamuis infantes dicantur homines, attamen
quia non habent vsum rationis, ob quem homo
dicitur perfectus, & verè homo, Aris. ait eos pri-
mò esse animalia, & postea homines; non enim
erat illi animus loqui de facultatibus, quoniam B
habent omnes facultates; sed de operibus, a qui-
bus denominantur res in actu; equus enim quum
non fungitur suo officio, non dicitur verè equus,
& de alijs sic quoque censendum est.

Postea longa oratione interposita, in eodem capite ait,

Hinc questionis satisfacit Aris. dicens quòd so-
la mens extrinsecus nobis adueniat, quoniam cum
eius energia, vt puta, ipso intelligere, non commu-
nicat actio corporalis, & per actionem corpora- C
lem intelligit eam, quæ obitur organo, & qualita-
te corporea. Hinc aperte habes quòd per mentem
intellectum actu intelligit, qui quidem ante non
præexistit, quoniam ante ipsum intelligere nihil
est, id est, nullum habet actum, sed eius essentia est
potentia pura; nec eius actus est in semine viri,
aut menstruo; Proinde tota eius essentia, totum
esse nobis accidit extra genituram; eiusque causa
est

A est lumēn diuinum, & magister ordinans phantasmata. Actus autem animæ sensus est, ab intentione, & est a generante, & non præest antequam generetur. Verum anima vegetalis quum sit ceteris imperfectior, in semine, & in conceptibus est actu: tamen quoniam non operatur, vt quum animaliam vterum est egressum, sumitque alimentum ab alio per os, & proprio instrumento: ob id Anis. dixit eum esse in potentia. Mentem autem

B humanam, quum omnem actum habeat a causis, quæ sunt extra generationem, solam excepit dicēs extrinsecus aduenire: addita ratione, qua probauerat non posse alias animas actu præesse ante generationem, quoniam actus suus est separabilis a corpore. Quum ergo mens nihil sit antequam intelligit, de ipsa non cadit quæstio, an præsit actu antequam generetur, quia essentia sua, & sua substantia sequitur generationem; in genitura verò,

C & conceptu solum est potentia, perinde atque in infantibus, quandiu vsu rationis carent. *Id quod aliqui confirmant etiam ex ipso Aristotele alicubi scribente Animam hominis in puerili ætate nihil a belluarum anima differre propè dixim.*

Quæ omnia, vt summam dicam, huc tandem tendunt, quod quum circa naturam cuiusque animæ duo actus reperiantur, primus, qui est anime ipsius essentia, formaque substantialis eius, quod animam obtinet.

2. De nat. an
c. 1.

secundus, qui est primi operatio, & accidens, censet A
 Porcius, quid pertinet ad animam vegetalem, illius
 actum fecisse a principio intrinseco: primum, qui-
 dem ab homine generante; secundum vero tum ab eo-
 dem, a quo suscipit alimentum per Umbilicum tan-
 quam pars eius, tum ab ipso alimento intrinseco, af-
 sumpto. Supernat, tam ergo sic ut utrumque
 Li Quod autem spectat ad animam sensualem, iudi-
 cat eius actum nobis imperari partim ab intrinseco, ut
 potè actum primum a generante; sed post vegetalem B
 procedente tempore, dum oritur, partim ab extrinse-
 co, nempe actum secundum ab externis sensibilibus po-
 stequam editi sumus in lucem extra uterum.
 Quod tandem pertinet ad animam rationalem, pu-
 tat ipsius actum omnino pendere ab extrinseco, primum
 quidem a lumine Divino, qui alio nomine dicitur intel-
 lectus agens, multa post sensualem, ac non antequam
 intelligamus, siquidem intellectus potentia nihil est;
 secundum vero tum ab eodem intellectu agente, qui C
 Deus est, tum ab ipsis intelligibilibus exterioribus. At-
 que ideo, quum omnis actus, totaque essentia mentis
 nostrae sic pendeat ab extrinseco agente, rectè hoc in lo-
 co inquit Aristoteles solam mentem nobis extrinseco
 accedere, nam sensuum animae actus primus ab intrin-
 seco est, licet secundus ab extrinseco; vegetalis autem
 tum primus, tum secundus, ut diximus, ab intrin-
 seco.

Amyō. *Sp. 201.* *Expositio Portij, demonstrando ve-*
nius quodnam sit id, unde procedunt actus cu-
iusque animæ; & intellectum, quem vocat po-
tentia, non esse nihil antequam intelligat, neq;
a Natura, quomodo ipse ait. Cap. XLIII.

B **V**ERVM si rem incipimus contempleris,
 reperimus profecto hæc omnia, & a
 doctrina Aristotelis, & a ratione lon-
 ge abesse. Nam, ut incipiamus ab ani-
 ma vegetali, seu potius ab anima in-
 diuersum, falsò imprimis illud asseritur actum secun-
 dum proximè prodire tanquam ab efficiente, vel ab ob-
 iecto, circa quod versatur, vel ab eo, a quo nascitur
 actus primus, & etiam ab eo, a quo suscipit obiectum,
 etsi enim verum est quod dat formam, datè quoque
 insequentia formam; ubi tamen queritur agens pró-
 ximum operationum animæ, non nisi actus primus af-
 signari potest; alioqui rectè animam non definiisset
 Aristoteles esse principium, quo primò viuimus, nu-
 trimur, augemur, loco mouemur, & intelligimus; neque
 benè dixisset animalia moueri a seipsis; non a generan-
 te, si illorum actus, ac operationes potius ab illo prodirent,
 quàm ab actu primo.

1. De an. c. 24

2. Physic. 17.

Deinde perperam interpretatur Aristotelem dum
 inquit animam sensualem, quæ animal est, in conceptu

recipio post vegetalem procedente tempore, hoc est, dum **A**
 orimur; quia dum in utero essemus, non ceu animalia,
 sed tanquam partes animalis; suingeremur officijs ani-
 mae sensitivae, tum quia id satis confutatum est in su-
 perioribus; tum quia similiter dicendum esset de anima
 vegetali, quod quum in utero nutriamur ut partes
 corporis materni beneficio animae maternae, non propriae,
 qua non gaudemus nisi dum nascimur, quo tempore
 sensumalem acquirimus, nimirum animae matris quoad
 gradum vegetalem, & sentientem, divisa in partu **B**
 ad divisionem subiecti; eam distinctam non haberemus
 a materna nisi dum orimur simul cum sensuali, non an-
 te illam, quoad tamen ipse Aristoteles concedit.

Quod praeterea dicit Aristotelem hic tres quaestiones
 proponere, quarum tertiam, quae est de causa efficiente
 animae tum vegetalis, tum sentientis, tum rationalis,
 determinando, simul ac alijs satisfaciendo dicere solam
 mentem extrinsecus fetus advenire, quia omnis eius
 actus, tum primus, tum secundus, est ab extrinseco, **C**
 alia autem animae ab extrinseco agente vel nullum ha-
 bent omnino actum, ut vegetalis; vel secundum so-
 lummodo, ut sensualis; cuius actus secundus est ab ex-
 ternis sensibilibus; duos habet scrupulos; primus est,
 quod male sensibilia externa dicuntur causae effectri-
 ces sensationum, quum tamen illa moveant potentiam
 sensitivam, & omnino actum primum ut finis, ac pro-
 pterea metaphoricè, non proprie ut efficiens movet ma-
 teriam;

Ateriam; Alter est, quod nihil prohibet primas sensatio-
nes in nobis fieri ab obiecto intrinseco; ut potè ab aliqua
caussa dolorifica intra corpus ante omnia sentiamus do-
lorem dum nascimur, & antea quoque; & ita non sem-
per actus secundus animæ sentientis sit ab obiecto sen-
sibili extra corpus.

At Verò & circa animam intellectuam illud primò
adnotamus valde differre actus ab eo; quod est in actu;
ac proinde non idem esse intellectum in actu, & intelle-

Bctum, qui est actus; nam intellectus ut actus est, dici-
tur animæ essentia secundum se abstrahens ab operatio-
ne; at intellectus in actu est eademmet animæ substan-
tia dum operatur: omnis enim forma secundum se con-
siderata dicitur actus; at eadem contemplata ut ali-
quid operans, dicitur in actu; quum autem operatio pro-
ficiscatur ab actu, tanquam a sui causa effectrice, ideo
fit ut intellectus prius sit actus, deinde in actu; præter
hæc autem nomen actus potest adaptari ad ipsam ope-

Crationem intellectus, quæ accidens est, ac dicitur actus
secundus; Ex his habeo trifariam accommodari nomē
actus ad intellectum; est namque actus primus; & est
non actus mentis, sed mens ipsa secundum se, non ut
operans; & actus mentis, puta operatio; & est mens in
actu, nempe intellectus intelligens, atque operans.

His ita prælibatis querendum est a Portio, quid in-
telligendum sit nomine intellectus possibilis, quem com-
mentus est Aristoteles alibi, & hic appellat Portius in-

3. De znc. 17.

intellectum potentia; necessario enim asserendum est in- **A**
 tellectum. hunc potentia vel nihil aliud esse quam po-
 tentiam primam, quæ est ad actum primum; Ad po-
 tentiæ dicendum intellectum potentia esse actum animæ
 primum, qui dicitur potentia secunda: si primum, ma-
 le Portius primo loco inter intellectum potentia; quæ
 est illa præpensio animæ sensitivæ insita à Natura ad
 recipiendum actum primum, seu essentiam animæ ra-
 tionalis; & intellectum in actu, qui est mens operans,
 necesse non posuit intellectum in habitu, qui est actus. **B**
 primus, male secundo loco Aristoteles dixit hunc intel-
 lectum potentia vel esse actum antequam intelligat; nam
 oporteret antequam operaretur, suscipere actum pri-
 mum; siquidem Aristoteli, ut infra ostendetur, inter po-
 tentiam primam, & operationem, quæ est actus secun-
 dus, necessario intercedit actus primus; Unde alii actio
 prodit; qui actus primus vel est ipsa potentia secunda,
 vel eius fundamentum; omne namque agens agit prout
 est actu nec pura potentia quidquam operari potest. **C**
 Si verò per intellectum potentia intelligat aduer-
 faciat actum primum, qui est substantia animæ ratio-
 nalis, quum talis intellectus apud Portium nobis insit à
 Natura, non ab extrinseco, fieret utique ut sola ipsius
 operatio esset ab extrinseco; quare in hoc convenirent
 anima sensitiva, & rationalis; ut utriusque actus
 primus esset a generante, secundus verò ab extrinseco;
 & sic non sola mens, sed & anima sensualis extrinseco

3. De an. 25.

et. 200. C.

Acus pariter accederet, secus ac scripserit Aristoteles, & opinetur. Porcius;

Amplius & illud ab Aristotele multum dissentit, quod aiunt aduersarij anime rationalis tum primum actum, tum quoque secundum sortiri homines in lucem iam editos, ab extrinseco agente, quod est & obiectum ipsum intelligibile; & intellectus agens nuncupatus, nam si actus primus, qui est forma substantialis, qua homo est homo, nobis accederet, non a principio dum in

Bntero degimus, sed iam ortis, dum primo opera intellectus agentis incipimus contemplari, ac intelligere, profecto acceptio scientiæ a principio esset generatio: non enim generamur nisi quum propriam, specificamque formam adipiscimur, cuius tantum potentiam habebamus, non actum; At verò ex aduerso monstrat Aristoteles acceptionem a principio scientiæ in pueris non esse generationem anime rationalis, neque eiusdem alterationem.

C Quod autem neque actus secundus, qui est ipsum intelligere, perficiatur (quod aiunt) accessione formæ exterioris, seu pendat ab obiecto externo, quare sola mens dici possit extrinsecus aduenire, apertissime habetur ex Aristotele hoc potissimum discrimen ponente inter actionem sensus, & actionem mentis, quod sensitive, seu sensationis causæ effectrices sunt externa ipsa sensibilia, at ipsius intellectionis causæ sunt interna: rationem assignat, quia quæ mouent sensum ad sui cognitionem

gnitionem non nisi singularia sunt, quæ actu sunt ex- A
tra nos; at obiecta intelligibilia vniuersalia sunt; quo-
rum sedes est in anima; quapropter aliud ex his di-
scrimen emergit inter sensum, & intellectum, quod
hic quum habeat sua obiecta præsentia, & intra ani-
mam, potest idcirco homo intelligere ad placitum; at
non potest ad libitum sentire, quippe sensui non semper
sunt præsentia obiecta sensibilis. Ex his ergo liquet
apud Aristotelem actiones mentis non indigere obiecto
externo, ita vt sola mens ad sensus differentiam pro- B
pterea dici potuerit extrinsecus aduenire; nam multo
magis ita extrinsecus aduenit ipse sensus, vt qui verè
fiat a causa externa.

Sed quod ait Aristoteles sensibilia externa esse caus-
sas effectrices sensationum; & vniuersalia intra ani-
mam mouere intellectum ad ea intelligenda, rectè acci-
piendum est; nam circa mentem quum intelligibilia se
habeant ad intellectum tanquam finis, cuius gratia
mens operatur; finis autem agat, ac moneat efficiens ad C
opus non nisi metaphoricè; ideo non est arbitrandum
obiecta esse propriè causas effectrices intellectus; ita
dicendum est de obiectis sensibilibus, si referantur ad
potentiam, facultatemq; sensitiuam; sed quoniam sen-
sitrix potentia ad sentiendum vtitur organo corporeo;
ita vt sensitua facultas non exciteretur ad opus, nisi fa-
cta passione in sensu ab externo sensibili, ideo tale
obiectum relatum ad sensorium, quo anima vtitur cœ-
instru.

- A** instrumento, dici potest aliquo pacto causa efficiens sensationis. Sed haec obiter etiam ab Aristotele, et Por-
 tius Praeterea, & illud suspectum est, quod ait Por-
 tius hominem verè hominem non esse nisi ubi humanas
 actiones edat; similiter verè equum esse non nisi id, quod
 equi officio fungitur; & in alijs eodem modo; etenim
 multum interest inter operari cuiusq; rei, & esse ipseus;
 licet autem idem ubique principium sit, quo quid est,
 & quo quid agit; hoc tamen eo prius est, quam opere-
 tur; constat namque res primò esse id, quod sunt, dein-
 de operari id, quod possunt; quare & nos prius esse ho-
 mines, quam humanas operationes edere possimus; alio-
 quasi ob id, quia edimus actiones humanas, homines
 essemus; agere prius esset ipso esse; ideoq; vel ageret id
 agens; quod non est; vel agens ageret quatenus est po-
 tentia; quum tamen ubique doceat nos Aristoteles quic-
 quid operatur, agere quatenus est actu, non autem qua-
 tenus est potentia.

- C** Uterius quum esse homo, & esse animal sit esse sub-
 stantiale, quomodo potest id ab actione pendere, quae
 est accidens?

At verò nonne tandem animadvertit Portius Ari-
 stotelem supra apertissimis verbis scribere factum es-
 se animal per animam sensualem, & hominem per ra-
 tionalem, non autem per earum operationes?

Portij argumenta diluuntur, ostendendo factum
 ~ in utero tum alimentum suscipere non solum
 ~ per umbilicum, verum etiam per os: tum pri-
 ~ mo quadragenario sortiri animam & sensua-
 ~ lem, & rationalem: necnon declarando obie-
 ~ ctam Aristotelis sententiam, puta, mens nihil
 ~ est antequam intelligat, Cap. XLIV. 1531

SED neque rationes, quibus suam ille **B**
 opinionem roborat, necessitatem habent.
 Quod enim primo loco ait factum apud
 Aristotelem habere animam vegeta-
 ~ lem, dum in utero degit, ante omnes
 ~ alias, sensitivam autem, qua est animal, in eodem recipi
 ~ precedente tempore, hoc est dum nascitur, rationalem
 ~ autem, qua est homo, adhuc posterius, id est, dum
 ~ adolescens incipit intelligere; quia quum fetus in utero
 ~ per venas umbilicales à lecore matris sanguinem pro **C**
 ~ sui nutritione trahat eodem prorsus modo, quo & alia
 ~ pars qualibet in corpore matris per proprias venas ab
 ~ hepate materno sanguinem pro sui alimento haurire so-
 ~ let; atque ideo verè animal à matre distinctum non sit,
 ~ sed pars animata corporis materni; fieri non potest ut
 ~ is nisi ortui extra uterum habeat animam sensitivam,
 ~ quare & post natiuitatem adipiscatur intellectum;
 ~ tenui nititur fundamento; quod ex parte confutatum

A est supra, ubi demonstrauimus fetum in utero non esse partem corporis materni, sed uiuens à matre distinctum; ex alia uerò parte nunc potest facile refelli, primum quidem dicendo, non rectè ex eo, quod fetus in utero per uenas sibi sanguinem maternum pro alimento haurit, colligi Embryonem esse partem animatam corporis materni; nam & mola in utero, & cancer, & excrescentiæ præter naturam, quæ non partes corporis sunt; sed morbi, nutriuntur, atque augentur sanguine per uenas ad se attracto.

B Adde quòd falsò assumitur fetus toto eo tempore, quo in utero permanet, nutriri solum per umbilicum; nam etsi primis quadraginta diebus à conceptione fetus humanus ueluti massa carnis indistincta, & informis non possit nisi per uenas, more partium similarium, sibi alimentum trahere; ac nutriri per tertiam coctionem tantummodo; dum tamen procedente tempore in ipso iam grandiori membra, & organa omnia humane nature necessaria efformata fuerint; atque ideo tum uberiori, tum elaborato magis refrigerio, & alimento ipsi opus fuerit, quàm id sit, quod per umbilicum trahit; rationi consentaneum uidetur fetus per os etiam sibi & spiritum, & pabulum attrahere; atque ita tunc primam etiam coctionem obire, nedum secundam, ac tertiam.

Sed huius rei apertissimè & illud est argumentum, quod ab alui fecibus, primæ coctionis excrementis det

promitur; fecibus namque scater fetus dum in utero A
 est; non enim Vllum Vsum habet intestinum caecum
 Vesaly, qui semauis cum alijs intestini caeci appendix,
 seu lambricus, siue vermiculus in adultis, qui eo gau-
 dent valde quam exili, neque in infantibus nisi dum
 in utero degunt, quo tempore (vt etiam inter neotericos
 anatomicos obseruauit Laurentius) in eis grandior ap-
 pareat; & concavus; nisi ipsum esse dicas ad excipien-
 da stercorea fetus, quae extra aluum pueri in uterum
 matris propellere tutum non erat, neque decebat; secus B
 ergo frustra conditum fuisset a Natura tale intestinu,
 cuius nullam adhuc ante hunc nostrum inueniunt
 Vsum Anatomici; habet ergo fetus, dum in utero de-
 git, feces in intestinis; sed haec sunt necessario excremen-
 ta, quae supersunt primae coctioni, quae fit in stomacho;
 at in eo nil coqui potest nisi per os assumptum; aliter
 ergo fetus in utero etiam per os, non per umbilicum
 solum.

Amplius, certum est quoadragesima die ab actu C
 conceptionis formata esse membra tum caetera omnia, tum
 stomachum; quem vsque ad nonum mensem, quo tem-
 pore nascimur, ociosum a suis muneribus feriari, non
 est rationi consentaneum; at verò actio ventriculi pro-
 pria est transmutatio materiae assumptae per os in chy-
 lum.

Et eo magis fateri cogimur fetum in utero non so-
 lum per umbilicum semper sibi alimentum attrabe-

Are, ita ut Ventriculo nunquam antehac aggresso. co-
 ctionem illius portionis alimenti, in ortu statim offe-
 ratur concoquendum totum alimentum, quod. Univer-
 si corporis & nutritioni, & augmento sufficiat; sed
 illam grandiore[m] factum assuescere in utero aliquid
 per os attrahere, & stomacho digerere; quia Nature
 consuetum est semper gradatim progredi a facilioribus
 ad ea, quae cum maiori difficultate fiunt.

Id verò alimentum, quod trahit fetus in utero per
 os ad stomachum, sit sanguis maternus, vel pituita per
 vteriore[m] coctionem cedens in naturam chyli, & san-
 guinis purioris pro alendo molliori conceptu; nihil enim
 refert quodcumque dicatur.

Sed quid non recenseam hac in re pulcherrimum lo-
 tum Hippocratis, quem tanti fecit Galenus in libello
An animal sit id quod in utero est? Cæterum, inquit
 Hippocrates, puer in utero comprimens labra ex
 utero matris iugit, & tum alimentum, tum spiri-
 tum cordi intro trahit, ubi sanè mater respirat;
 est enim hoc calidissimum in puero, & hoc cali-
 dum etiam reliquo corpori, & alijs omnibus par-
 tibus motum præbet; Colligimus hinc nos cor pue-
 ri utero degentis, reliquumque ipsius corpus uberiori
 refrigerio indigere, quin & uberiori alimento, quàm
 per umbilicum haurire valeat; nam eidem Hippo-
 crati corporibus calidioribus copiosiora alimenta sunt
 exhibenda; subdit autem loco præallegato Hippocra-

lib. 4. de

lib. de Cur-
nibus.

lib. 1.

1. Aphor. 15.

tes; si verò quis interroget, quomodo hoc quis A
 sciat quòd puer in vtero trahit, & fugit; illi sic
 respondendum est. Pueri nascuntur sterco in in-
 testinis habentes, & vbi nati fuerint; celestimè
 ventrem tum homines, tum pecora exonerant;
 Atqui non haberent sterco, nisi in vtero luxis-
 sent; imò neque mammam statim, vt natum est,
 sugere nosset, si non in vtero luxisset. *sed. hac de*
re infra.

Lib. 3. ca. 1. Quod verò deinde glossatur dictum Aristotelis, se- B
 tum primum habere animam Vegetalem, hoc est, dum
 in vtero permanet; sensualem verò in eodem recipi tem-
 pore procedente, hoc est, dum nascitur; at rationalem
 adhuc posterius; puta in eo iam adulto; necessitatem
 non habet. Vllam; nam fatus in vtero permanet spa-
 ciumultorum mensium, non tempore imperceptibili, ac
 propterea nos dicimus Aristotelem censuisse conceptum
 habentem a sui constitutione ante omnia Vegetalem C
 animam, deinde procedente tempore, hoc est, ante qua-
 dragesimam diem ab actu conceptionis (quo tempore
 7. III. 3. apud Aristotelem sentitur in vtero moveri) suscipere
 animam sensualem, qua animal est; tandem adhuc
 ulterius, puta quando corpus est plene organizatum;
 & absoluta est actio generationis (putant die qua-
 dragesima Theologi nostri, vel paullo post) recipere ani-
 mam rationalem, qua est specifica, & propria hominis for-
 ma atq; ideo finis, seu terminus in generatione fatus hu-
 mani;

Amani; homo autem non semper est in fieri, dum in utero permanet: sed perfectus est post quadraginta dies; inde vero in utero permanet solum ut roborentur, ac firmentur tenella membra illius; quominus ledantur ab iniurijs externis ambientis.

Quod autem deinde obijciebat, quum mens nihil actu sit antequam intelligat; quumq; homo non incipiat intelligere apud Aristotelem nisi post natiuitatem sedatis perturbationibus; merito ex illius sententia con-

Bfitendum esse mentem homini extrinsecus aduenire iam in lucem edita; tollitur considerando sensum, in quo verum sit dictum illud Aristotelis, Intellectus nihil est actu priusquam intelligat; quum enim intellectus intelligendo rem aliquam, dicatur fieri res illa, quam intelligit, non quidem vere, ac proprie per transmutationem physicam; alioqui idem intellectus & substantias, & accidentia, imo & contrarias naturas quum speculatur, idem esse posset substantia, & accidens, ac sibi ipse

Ccontrarium: sed metaphoricè dicatur mens nostra fieri id, quod ipsa intelligit, hoc est, quia illius speciem, seu simulachrum induit, ac representat, veluti speculum imagines rerum illi oppositarum; quum autem intellectus noster possit omnia intelligibilia contemplari, ac ita omnia fieri, opus est ipsum ex sui natura nullam in se habere speciem intelligibilem. Quod ergo ait Aristoteles intellectum nihil esse actu antequam intelligat, bifariam exponi potest, primo ut exponit Alexander, quod

nempe

nempe intellectus, antequam intelligat, nihil omnino **A**
 sit actu in genere entis, sed pura potentia, non absimi-
 lis materie primæ; Verum sic esset falsa hæc proposi-
 tio, si quidem intelligere est operatio, atque actus se-
 cundus, qui necessario præsupponit actum primum, à
 quo pendeat; quare oportet intellectum in genere entis
 esse actum primum, & omnino aliquid actu antequam
 intelligat; secus enim in actione intelligendi, & prome-
 di iudicium de obiecto intelligibili, id tunc primum
 principium motus, esset pure non ens; quare **B** id quod
 nihil est intelligeret obiecta intelligibilia; & omnino pu-
 ra potentia aliquid agendo operaretur.

Deinde verò potest exponi propositio illa, quod in-
 tellectus, antequam intelligat, nihil sit actu in genere
 intelligibilium, quasi nondum indutam habeat ullam
 formam intelligibilem, ac ita non adhuc factus fuerit
 illum intelligibile, quomodo reuera seipsum interpreta-
 tur Aristoteles alibi dicens quod intellectus possibilis est
 potentia omnia intelligibilia, actu verò nullum, ante-
 quam intelligat; **C** Quum autem in presente contextu
 Aristoteles agat de mente, quatenus in genere entium
 est forma, qua factus fit homo: non autem quatenus per
 intellectionem induit, ac representat naturam rei intel-
 lectæ; idcirco ex eo, quod intellectus non nisi orso iam
 homine intelligat; & ante intellectionem nihil actu sit
 eorum quæ intelligit; non potest colligi hoc in loco Aristo-
 telem fieri mentem nobis extrinsecus aduenire non ni-

A se posteaquam in hanc lucem orti sumus.

Quòd tandem ex Aristotele afferretur afferente se 2. De nat. an.
c. 1.
penè dicturum hominis animam in etate puerili nihil differre ab anima belluarum; leue est admodum, quum enim nuper dixisset Aristoteles in plurimis ceterorum animalium reperiri vestigia morum animi humani, id statim ea ratione probat, quia in etate puerili (quando scilicet mens nostra adhuc est veluti tabella rasa, in qua nondum ullus est habitus prudentiæ, aut artis; sed so-

B lum semina, seu vestigia, ac propensiones ad ipsos) penè dici potest (non quòd res ita se habeat simpliciter loquendo) animam pueri non differre ab anima belluarum; in qua pariter (licet latentius quàm in anima hominis, & secundum proportionem ad illam) sunt vestigia artis, aut prudentiæ; hoc autem non est pueros deprimere ad naturam belluarum ipsi interdicens animam rationalem; sed belluas prudentiores; ut apes, formicas, & id generis alias attollere ad naturam hu-

C manam, earum animam sentientem insigniendo quibusdam prudentiæ, & artis characteribus illi à Natura impressis quasi vestigijs morum humanorum.

Non est itaque satis firma huius loci interpretatio, quam commentus est Portius.

Reliquum est in presentia ut quaecunque pro huius contextus explicatione proponuntur a Commentatore, in medium adducamus, & expendamus.

Expositio Auerrøis dicentis Aristoteli mentem
 humanam esse infimam Intelligentiarum ab-
 stractarum; seipsam dum generatur nobis
 communicantem; ideoque solam fetui extrin-
 secus aduenire: quum sentiens, & vegetalis ani-
 ma nobis à cælo insit sed vtente parentibus, ac
 semine ceu instrumentis, quo fit vt non extrin-
 secus. Cap. XLV.

ERVM longè aliter hunc locum inter-
 pretatur Auerrøes, hic enim homini præ-
 ter intellectum concedens animam ve-
 getalem, ac sensualem, ait quòd etsi
 partes anime nostræ mortales oriuntur

à corporibus celestibus, atque omnino à Superis: quum
 tamen ad generationem hominis Sol, siue corpora cele-
 stia concurrant sub ratione artificis, homo verò, ac se-
 men vt instrumenta; hinc factum est vt anime morta-
 les in nobis, quum non generentur absque interuentu se-
 minis, & parentum, non dicantur in nostri constitutio-
 ne fetui extrinsecus aduenire; quod quidem dicitur de
 sola mente, quæ secundum se abstracta existens ab
 æterno ab omni corpore, dum nascitur, seu constituitur
 quilibet homo, illa statutis temporibus ipsi conceptui se-
 ipsam offert assistentem, perinde ac ceteræ intelligentiæ
 suis corporibus; quum enim intellectus abstracti non

sic a

A sic a corporum commercio separantur; quin omnes sigillatim corpori aliquo assistant, illudque promoveant ad opera, ad quæ a Natura est institutum; quumque in tota Natura nihil sit, in quo summus ordo, & maxima proportio non reluceat; ideo Naturæ legibus decretum est ut in genere intellectuum separatorum perfectiores gradatim assistant corporibus dignioribus, ac sublimioribus; quare prima omnium Intelligentia inter corpora nobilissimo assistit supremum celorum orbem circunvolvendo; secunda secundo, & ita deinceps; Verum infimus intellectuum abstractorum non æternis illis corporibus assistit, sed hisce caducis; non quidem univ ersis, sed perfectioribus tantum, nempe humanis; ita tamen ut non sigillatim univ ersique hominum una mens assistat, sed una tantum Intelligentia postrema sufficit ad gubernandos omnes homines; quibus assistit non secus ac Nauta navi, & artifex instrumento, quo utitur ad agendum.

C Quod mens humana sit una ex Intelligentiis abstractis nobis assistens, multiplici ratione confirmant Averroes, & sequaces, & primo quia forma informans, quæ sit natura individua, corporæ, & materialis, non potest in se recipere, atque cognoscere nisi sibi proportionatas formas individuas, ac singulares; præditasque conditionibus corporis, & materiæ; quippe quod recipitur, atque cognoscitur, per modum recipientis, cognoscensque recipitur, & cognoscitur; sed Intellectus ha-

minum in se recipit, & cognoscit species inuicem, ab- **A**
 iudet as a conditio nibus materiæ, & corporis: ergo mens
 humana singularis natura esse non potest; nec virtus in
 corpore; quare dicenda est intelligentia secundum se a
 corpore abstracta; illi tamen assistens ut Nauta nauis
 eoque utens; ceu artifex instrumento.

3. De int. 6. 7.

Id quod & ab Aristotele scriptum habetur: ubi ait
 intellectum hominis non esse mixtum corpori, sed ab eo se
 paratum.

1. De int. 1. 11.

Sed addunt etiam Aristoteli intellectum nullius cor- **B**
 poris esse actum Averrois.

Amplius, si non esset una mens assistens omnibus ho-
 minibus; sed singuli homines haberent proprium intelle-
 ctum numero distinctum ab intellectu ceterorum homi-
 num; profecto nec multi homines diuersis in locis possent
 simul idem præmeditari; neque magister discipulo suam
 doctrinam communicaret; sed ea mediante similem ge-
 neraret in mente discipuli, non secus atque ignis sibi si-
 milem ignem generare solent in combustibili; neque san- **C**
 dem alter alteri suos conceptus communicaret; siue alter
 alterum non intelligeret: quæ omnia sunt absurda; pot-
 lent ergo cuncti homines una & eadem mente secun-
 dum numerum.

Id quod ab Averroë, & a sectatoribus, plerisque alijs
 rationibus confirmatur; Verùm quoniam hæc parum ad
 propositi loci interpretationem conferunt, & quia a mul-
 tis Doctoribus bene soluta sunt; idcirco eas omitemus.

A manifestis verbis ostendit, virtutes quibuslibet hisq. et
 Confutatur Expositio Averrois, offendendo ani-
 -mas vegetalem, ac sentientem in nobis non ori-
 -gini a caelo vntente parentibus, ac semine vt instru-
 -mentis; neque hic Aristotelem agere de men-
 -te, quae abstracta existens, & vnica, omnibus
 -hominibus assistat, quorum corpore, vt orga-
 -no, vtatur ad intelligendum obiecta intelli-
 -gibilia. Cap. XLVI.

B ...

AETERVM, neque Averrois hac in re
 subscribendum censéo: nam quod per-
 -tinet ad animas inferiores; quas dicit
 nobis indi a corporibus caelestibus vt in

1. Phys. com.
 47.
 11. Met. com.
 13-18.

tribus homine; ac semine tanquam in-
 -strumentis: falso scribit in generatione hominis, pa-
 -trem, ac semen subire rationem, cause instrumentalis;
 caelum vero esse agens principale, ac proximum; tum

C quia caelum apud Aristotelem est causa remota; &
 -vniuersalis omnium sublunarium; quorum esse,
 -ac vivere a caelo pender, alijs quidem clarius; alijs au-
 -tem obscurius; & omnis virtus inde etiam gubernat-
 -tur; quare dici nequit esse agens proximum, & pecu-
 -liare hominis; tum quia semen apud Aristotelem per-
 -inde atque artifex facit; malo ergo dicitur subire ra-
 -tionem instrumentis; tum quia in omni actione instru-
 -mentum, vt quod non sibi, sed agenti primario simi-

1. Coel. 100.
 1. Met. ca.
 7. Met. 131.

A Quod autem pertinet ad intellectum, quum eius opinio de unitate, & assistentia mentis humane a Viris doctissimis passim fuerit confutata, pauca nobis supersunt, quæ illi obijciamus; aliqua tamen fortasse ab alijs non tacta proponemus pro intimiori huius loci speculatione.

Inprimis enim si mens homini assistit tanquam nauis a nauis, & artifex instrumento; quum actiones omnes ubique debeantur agenti primario potius, quam instrumento; dicitur enim propriè nauis navigare mediante nauis, & Policletus statuam facere mediante scalprio; non vicissim dicitur nauis navigare mediante nauis, & scalprium statuam efficere mediante Policleto; ita ergo dicere oporteret quod mens intelligit, aliasquæ vitæ operationes obit mediante homine, non quod homo speculetur, sapiat, & consuetas alias operationes edat mediante anima; quod tamen non semel negauit Aristoteles.

C Deinde, si mens ista separata communicaretur, atque assisteret omnibus corporibus humanis, quum formarum quæ magis est communicabilis; ea quoque melior sit, atque perfectior; quippe bono, secundum quod tale est, competit esse communicabile; profectò intellectus humanus, non infimus in genere intellectuum abstractorum dicendus esset; ut voluit Auerroes, sed supremus; quum alij intellectus separati sigillatim unitantur corpori assistant.

Præterea, quum in præsentè contextu nomine mentis Aristotelii in usum veniat rationalis anima, & mens illa, cuius actiones non communicant cum actionibus corporalibus, quomodo potest Averroes fateri Aristotelem hic agere de intellectu illo abstracto, hominibusque singulis assistente, quem ipse ait esse impossibile. Ut intelligat aliquid sine imaginatione, quæ est virtus corporca?

1. De an. com.
11.

Amplius, certum est Aristotelem hoc in loco agere de illa mente, de qua supra dixerat plurimum dubitari unde, & quomodo eam habeant quæcunque tale principium participant, sed si de mente illa loqueretur, quæ est intelligentia separata, & ingenita, clarum cuique esset eam corpori extrinsecus accedere nullo mediante corpore, non obscurum, ut inquit Aristoteles.

Uterius, Aristoteles loco allato determinat propositam questionem superius, qua querebatur, non quomodo mediante instrumento, sed unde, hoc est, a quo efficiente prædeat mens, atque anima rationalis, non ergo bene talem questionem determinaret dicens quod sola mens extrinsecus accedit ad differentiam anime vegetales, & sentiens; nam huiusmodi anime, quum a celo pendeant, quod est agens remotum, licet statur parentibus, ac semine tanquam instrumentis, & ipse quoque fetui extrinsecus accederent.

Auerrois obiecta tolluntur, monstrando mentem
 esse formam informantem, & tamen co-
 gnoscere vniuersalia, dici corpori non mistam,
 separatam, & actum nullius corporis: tum
 multiplicatam ad numerum indiuiduorum spe-
 cies humanæ, & nihilominus homines multos
 eandem intelligere posse, inuicem doceri, & alter
 alterum intelligere. Cap. XLVII.

Bonorum vero motuum causa non potest esse

Sed & argumenta obiecta eam necessi-
 tatem non habent, quæ Auerrois senten-
 tiam abundè roboret; quod enim primo
 loco asserbatur, formam informan-
 tem, et quæ virtus est corporæ, &

materialis, atque indiuidua, non posse recipere in se, ne-
 que cognoscere nisi proportionata sibi obiecta materia-
 lia, & singularia; ac mentem hominum cognoscere, &
C recipere in se species vniuersales abstractas, a conditio-
 nibus materia; ac propterea esse non posse informantem,
 materia immerfam; ac singularem; sed vniuersalem
 corporibus solummodo assistentem; ita soluitur; Nam
 quum forma informans nihil aliud sit, quàm actus in-
 ternus essentialiter materiam perficiens; ex eo quod bi-
 fariam actus interni se habere possunt ad materiam,
 quam essentialiter perficiunt; Vel enim dependent sic a
 materia, quòd oriuntur ex materia per ipsius transmu-
 tationem,

tationem, & orti ad operandum vtuntur materia tan- **A**
 quam instrumento; vel non pendent a materia; vt qui
 forinsecus materiei aduenientes eam ita perficiunt, quod
 eius ministerio non indigeant ad agendum; duplex for-
 marum informantium genus esse colligitur; alterum,
 quod in fieri, & operari pendet a materia; & huiusce
 modi formæ (ut obijcitur) non possunt in se recipere, aut
 cognoscere naturas vniuersales abstractas a conditioni-
 bus materie; alterum vero, quod materiam ita inter- **B**
 nè perficit, vt nihilominus nullo inquam eius admini-
 culo indigeat, & eiuscemodi formæ quæ non subia-
 ceant conditionibus materie, licet sint informantes,
 quod non aduertit aduersarius, possunt in se recipere na-
 turas vniuersales abstractas a conditionibus materie;
 & huius generis est mens nostra.

Quod autem secundo loco obijcitur ex Aristotele scri-
 bente intellectum hominis non esse mixtum corpori, sed
 ab eo separatum; diluitur eo quia ibi loquitur Ari-
 stoteles de intellectu in actu secundo, ac prout opera- **C**
 tur, non absolutè ac secundum se, vt supponit allata
 obiectio; & quia licet mens sit forma informans, non ta-
 men ad intelligendum vtitur organo corporeo, vt faci-
 unt sensus; ideo rectè scripsit Aristoteles intellectum,
 dum operatur, ad differentiam sensuum, non esse mi-
 xtum corpori, sed ab eo separatum, hoc est dicere men-
 tem ad speculandum non vti corporeo instrumento ali-
 quo, quod faciunt sensus.

- A** *Alia* Verò instantia, qua dicebatur Aristotelem perspicuis verbis scripsisse quòd intellectus nullius corporis est actus; etiam tollitur; primum quidem quia hoc argumentum desumptum est ex undecimo contextu secundi de anima, quem, ut omnes superiores, ipsemet Aristoteles admonet non esse magnificandum, ut qui rudem doctrinam de anima contineat; deinde verò quia quum apud Aristotelem duplex sit in anima genus actuum, nempe actus primus, qui est essentia animae abstrahens ab operatione vite, seu seclusa omni actione vite; & actus secundus, qui est ipsa operatio, seu ut aliqui malunt anima ipsa operans; quumque huiusmodi actus & coniunctim, & diuisim corpori communicari possint; hinc factum est ut in genere animarum alie corpori tribuantur & primum, & actum secundum, seu corpori uniantur & ut actus primi, & ut secundi; cuiusmodi sunt anime mortales, quae corpus informant, & eo utuntur ad operandum; cuius
- C** ideo sunt actus & primi, & secundi, alie verò corpori tribuunt actum primum solum; seu corpori uniantur ut actus primi, non ut secundi; quippe corpus intrinsecè perficiunt, ac informant, sed in eo non operantur, seu ipso non utuntur tanquam instrumento ad operandum; & huiusmodi sunt quidem actus primi alicuius corporis, at nullius secundi; quare bene Aristoteles definiens totum genus animarum dixit animam esse actum primum corporis naturalis, nullamque fecit mentionem

de actu secundo ut qui videres in genere animarum ali
 quas non esse corporis actus secundos, quippe non ope-
 rantur in corpore, seu corpore non utuntur ad operandū,
 huiusmodi sunt mentes humane, animæq. rationales,
 quæ ad intelligendum non indigentes famulatu corporis,
 bene dici potuerunt Aristoteli nullius corporis esse actus,
 subintellige secundos, nam eas esse actus primos corpo-
 ris naturales, aut actus informantes intrinsecè cor-
 pus physicum, nunquam negavit Aristoteles.

Postrema verò ratio, qua dicebatur quod si mētis nō
 esset una affertens omnibus hominibus, hæc absurda cō-
 tingerent, quod multi homines non possent idem mente
 contemplari, quod magister non posset suam doctrinam
 discipulo communicare, sed ea mediante aliam similem pro-
 duceret in mente addiscentis, ut ignis sibi similem ignē
 in ligna gignit, quod homo homini suos conceptus notifi-
 care, nec alter alterum posset intelligere, quæ omnia sunt
 absurda, etiam tollitur, eo quia, quum mentes hominū
 sint vnius speciei, atq. oēs de obiectis sibi a sensibus de-
 latis conceptus formando similiter intelligāt, hinc factū
 est, quod si eadem obiecta a sensibus ferantur ad men-
 tes multorum hominum; ij de eis dē similes conceptus (quip-
 pe Aristoteli conceptus mētis de eadē re apud omnes ij dē
 sunt) formantes sigillatim eadem contemplantur; atq.
 ita magister offerens obiecta sensorijs addiscentis, eaq.
 inde ad intellectū translata, qui de ipsis format similes
 conceptus; eandem specie doctrinam in animo discipuli
 pariunt

A pariunt eū ea, qua pollet ipse doctor, quod nullū continet inconueniens; sic quum voces apud Aristotelem sint eārū, quae sunt in anima passionum, notae, cur aliquo uoce significante alteri suos cōceptus, ille, qui similem vim habet cognoscendi, seu qui pollet facultate eliciendi de ijs uocibus similes conceptus, loquentem non debeat intelligere, ego non assequor; Et eō magis quō video passim animantia bruta promptē, ac bene intelligere, quae illis precipiunt homines, licet ea careant intellectu, quo hi praediti sunt.

Loc. cit.

Sed ad textum redeamus, illiusq; nos expositionem afferamus.

Expositio textus 1. in quo Aris. docet fetum antequam edat actiones quascunque, habere animam illam unde procedunt in potentia secunda, quae est cum actu primo; & animas ratione carentes in eo fuisse genitas, quum sola mens extrinsecus tandem illi accedat, nullo mediante corpore. Cap. XLVIII.

QUUM itaque demonstrasset Aristoteles in fine precedentis contextus, mentem fetui aduenire post ceteras animas, subdit in praesenti, non adhuc manifestum esse quoniam determinato tempore quomodo, & unde intellectus accedat alijs animabus

in humano conceptu præexistentibus; id tamen ait totis **A**
 viribus inquirendum esse, quocirca statuendum esse
 admovet, quod sicuti vegetalem animam in semini-
 bus, & conceptibus nondum separatis, hoc est, non-
 dum ortis, ac separatis ab utero, vel nondum distin-
 ctis, seu non adhuc distinctè organizatis, ut pote quo-
 rum partes in una quadam rudiori massa, confusaquæ
 mole congestæ, non sint quoque ab invicem discretæ, ac
 separatæ, sicuti inquam in hiscè conceptibus animam
 vegetalem reperiri statuendum est in potentia, non au- **B**
 tem in actu, antequam conceptus, qui iam separata,
 & distincta habent organa, nutriantur, & alia edant
 munia vegetalia; primò nanque semina, & conceptus
 vitam degunt vegetalem; semina quidem ea, qua pot-
 lent, anima aliam in conceptu eiusdem speciei generan-
 do; conceptus verò sese nutriendo, & augendo, quæ tria
 sunt officia vegetalis animæ; pari ratione arbitran-
 dum est sensualem, & rationalem animam in fetu,
 priusquam in earum officijs fungatur, haberi in potentia **C**
 postea verò in actu.

Digestio de
 Potentia &
 Actu.
 2. Phyl. 2. 31.
 2. De ani. 1. 2.
 733-36-39.

Ad hoc autè exactè intelligendū, non esse oportet apud
 Aristotèlem reperiri duo genera tum potentie, tum actus illi
 proportionè respōdentis, est nanque potètia & prima, &
 secunda est similiter actus primus, & actus secundus;
 est quidam actus, qui alio non indiget ad hoc ut sit, imò
 potius is est, a quo cetera in esse depēdent; hic est perfe-
 ctio cuiusque rei intrinseca, essentialis, formæve substā-
 tialis,

Actialis, & dicitur actus primus, est praeter hunc alter actus, qui a primo in esse dependet tanquam actio ab agente, ideoq; dicitur actus secundus. Est similiter quaedam potentia, quae respicit actum primum, qui est forma essentialis, & dicitur ideoque potentia prima seu essentialis, alio nomine remota; est & potentia ad actum secundum, qui est operatio primi, & omnino accidens, vocaturque potentia secunda, accidentalis, & proxima.

B : Reperitur autem inter haec omnia talis ordo, ut subiectum, quod est omnium illorum capax, ante omnia dicatur esse in potentia prima, quae tendit ad actum primum; quo habito statim fit in potentia ad actum secundum; sic Aristoteles ait, exempli gratia, ante omnia ad-
Loc. cit.
 discentes sumus in potentia ad habitum scientiae, qui amulatur actum primum, quo adepti sumus in potentia ad contemplandum, quae est operatio a scientia procedens; sic applicando, menstruum est in potentia ad ani-

C mam, quae est actus primus, ut scientia; quo accepto fit conceptus, qui postea est in potentia secunda ad actiones animae; quare sicuti potentia, in qua semina, & conceptus dicuntur Aristoteli habere animam vegetalem, necessarium est, non prima, & essentialis, quia conceptus (quum fiat statim ac menstruum susceperit a semine maris principium, quo animatum est) nunquam potest anima, & actu primo carere; sed secunda, & accidentalis, quae praesupponit actum primum, vel po-

tius simul cum eo extat; Id quod & inde patet, quia A
 dicit Aristoteles in seminibus, & conceptibus esse ani-
 mam vegetalem in potentia, nō autem actu, antequam
 cibum trahant, & officio eius animæ fungantur: at ve-
 rò cibum trahere, & alias vegetales actiones edere,
 vel ipse est actus animæ secundus, vel quid simul cum
 eo, ante hunc autem, saltem ordine Naturæ, in semi-
 nibus, & conceptibus opus est esse actum primum; qui
 sanè vel idem est penitus cum potentia secunda, quæ est
 habitudo, siue propensio animæ non operantis ad eden-
 das proprias operationes, vel potius fundamentum po-
 testatis huius; Sicuti inquam potentia, in qua semina,
 & conceptus habent animam vegetalem, antequam
 vegetales actiones edant, est secunda, & accidentalis,
 ita prorsus potentia & illa, in qua apud Aristotelem
 conceptus habet sensualem, & rationalem animam an-
 tequam earum officijs fungatur, est de necessitate acci-
 dentalis, & secunda, primòq; actus coniuncta.

Verùm etsi in eo conveniant prædictæ animæ, vege-
 talis, sentiens, ac rationalis, quoad potentiam secundā;
 differunt tamen Aristoteli quoad potentiam primam;
 quum enim conceptus nihil aliud sit, seu nullo alio mo-
 do constituatur ab initio, quàm ubi menstruum receperit
 a semine maris animā vegetalem; quumq; ceteras non
 similiter recipiat fetus in sui constitutione, sed proce-
 dente tempore; ideo de mente Aristotelis, conceptus, qui
 nō potest esse in potentia prima ad animam vegeta-
 lem,

Atem, bene esse potest in potentia prima ad animam sentientem, & rationalem.

Sed redeamus ad pensum. Ut autem solueret Aristoteles quod ab initio sibi proposuerat determinandum. In ultimo loco, nempe quomodo, & unde sensualis anima, & rationalis fetui aduenias, tali videtur diuisione; Tres iam dictae animae, vegetatrix, sensualis, intellectiua, adueniunt humano conceptui vel quum omnes ante illum non extiterint, vel quum omnes ille ante

Btea fuerint, vel quum earundem aliqua prius extiterit, aliqua verò non; & rursus eadem aut in fetum recipiuntur non mediante semine, aut a patre conceptui communicantur mediante semine; aut non a patre, sed fetui omnes extrinsecus accedunt; aut nulla ab extra ad fetum collinat; aut partim conceptui de foris adueniunt, & partim illi non extrinsecus accedunt. Cuius sane diuisionis ante omnia destruit Aristoteles secundum membrum, unde sextum corrui, hac ratione, Impos-

Csibile est tres omnes praedictas animas fetui necessarias esse ante illum; loquitur autem de anterioritate temporis; alioqui quum anima sit forma, & causa fetus, opus est, quaecunque illa sit, ipsam natura priorem esse eo, cuius est forma; inde quod nunc assumpsit; ita demonstrat, Animae in conceptu existentes, si ante illum extitisse dicantur, de necessitate extrinsecus ad eum collimarunt vel perse; ac nullo mediante corpore, vel alicuius corporis interuentu. At verò sensualis anima,
quære

quare *Vegetalis*, quæ magis materia immersa est, A
 magisque a corpore dependet, nequit fatui nullo median-
 te corpore conciliari, quia quarum animarum actio-
 nes corporales existunt, hoc est cum corpore instrumen-
 to fiunt, eas profecto sine corpore nusquam subsistere cer-
 tum est; Sensitivæ igitur, adde *Vegetalis* anima
 operationes corporales quæ sunt (ut enim ambulatio, quæ
 est actio animæ sensualis, non fit sine pedibus, ita
 ceteræ tum eiusdem animæ actiones, puta visio, audi-
 tus, olfactus, gustus, tactus, & reliquæ interiores sen- B
 sationes, tum animæ vegetalis nimirum nutritio, au-
 ctio, & generatio, non eduntur citra corporis interve-
 num) propterea eandem, a qua procedunt, animam a cor-
 pore inseparabilem esse declarant; & proinde ipsam fa-
 tui extrinsecus nullo mediante corpore accessisse, quare
 hoc modo ante fatum extitisse, impossibile est.

Verum si dicatur, illam ita ante conceptum fuisse, ut
 ei mediante aliquo corpore, quo prius fulciebatur, poste-
 rius forinsecus, hoc est, non a parentibus, sed a superis C
 communicata sit (quod erat secundum membrum dile-
 matis) id tale profecto corpus non potest esse quid præ-
 ter semen, quod solum in utero tempore conceptus huic
 usui esse possit, siue latius hic assumatur nomen seminis,
 pro eo, quod commune est tum ad sperma propriè di-
 ctum, tum ad menstruum, quod dicitur semen non pu-
 rum, siue pressius, pro vero semine, nil referre puto; At
 verò quum tale semen sit excrementum quodam, quod
 superest

A seperest alimento iam mutato per nutritionem in substantiam viuentis, indignum esse instrumentum, quo proximè Deus utatur ad procreandas, seu ad conciliandas animas conceptui, iam satis supra ex Aristotelo Cap. 1 & 2. patuit; Impossibile igitur est animam, quæ fetui inest, & vegetalem, & sensitiuam, illi non a parentibus mediante semine, sed extrinsecus, siue a Deo aduenire, Relinquitur ergo de sola mens, & anima rationalis, quæ

B non indigent, inter ceteras animas humano conceptui necessarias diuina sit, hoc est diuinitus orta, seu fetui extrinsecus a Deo adueniens nullo mediante corpore; 1 Deant. 65. Id quod & alibi Aristoteles inculcat inquires, Intellectus autem aduenire videtur, & substantia quædam esse, ac non corrupti; & Theophrastus, quem id, non ex scriptis modo, sed ex ore magistri Aristotelis didicisse verisimile est, dum (referente Themistio) hæc 3. De me. 394 verba profert, quum intellectus homini extrinsecus accedat, quum què tanquam appositus, inuentusquè sit, quaeritur quomodo nobis congenitus dicatur.

Ex his iam satis patere puto determinationem Aristotelis propositæ questionis, nempe Unde, & quomodo anima rum vegetalis, rum sensitrix, rum demum rationalis fetui accedat, esse hanc in presentia, quod anima vegetalis, & sentiens Embryoni impertiat a parentibus interuentu seminis eorum; (nam infra di-

*stinctius docebit vegetalem a matre, sensualem ve- A
rò a patre prodire) anima verbò rationalis sola eidem
conceptui forinsecus adueniat, seu a Deo, nullo me-
diante corpore.*

Explicato contextui comparatur 26.tex.2. Phys. in
quo docens Aristoteles quousq; Physicus pos-
sit considerare formam, explicat vnde, & quo-
modo anima humana oriatur, dicens, Homo
hominem generat & Sol. Cap. XLIX. B

*VIBVS sanè apprimè illa consentiunt,
quæ in textu vigesimo sexto secundi
Physicorum scripta sunt; quorum in-
terpretatio, quæ a nobis offertur, &
comparatio ad superiora vt magis pa-*

*teat, verba textus ad vnguem afferamus explicaturi
literaliter, ait ergo Amplius, eorum, quæ ad aliquid
materia est, ad aliam enim formam alia materia. C
Quousque ergo Physicum oportet cognoscere
formam, & ipsum quid est? An quemadmodum
Medicum neruum, aut Fabrum æs, vsque ad ali-
quid? alicuius enim gratia vnumquodque, & circa
ea, quæ sunt separabilia quidem forma, in materia
aut: Homo enim hominè generat ex materia, &
Sol. quomodo aut se habeat hæc separabilis, & qd.
sit, Philosophiæ primæ est officium determinare.*

- A** *Ad quorum explicationem accedentes dicimus; quod quum in textibus superioribus monstrauerit Aristoteles Physicum debere considerare utranque naturam, materiam scilicet, ac formam; quærit in præsentibus nunquid Physicus debeat considerare formam quomodocunque, an potius usque ad certum terminum, primò afferens causam intentionis, seu rationem dubitandi, inquit quòd quum materia referatur ad formam, & vicissim forma ad materiam; quippe ad di-*
- B** *uersitatem formarum diuersificantur etiam materie secundum varios apparatus; forma enim rudis primam materiam postulat, at perfectior secundam excellentiam magis, & ita deinceps; quum inquam materia, & forma referantur adinuicem; rationi consentaneum est determinare quousque debeat Physicus considerare formam, an scilicet quomodocunque, an potius ad certum terminum. Questum determinat deinde, & determinatio fundata est super analogia nature*
- C** *ad artem, dicens quòd sicuti in artibus Medicus contemplatur neruum, & faber æs, non quocunque modo talia considerari possunt, sed usque ad certum terminum, puta Medicus neruum ut est pars corporis humani sanabilis, Faber vero æs ut est susceptiuus statuas; refertur enim æs ad statuam, & neruus ad sanitatē, seu ad corpus humanum sanitatis capax; ita prorsus dicendum est de Philosopho naturali; eū scilicet debere considerare naturam, quæ est forma, non quocunque modo eā*

contemplari possit, sed usque ad certum terminum, A
 nempe quatenus in materia est; seu non sine materia, si
 non secundum materiam, ut superius in textu vige-
 simo primo tactum fuerat; & hoc ita est munus pro-
 prium Philosophi naturalis non abstrahere a materia,
 ut circa eas formas naturales, quæ separabiles sunt
 a materia, ita se gerere debeat, quod eas non consideret
 nisi prout sunt in materia; nam quomodo huiusmodi
 formæ separentur a materia, & quid sint secundum se,
 Physiici negotium transcendens pertinet ad Metaphy- B
 sicum; quod autem inter formas naturales aliquæ sint
 separabiles a materia, probat inquiring, Homo enim
 hominem generat ex materia, & Sol. Quæ ita in-
 terpretabere, Homo quum nactus sit in sui generatione
 duo particularia efficiencia, materiale unum, ac natu-
 rale, quod est homo generans; immateriale alterum
 transnaturale, & immortale, quod est Deus Optimus,
 quem Solis nomine significat; quumquæ efficientium mu- C
 nus sit generare quid sibi simile quoad fieri potest, ne-
 cessario confutendum erit hominem in sui generatione
 sortitum esse animam mediæ naturæ, partim materia-
 lem, & corruptibilem; partim immaterialem, atq; im-
 mortalem; quod verba illa indicant ex materia homi-
 ni proxime apposita, non autem Soli; quippe homo homi-
 nem generat ex materia, hoc est, educendo eius formã
 de sinu materie per physicam transmutationem; & Sol
 hominem generat, sed non ex materia similiter; quare

- A** enim in generatione hominis Sol, idest, Deus animam procreat, eam non ex materia sine per physicam transmutationem educit, sed extra materiam creatam materie inducit; & anima humana sicuti secundum eam partem, quae a patre ex materia generatur, est a materia inseparabilis, & omnino pertinet ad contemplationem Physicam; ita secundum eam, quae a Sole, aut Deo creatur, est separabilis a materia, & ut huiusmodi non amplius ad Physicum, sed pertinet ad Metaphysicum; Ita enim Physicus materiei affixus est; ut nunquam sine ea contemplari quidpiam possit, ut qui per huius considerationem a ceteris omnibus Philosophis differat; nam Mathematicus considerat formas secundum se quidem in materia existentes, sed illas opo-
B mentis abstrahendo a materia; Physicus autem considerat non solum formas, quae in materia sunt, prout in ea existunt; verum etiam formas tum separabiles a materia, quatenus ab ea non adhuc separate sunt, ut
C animam rationalem hic admonet a Physico contemplari non nisi secundum quod est re ipsa in materia, quod praestitit in libris de anima; qui propterea videantur pertinere ad Physicum, & non exacte tractare de illa mentis actione, qua mens non vititur materia ceu instrumento, quod est ipsum intelligere; tum re ipsa separatas, sed quatenus sunt appropriatae aliquo modo ad materiam; sic in octavo Physicorum, & alijs operibus Physicis de Intelligentijs agit quatenus sunt mo-
 trices,

trices, assistentes, & forma appropriatae materici cele- A
 stis, At Metaphysicus contemplatur formas abstractas
 ut sunt a materia seiunctae, & formas in mate-
 ria, prout sunt ab ea tum separabiles re ipsa, tum etiam
 separatae, quod alibi quoque non semel docuit nos Aristo-
 oteles, & praecipue ubi docens quoddam discrimen sit
 inter causas effectrices, & formas in relatione ad effe-
 ctum, ait efficientia esse priora origine, at formas simul
 fieri cum effectibus, unaque cum ipsis interire, sola ex-
 cepta mente, ac anima intellectiva, quam putat & ab B
 aeterno a Deo conditam, licet in tempore dum finis eam
 nobis infundat, & in aeternum post mortem hominis du-
 raturam.

Neque mirum est. Aristotelem hoc in loco nomine
 Solis Deum intelligere, tum quia ipse idem alibi nomi-
 ne caeli Deum significavit inquit. Necessarium fuisse
 mundum hunc inferiorem contiguum extare
 superioribus lationibus, ut omnis eius virtus gu-
 bernetur inde. certum est enim omnes virtutes subla- Q
 nares gubernari non posse a motibus caelestibus, sed a
 solo Deo: anima namque rationalis, humanaque volun-
 tas a caelo cogi non potest; imo ipse vel Ptolemaeo Anima
 prudens caelos superat: sic idem per diversa alibi scripsit
 Aristoteles, a Deo immortalis, cuius sedes est extra cae-
 lum, cunctis entibus pendere esse, & vivere; tum ut
 insinuaret se Dei; ut abstractus est ab omni materia;
 meminisse non posse eo loci inter effectrices causas, si illud

1. De part. an.
 c. 1.
 12. Metaph. 16.
 17.

1. Meteor. 2.2.

1. Coel. 100.

A verum est, quod ab eodem inferius observatur, quae-
cumque non mota movent, uti est Deus, non esse physica² Phys. 2. 71.
et considerationis, sed Metaphysicae; quare ipsum reve-
lavit nomine Solis, tum denique, quia satis aperte con-
stat ex Alcinoo id ipsum & ab alijs Philosophis factum
fuisse, & iure, quoniam Sol est Divinae naturae imago,
symbolum, & simulachrum.

Et eo magis huic glossae adhaereo, quod nullam aliam
video, quae textui sic apta, partium eius singularum
connexionem servet, propositam Aristotelis intentionem
demonstret, atque explicet, veluti haec a nobis propo-
sita; quae siquidem passim esse solet loci huius in ore om-
nium interpretatio, qua dicunt Aristotelem ostendere
in hominis generatione concurrere non tantum agens
particulare, ac proximum; quod est homo parens; ve-
rum etiam Divinum, ac remotum, quod est Sol; voce
Solis astra omnia, & caelum intelligendo; vel etiam So-
lem ipsum tantummodo, eo nomine; quo Sol inter alia
corpora caelestia magis praestit, maioremque operam affert
generationi sublunarium, testimonio Aristotelis asseren-
tis, Accedente Sole ad nos fieri generationes, eo-
demque recedente corruptiones, hoc est de pluri-
mum; Veris enim tempore quum Sol ad nos accedit ab
hyemalibus signis ad Arietem pergens arbores ferè om-
nes emittunt folia, & botros; autumno autem, quum
a nobis recedens Libram, & hyberna signa properat,
eadem folia exiunt, & fructus; Haec inquam expo-

² Meteor. in
fin.

³ De an. 2. 55.
& sequentib.

fitio animum non firmat; nam mens non percipit cur hoc **A**
 potius de homine dixerit quam de alio quouis anima-
 li, & omnino de quouis alio generato; quod scilicet a
 Sole tanquam a causa remota, & a sibi simile in spe-
 cie agente proximò generetur; sic enim & bos bouem ge-
 nerat ex materia, & Sol; sed si híc exemplo hominis
 intelligendum quoque esset id ab Aristotele pronuncia-
 tum de cæteris omnibus generabilibus; quorsum hæc pro-
 tulisset pro determinanda questione Quousque Physi-
 cus debeat considerare formam, quam ait ab eo confi- **B**
 derandam ut a Medico neruus consideratur, usque
 ad certum terminum?

Cur Ultra hunc terminum rejicit considerationem for-
 marum in contemplationem Metaphysicam, eam at-
 tollendo supra limites Physici negocij? non ne fortè forma
 bouis omnino, & undequaque spectat ad Physicum,
 cuius muneris sunt omnia quæ mota mouent, & quæ
 sunt non sine materia?

2. Phys. 2. 11.
71.

Quorsum Verba illa de separabilitate formæ a ma- **C**
 teria, puta formam separabilem a Physico considerari
 prout est in materia, quomodo autem sit separabilis per-
 tinere ad Metaphysicum; est ne forma plantæ aliqua
 ratione separabilis a materia, & contemplationis Me-
 taphysicæ?

Quare prior magis nobis arridet expositio, quia
 tum Verbis textus, tum alijs locis Aristotelis maxime
 congrua est, & præsertim textui allato ex tercio secun-
 di

- A** di de generatione animalium; Vbi facitur Aristoteles in generatione hominis animas vegetalem, & sentientem fetui communicari a Parentibus, rationalem vero illi extrinsecus aduenire, nempe a Deo: Adde & alteri textui aperitissime, in quo scribit omnia suum esse a Superis habere, alia quidem clarius, ut homo; alia autem obscurius; si namque hominis; ut ceterorum omnium, Deus esset solummodo agens vniuersale, ac remotum, non proximum; profecto entibus non alijs clarius, alijs autem obscurius, sed omnibus eodem modo esse, ac vita inesset a Superis; hoc est tanquam a causa omnium prima, remota, & vniuersali.

1. Coel. 100.

1. De an. 1. 1. 1.

Id autem quod hoc in loco scribit Aristoteles Solem generare hominem illi tribuendo animam rationalem, non ita intelligendum est, quod velit Deum animam creare, & statim creatam fetui adiungere; nam ipse opinatur mentem a Deo esse conditam ab eterno, perinde ac ab eterno & lumen a Sole prodijt, & motus caelestis ab Intelligentia, & omnino Mundus ab ipsomet Deo summo, a d mentem ipsius; sed ad hoc ut Deus Aristoteli possit hominem in tempore generare, sufficit ut illam (etsi ab eterno creatam) conceptui in utero statutis temporibus infundat.

Glossatur tertius contextus, in quo Aristoteles ostendit quomodo anima rationalis ante factum ab æterno subsistat, quauè tatione semen & a Patre fortiatut animam vegetalem, ac sentientem; non autem rationalem: & vbi factus animam produxerit, in eo non remaneat tanquam pars. Cap. L.

SCRIBENS igitur Aristoteles in calce **B** precedentis contextus ex secundo de generatione animalium, mentem, seu rationalem animam extrinsecus humano fatui aduenientem ante illum extitisse, ut ipse alibi scripsit, antiquissima tempore, postulanti. Vbi nam ea tunc tēporis esset, respondet ipsam incoluisse aliud corpus diuinum; quando scribit animam, non solum rationalem, sed & aliam quamlibet, corpus quodam inhabitare longè præstātius, quam **C** hæc sint elementaria corpora; & id non vbiq̃ eiusdem esse naturæ, sed ijs, quibus subsidet, animabus proportionatum esse, ut id, quod sub rationali anima ceterarum omnium nobilissima residet, inter alia sit diuinissimum; secundam verò dignitatis sedem teneat, quod famulatur animæ sensuali inter alias nobilitatis mediæ; infimum denique locum præstantiæ id sibi vendicet, quod vegetali animæ deseruit reliquarum ignobi-

A ignobilissima: & hoc ultimum corpus inquit Aristoteles omnibus inesse feminibus, quæ non aliunde quam ab eo fecunditatem, propagandæque sobolis potentiam nanciscuntur; & calorem appellari: non tamen id esse ignem, vel talem aliquam elementariam qualitatem; sed spirituosam feminis substantiam; in qua quæ prædicti corporis vegetali animæ deservientis naturâ reperitur, ita præstans est, ut elemento stellarum, hoc est cælesti corpori proportionata, similisq; sit.

B Quam sanè interpretationem innuit non solum *Themiſtius* inquitens, Apud Aristotelem naturam quandam animæ tributam invenias, quæ quinto corpori proportionè respōdeat, quam & ad omnium animalium animas pertinere censuit; Verum etiam ipsemet Aristoteles alibi scribens: Generationem, atque ortum esse primam vegetatricis animæ cum calore participationem; Opinatur enim cuiusque animantis originem initium sumere a productione animæ vegetalis; cui quod proximè famulatur, divinum corpus nomen caloris sortiri censet tunc, quando anima ipsa eo mediante, vel saltē cum eo, alteri corpori huic elementari copulatur.

1. De meteo.
Lib. de respic.
cap. 7.

3. De gen. an.
c. 11.

Hiscæ adde eundem Aristotelem admonentem generari plantas, & animalia in terra, & humore, nomine humoris complectendo aerem quoque, in quo non secus ac in terra, & aqua animalia gigni memoriæ proditum est; nempe in maximis aliquando pluvijs in-

sectorum multa pluisse tum viua, tum vita functa, A
 cenoso, ac e patri vapore sursum Solis vi sublato ge-
 nerata in aeris regione, saepius obseruatum fuisse con-
 stat: generati inquit animalia, & plantas in terra, &
 humore, quoniam humor in terra, in humore spi-
 ritus, & calor animalis in vniuerso inest, ita vt quo-
 dam modo omnia plena sint animæ; hinc subdit:
 animantia celeriter consistere, & oriri statim ac
 calor animalis, quem in vniuerso inesse dixerat, qui-
 niè nihil aliud est quàm corpus illud diuinum vehi- B
 culum animarum omnium, que sunt in vniuerso; ex
 hoc enim quòd animalis calor in vniuerso est, perpe-
 ram esse omnia animarum plena deduxisset, nisi ca-
 lorem indissolubilem animæ omni comitem adiunxis-
 set, cumquè corpus illud æthereum existimasset, quòd
 hinc vehiculum animarum omnium esse ait; quem cum
 rationali animæ citra corpus elementare degenti calo-
 rem associare posset, nisi is esset diuinum illud corpus,
 cuius mentionem habet in præsentè contextu? subdit C
 inquam, animantia consistere statim ac calor ani-
 malis comprehensus fuerit ab humoribus corpo-
 reis, hoc est, a corporibus hisce elementaribus; admo-
 netq; differentiam constituendi viuenti nobilioris, igno-
 biliorisvè generis, constitutam esse in comprehensione
 caloris, quem vocat principium animalis, prout scili-
 cet si corpora elementaria calorem inter animarum ve-
 hricula infimum, quòd proportionè respondet elemento

A Stellarum, comprehenderit, plantam produci, si Verò medicum in dignitate calorem susceperint prædicto nobiliorem, brutum oriri; at si denique omnium nobilissimum calorem exceperint, quod animæ rationali deseruit, hominem constitui.

Quum itaque, ut ad pensum redeamus, nullum vivens a non vivente gigni conspiceret Aristoteles, de-
B pote sciens omne generans esse actu tale, quale potentia est id, quod generatur, colligit hinc ignem quia divini-
 ribus illis non gaudet corporibus, nullius animæ partici-
 pem esse, ac nullum gignere posse animal; neque anima-
 lium aliquod, non modo ex solo igne, sed ex alijs quo-
 que elementis (que significat nomine densi, humididi, ac
 siccii) constitui, esse manifestum; quando & cetera ele-
 menta pariter, non secus atque ignis eius corporis sunt
 expertia, quod animam bainulat necessariam constitu-
 tionem cuiusque animantis, dixit autem elementa om-
 nia divinis illis carere corporibus, non quòd in elementis
C illa omnino non sint; ait enim alibi calorem animalis in
 Univerfo esse, unde omnia sunt animarum plena; sed
 quòd in eis non sint tanquam in potestate generantis, ita
 ut, sicuti dici potuit animalia, & plantas generari in ter-
 ra, & humore tanquam in loco; sic dici nequeat eadem
 animata generari a terra, & alijs elementis sigillatim
 tanquam ab efficiente.

Verum, quod subiungit, generatio, seu constitutio
 animalium quorumcunque in illud efficiens referenda

est, quod principium habet vitale, & huiuscemodi A
 principium ait esse calorem tum Solis, qui solus fortas-
 se repetitur agens proximum in ijs, quæ gignuntur ex
 putri materia, & remotum in ijs, quæ semine propa-
 gantur; tum quoque animalium, qui ab animali gene-
 rante communicatur proprio semini, quod ob id, quia
 excrementum est quoddam, licet diuersum sit, & alie-
 num quoquo pacto a natura caloris illius, in quo tan-
 quam in proprio vehiculo anima ipsa residet, eius ta-
 men non profusus est expers caloris, qui animam continet B
 quæ est principium vitale, nemo siquidem negarit vi-
 tam non aliunde prodire, quàm ab anima; per animam
 verò, quæ est principium vitale, intelligenda est anima
 Vegetatrix, per quam alibi scribitur omnia viuere, quæ
 1. De in. l. 34
 De respic. c. 3. cunque vitam in se habere dicuntur; His ea quoque
 consentiunt, quæ alibi scribuntur, generationem
 scilicet, atque ortum esse primam animæ vegeta-
 tricis participationem cum calore, vitam verò mo-
 ram illius: sed ad rem. Concludit ex traditis Aristot- C
 eles apertum esse calorem animalium non esse ignem, ne-
 que ab igne originem ducere.

Post hæc ait, Corpus autem genituræ, in quo se-
 men animalis principij contentum vnà prouenit,
 partim separabile a corpore, in quibus diuina pars
 comprehenditur, qualis est quæ mens appella-
 tur; partim inseparabile hoc inquam genituræ se-
 men, & cetera. Quæ obscurissima ita interpretabere, Cor-

- A**pus seminis, in quo a genitore una cum corpulentia spermatis, animalis principij contentum prouenit: per contentum principij animalis intellige corpus diuinum, quod supra dictum fuit esse vehiculum anime vegetalis, quam nunc ea ratione docat principium animalis, quia superius scripsit eam omnium primam haberi in animalium constitutione. Corpus inquam seminis, in quo a parente simul & corpulentia seminis, & diuinum corpus vegetali sub anima contentum prouenit: partim, subdit,
- B** separabile a corpore, in quibus diuina pars comprehenditur, qualis est quae mens appellatur: partim inseparabile. Pro cuius abditissimae sententiae intellectu praecipuum est apud Aristotelem animam humanam non esse simplicem substantiam, sed formam compositam ex intellectu, & anima irrationali: similemque, aut potius eandem compositionem ea etiam diuina corpora sortiri inter se, quibus unamquamque animam immediate indissolubili nexu ita coniunxit, ut
- C** nunquam earum vlla citra proprium vehiculum reperiri possit; Praelibandum est quoque hanc animam humanam esse formam substantialiter informantem, atque eam secundum sui essentiam esse totam in toto corpore, & totam in qualibet parte ipsius, quod satis patet ex superioribus.

Cap. 13. 15.

Praemitendum est vltius eandem animam humanam partim, hoc est secundum partem rationalem ob sui praestantio rem naturam esse omnino indiuisibilem

lem tum per se, tum per accidēs, seu ad diuisionem subiecti. **A**
 Et; partim Verò, puta secundum portionem irrationalem, esse diuisibilem per accidens, apertum est enim irrationalem animam extensibiliter inherere corpori, cui inest; propterea quæ totam esse in toto corpore, & partem habere in parte corporis, & consequenter esse quantum ad quantitatem subiecti, quare & diuisibilem ad diuisionem illius; quum diuisibilitas ita sit de ratione quanti, ut omne quantum eatenus sit diuisibile quantum est quantum. **B**

Prænotandum est postremò semen, dum in corpore generantis moratur, eadem anima frui, quæ gaudent cæteræ partes corporis humani, quum unica sit in vno diuente anima totalis.

Dum itaque ait Aristoteles semen partim esse separabile a corpore eorum in quibus diuina pars comprehenditur, quæ mens appellatur, id in eo sensu protulit, ut significaret semen, dum a corpore generantis seiungitur, separari partim a corpore, hoc est a parte corporis illius diuini, quod in homine constitutum est ex omnibus simul vnitis vehiculis partium anime humanæ; non tamen arbitrandum est in hominibus, in quibus diuina pars continetur, quæ mens appellatur, a quacunque parte huius corporis semen seiungi; sed ab ea tantum parte, quæ menti; seu anime rationali famulatur; partim Verò inseparabile, puta ab alia parte corporis illius diuini, quæ famulatur anime irrationali; nam eam secum,

A tam, simul cum ipsa brutali anima, desert ad conceptum constituendum, mente, ac eius vehiculo relictis in corpore generantis, Unde effluxit.

Quia ergo quam in semine agnouit animam irrationalem, non eandem numero de semine in fetu transferre censuit, sed illam in eodem alteram suae speciei generare: scribit Vicerius, Corpus seminis, quod proxime dixerat esse a vehiculo animae sensualis inseparabile, posteaquam ea, qua pollet, anima irrationali al-

B teram eiusdem speciei in Embryone genuerit, non permanere in fetu, tanquam unam ex partibus eius, sed in status dissolui, ac euanescere, idque ex ea, quam obtinet, humida, aquosaque, ac propterea in halitus facile dissipabili natura, seu substantia comprobatur propositam ab initio capituli principalem soluens questionem, qua querebatur, binam vadat corpulentia seminis, si illud constituendi conceptus pars non euadit, quando ea, quam in se continet, facultate quicquid apta est

C operari desierit.

Quum igitur probauerit seminis substantiam iam constituto conceptu in halitus dissolui, addit propterea querendum non esse an semen factu conceptu, ex utero foras in omni conceptione exeat, an potius fiat pars constituti conceptus: sicuti nec de coagulo queri tale quid est opportunum, an scilicet, posteaquam lactis substantiam coegerit, ex ea exeat, an potius in ea remaneat, ceu portio coagulati lactis, quando, non secus

ae semen effectrix est; & non materialis causa conce- A
pitur, ita coagulatum mouet lactis substantiam cogendo,
& in eo non permanet, ceu pars materialis.

Ab hinc admonet Aristoteles se compleuisse quod sibi
tertio loco determinandum proposuerat, nempe quum
quereretur de anima sensuali; utrum in semine, &
conceptu inest, an non; nam talem animam inesse illis
ait in potentia, nequaquam vero in actu (hoc est, in po-
tentia secunda; & in actu primo, non autem in poten-
tia prima, quae omnem actum animae excludit) quod B
patet ex superioribus; & infra commodiori loco demou-
strabitur abunde, neque in actu secundo.

Exponitur quartus contextus, in quo docet An-
stoteles semen, dum in utero, adtingitur men-
struo sanguinis, eo generare animam irratio-
nalem, atque ita conceptum fieri. Cap. L I.

DOCET ex his Aristoteles, quomodo C
semen vim habeat conceptus constitu-
tricem; abduissima (vi solet) verbo-
rum serie, dum scribit, Semen autem
quum excrementum sit, eodemque
mouetur motu, quo augetur corpus in digestio-
ne ultimi alimenti; ubi uerum subijcit, constituit,
& mouet excrementum feminae eodem motu,
quo ipsum mouetur, nam illud quoque excremen-

A tum est, habetque omnes partes potentia, actu nul-
 lam. *Quae ita accipies. Semini, quia excrementum est,*
praestantior non inest anima quam sit irrationalis, quip-
pe huius animae solus motus proprius, & actio, nutri-
tio est, qua proximè corpus augetur, dum eius. Vna-
queque pars vberiorè, quàm quae vel ad substan-
tiam, quae effluxit, reparandam, vel ad praesentem sta-
tum conseruandum, sit facta, & ultimi alimenti copiam
ad sese attractam digerendo, ac in propriam substan-
B*tiam commutando, quod sane semen, ubi in uterum*
exciderit, ea quam habet, anima irrationali alteram
eiusdem speciei animam generat in ibi reperto menstruo,
quod pariter, quia feminae excrementum est, solius tunc
irrationalis est anima capax, alterius, verò anima di-
gnioris, nempe rationalis capax, efficitur in posterum,
quando ab anima illa, quam a semine adeptum fuit,
ipsa insignitum fuerit instrumentis, & partibus, quas
omnes, quae quot futuro animali necessariae sunt, habet

C*um potestate*
 Et si verò (subdit Aristoteles) id ipsum sit excremen-
 tum feminae, non solum partes feminæcum proprias
 in potestate gerit, sed illas quoque, vnde mas a femi-
 na distat: nam siquidem ex femina non semper femella,
 sed aliquando generatur masculus, sicuti ex mutilatis
 parentibus non solum trunci, manciue gigni possunt, con-
 ceptus, verum etiam non mutilati. Similitudinem ra-
 boras, quia femina seu mas quidam Lesus est, ac im-
 perfectus.

perfectus; & menstrua eius semen sunt, quamuis pu- A
 ram seminis essentiam non obtineant; quod ideo probat, C
 quia. Vel Vegetali anima priuantur; Vocat autem hoc
 in loco vegetalem animam originem, & principium ani-
 mae, quia eam confet primam omnium in conceptum re-
 cipi, & esse (sicut prius de sensuali, & alibi de intel-
 lectiva scripsit) principium, atque partem animae hu-
 manae, quae ex eis composita natura est.

1.63. De an.

Hinc, quia in generatione animalis dixerat excre- B
 mentum feminae, siue menstruum, licet eiusmodi sit, 3
 ut dici valeat quodammodo semen, non tamen vere
 esse semen, quia non habet animam, qua semen prae-
 ditum esse oportet; docet Aristoteles cur ova subuentitia,
 quae scilicet absque actione maris oriuntur, non sint pro-
 lifica, & vitalia; idq; ait cucuire, quia ipsa de se non
 sunt animata, & quamuis habeant potentate partes
 animalis, principio tamen carent vitali, anima nimi-
 rum, quam illis afferri admonet a semine maris.

Ab hinc subdit, statim, ubi excrementum femi- C
 nae receptis a semine maris principium illud vitale,
 conceptum fieri.

Ait postremo, ubi factus est conceptus, illi undique
 adnasci cutem exsiccata a sole calorem extremae mens-
 trui superficie; non secus ac in pulvere orti contingit crustu-
 lam, quam verulam appellant, exsiccata a superficie ab
 ambientis frigiditate, eandemque cutem, cui origo est
 ex lentore, qui uniuersum Embryonem circumnambit,

A indies diuturna caloris actione magis, magisq̄ exsiccato, asserit in aliquibus esse magis, in alijs vero minus nervosē substantiæ similem simpliciter tamen cutis substantiam eiusdem esse formæ, rationis, ac speciei cum vena, membrana, & eiuscemodi alijs partibus albis, quæ non nisi excessu, defectuq̄, seu secundum magis, & minus inter se differunt.

B Interpretatur quintus contextus, in quo Aristoteles demonstrat partem animi nostri vegetalem nobis indi, dum fimus, a Matre: sensualem autem ab ipso Patre. Cap. LII.

DIXERAT Aristoteles in medio quarti capituli secundi de gen. an. rem ita se habere, ut sine maris emissionē concipi impossibile sit: sed huius causam non attulerat;

C Dixerat quoque pluries in generatione masculinum fœtui animam impertiri, feminam vero corpus, & materiam; Mox ex eo quod in animalibus serè omnibus reperitur distinctio sexus maris, & feminae: concludit fieri ut masculus nequeat sobolem propagare absque interuentu feminae; quippe mas in se habet quidem animam, qua alteram eiusdem speciei in fœtu generare potest, menstruum tamen non obtinet, quod est materiale principium conceptus; Hinc autem quum apertum sit feminam & menstruum in se habere,

animam

animam eiusdem generis cum anima masculi, sufficientia principia ad sobolem propagandam: Emergentem questionem proponit, cur femina sine mare concipere nequeat? cur enim agens appropinquatum passo, bene disposito in ipsum proprias non exerceat vires, nulla ratio est, quæ doceat.

Dubitationem tollit Aristoteles inquitens quòd conceptus animalis, seu animal ipsum, quod generatur, a plantis distinguitur beneficio sensus, quumquæ animam sensualem (quam necessario habet animal vivens vel in actu secundo, vel in potentia secunda) in fetu generare non possit nisi masculus, inde fit ut femina ad concipiendum indigeat maris ministerio.

Hinc auget difficultatem Aristoteles, quia non bene dictum videtur quòd anima fetui a masculo, non autem a femina communicetur; nam experimento sæpè compertum est feminas in genere ouiparorum absque maris opera ex se ouum parere, quod tamen esse animatum inde certò constat, quia tale ouum subuentaneum aliqua corruptione perit, ac moritur, nihil autem perire, ac mori potest, quòd vitam ac animam non habeat.

Adde quoquæ oua subuentanea ea ratione vivere, quæ in alio matris, antequam in hanc lucem edantur, nutriuntur, atque augentur, est autem auctio, nutritio animatorum actio, non secus ac mors eorundem passio. Solut hæc itidem Aristoteles inquitens, ex allatis fieri quidem ut oua subuentanea sortiantur a matre ani-

Anam vegetalem, qua communicant animalia cum plantis; non autem sensualem, per quam huiusmodi oua fecunda redduntur; sed hanc a masculo suscipiunt, quando hic certo, ac debito tempore coierit; si quidem femina intra se multa oua subuentanea gerente, quorum alia textam iam habeant, alia non; si tunc mas coierit, oua illa tantum fecunda redduntur, atque a masculo animam sensualem adipiscuntur, quæ texta carent; nam durum illud textæ corpus impedimento est quominus cætera aspergantur semine masculo, a quo suscipiendo animam sensitivam fecunda fiunt. Quia ergo (ait Aristoteles) necesse est fetus animalium habere animam sensualem, quam oriri Nature legibus sancitum est a masculo in ijs, quæ sexu distinguuntur; ideo contingit ut (licet in plantis, quæ sexus distinctionem non habent, una pars ab alijs diuisa sit prolifica) hoc tamen animalibus negatum sit unam tantum partem, nempe feminam absque interuentu masculifetum generare in ijs, quæ sexu distinguuntur. Si quæ autem sunt in genere animalium species, in quibus sexus non distinguatur, in his idem animal ex seipso sibi simile generare posse arbitrandum est; quod & si nondum certo cognouerimus reperiri genus aliquod animalium, quod non habeat distinctionem sexus; dubium tamen illud facit, quod in genere piscium Rubri, siue quos vocant Rubellantes, quum omnes femine, & prægnantes reperiantur, videntur carere diuersitate sexus; de his tamen, ut dixi-

mus, nondum compertum est quod fidem faciat satis; **A**
 Illud tamen verum est in genere piscium dari quod ne-
 que mas est, neque femina, uti anguilla; est autem
 hoc genus quodam mugilum in fluuijs cœnosis; Dices tu
 quod hæc pisces in eo etiam anguillis assimilari, quod non
 sine prolifici, sed omnes, ut anguilla, ex putrido illo cœ-
 no generentur. Hoc autem certissimum est, in quibus
 distinguitur mas a femina, hanc sine illo non posse per-
 fectum animal generare; alioqui mas esset superuaca-
 nus, ac frustra conditus a Natura; Mas ergo, in ani- **B**
 malibus distinctum sexum habentibus, ipse est, qui ge-
 nerationem complet, atque perficit; masculus enim facti
 sensualem animam conciliat, aut per se, aut per ge-
 nituram.

Explicata Aristotelis Opinio summarie proponi-
 tur, quæ est rationalem animam in nobis im-
 mediatè à Deo pendere; sensitricem à Patre
 mediante semine; vegetalem vetò à Matre. **C**
 Cap. LI II.

EX traditis satis apertum puto Aristote-
 lis opinionem hac in re illam esse, ut ipse
 sentiat Animam humanam è triplici
 substantia constitutam sui partem ra-
 tionalem à Deo sortiri, sensualem verò
 à Patre mediante semine; at Vegetalem à Matre, Pri-

- A** nimū quidem ob contrationem; quia quum intellectus actiones habeat; corporei organi famulari non indigenti; quinque actio ubique proportionē respondeat efficiēti illi; a qua prodit; ideoque apertissime nobis demonstrat naturam agentis; Non potest profectō in constitutione hominis illi mens advenire nisi ab eo, qui extra corporalem naturam subsistit, Deo immortali, 1. Cœl. 100.
- B** ac sensuales operationes omnes sunt huiusmodi; ut fieri nequeant sine instrumentis corporeis; (neque enim nutritio absque calore, qui qualitas corporā est) aperte declarant principia, vnde pendens hoc est, vegetalem, sensualemque animam ab agente corporeo etiam fetui communicari; Duo autem quum sint corpora ad animalis generationem concurrentia, vnde tales animas fetus nasci potest, masculus, ac femina (eā excepta animalium procreatione, que per pateredinem effici solet); Et quia aperte constat, in oviparis feminam edere ova subuentanda sine opera maris, que quum augetur, nutriturque, ac morte moriantur, licet vitam vegetandi habeant, sensuales tamen edere nequeunt operationes; aut fieri animalia, nisi aspergantur semine maris; Certū statuendum est fetum suscipere animam vegetalem a Matre, sensiuam autem a Patre; alioqui frustra factus is esset a Natura inijt, que sexu inuicem distinguuntur.

Atque quemadmodum incens, siue anima rationalis, quoniam immortalis est, propterea ingenita existens,

1. De nat. h.

Et antiquissima per ætherea illa corpora invisibilia homini accedit extrinsecus; dum ipse generatur, a Deo Optimo Maximo nullo mediante corpore, aut motu ita quam semen; quo mediante masculus conceptui ipse sensualem animam tribuit, non permaneat: illo modo tanquam pars in gignendo animali, sed vel foras ex Utero egrediatur, vel in halitus ob sui naturam humidam dissipetur constituto conceptui; quumquæ non possit eademmet numero anima de uno in aliud subiectum corpus transmigrare: afferendum est: proculdubio, et prorsus modo a femine conceptui animam sensetricem conciliari, ut semen, qua pollet mediante; alteram eiusdem speciei animam sensualem in fœtu ipso producat. Sic et a Matre in conceptum haudquaquam migrat vegetalis anima, sed femina ministerio propriæ animæ alteram eiusdem speciei animam vegetatricem generat in sanguine menstruo, qui est materiale principium Embryonis, atque omnino gignendi animalis.

Ita Aristoteles mihi sensisse videtur De Ortu Animæ humane.

Age in presentia videamus: nunquid eius opinio, quemadmodum est cæteris antehac examinatis præferenda, ita quoque Veritati sit consentaneâ, proptereaquæ a nobis amplectenda.

Arguitur in Aristotelis Opinio, ostendendo animam rationalem non existisse ante corpus, nullumquæ aliud ab elementari corpus habere; animam verò sensitivam fetus non esse numero diversam ab eâ, quæ est in semine; & vegetalem non habere ortum a Matrè. Cap. LIV.

BVA in re, quam intelligere, ac Veritatem intelligibilem intueri; actio sit mentis citra corporis interuentum; quumquæ mens nostrâ in hac Vita non possit ita supra corpus sese attollere, ut omnino libera sit a corpore commercio; hinc factum est, ut divinum sit, ac supra humanam naturæ conditionem, non decipi circa veritatis cognitionem; humanum verò sit errare, atque ita hominis proprium, ut nemo semper veritatem attingat; imo quilibet aliquem errorem necessario committat; Sic D. Plato in Theæteto scribit Quum bono oppositum aliquod semper esse necesse sit, nempe malum; quumquæ mala, quare & error, ac falsitas; apud Deos locum habere non possint; naturam mortalem, regionemquæ inferiore necessariò circumueunt; propterea igitur omnis homo mendax. Nullus ergo me damnare debet, si de illorum numero non sum, qui alicuius ita sunt additi auctoritati, ut jurant in Verba Magistrum; Se nanquæ

mibi est animus, qui uti semper grauium, ac illustrium A
 Doctōrum sententias magnificet; ita Patiemem ipsam
 maioris sensum dēo (De potē in cognitione proprii ob-
 icētī minus fallacem) maximi facere consuevit in iudi-
 canda qua que controuersia; Ideoque fit, ut quascunq̄
 auaritates negligam, quā sit ratio ipsa; Del conuellat sen-
 sus; Et eō magis; quia Platōni, vis animi veritatis est
 amās, eiusq; gratia cuncta peragit; quare nulli mirū
 fit se pro Veritate non possam cum Aristotele probare ani-
 mi nostri partem rationalem, licet ea sit immortalis, esse B
 increatam; ac nusquam non fuisse; propterea quod a
 Natura decretis abest; assertore Del ipso. Aristotele nō
 Vno in loco, quidquam diutius sociari; Non ergo dicen-
 dum est mentes hominum; antequam corpus hoc ele-
 mentare ingrediantur, incoluisse ab eterno, aut anti-
 quissimo tempore, corpus aliud æthereum, Del quomō-
 docunq̄ aliter extitisse; quippe extra corpus elemen-
 tare tot secula ab omni opere feriatas dicere oporteret,
 quom̄ mem̄ separata nihil aliud efficere possit quā in- C
 telligere, Et eam fatetur Aristoteles a principio, dum
 finitur, nobis in di ignarum penitus; omninq; cognitionis
 expertem, ac tanquam rasam tabellam, in qua nihil
 adhuc fuerit descriptum. Vtōm in quibus illorū
 vā Deinde; quom̄ corpus hoc menti impedimento potius
 sit, quā adiumento ad intelligendum, aut saltem, dum
 illi adiuncta est in hac vita, et non creatur ad hoc opus
 profecto si mentē nostra ante nos tanto tempore a corpo-

In Philebo.
 De Plat. et Ar.

Are separata existisset, necessario, quod alie substantie abstracte faciunt, ipsa quoque versata fuisset in cognitione intelligibilium; & idcirco non ignara, quod ait Aristoteles, sed omni cognitione pollens nobis adveniret, quod arbitratur Plato, quod tamen si fieret, ut scilicet mens nostra quidpiam intellexisset antequam ereremur, cur (quod objicit aliquando Platoni Aristoteles) eorum nos in hac vita non recordamur?

Amplius, certum est hoc in Doctrina Aristotelis, Deum

B Optimum Maximum esse omnium aliorum entium veram causam finalem, quare & animae rationalis, cuius Deum gloriosum esse finem essentialem norunt Theologi nostri multo melius, quam aeternum finis illud sit, cuius gratia cetera omnia fiunt quaecunque ordinantur ad finem; necesse est plane ut animam rationalem, non ingentam, sed factam esse credamus.

Si praeterea verum est, quod passim autumat omnes

Peripatetici, finalem causam, & effectricem per sepe coincidere, cur dicere dubitavit Aristoteles Deum benedictum, qui eius finis est, esse efficientem causam intellectus humani, quum aliunde videri queat, quam a Deo, nam cetera infra Deum finita virtute donantur,

quae ideo non possunt ultra suas vires mentem humanam tum simpliciter de nihilo creare, tum creare infinito tempore duraturam?

Adde quod actus essentialis, & intrinsicè subiectum perficientes, qui alio nomine actus primi, & formae substantialis

substantiales nuncupantur, sunt & ipsi Aristoteli, non pro- **A**
 priè causse, sed concassse ipsius compositi, huiusq; ca-
 tio est, quia forme substantiales, etsi prius Naturæ or-
 dine, simul tamen secundum tempus esse incipiunt cum
 eo, quod generatur: & eoloci a conditione, & lege ista
 excepit Aristoteles sine ulla probatione animam intel-
 lectiuam, quamuis rectè eam supra formas alias fece-
 rit remanere post dissolutionem compositi; Anima ergo
 rationalis, quum sit substantialis forma hominis, ac
 propterea non caussa, sed concasssa ipsius, licet natura **B**
 homine sit prior, tempore tamen simul cum eo incipit ef-
 fe; si quidem eodem instanti fiat, atque sit forma, &
 compositum, quod generatur. Verum de hoc late Ficinus.
 Sed & figmentum corporis illius diuinioris; in quo
 mens nostra, antequam nasceremur, habitaret, toleran-
 dum non est; quoniam si, ut ait, id corpus est, quo me-
 diante anima humana corpori huic crasso elementari ad-
 necitur, adnexaque permānet; fieret utique ut morien-
 te homine cadaver illius redderetur minus quàm esset **C**
 corpus antea vivens; quia cum anima rationali ab eo
 separatur diuinum illud corpus, quo ipsa nititur: &
 apud Aristotelem necesse est corpus quodcumque immi-
 nuui, ubi ab eo corpus subtrahitur: at experientia, &
 sensus nos aperte docet tantam esse cadaveris magnitu-
 dinem, quanta erat moles corporis viventis.
 Vttenus, si anima rationali diuino illi corpori asso-
 ciata & corpori nostro huic elementari adiungeretur tan-
 quam

11. Metaph. 16.
17.

11. Metaph. 17.

de anima.

Lib. 13. cap.
Theol. Pl.

de anima.

1. Phys. 1. 38.

- A** quam actus essentialis; quum forma essentialis, non extrinsecè; sed intrinsecè subiectum corpus perficiat unde procal dubio sequeretur dari penetrationem corporum non solum in homine, Verum etiam in aliis magis in cæteris animatis; quorum forma substantialis est anima, quæ secundum omnem dimensionem corpori extenditur; quam tamen penetrationem corporum ad-
4. Physic. l. 47.
1. De gen. 2. 34.
35. & alibi.
- B** strasse nullum dari corpus præter cælum, elementa, &
 ex his mixta; quoniam si præter ea eiusmodi æthericum corpus reperiretur in rerum natura, necessario proprias sedes, ac locum aliquem obtineret alicubi vel intra cæli ambitum, vel extra cælum; quippe satis constat ex
1. Cæli & m. 1.
 Physicis inter locum, & corpus intercedere nexum ne-
4. Physic. l. 41.
 cessarium; sed quia constat Aristoteles apertissimis
1. Cæli l. 100.
 verbis extra cælum, ubi felicissimam vitam degunt
 diuinae Mentes æterno æuo, nullum adesse corpus; tum
- C** alibi intra cæli ambitum terra mundi centro immediatè
4. Physic. l. 46.
 aquæ elementum, aquæ verò ærem; & æri vndi-
 que ignem adnecti; igni verò proximè cælum Lunæ, &
 huic cælum aliud; & isti aliud; & sic deinceps usque
 ad primum, cælum cælo immediatè circumuolui; nul-
 lus planè intra cæli ambitum relinquere locus tali corpo-
 ri assignandus; Non est ergo id corpus in rerum natura,
 Id quod & ex eo monstratur, quia Aristotelis testi-
1. Cæli. passim.
& 4. Physic. l. 45.
 monio, Omne corpus à Natura aliquem sibi proprium

motum obtinuit, motum inquam localem; quum autem **A**
 tem quatuor sint lationis species, motus enim aut est mi-
 stus, quo solummodo mista ex elementis corpora pollent;
 aut simplex; hic tunc aut est circularis, & tunc com-
 petit cælos; aut est rectus; qui rursus aut est ad medi-
 um, seu ad centrum, ac omnino deorsum; vel simplici-
 ter; & competit soli terre; vel secundum quid, & con-
 uenit aquæ; aut potius est à medio, seu à centro, ac om-
 nino sursum, & hic vel est simpliciter sursum, & con-
 uenit igni; vel secundum quid, & est motus naturalis **B**
 aeri; nullus autem præter hos motus quum reperiatur,
 qui proprius sit alterius corporis; nullum pariter præter
 cælum, elementa, & ex his mista, dicendum est esse
 corpus in hac mundana fabrica.

Ita ergo, quod pertinet ad animam rationalem, ut-
 ro concedimus Aristoteli eam homini contigisse extrip-
 secus, hoc est à Deo; sed hanc illi inficiamur à Deo pen-
 dere, ac oriri ab æterno per simplicem emanationem,
 quæ tollit ipsum non esse; nam dicimus animam intelle- **C**
 ctiuam, quum antea reipsa non esset, dum sumus, à Deo
 ex nihilo creari, simul eodemque temporis momento in-
 fundi corpori humano in utero degenti, ac iam organizato,
 non mediantibus illis corporibus, sed nudam, ac
 simplicem; uti à Deo summo fabricatur, ita quoque
 corpori adiungi.

Quod etiam attinet ad animam sensitivam, sponte
 concedimus Aristoteli, eam ortum ducere à Patre me-
 diante

A diante semine: sed bene dubitamus an, quæ in semine est, eadem numero anima sensitrix in conceptum se se infuset; an (quod ille ait) semen qua pollet anima sensitrice sensitricem aliam solo numero diuersam generet in conceptu; quoniam si illud verum, est quod ipse nos 2. Physic. 2. cap. alibi docuit, absurdum esse si continuo, & statim ac generatum sit, quidquam corrumpatur, ita vt nullo ferè tempore, aut saltem breuissimo in esse permaneat; inconueniens plane fuerit animam sensiualem, quæ **B** tempore coitus à Patre indita est semini, paulo post, statim ac sibi similem in fetu generarit, vnà cum semine ex utero prodeunte, aut in balitus dissoluto, corrumpi, ac interire.

C Amplius, certissimum illud est, quod passim & ab ipso Aristotele pronunciat, procreare, ac generare sibi simile, esse propriam actionem animæ vegetalis, ita vt quæcunque animata generant sibi simile, id præstent beneficio animæ vegetalis non alterius ullius; quare si reperiretur aliquod animal, quod omnes alias haberet animas præter vegetalem; id nulla ratione posset generare, ac sobolis propagationi consulere; sic quibus calum animal est, id ipsi sibi simile calum non procreat, quia caret anima vegetali, solaq; gaudet intellectu; sic Intelligentiæ ob carentiam animæ vegetantis sibi similes mentes non procreant; sic Intellectus humanus neque scientiæ a corpore, neque in corpore degens similem sibi animam in filio generat, quia rationalis ani-

2. Degenerat.
3.
1. De m. c. 4.
& alibi.

14. 2. m. c. 2.
2. 1. 2. 3.

mae actiones non communicant cum actionibus inferiorum animarum, quae corporicae sunt, tanquam eis utatur ut instrumentis ad suam operationem aliquam ob-eundam; quum secus eis communicet tanquam causa, & virtus superior ad recte edendas operationes illarum, quae sunt inferioris notae. Non minus certum iudico (quod etiam supra observabamus) omnem virtutem, quare & animam vegetalem, quomodo quando impeditur, non suae naturae proportionatum, ac sibi simile, sed quid imperfectius efficere; ita quando ab altiori natura adiuuatur, quid ultra suas vires operari, ac illi, quod non potest non efficere sibi simile, aliud quid seipsa perfectius addere, sed non supra genus; neque enim si & a mente adiuuaretur quomodo cumque in opere anima vegetalis; haec in virtute illius mentis crearet; quia vegetalis eius est generis, quod ut in esse, sic in agere pendet a materia, nihilue ideo potest producere nisi ex materia; at mens altioris est generis, quod nec in operari, nec in esse a materia pendens ex materia, aut agente materiali nullo modo produci potest. Ita quando ex se agit anima vegetans, nec impedita, nec ab illo adiuta fuerit, tunc undique sibi simile generare.

Ex his colligo semen habere vim generandi, non ab anima sensuali perse primo, sed a vegetali, quam a Patre una cum sensatrice nactum non esse non potuit ipsi & Aristoteli; sed quia facultas, seu anima vegetalis, quae in semine est, non ex seipsa operatur, imo adiuua-

A tur in opere ab anima sensitrice nobiliori, sed eiusdem generis, materiali scilicet, & corruptibili; inde fit ut in conceptu necessario generet animam vegetalem non solum, sed & sensitricem; Non ergo fetui a semine inest anima sola sensitrix; Non ergo fetui a matre inest vegetalis, quod tertio dicebatur; Non ergo anima sensu-
 10707
 10708

B fetui conciliatur; simul autem esse quorum generatio est in eodem tempore, docet Aristoteles.

Post præd. c. 3.

Verum, est & ratio peculiaris, que monstrat animam vegetalem non posse oriri a femina; si enim verum est quod modo falsum deprehendimus, scilicet quod opinatur Aristoteles; vegetalem animam primam commissam in conceptum recipi; sensitricem vero procedente tempore; si illam mater fetui conciliat, hanc vero pater; cur id non euenit in homine. ut mulier citra virum intra se

C concipere possit sufficit enim ad conceptum (ex Aristotele) sanguis menstruus, ac anima vegetalis; unde ille fiat animatus; dicebat namque supra conceptum fieri ubi excrementum feminae receperit principium, quae propter animatum est; hoc autem est anima vegetatiua. An dicet id bene, licet raro contingat, euenire in mulieribus, quibus mola oritur in utero; est enim mola animatum corpus. Sed hoc tollitur multifariam; Primo enim si Medicis credendum est, mola non a sola femina

Tex. 4.

mina fieri, aut contrahi potest sine interuentu masculi, A
 Et que stat uatur esse caruncula informis ex sterili utri
 usque parentis spermate, lentaq; humorum discedine
 consistit ut a: quod ideo constare potest, quia non nisi in mu
 lieribus coitum passis tale quid visum esse creditur: ma
 Sed si ijs potius standum, que scribuntur Aristoteli
 dicenti molam non esse ex utroque parente, sed ex alter
 ro tantum. Deluti ouum subuentancum; nempe ex femi
 na sola; non obstante eo, quod a Medicis obicitur: nam
 et si sola femina molam generare potest, non tamen a vir
 gine tale quid fieri poterit, vel dix; ut pote uteri uasa
 omnia in muliere coitum non experta sunt exigua, pau
 co sanguine referta, & in uteri cavitatem sanguinem
 non fundentia, tum quia & ipsa, & uteri os interius
 reserari non soleant nisi actione maris; at mola ex ad
 uerso ad sui generationem requirat os uteri, & uasa
 rum apertum, & plus sanguinis quam soleant contine
 re uasa uteri uirginalis, Ne dicam innuptas mulieres
 nobiles, ac uirgines. creditas molam utero gestasse testi
 monio uirorum integre fidei: si inquam aduersarij de
 mu; molas generari a sola femina, non ideo euadere po
 terunt absurdum, nam mola non est quid naturale, sed
 preternaturam, ac morbus in genere male compositio
 nis pertinens ad numerum adauctum; argumentum
 uero conuincit naturaliter hoc posse contingere, data hy
 pothesi quod mulier concipere possit citra masculi opus
 conceptum naturalem,

to. De hislan.
 52.

20. 29. 7.

4. 2. 7.

A Deinde fortasse mola in Utero non uiuit merito anime cuiusquam diuerse à materna, sed deluti ouum subuentaneum in alio ouipari, polypus in naribus, ac excrescentiae aliae carnosae praeternaturam ortae in humano corpore; ita & mola in Utero ruda carnis frustum nutritur, ac augetur beneficio anime maternae, quae sua exercet munia in ea parte in qua oritur mola; argumentum autem probat ex data hypothesi mulierem sine ope viri tale quidpiam generaturam, quod ex se, ac beneficio suae anime numero saltem diuerse à materna, nutriri, augeri què valeat, ac uiuere: puerum quoque ubi...

Deinceps mola eius naturae non est, ut superueniente viro à semine possit sensualem animam suscipere, & extrinsecus à Deo rationalem; ita ut demum fieri valeat homo alter, ac à matre in lucem edi tanquam perfectum animal, ac rationale: sed ratio nostra ex supposito demonstrat feminam sine viro in se quid posse concipere, quod per participationem anime tum sensualis à Patre superueniente, tum rationalis à Deo, fieri queat animal perfectum, atque homo:

100. Denique mola, quum caro sit, non vegetalem solum, sed sensualem quoque animam obtinebit; nam ipsi & Aristoteli caro quidquam non est; nisi equiuocè ut lapidea manus, manus esse dicitur; caro (ait) quidquam non est nisi animam habeat; tanquè sensitivam; hinc ergo fieret ut femina non tantum vegetalem animam fetus generare posset, sed etiam sensitivam; unde aper-

2. De gen. in
ca. 2. et

te magis sequeretur feminam posse sine interuentu ma-
 ris concipere: & vltimum, conceptum in lucem edere, de
 cui apud Aristotelem habenti animam vegetalem, &
 sensualem, non à Patre, sed extrinsecus mens aduenit,
 in Non ergo indit femina fetus animam vegetalem,
 quod censuit Aristoteles. **Soluntur Aristotelis rationes; ostendendo aliquid
 ortum posse esse immortale: semen fieri par-
 tem fetus: & non esse partem rationem de fe-
 tu, ac de ouo subuentaneo. Cap. LV.**

AGE nunc Aristotelicis argumentis res-
 pondeamus. Quod itaque circa intelle-
 ctum primò probabatur esse antiquissi-
 mum, atque ingenitum, quia incorrup-
 tibilis, tenui fundamento nititur, in so-
 la Aristotelis autoritate constituto, nempe quod nul-
 lum de nouo factum sit incorruptibile, sed omne quod
 fit in tempore ita vt ante non fuerit, in tempore quoque
 concumpetur sic vt postea non erit, quod enim de nouo
 fieri dicitur, dupliciter ad tempus se habere potest: vel
 enim fit post temporis ortum, ac sub passionibus tempo-
 ris, ita vt per motum, aut saltè producatur non sine
 motu, qui tempore mensuratur, ac ab eo agente fiat. cui-
 us actio est temporanea, vt formæ omnes corruptibiles,
 quæ per motum fiunt, ac ab agente, cuius actio tempo-

- A** re mensuratur, & subijcitur passionibus temporis; re-
guntur enim sublunaria efficientia omnia in agendo à
motu caeli, & omnino à tempore ipsi & Aristoteli. *Uel* I. Meteor. c. 2.
quod de nouo fit; nascitur quidem post temporis ortum,
sed supra conditiones, ac passionis temporis, & ipse non
fiat per motum, qui mensuratur tempore, cuiusmodi est
creatio; nec fiat ab agente, quod in agendo pendeat à
motu caeli, ac omnino à tempore, uti est Deus Optimus
Maximus; Quae sunt de nouo primo modo, sicut in tem-
pore sub passionibus temporis; tempore mensurantur,
ac sunt corruptioni obnoxia; & quaecumque ab agenti-
bus sublunariis proxime oriuntur; At quae sunt in
tempore supra passionis temporis, & citra illius condi-
tiones, eo non mensurantur, sed possunt esse aeterna; sic
anima rationalis à Deo fit per creationem, quae actio
non tempori subiacet, sed aeternitati; ideo mens in tempo-
re orta est immortalis; Ita Platoni, ac ceteris ferè om-
nibus vetustioribus Philosophis Mundus, qui est in-
C corruptibilis, non semper fuit; quamuis de mente Pla-
tonis aliter Proclus arbitretur, id tamen in Timaeo legi-
mus, Deum aeternum aliquando condidisse Deos iunio-
res nulli corruptioni obnoxios.
- Quod autem secundo probat Aristoteles animam sen-
sitivam fieri, ac semini paterno eandem numero non
inesse; sed semen propria mediante alteram eiusdem
speciei generare in fetu; quia semen non permasset tan-
quam pars in constituto conceptu; Una Verò, eademq;
- anima

anima de uno in alterum subiectum non transit; fir- **A**
 minus non habet fundamentum; si quidem seminis cor-
 pus non remanere tanquam principium materiale con-
 stituti conceptus; neque Aristoteli ipsi, neque rationi,
 neque sensui consentire videtur; Aristoteli quidem,
 nam supra is aperte fatetur eandem rationem habere
 semen ad conceptum, quam habet coagulum ad lac;
 quum autem sapor, & odor coaguli permanentes in la-
 cte coagulato plane demonstrent substantiam coaguli
 quoque in lacte permanere, alioqui enim migrarent acci- **B**
 dentia de uno in alterum subiectum; satis aperte con-
 stat & corpulentiam seminis permanere in conceptu.

Sensui vero, quo & in ovis fecundis, quæ subuen-
 tanea non sunt, apertissime remanere semen masculi re-
 ferens speciem grandinis; & in stirpibus tum plerisque
 alijs, tum manifestissime in limonibus conspicitur, in
 quorum fructibus valde maturis sæpissime videri pos-
 sunt semina, è quibus planta nascitur; cuius nascentis
 materia est corpus, ac substantia seminis alba, & cras- **C**
 sa; Si itaque id in plantis euenit, ac in animalibus ex
 ovo natis, ut seminis corpulentia cedat in maneriam ge-
 niti conceptus; cur id quoque contingere non debet in ho-
 mine, ac cæteris animalibus perfectis, quorum semina
 in fetus substantiam abire sensus & ipse iudicat in
 abortibus primæ, vel secundæ diei ab actu conceptionis,
 quorum materia alba est, & crassa ad instar seminis,
 & lactis cuiusdam subuenienti, teste Alberto Magno

- A** Rationi autem, nam eo supposito, quod & sensui notissimum, & ab Aristotele, Galenoque concessum, fieri non posse conceptum, nisi semen in utero retineatur; quum autem semen si in utero retinetur, id alicuius gratia fiat; quomò ex eo, quòd semini duo insunt materia, & forma; multiplex usus assignari possit; cuius gratia semen pro conceptu constituendo in utero contineatur; nempe à forma seminis conceptus potest animari, ac necessarijs ad vitæ actiones instrumentis exornari; à materia verò constitui, aut contemperari; diuersa namque quum sint materia, & forma seminis, distinctos quoque usus habere debent in constituendo conceptu.
- Quòd si quis dicat ideo semen profectum in utero retineri, ut à forma seminis materia conceptus, quæ in utero à femina est immissa, sortiatur & vitam, & animam, & instrumenta, quibus anima vitatur ad obeunda munera vitæ; is profectò reddere rationem non poterit, quare Natura ut in insectis plerisq; fecit, sic in animantibus ceteris nobilioribus, atque præsertim in homine id non præstitit, quòd semine à maribus excipiant vim, seu animam solam seminis, non autem semen ipsum; quòd alioqui & frustra eiaculatur in uterum, & magno cum detrimento maris, & sæpè cum periculo vitæ; non decet autem hoc summam Naturæ providentiam, de insectis maiorem curam habere, quàm de hominibus.
- C** Sin autem dicat alius præter hunc usum de sumptis

7. De histan.
c. 2.
Lib. de sem.

1. De gen. m.
in fin.

2. De gen. m.
c. 1.

À virtute seminis, alterius etiam vsus gratia ad concep- A
 tum semen in utero retineri, qui proprie desumitur à cor-
 pore seminis. Et hic vsus est, non constituere tanquam
 materia ipsum fetum, sed vel coagulare sanguinem,
 aut aliam quamvis materiam conceptus oporteret pro-
 fectò materiam, Et corpulentiam seminis. Ut naturam
 contradistinctam ab anima seminis, aliquid efficere in
 materiam fetus, sed omnem Philopoiam tollit, qui ma-
 terici, cuius proprium est pati, vim concedit effectri-
 cem, atque mouentem; imò præterea necessarium esset, B
 ubi semen hoc vsus præstiterit, ipsam ex utero exire,
 aut in flatu dissolui; quorum neutrum contingit; tum
 quia semine attracto, uterus, qui conceptum gestare
 debet, ita os claudit, ut apud Galenum ne tenuissimo
 specillo aditum præbeat; tum quia sanæ mulieres, ac
 boni habitus, toto grauiditatis tempore nullum humo-
 rem, nullumquè flatum ex utero sibi prodire vsquam
 animaduertunt; quod certum est indicium ijs ex utero
 nihil effluere. Neque tuta est cūasio, quòd seminis C
 substantia, non quidem in flatu crassiores, atque sen-
 sibiles, de potè crepitum facientes, quales ab imbecillo
 calore suscitari solent, sed in tenuissimos conuerti spiri-
 tus, qui per meatus, quibus undique sciat corpus uni-
 uersum, absque eo quòd utero gerens id animaduer-
 tere valeat, dissipantur, perinde ac dissipantur conti-
 nuè a toto habitu corporis halitus quidam sensum sub-
 terfugientes; quoniam crassiorem, tenacioremquè semi-

Anis corpulentiam a calore, qui in sano utero est, qualem mulieris grauidae opus est esse, miti ac blando in tenuissimos, ac insensiles halitus totam dissolui, verisimile non est, 2. Aph. 62.

Inde etiam tollitur ea ratio, qua deinde Aristoteles probare nitentur semen, facto conceptu, in halitus dissolui, aut ex utero foras exire, ut cui prona est ad id substantia humida, & aquosa; proptereaque facile dissolubilis in halitus, & facile labilis ex utero foras,

B Nam & uteri os clausum egredienti materiei non ita facilem aditum praebet; & semini cum humiditate crassities adiuncta est, ac lentior; quare id ipsum neque insensibiliter ex utero exire valet, & contumacius est, quam ut in flatus vel crassiores dissipari possit actione caloris, qui in utero secundum utranque primarum qualitatum oppositionem temperato (qualis Hippocra- 1. Aph. 62. ti esse debet uterus mulieris concipientis) reperitur mitis, beneficus, minimeque mordax; uterus enim neruo-

Csa consistens materia sanguinis est inopi, & modici compos caloris, qui neque illi a partibus, quibus undique circumdatur, augeri potest, nam haec pariter immoderato calore, sanguineque copiosiore destituuntur, ut Vesica, intestina, peritoneum, dorsum, & alia id generis ex angustia, temperamentique frigidioris,

Alterius ergo usus gratia semen in utero retinetur, nempe ut ex eo tanquam ex materia constituantur partes albae conceptus, quales sunt Cerebrum, nervus,

spina, vena, os, arteria, membrana, cartilago, cutis, A
 C. huiusmodi; Nam quod vltimus dicebat Aristote-
 les (vt aliqui exponunt) cutem animalis in utero fieri
 ex menstruo fetum ambiente refrigerato a parietibus
 uteri, quibus adhaeret, vt in pulce fieri solet, exterior
 illa excara, refrigerata extrema superficie liquoris a fri-
 gore ambientis; C. similem, eundemque ferè genera-
 tionis modum sortiri venas, nervos, membranas, C.
 alias corporis nostri partes albas; quas ideo a cute, non
 nisi maioris, minorisue, seu excessus, defectusue ratione B
 differre scribit; nisi nomine frigoris calorem mitem in-
 telligat, dissimulantis est hominis, C. consuetudinem
 Naturæ, in cuius opera frigus non ingredi vulgatissi-
 mam est in ore omnium Philosophorum; C. rationem
 ipsam, qua perspicuum est partes albas corporis nostri
 non solum secundum excessum, atque defectum abin-
 uicem differre, sed specie, ac secundum propriam na-
 turam; quod tum sensus ipse in anatome, tum quoque
 actiones illarum variæ, ac multiplices, quæ ab vna, C
 eademmet. essentia proficisci nequeunt, satis apertum
 faciunt; albarum namque partium in humano corpo-
 re aliæ sensu pollent, aliæ eo carent; C. rursum aliæ
 perse moventur, aliæ uerò moueri non possunt nisi ab
 alijs motæ; Nisi fortè, non quantum ad esse, sed quan-
 tum ad fieri eas uelit Aristoteles abinuiem secundum
 magis C. minus differre, prout scilicet aliæ ab intensio-
 ri, aliæ uerò a remissione calore efformantur.

- A** Quod autem postremo loco confirmabat Aristoteles vegetatricem animam conciliari fetui à matre, de sumpto argumento ab ouis subuentancis, quæ sine opere maris à femina generata nutriuntur; atque augentur, & mortem percunt; ac propterea cuius beneficio istas edunt operationes vegetatricem animam à matre necessario sortita sunt; solvimus dicentes oua ipsa subuentanea, & ea quoque quæ futura sunt vitæ, atque fecunda, ante actionem maris diuere, tanquam
- B** fructus matris, beneficio animæ maternæ, vel etiam demus ea ipsa viuere per propriam animam à materna generatam; hanc tamen necessario exiunt aduentu maris, à quo non possunt sortiri sentientem sine vegetali, ut satis ostendimus in superioribus; uerum esse longè diuersam rationem de animalibus alijs perfectioribus, & præsertim de homine; quoniam mulier naturaliter non potest ex se sine interuentu masculi quid in utero gignere, quod habens animam vegetalem solum
- C** tanquam ouum subuentancum, superuentu maris postea sortiatur sensitricem, ac fiat animal; quippe conceptus in muliere apud ipsum & Aristotelem fieri non potest nisi quando post coitum semen maris permanserit in utero femine sex, aut septem dies.

Hactenus de Opinione Aristotelis; quod si quis contendat Aristotelem longè aliter de anima sensisse; quia & ego noui nulla alia de re illum tam obscure, tam perplexè tractasse; propterea non repugnabo; sed superior

opinio sit confutata tanquam à Veritate aliena, in quam A
quis posset fortasse descendere; siquidem Valde gaudeo
rem me tam ardua in re à tanto Philosopho non
dissentire; sin autem hæc est germana Ari-
stotelis Opinio; ipsam pro Veritate: **Q**uod
acrius expendisse non
peniteat.
Atque hæc sunt quæcunque circumferuntur
Illustrium Scriptorum Opiones
De Oris Anima
Humana

FORTVNII LICETI DE ORTV ANIMAE HUMANAE

LIBER SECVNDVS

*In quo ex propria sententia explicatur Vnde, Quomodo,
& Quando Anima humana habeat
Originem.*

ANIMAM Humanam non esse simplicem sub-
stantiam, sed actum essentialiter compositum
ex anima Vegetali, Sensitiva, & Intellectiva.

Cap. Primum

QVVM itaque in superiori libro late pa-
teat quaecunque De Ortu Anima huma-
nae tradita sunt, & à veteribus, & à
iunioribus Philosophis, non omnino in-
tellectus satisfacere, nec prorsus mentem
firmare; quamvis hoc nos admonere posset in abditissi-
ma, difficilissimaque hac speculatione, in qua vel totius
Philosophiae Coryphaei Graeci, Arabes, & Latini labo-
rarunt, ulterius progrediendum non esse, contra tamen
rei dignitas, & difficultas nos impellit, ut ex propositis,

ac examinatis aliorum sententijs quod luminis haurire
 potuimus ; tandem Ventilemus , ac augeamus Vltiori
 disquisitione , quò proposita contemplationis Veritatem
 in profundo , & obscuro huius Philosophiæ puto laten-
 tem detegamus , detectam illustremus , ac illustratam
 studiosis in propatulo offeramus ; si tantum nobis li-
 fuerit.

Aggrediamur ergo iam hoc opus , ab ipsius essentia
 animæ Originem expiscantes : & felix sit Omen.

Est Anima humana non simplex natura , sed forma
 composita ex irrationali , mortaliue anima , tanquam po-
 tentia , & rationali , quæ est immortalis , tanquam
 actu eiusdemodi potentiam essentialiter perficienti. Quòd
 etsi satis apparet ex traditis passim in superiori libro ;
 quia tamen res est multum inter Philosophos contro-
 uersa ; hoc ipsum Vltius demonstremus.

Quum ergo Aristoteles ex eo , quòd anime actio est
 vel separabilis , vel inseparabilis a corpore , colligi posse
 iudicauerit anime ipsius essentiam esse eundem vel sepa-
 rabilem , vel ab eodem inseparabilem ; necessario consi-
 tendum est actionem ubique proportionè respondere illi
 essentia ; a qua prodire conspicitur ; ita ut verissimum
 sit asserere qualis est actio , talem & essentiam esse , un-
 de actio pendet ; quum igitur actiones homo habeat non
 vnius , ac simplicis naturæ ; sed multiplicis , ac diuersi
 generis ; aliæ namque sunt sine vlla cognitione ; aliæ ve-
 rò cognitionem includunt ; & inter hæc aliæ corporea in-

strumenta

Astrumenta postulant, aliae autem extra organi corporei ministerium eduntur; oportet quoque animae humanae essentiam, & natales prodeunt actiones, non esse simplicem, sed multiplicem, & constitutam ex diversis naturis, quales sunt anima Intellectiva immortalis proprias actiones edens absque interuentu instrumenti corporei; sensitiva cognitione pollens, & mediante organo corporeo proprias facultates exercens; atque Vegetalis nullius cognitionis particeps, & instrumento corporali

Butens ad operandum quicquid agere apta est.

Amplius, apud Aristotelem substantiae sunt sicut numeri, sed numerorum nullus naturae simplicis, at omnes compositi ex unitatibus; alij quidem paucioribus, ut binarius; alij autem ex pluribus; & hi hoc modo constituentur, ut per additionem nouae unitatis, tanquam formae, praesistenti numero, ceu materici, fiat semper noua species numeri, sic enim binario addita tertia unitas fit ternarius numerus; cui si addatur quarta, nascitur quaternarius; & ita deinceps. Nisi ergo tale quid in substantijs contingeret, ut earum aliqua ex simplici forma, & materia constituerentur, talia sunt elementa; aliae vero maiorem compositionem nanciscerentur per additionem vlteriorum formarum praesistentibus in materia, qualia dicimus nos esse animalia, & homines; quorum constitutio est primum quidem ex nuda materia; simpliciq; forma in elementis; ex quorum mixta deinde quod nascitur tale est mixtum, ut sit capax

C

anima: Vegetalis: quae postea suscepta, fit Diuina, quod A
 in potentia existens ad animam: sensuricem, hactenus ve-
 getali praeexistenti adiuncta, fit animal, cuius forma si
 mens associetur, tanquam vltima vnitatis, praecis isten-
 tibus in numero prioribus, constituitur homo; male sane do-
 xisset Aristoteles substantias esse, sicuti numerus, & 219.

3 (11). Praeterea, si anima humana esset simplex natura,
 non composita essentia ex rationali, & anima sensuali,
 & vegetali: per eandem planè animam homo esset. Ut
 homo, & animal, & Vegetans; quum autem homini B
 e quicquid competit per formam specificam, id illi com-
 petat per se primò; profectò homo esset per se primò &
 homo, & animal, & Vegetans; ita enim Triangulo
 competit per se primò, habere tres, quia id illi conuenit
 per formam, quae est triangulum, quae illi est, differen-
 tia vltima, & Specifica. At verò homo nullo pacto di-
 ci potest per se primò Vegetans, aut sentiens, cum quia,
 Vegetare est passio propria animati corporis, quod genus
 est hominis remotum, commune omni viuenti subinna-
 ri; & sentire est passio propria animalis, quod est ge-
 nus proximum hominis, commune etiam brutis; sed pasi-
 onem generis non conuenire per se primò speciei, satis
 aperte docuit nos Aristoteles in primo Posteriorum, ubi
 detegit errorem, qui plerunque fit circa vniuersale, quem
 errorem sanè emitare nequeunt hoc in loco, aduersarij
 tum etiam quia, quicquid per se primò competit alicui,
 in alio id esse nequit, nisi in virtute primi illius, cui con-

- A** venit per se primò, nanque habere tres quia inest triangu-
 gulo per se primò, id inesse non potest Scaleno, Isopleuro,
 aut alteri cuiuis alij, nisi per participationem triangu-
 li; necesse est profecto, ut stirpes, & bruta. Inuersa
 habeant in se animam, ac naturam humanam; aut il-
 le non sint vegetantes, hæc Verò nec vegetantia sint, nec
 animalia; quorum nullum fieri potest. Hominis ergò
 anima composita natura est ex specifica forma intello-
 ctiva, seu rationali, qua homo per se primò est homo,
- B** specie distinctus a quocunque alio, & generica tum præ-
 xima, puta sensualis; qua homo per se quidem, sed non
 primò, est animal, in quo conuenit cum brutorum ani-
 malium genere Inuerso, tum remota, nempe vegetali,
 qua homo similiter per se, sed non primò, est vegetans,
 in hoc enim stirpibus conueniens. 2
- Quæritur, si anima humana non esset composita na- 4
 tura ex anima vegetali, sensitrice, ac intellectiua, ut
 diximus, sed esset simplex intellectus; quum intellectus;
- C** si potè immortalis, genere differat Aristotelis a vegeta- 10. Meta. L. 16.
 le; & anima sensitua natura corruptibilis, quumque
 ab animarum differentijs, differentiæ animatorum de-
 sumende sint apud Aristotelem, qui scribit actum ef- 7. Meta. 49.
 se, qui separat, & distinguit, procul dubio differret ho-
 mo secundum genus & a plantis, & a brutis, quum ta-
 men cum illis in genere remoto conueniat, quod est vege-
 tans; cum his verò in genere proximo, tum logico, quod
 est animal, tum physico, quod est corpus naturale mar-

tale, seu animatum, aut animal mortale. Id autem A
 nos dicimus euenire, quia res differunt adinuicem per
 suos actus, seu formas totales; modo intellectus non est
 forma totius nature humane, sed partialis forme, que
 est anima humana, compositam naturam habens ex In-
 tellectu, Vegetali anima, & sentiente; idcirco proprie
 homo ab alijs non debet dici differens per solum Intelle-
 ctum, sed per totam animam humanam; hec autem,
 licet habeat potiore[m] sui partem immortal[m], secundu[m]
 se tota quum sit corruptioni obnoxia; ideo fit. Ut homo B
 fit etiam mortalis ut bruta, & plantæ; ac propterea ab
 ijs genere non differat.

3 Amplius, quum, sicuti generatio physica est eductio
 forme de sinu materie; ita corruptio sit eiusdem forme
 interitus, aut non sine hoc, si anima hominis esset sim-
 plex intellectus, non ex materia genitus, sed ex nihilo
 creatus, & immortalis, non caducus; si inquam ani-
 ma nostra esset simplex intellectus predictus, non sub-
 stantia composita ex Rationali anima, & irrationali, C
 nature generabilis, & cadue, ita uti ad huius solius
 generationem, & interitum, tota & anima humana,
 ut compositum, sit vere, ac physice, quantum natura
 forme patitur, ex materia generabilis, & corruptibi-
 lis, proculdubio non esset homo proprie, ac physice ut bru-
 ta, & stirpes, generabilis, & mortalis; quod qui affir-
 mare non dubitant, preterea quod hominem non esse
 Innuoce animal cum brutis; & vegetans cum stirpi-
 bus

Abus ponere videntur, ij sanè pro voluntate philosophantur. Mihi autem homo est corpus naturale, ac materiale; naturalibus proinde ex materia passionibus, generationi, mortique obnoxius; eiusque anima ideo ex materia genita, & mortalis; etsi potior humane anime pars intellectiua sit non educta de sinu materie, sed creata ex nihilo, & immortalis; ad hoc enim, ut aliquod compositum verè aut generetur, aut corrumpatur; non oportet singulas illius partes aut generari, aut corrumpi;

Bp̄, sed sufficit diuis tantum, vel ortus, vel interitus; sic ignis verè generatur, & corrumpitur, ad generationem, & corruptionem formæ suæ, eadem permanente materia ignis ingenta; & incorrupta; sic celeste animal, quod ex orbe, & Intelligentia constituitur interiret, sēsphæra dissolueretur, superstite Intelligentia. Ita ergo animã humanã, ut dicit substantiam compositam ex rationali anima, & rationis experte, ad huius solius irrationalis anime conditiones propriè generabilis est, & educta de sinu materie, & verè mortalis; quare & homo ipse propriè generabilis est, ac mortalis: quamuis anime suæ pars dignior, mēi sola, ingenta, sed creata ex nihilo; sit immortalis.

Postea, quum apud Aristotelem homo hominem generet ex materia; quumque munus generantis ex materia, sit educere formam geniti de sinu materie; necesse est planè animam hominis generati pendere ex aliqua parte ab homine generante ex materia, & omnino fieri

ex materia; quippe homo materialem naturam habens. A
 non potest quidquã generare, nisi ex materia; quare in
 anima humana præter mentem, quæ à materia in fieri
 non pendet, alterum genus animæ inesse oportet. educ-
 tum de sinu materiae, & mortale. Neque sat est res-
 pondere, idcirco hominem ex materia generare homi-
 nem; quia pater primùm generet ex menstruo animas
 irracionales; sed has non permanere in genito aduenien-
 te rationali; quò fit ut hominis perfecti animã simplex
 sit intellectus, quoniam (præter ea, quæ in hanc opinio- B
 nem superius dicta sunt.) sic homo non generaret homi-
 nem; sed animal; quod nusquam humanam induit na-
 turam, quin vel ex oriente anima rationali, quæ fieri
 posset homo, corrumpatur.

7 Et miror, certè ego mirari aliquos animam huma-
 nam componi ex rationali anima, & irrationali; quæ
 quum formæ sint, utæque maiorem habent affinita-
 tem, & nexum inter se, quàm corpus, & anima huma-
 na; ex quibus tamen unum componi hominem non di- C
 mirantur.

8 Imò; quum illud rarisissimum sit non posse naturas
 valde ab invicem distitas, discrepantesque in unum coi-
 re sine medio, vel simplici; vel multiplici, prout essen-
 tiæ invicem coniungendæ minori, vel maiori distant in-
 tervallo; quumquæ anima rationalis inter cuncta entia
 naturalia dissimillimã habeat essentiam naturæ mate-
 rici, cui associanda est in generatione hominis; hinc fac-

A tã est, ut eam Natura coniunxerit ipsi materiæ in-
 dianibus pluribus vinculis. Intellectus enim corpori
 adnectitur interuentu anime sensitivæ; quæ quoque
 longè nobilior quàm sit ipsomet corpore; huic ideo & ip-
 sa associatur mediante anima vegetali cuius etiam di-
 gnitas, quia non est comparanda ignobilitati materiæ,
 materici propterea trahitur beneficium caloris naturalis,
 seu temperamenti, quod ex elementorũ mixtionem oritur.
 Posterior, si anime humane natura esset simplex

B Intellectus; quum anima humana saltem per accidens,
 ad similes nimirum conditiones corporis; sit augmen-
 tabilis, diminuisibilis; quanta, divisibilis, & conse-
 quenter mortalis; ut satis ostensum fuit supra; profecto
 mens nostrã pariter per accidens esset augmentabilis,
 diminuisibilis; quanta, divisibilis, & mortalis; quæ
 omniã falsa esse superiori libro monstrauimus.

Adde, quod si anima humana esset simplex Intellec-
 tus; quum Intellectus sit omnino tum per se, tum per ac-
 cidens indivisibilis, ut qui nullo modo est capax quan-
 titatis, subit omnino rationem puncti; & sicuti pun-
 ctum, quod additum est corpori, non potest dici uni-
 tum singulis partibus illius corporis seorsum considera-
 tis, sed uni tantum; illique non extensibiliter, sed ut
 terminus; ita probabile non est mentem corpori adin-
 ctam esse in omnibus partibus eius sigillatim, sed in
 una tantum; & in ea non dimensionaliter. (ut ita di-
 xerim) sed ut quid indivisibile.

Verum ita fieret, ut multae partes in corpore nostro **A**
 non informarentur anima; & alia multa sequerentur
 absurda; de quibus abundè superius.

Lib. I. c. 13.

Tacite obie-
 ctioni respon-
 so.

Neque sanè tuta evasio est dicere, id evenire in ani-
 ma rationali, quod observatur in omnibus substantijs
 spiritualibus; Deus enim actus est simplicissimus,
 summè indivisibilis, & maxime unus, & nihilomi-
 nus dicitur esse in toto mundo simul, & in omnibus
 mundi partibus sigillatim; Ita quævis alia Intelligentia
 motrix est in toto suo cælo, & in qualibet eius parte, **B**
 indivisibilis existens, & prorsum quantitatis exors:
 Quare & Mens nostra, & si omnino indivisibilis, po-
 test esse in qualibet parte corporis sigillatim. Nam ma-
 le comparatur in hoc Mens nostra cum substantijs sepa-
 ratis; quoniam rationalis anima est in corpore tanquam
 actus intrinsecus, & forma informans; at Divinæ
 mentes sunt in mundo, & in cælo tanquam formæ af-
 sistentes ut alibi ostendimus, ac veluti nauta in na-
 vi, quicquid senserint aliqui; quum autem hoc discrimen **C**
 sit inter formas informantes, & assistentes, quòd
 formæ assistentes etsi puncti ad instar indivisibiles sunt
 nihilominus totæ in singulis partibus corporis, cui assi-
 stunt, eo quia illi non uniuntur intrinsecè unione phy-
 sica, sed extrinsecus tantummodo præsent; sicut enim
 nauta non informans navem essentialiter; sed illi solum
 assistens; est totus in tota navi, & totus in singulis
 partibus eius, non quidem simul, quia corpus quum
 sit,

1. De vita c. 11

- A** fit, circumscribitur loco determinato: siue magnitudi-
dini; sed diuerso tempore; nam potest naua esse mo-
do in hac; modo in quauis alia parte nauis: sic prorsum
Intelligentie; quum sint formae solium assistentes; pos-
sunt esse totae in toto corpore, cui assistunt, & totae in sin-
gulis partibus eius, ac simul; quia incorpoream natu-
ram habentes non circumscribuntur loco, vt naua: &
praesertim Deus, mundo assistens; est in quauis mundi
particula eadem quoque ratione; quia est summum bonum;
- B** de cuius ratione est, quod sit summè communicabile; At
formae informantes; quae sunt actus intrinseci alicuius
corporis, si fuerint ad instar puncti indivisibiles omnino,
atque quantitatis nullo modo capaces, non poterunt sine
contradictione dici tales, vt sint in omnibus partibus
corporis, quod informant; sigillatim; nam sic essent ex-
tensa ad corporis illius dimensiones, & diuisibiles per
accidens. Igitur Mens nostra, quum sit actus intrinse-
cus, & forma informans, simulque ad instar puncti,
- C** per se non quanta, & indivisibilis omnino, non potest
esse tota in qualibet parte nostri corporis sigillatim.

Non est ergo animae humanae natura simplex Intel-
lectus.

Propositis rationibus, praeter auctoritatem Aristoteli,
Platonis, Plotini, Philoponi, & aliorum, de qui-
bus supra, addere nunc licet sententiam & primum
quidem Auerois dicentis animam nutrientem perma-
nere oriente sensu; deinde vero Themistij scribentis,

II
Ab auctori-
tibus.

1. Collige 11.
2. De m. l. 7.

sensuali animæ; cetera materia) Intellectum copu- **A**
 larit. quippe cetero processus Naturæ hic est, ut
 respectu inferiorum superioribus vide formam in-
 utatur; & respectu superiorum inferioribus vice
 materia. Summam verò; & supremam forma-
 rum Intellectum constituit, quò simul atque pro-
 gressa est; recepti canit; in eoque finem; quasi
 extremam partem imponit; ut porè quæ nullam
 formam superiorem; aut nobilioram haberet; cui
 loco materiae subiceret Intellectum; *postrema au-* **B**
tem Aristotelis in fine decimi quinti capituli septimi Pa-
liticorum; cuius hæc sunt verba; Clarum est hoc pri-
 mum quidem, quemadmodum in alijs; quod ge-
 neratio est à principio, & finis à principio aliquo
 alterius finis; rationem autem nobis; & mens naturæ
 id est nascitur a finis; quæ hinc apprimè cõsentiant; quæ ab
 eodem Aristotele tradita sunt in tercio secundi de gene-
 ratione animalium; Et à nobis explicat a superioribus, nem- **C**
 pe propriam, specificamque formam; ut cuiusque rei al-
 terius; ita cuius hominis; quæ dicitur mens; Et ratio;
 seu anima rationalis; esse finem; seu terminum ad
 quem tendit hominis natura; seu generatio; sub die aut-
 tedi ibi; quare ad hæc generationem; ac motum
 institutionem parare oportet. Deinde ut anima;
 & corpus duo sunt; ita quòque duas videmus esse
 animæ partes; unam irrationalem; alteram; quæ
 habet rationem; *Quis hinc repugnabit cõtendens Ari-*
stotelem

13

Lib. 1. cap. 36.
 in fin.

11

Arist. de anima
 2. 1. 1.

Arist. de anima
 2. 1. 1.

Arist. de anima
 2. 1. 1.

- A** potest non sensisse animam humanam esse essentialiter compositam ex anima irrationali & rationis componente, tanquam ex duabus materiis reipsa ab invicem diversis, quarum altera subeat rationem eius, quod est in potentia, & essentialiter perfectibile; altera vero vice obeat actus, & perfectus; quomodolum homo ipse compositum essentiam obtinuit ex duabus hisce partibus essentialibus, quas vocamus Animam & Corpus a subingit autem Aristoteles loc. cit. habitus quoque
- B** eorum duos, quoniam alter est appetitio, alter mens. nomine mentis nunc non animae substantiam, ut antea, sed illius habitum, ac facultatem significans, subdit ut autem corpus in generatione antecedit animam, sic pars irrationalis antecedit eam partem, quae habet rationem. Quae sane confirmant superiora, quippe irrationalis anima, tanquam adhuc perfectibilis Naturae ordine, seu re ipsa originis praecedat rationali, & quae ab actu ultimam sui perfectionem & complementum suscipit. Quod autem subdit Aristoteles in loco, Patet id in pueris, quibus statim irascit & voluntas, & concupiscentia existit: ratio, & mens procedente aetate, in illis fieri nasci sunt: ita intelligendum est, quod hic nomine mentis, ac rationis, non animae rationalis essentiam, sed potius actionem significet, si quidem promiscue utitur Philosophus nomine rationis, ac mentis tum pro substantia animae rationalis, tum pro eius operatione; percipit de actu nomine sensus: pro essentia animae
- QQ 2
- sensitive,

De sensu, & sentientis, ut quando ait visum esse formam oculi, & A
 sensum animalis, & animal esse ob sensum primum
 quare ex eo quod actiones anime rationalis, que sunt
 mens, & ratio, in pueris fieri solent post actiones ani-
 me irrationalis, que sunt ira, & voluntas, non ea que est
 ipsius mentis, sed concupiscentie, quam alio nomine ma-
 gis proprio appellamus, appetitum, optime colligit Aristo-
 teles partem anime humane rationalem in generatione
 hominis fetui contigisse post partem irrationalem, quan-
 doquidem ubiq; ab actionibus ad essentiam validissi- B
 mum sit argumentum.

Constituta est ergo essentia anime humane ex ani-
 ma rationis ex parte, tanquam ex eo, quod est in poten-
 tia, & anima rationali, tanquam ex actu.

Non ab vno, & eodem agente prodire tota m ani-
 me humane substantiam. Cap. II.

VVM itaque duæ sint partes essentiali- C
 ter constituentes substantiam anime hu-
 mane, rationalis anima, & ratione ca-
 rens, quumq; hæc antea ab invicem distent
 interuallo; ut irrationalis, quemadmo-
 dum in operari, sic in esse a materia dependeat; proinde-
 que ex materia orta sit, a corpore inseparabilis, & mor-
 talis, rationalis autem, cuius actio ex corporea com-
 merceio interpellatur potius, quam aliquid adiumenti
 accipiat.

A accipiat, a materia omnino independens sit, ex nihilo creata, atque ideo a corpore separabilis, & immortalis. Procul dubio si orta referunt naturam illorum principiorum, a quibus procedunt; siquē ab uno; & eodem agente in una, & eadem actione, qualis est generatio uniuscuiusque hominis, non nisi unus effectus naturaliter prodire potest; necessario planē asserendum est, utranque animae nostrae partem, rationalem scilicet, atque rationis expertem, non ab uno, & eodem agente

B prodire, sed a diversis; rationalem inquam, quae immaterialis est, & immortalis, a causa similiter immateriali, ac immortalis; irrationalem vero, quae contra materialis est, & corruptibilis, a materiali, & mortali.

Id quod & inde etiam manifestum est, quoniam quum Agentium, quae corporea sunt, ut quae tangendo agunt, suos effectus producant non nisi ex materia praesistente, quae vero sunt incorporea possint absque materia aliquid efficere; propterea humane animae natura, cuius pars quidem caduca ex materia pendet, pars autem immortalis sine materia nascitur, non potest physice ab uno, eodemque agente proficisci, sed producitur saltem a duobus; quorum alterum corporeum est, ac materiale, atque mortale, alterum corpore-vacans, immaterialis, & incorruptibile.

C Quodnam vero speciatim horum utrunque sit animae nostrae opifex, inquiramus.

- A** Gloriosus & immortalis, ut supra ostendimus, alla-
 ta sententiā hūc in modum dependant; quod res hu-
 illa (ex materia) respectum, & relationem habeant, Lib. 1. c. 12.
 non ad inferiora, nam Deus benedictus non generat ho-
 mines educendo formam; seu animam eius de poten-
 tia materia; sed ad superiora, nempe connotando mo-
 dum, quo homo hominem generat, quia ex materia, hoc
 est de mundo animam homini generanti de genio ma-
 terie, ut dicitur nomine Solis intelligere malit. Aristote-
B les (quæ est multarum opinio) Sydus corporeum, ac Pla-
 netarum dies à noctibus, seu lucem à tenebris distinguen-
 tium; ex cuius accessu per Zodiacum ad nos Generatio-
 nes, recessu vero corruptiones rerum fieri quandoquē
 monuit, quam sit hoc agens remotum, ex quo non solum
 anima hominis, verum etiam formæ aliæ sublimiores
 videntur fieri; atque in se dependem tanquam ab effi-
 ciente communi, relinquatur planè ut materialis agens,
 proximum; & peculiare; Unde ortum habet irrationa-
C lis pars anime humane, sic homo parens; oportet enim
 in generando homine ydri ut quavis alia generatione su-
 blimari; præter agens remotum, ac universale, quod
 est talium, aut Sol, reperiri quoque efficiens proprium,
 & immediatum, quod tangendo agat; id autem esse
 nequit, nisi homo Parens. De gen. 3c
con. 1. 15. 16.
17. 18.

In generatione hominis feminam nō esse agens,
unde primum motus principium, nec merè pa-
tiens; sed causam adiuuantem, & inseruien-
tem masculo; qui propriè subit rationem agen-
tis, ac generantis. Cap. I V.

VERVM quoniam hominis nomen, et eum
que Parentem significat, masculum pu-
ta, & feminam, opere pretium Videre
est, an ab utroque horum, an ab altera
tantum, & à quò anime nostræ pars ca-
duca originem trahat; & quomodo uterque Parens con-
sistat in fatus, & omnino generationi anime mor-
talis inseruiat seorsum.

Qua in re ne omnia, quibus latè satis in superioribus
ostendimus nullam anime nostræ partem à matre or-
tum habere, argumenta repetamus; imprimis quum
portio anime nostræ caduca essentialiter ut partibus con-
stituat ut anima vegetali, & sentiente, quod abundè
declaratum est superius, quumquè homo iuxta partem
vegetalem conueniat vniuocè cum stirpium genere vni-
uerso; par est hominem ut in participatione essentie ani-
mæ vegetalis vniuocè conuenit cum plantis; ita cum
iisdem conuenire in modo originis eiusdem anime;
quum ergo plantæ suam animam acquirant, non à ter-
ra, quæ Aristoteli, ut supra ostendimus, utuntur

- A** tanquam matrem, ac feminam; quum haec sit absque anima; sed à planta, unde semen exiit, quae illis est loco masculi; ac patris; pari pacto asserendum est partem animae nostrae vegetalem nobis non inesse à Matre, sed à Patre: cuiusmodi etiam apparet, quia secus femine nihil opus esset masculo ad concipiendum: Sed haec supra Latius iam non est; cuiusmodi etiam apparet, quia secus femine nihil opus esset masculo ad concipiendum: Sed haec supra Latius iam non est;
- B** Quum autem portio animae humanae sensitrix, et quae cognitricibus polleat facultatibus, longe dignior sit parte vegetali omnis cognitionis experte; quumque effecta omnia quoad fieri potest referant naturam agentis, à quo procedunt; necessario fatendum est, seminam, quae multò est imperfectior, quam sit masculus, habere etià minorem vim agendi in constitutione seius, quam habeat masculus: proinde masculo generante animam vegetalem, illam supra masculi vires non posse producere partem nobiliorem; cuiusmodi est anima sensitrix; Itaque pars irrationalis animae humanae totam sui naturam; & originem trahit à Patre;
- C** Mater autem, quia suo calore, ac spiritu vivifico fouet, atque adiuvat virtutem masculi, illique subministrat decentem, & sufficientem materiam, in quam suas vires, ac facultates exercere valeat; non ut patiens tantum, sed ut causa quaedam instrumentalis, atque inserviens; adde etiam ut coadiuuans, concurrat ad constitutionem hominis; ex quo licet non sit propriè

generans, reduci tamen potest ad causas effectrices, eo modo, quo & instrumenta, & coadiutricis cause ad supremum genus cause efficientis, reduci solent.

Est igitur Pater agens, à quo verè generatur pars anime nostre caduca quoad portionem tum vegetalem, tum sentientiè, non Mater: Id quod inde etiam patet, quia ex Aristotele naturalissimum est omnium viventium, quæ perfecta sunt, & non mutilata, generare sibi simile in specie; quum itaque, eodem Aristotele assertore, femina, siue mulier sit homo quidam imperfectus, ac mutilatus, non est certè assertendum à femina oriri animam fetus; sic etenim illa generaret sibi simile.

An verò Pater animam irrationalem filij ipsemet proximè, ac immediatè producat, eam educendo de sinu materis, an potius ad id præstandum opus sit patri ministerio seminis (quod pertinet ad id, quod est quomodo irrationalis anime nostre pars à Patre oriatur, an scilicet immediatè, an mediante semine) rectè explicare non possumus, nisi cognita prius natura seminis, an scilicet sit animatum, & quia anima, atque unde, & quomodo hæc illi insit, quomodo què generationi famuletur.

Singula igitur contemplemur ante omnia indagantes nunquid semen sit animatum, nec ne.

A Semen habere in se vim procreatricem, seu vivificatricem conceptus, & formatricem partium illi necessariorum; atque ex consequenti animam. Cap. V.

QUA in re, qui a caelestium mutationis proprietatibus ad Intelligentiarum, unde talis est origo lationis, naturam nulli sensus cognoscibilem inuestigandam Senioribus aditum praebeuit, Ordo no-

bis dubio procul ex propriarum seminis operationum conditionibus ad animae in eo existentis essentiam sensus paucis latentem intelligendam facile sterneret iter.

Si itaque omne agens a propria forma sortiri vim agendi, propriasque in determinatam sibi in materiam, decenti, & opportuno in loco exercere vires; vetus est Natura institutum: Exercere profecto seminis formam

C proprias facultates in ea, quae illi praesto esse solet in vitro, materiam Embryonis, novum esse non debet. Sunt autem quae obiri a semine solent in fetu primariae operationes duae, Conceptus nempe animatio, seu vivificatio, & partium omnium pro vitae actionibus edendis animanti necessariorum efformatio; ut videre est apud Aristotelem, qui ait, semen igitur tale est, motumque habet, & principium tale, ut motu peracto pars existat quaeque, ecce vim partium formatricem, ca-

demque sit animata, ecce *Vim animalis productri-* A
cem; quærum utraque seorsum satis demonstrat semen
esse reuera corpus animatum.

Quærentibus enim animæ illius, quam ab initio con-
ceptionis fetui inesse apertum est ex superioribus, agens
immediatum, quum id nullum aliud reperire liceat nisi
semen, siue hoc ipsum cum Aristotele censeant non fieri
partem constituendi conceptus, siue cum Medicis oppo-
situm indicent; Alioquin si efficiens immediate generans

animam conceptus non est semen, planè id munus Pa- E
tri, vel Matri adscribendum est; sed quæ efficiens im-

mediatum, ut quod tangendo agit; necessario subsistat
cù passo dum actio fit; Pater vero quum non necessario
subsistat cù conceptu, dum is animatur, nam fetus con-
stitutio, ac diuificatio non fit ante sextam diem a coitu,

ut supra & ex Aristotele ostensum fuit; quum tamen
Pater statim ac Matrem proferat prima die concubi-
tus perisse possit illeso conceptu, non Pater ergo, neque
Mater. (ut visum est in precedenti capite) dici potest C

efficiens immediate tribuens animam conceptui, quæ is
primò diuificatur, quæ actio in Utero editur non ante
sextam diem ab albu veneris; Restat igitur ut gene-
rans animam, fetum primo loco diuificantem, sit se-
men; Quum autè omne agens naturale diuincum actu

rale sit, quæle potentia est id, quod efficitur, apud Ari-
stotelem; quippe agentis munus est formam educere
de potentia passæ, quod ab eo obiri non potest, cui ra-

lis

Lib. 1. c. 1. &
alibi

1. De gen. an.
c. 1.

7. Hist. 3.

1. De gen. an.
c. 1.
2. De an. l. 1.
14.

Alii forma re ipsa non insit; necessarîo plant. asseren- 2. Metat. ca. 8.
Puffin. alib.
dum est semen, quum Aristoteli sit agens, & inuocum,
eidem quoque actu esse animatum. 7. Metat. 31.

At etiam esto Pater, qui re ipsa generat animam fe- 2. De Offi. 1.
tus, quum tamen ille ante huius constitutionem, hoc ipso
illaso, perisse possit; ideoq; non agat tangendo; pater pro-
fecto fetus animam non impertiet, nisi mediante semi-
ne, ita ut semen accipiat in se animam a patre, & quâ
eandem numero fetus conferat, & quâ mediante simi-

Blem in conceptu generet; quodcumque accidat, oportet se- 1. De Offi. 1.
men, ante animationem fetus, animam in se habere,
quàm autem in quouis corpore est anima aut sentiens,
aut vegetalis, in esse nequeat, nisi ut actus. & for-
ma; propterea statuendum est semen esse actu animati.
Amplius, hoc idem apertissime demonstrat vis, quæ
in semine inest; cunctarum partium fetus necessaria-
rum efformatrix, quæ sanè vel est anima ipsa, quod ob-
seruat & Ficinus dicens, Priusquam adultum sit cor- In Tim.

Cpus, animam totam in fabrica illius occupari; &
Themistius inquit; Anima fabricatur, architecta- 1. De in. c. 12.
turque sibi conueniens, accommodatumque in-
strumentum, deformat ipsa sibi, & præparat domi-
cilium non deformatum ante, & præparatum, de-
mum sybit; Non enim quemadmodum cithara
dedolatur prius, & conditur, tum demum a dhibe-
tur ad musicam; ita & corpus ornatur, instruitur-
que, mox animæ lumen dum offertur. Animaduer-

tendum tamen est hæc nonnisi de irrationali anima par- A
 te verificari, quum mens de foris adueniat corpori iam
 plane organizato, Vel hæc vis formatrix est anime fa-
 cultas, prodiens ab illius essentia, proindeq; ab anima in-
 separabilis, quod & Simplicius adnotauit inquitens, In
 hominis natura, seu generatione, rei quæ fit, ratio-
 nem præacceptam esse, per quam fit quod fit, pa-
 tre nimirum motionis, generationisq; principiu
 semini inserente, generationisq; ac motionis se-
 riem ad finem usque aliter quam in his accidit, quæ B
 sponte mouentur. Quod ita accipies interpretatum a
 juniore Zimara, In ortu, & generatione hominis,
 vegetali animæ generantis, quæ generationis prin-
 cipium existit, insitas esse rationes partium huma-
 ni corporis procreatrices, quas semini commu-
 nicans, & quasi artifex spontanea miracula moues,
 principio motionis facto, semini quæ indito, ani-
 mal, aut plantam efformat, hoc est quid, quod præ-
 ditum est anima sensitrice, aut vegetali. Sed eius- C
 modi rationes partium nostri corporis formatrices, si
 substantie sunt, nil nisi essentia sunt, aut essentielles idæ
 anime illius, a qua semini communicantur, quare
 absque ipsa in eo reperiri nequeunt, si vero accidentia,
 ea per se sola non possunt ab anima Patris, in qua prius
 erant, in semen transferri, quoniam accidentium de uno
 in alterum subiectum impossibilis est migratio. Et aut
 Hic ad stipulatur Aristoteles apertissime semini tri-
 buens

2. Physic. 12.

1. De sens. 36.
37. 48.

1. 1. 1.

1. 1. 1.

A *buens vim constitutricem, ac formatricem conceptus,*
his notis, Hoc loco quaerimus, à quo partes cor-
poris generentur; aut enim extrinsecus aliquid,
aut in genitura, & semine insitum agit, id què aut
pars aliqua animæ, aut anima, aut habens ani-
mam est. sed ab aliquo extrinsecus agente effici
quæque, aut viscera, aut alia membra, remotum
à ratione videtur, fieri enim non potest vt moueat
quod non tangit, & quidquam ab eo; quod non
B *moueat, afficiatur.*

Reliquum est igitur vt ea, quæ nostri corporis partes
effugit vniuersa, & semini insit vni formatrici; &
eadem sit anima, vel saltem non sine anima.

Quam sanè vim formatricem, & generatricem mox
apertè magis semini inesse ita concludit Aristoteles, vt
ante adnotabamus. Semen igitur tale est, motum-
què habet, & principium tale, vt motu peracto,
pars existat quæque, ecce iterum vim partium for-

C *matricem, eademquè sit animata ecce vim anima-*
lis productricem non est enim facies, nisi animam
habeat; nèque caro; sed corrupta æquiuocè dice-
tur facies, aut caro, perinde quasi lapidea, aut li-
gnea facta sit. Quare si, vt paucis interpositis ait,
omne agens actu tale est, quale potestate est id,
quod efficitur; necessariò afferendum est semini, à quo
pâtes omnes nostri corporis formari, & fieri animatas
ait Aristoteles, actu inesse animam; quæ, vel non sine
qua

- A** semen humanum, cui non sensitrix, sed solummodo inest anima vegetalis; at verò, ut semen humanum in perfectione superari à semine brutorum, aut stirpium, longè abest à ratione, & ab Aristotele ipso scribente minoris rei; & imperfectioris minus esse principium, & imperfectius; ita semen brutorum sensuali anima polle-^{10. Sect. prob. 17.}re, rationi est consentaneum; quomodo enim semen in corpore fetus, quod efformat, sensitricem animam gigneret, si ea careret? nam quum ultra suas vires nihil agere valeat; quidquam planè aliud seipso perfectius generare nequit; oportet nanque (ut ait Ficinus) certa quaedam ex certis quibusdam seminibus exoriri; & quæ ex potentia in actum transeunt, per causam quandam in actum produci talem, quæ ipsa iam in se talem, vel equalè, vel præstantiorem habeat actum; neque sufficere putandum est, si vniuersalis, remotaque causa tantum sit præstantior; alioquin causæ nostratæ possent in virtute cælestium perfectissima quæque producere; quum tamen naturalissimum sit agentibus physicis generare sibi simile in specie. Semen ergo brutorum animalium, à quo fetus eorum fit animal, sensitricæ anima gaudere opus est; multò magis igitur tale quid de humano semine dicendum est, quòd polleat anima sensitricæ, nedum vegetali.

Idquè ex eo maxime deducitur, quòd in semine inest admirandæ partium nostri corporis fabricæ vis formatrix, quam rudiori animæ vegetali omni profusè cogni-

tione deslituta delegandam non arbitror, impossibile. A
 nanque reor tam pulchrum partium humani corporis
 apparatus, tam artificiosum nexum, tam admirabi-
 lem structuram, tam elegantem ordinem ab anima in-
 fima, & omnis cognitionis experte, qualis Vegetatrix
 est, proficisci, & sine frequentissimo lapsu.

Neque locus est refugij ad Intelligentiam non erran-
 tem, à qua Vegetalem animam in formatione fœtus ita
 gubernari asserunt, ut errare de seipsa nequeat, nisi
 vel à deficiente, vel ab excedente, vel ab indisposita B
 materia impediatur in functione proprii muneris; tum
 quia simile quid est hoc Colcodeæ Avicennæ, quam su-
 pra consutauimus; tum quia hinc fieret ut in formatio-
 ne fœtus anima vegetalis gubernata ab ista tam alta
 natura nunquam impediri posset ab imperfectione ma-
 terici, quominus semper intentum finem assequeretur
 generando quid sibi simile absque ullo errore: tantam
 enim vim habet Intelligentia quæuis, ut quàm facillimè
 possit in defectu materiæ, supplementum aliunde accer- C
 sere; in excessu, superfluum aliò trudere; & indisposi-
 tam materiam apparare, atque ad amissionem disponere;
 tum demum quia, non solum vitio materiæ, sed quan-
 doque culpa efficientis, errata, & monstra contingere
 apertum facit, qui non semel in Hominis manu exu-
 berare solet sextus digitus: is enim quum non oriatur
 ab materiæ defectum, quod nemo ibi inficias; neque
 propter eiusdem excessum, quod clarè docet vicini digi-

Ati macies, atque pusillitas; aliquando enim accidit ut sexti digiti magnitudo rursus cum mole proximi neque superet legitimi, ac proportionati digiti in altera manu quantitatem, neque ab ea superetur; indicium certissimum id erroris, non vitio materie, sed culpa efficien-
 ti contingere, non quidem debilis; nam id potest in necessarijs deficere, non exundare in superfluis; neque robustioris; tale siquidem in proportionata materia haud geminandam formam non geminat; sed inscijs, vel non
Banimadvertentis quætuorplex esse debeat formandum instrumentum.

Quum itaque, si anima in formatione conceptas re-
 geretur ab Intelligentia non errante, nunquam eius culpa (si non absolute) errata contingerent; quumque
 in constitutione Hominis raro admodum (teste Aristotele) monstruose partes efformentur; quas tamen frequentissimum esset videre, si ab efficiente omni præ cogni-
 trice destituito fabricarentur, non immerito vis effor-
^{De gen. an.}
Cmatrix partium nostri corporis interdicitur animæ vegetali, tam ex se operanti, quàm gubernata ab Intelligentia non errante; sed ascribitur animæ sensitivæ, quæ cognoscit quicquid operatur, & errare quidem potest opus suum non animadvertens, aut alibi intensius occupata, aut ob incuriam; sed in homine raro, quoniam eas facultate cognoscendi pollet, quæ non multo intervallo superetur ab Intellectu; in brutis vero sapius, quia in his anima sentiens inferioris notæ est quàm in homi-

ne, ac rudioris cognitionis. Semen igitur, in quo residet **A**
 facultas ista formatrix partium nostri corporis, necessa-
 riò habet animam sensualem.

Alioqui si semini sensitricem animam inesse non
 dicimus, vnde nam fetus talem animam immediata
 sortiri possit, non apparet: assignandum est enim im-
 mediatum efficiens, à quo conceptus proximè nascit-
 catur animam sensualem, quod sanè nihil aliud statui
 potest quàm semen: sensitrix namque anima, quam ante
 aduentum mentis fetus obtinet, de necessitate vel pro- **B**
 ximè genita est in conceptu, quum ante conceptionem
 ipsa non esset, vel quum antea existeret, aliunde rece-
 pta est in conceptum: Si profectò sensualem animam, quum
 prius non esset, in humano conceptu immediatè producta
 est; oportet eam proximè genitam fuisse vel a matre,
 vel a patre, vel a semine; nullum enim peculiare aliud
 agens, quod tangendo moueat, quale esse debet quod im-
 mediatè agit, reperiri potest in generatione animalis, seu
 in eductione sentientis anime de potentia materie, præ- **C**
 ter ista tria, mater, pater, & semen.

At verò impossibile videtur immediatè generans
 animam sensitivam fetus esse matrem, quæ ad genera-
 tionem non concurrat sic actiue ac masculus; sed si ipsa
 fetui animam sensitricem conciliaret, magis profectò
 effectricis causæ rationem haberet in generatione homi-
 nis, quàm masculus, a quo vel nulla prorsum, vel sola
 vegetalis sensitrice imperfectior fetui communicaretur.

- A**mplius, si mater fetus animam sensualem tribuere potuit, eandem ipsi ^{1. Lib. c. 54} vegetalem imperituisse nihil est, quod impediat; sed ita masculo nihil opus esset ad sobolem; quum femina conceptui, cui materiam sup-
 peditat, formam quoque indere posset. Non ergo mater est agens immediatum, quod proximè generat partem sensualem animæ fetus. Verum neque pater, qui mori potest antequam fiat conceptus, dici debet proximum efficiens, quod tangendo moueat, a quo conceptus hauriat
- B** animæ suæ partem sensitricem. Relinquitur ergo ut hoc munus proximè generandi animam fetus sensualem adscribatur semini; semen autem si fetus sensitricem animam indere potest, eam necessario in se habere debet.
- Sed si animam sensitricem, quum antea extaret; aliunde fetus communicatam statuamus (quod erat principalis dilemmatis alterum membrum) hoc rursus ita subdividendum est, asserendo animam sensualem extrinsecus ita hoc est, a Patre in conceptum recipi vel
- C** nullo prorsus, vel aliquo mediante corpore, quo innitatur. cuius diuisionis quum primum membrum proster-
 nat demonstratio Aristotelis in superioribus exposita, quæ dicebatur Animam, cuius actiones corporis organi interuentu edantur, non posse sine corpore subsistere; sensualeq; animam eiusmodi esse, ut sine corpore instrumento fungi nequeat proprijs muneribus; quippe ambulare animal non potest sine pedibus, proindeque non posse sensitricem animam citra corpus existere; proptereaque
 quum

quum ante a esset, fœtui extrinsecus accedere nullo me- A
diante corpore, sed hoc est privilegium Mentis.

2. Reliquum est igitur ut anima sensitrix, ante fœtum
existens, illi accedat mediante aliquo corpore, quo prius
fulciretur; quod equidẽ corpus nihil nisi semen esse potest.
Sic autem semen animam sensualem fœtui communi-
cat, necessarium est planè semen eandem animam in se
habere; semen igitur nedum vegetalem, sed & sensiti-
vum animam obtinet, qua est animatum.

3. Illud obiter hic adnotamus quibus rationibus bacte- B
nus probatum est humano semini reipsa inesse animam
sensualem, non vegetalem tantum; iisdem planè confir-
mari aliorum animalium semini animam eiusdem gene-
ris, licet naturæ imperfectioris; at semini plantarum so-
lam inesse vegetatricem.

Monstratur animam irrationalem, quæ in semine
est, oriri ab anima Patris quoad partes ratione
carentes in emissionem seminis multiplicata, & C
divisa ad partitionem subiecti. Cap. VII.

ED an quæ in conceptu est anima sensiti-
va, eadem numero sit cum ea, quæ pri-
us erat in semine; an potius numero di-
versa, licet eiusdem speciei; ita ut semen
non quam actu habet animam sensua-
lem, eam ipsam fœtui conciliarit, sed huius animæ mi-
nisterio

A posteriori in illo alteram eiusdem speciei produxerit, nunc videre operae precium arbitror.

¶ At illud prius inuestigemus Unde, & Quomodo haec, quae in semine est anima originem habeat.

Florum primum ut apertissimum est cuique, vel ex testimonio Aristotelis perspicuis verbis absque ulla probatione tanquam notissimam sententiam afferret asserentis. Quicquid in semine reperitur, id ab eo procul dubio creatum esse, qui semen fecerit; ita

B secundum facile nobis erit indagare intimius naturam seminis perscrutantibus.

Quam itaque in stirpium ferè in universo genere rationem habent qui ex eis oriuntur fructus, eadem ferè profusum in hominibus sperma sortiri & Aristoteles, & materia, & modus generationis, & usus, & vires, & alia pleraque accidentia, quibus adinuicem utraque communicant, abundè demonstrant. Nam Aristoteles ait quòd semen, & fructus inter se differunt prio-

C ris, posteriorisquè ratione fructus enim quod ex alio est, semen autem ex quo aliud. nam aliàs ambo idem sunt; ita ut sperma dicatur fructus patris generantis, & semen filij generati, perinde ac castanea fructus est arboris, à qua decidit, & semen nouellae ex castanea sata enascentis.

Et quemadmodum fructus ex elaborato magis alimento, quod totius arboris nutritioni superest, originem ducunt, ita planè semen ex puriori sanguinis portione,

que

2. De gen. an. c. 1.

i. De gen. an. c. 12.

quæ superest nutritioni vniuersi corporis generari, satis. A
apertum censeo.

1. De hist. pl.
c. 1.

Et veluti è satis fructibus, qui vel semina ipsa
sunt, vel ea in se continent Theophrasto autore, in hu-
mum bonis qualitatibus affectam, eiusdem speciei ar-
bor, ac planta germinat, cuius ea est, vnde sati fruc-
tus ortum duxere, sic ex iniecto spermate in satum ve-
rum, beneque affectum corpus, eiusdem speciei animal
producitur cum eo, à quo spermã prodijt. Sicuti præte-
rea fructus ab eis arboribus non producantur, quæ, vel
solum quàm par sit aridius colentes sufficienti. carent
alimento, vel ex aduerso præ nimia soli humiditate, ac
pinguedine luxuriant, vel iuuenes, ac propè ortum exi-
stentes omne, quod è terra hauriunt, humoris, ac pabuli
vt in debitam augeantur molem pro sui nutritione; &
incremento absumunt; vel senio confecta tanto non af-
fluunt calore, quanto opus esset ad conficiendum alimen-
tum sufficiens tum sui ipsius nutritioni, tum quoque fru-
ctuum productioni; vel denique humum, climãque for-
titæ frigidioris temperature, ob allatam rationem de
senio; pari pacto semen Homines illi non generant, qui
vel graciliores sunt, ac nimis extenuati, ob defectum
sanguinis; vel nimium obesi, propterea quod sanguis,
ex quo gigni spermã deberet conuertitur in adipem; vel
pueri, quia eis totum, quod ingerunt, alimentum neces-
sarium est pro corporis nutritione, ac incremento; vel se-
nes; vel qui regionem incolunt frigidiorẽ, vt Scythæ,
qui

A qui ut plurimum sunt infecundi, quoniam Virorum quæ imbecillus calor tantum sanguinis generare nequit, quantum & restauratio eius, quod de seminis corpore dissoluitur, unde continuè decrescunt; & seminis productio in Virisque requirere videretur.

Vti etiam stirpes calidiori cælo, & solo gaudentes inter ceteras fructuum sunt feraces; ita & homines climata calidius incolentes valde sunt salaces, atque alijs fecunditate præstant; quales sunt Aegyptij, quorum

B mulieres unico initu sæpè quatuor, sæpissimè verò tres generare fetus testantur Albertus, & Aristoteles.

9. De animal.
c. 5.
7. De his an.
c. 4.

Quare si semini animam ratione carcentem a genitore communicari dixerò, atque eandem in spermate a patre seiuncto permanere eodem prorsus modo, quò & fructibus Vegetatrix a propria stirpe impartitur, in eisquæ ab eadem avulsis remanet; nil nisi verum dixisse crediderò; nempe fructus, dum arbori hærent, eiusdem animæ beneficio viuunt, qua & arbor ipsa viuere dicitur, quæ arboris anima postmodum plurificatur; diuiditurquæ ad subiecti diuisionem; puta quum fructus ab arbore separantur, ceu semen a masculo, cuius rationem habere plantas, easque vti terra tanquam utero, ac matre supra demonstrauimus abundè.

Lib. 1. c. 12.

Ita prorsum arbitror semen in corpore patris eadem anima potiri, qua & pater ipse fruitur; quam diuidi, ac plurificari censeo ad subiecti diuisionem, dum semen a patris corpore seiungitur, quæ quidem plurificatio,

atque diuisio anime humane in partes fit solummodo secundum partem anime nostre caducam, & irrationalem; quæ sola una actu existens est potestate multæ, ac diuisibilis aliquomodo propter participationem quantitatis, ut ostensum est superius, altera portione anime humane, puta rationali, existente omnino una, atque indiuisibili propter sui immaterialitatẽ. Sed hæc omnia adhuc magis confirmabuntur infra, ubi quæ in oppositum proponuntur, difficultates examinabuntur.

Ostenditur tum vnde, quo modo & quando anime humane portio & vegetalis, & sensualis, quæ in fœtu est, illi reuera insit; tum quomodo, & quando fiat conceptus, & in eo formentur partes. Cap. VIII.

ISO quod anima vegetalis, & sensitua semini a Patre inest, dum anima paterna secundum sui partes ratione carentes, ac mortales plurificatur, atque diuiditur ad partitionem subiecti in actu Veneris; reliquum est modo ut videamus vnde, quomodo & quando anima rationis expertis, quæ in conceptu est ante aduentum mentis, illi verè insit.

Qua in re, quum satis demonstratum sit in superioribus conceptui in utero degenti tum vegetalem; tum sensitricem animam impartiri a semine; quumquæ ex traditis

A traditis in primo libro non minus apertum sit semen co- Cap. vii.
dere in materiam Embryonis; concludendum certè no-
bis erit animam, quæ prius erat in semine, non alteram
similem sibi postea, tempore conceptionis, in Embryone
generasse; sed eandem numero semetipsam Embryoni
communicasse; ita ut semen eam ipsam, quam habet,
animam matris muliebri in utero sibi adiunctæ com-
municando conceptum constituat, animæ, atque uiuificet.

Alioqui & Natura in superuacancis exundaret,
B animam alteram gignendo in Embryone, cui quæ an-
tea erat in semine, suffecisset; at Verò Naturam mis-
quam duo adhibere; Vbi unum sit satis, ita notum exi-
stimo; quod multiplici Aristotelis cōprobatione non egeat.
Adde quòd si Verum est Aristotelis dogma hoc, absur- 2. Phy. l. 2. c. 3.
dum esse si continuo, & statim ac generatum sit,
quidquam corrumpatur; ita ut breuissimo tempore
in esse permaneat; inconueniens planè erit animæ partes
mortales, ac rationis expertes semini a patre inditas
C in actu ueneris, post septem dies in actu conceptionis,
statim ac sibi similes in fetu produxerint, corrumpi, ac
interire. Et eò magis, quò Natura legibus refragatur
quidquam sponte, naturaliquè propensione ferri ad id
producendum, a cuius ortu generans illud necessario
debeat interire, quum è contra cuique hanc legem Na-
tura indixerit, ut sui conseruationem semper intendat,
atque procuret.

²⁰ Sed quemadmodum Vbi cum ramus ab arbore auul-

*fus in humum iterum plantatus, tum semen a planta A
in terram, tanquam in Vterum matris, ei aculatum no-
uam gignit stirpē paternae stirpi similem, non quidē suae
animae ministerio alteram eiusdem speciei animam ge-
nerando in terrae succo, sed suam propriam materiae illi
communicando, quam e terra hausit, sibi quē adunxit
tanquam pabulis, ita prorsum genitura, a patre, demissa
in Vterum feminae, nouam in conceptu animam non ge-
nerat ministerio illius, quam a patre acquisiuit, sed eam
ipsam, quam in se habet animam semen conceptui, at- B
que Embryoni communicat.*

*Semen igitur, Vbi in Vterum sese receperit, adiungit
sibi sperma femineum, & menstruum sanguinem, ta-
liquē materiae communicat animam suam, quam à pa-
tre acquisiuit, eandem numero eo modo, quo in nutri-
tione animal, quod nutritur, adiuncta sibi materiae ali-
mentari per nutritionem communicat essentiam animae
propriae; Quare sicuti in nutritione alimentum non con-
ueritur in naturam partis nutriendae suscipiendo in se C
formam, & animam eius statim ac illi parti aspergi-
tur roris instar; sed prius ab anima & forma partis ac-
quirit similem temperiem, colorem, consistentiam, &
aliam quamlibet qualitatem in parte nutrienda exi-
stentem (quae aëtio Medicis dicitur assimilatio) qui-
bus qualitatibus medicamentibus, tanquam pœuuis dis-
positionibus, postea induit substantiam partis, quae nu-
tritur, suscipit quē formam, & animam eius. Sic mu-*

- A** liebris materia non statim, ac semini in utero adiuncta est, ab eo animam suscipit; sed prius à semine apparatus, ac disponitur ad animam; quia semen sibi adiunctam in utero materiam femine alterat tum in primis; tum quoque in secundis qualitatibus, illique talem temperaturam, & consistentiam tribuit, quæ sit prævia dispositio ad suscipiendam animæ substantiam; & in ista materiei præparatione semen occupatur, ac laborat septem diebus à coitu; septima verò die ap-
- B** paratæ materiei, sibi que agglutinatæ suam formam, & animam communicat. Vnde bene dicebat Aristoteles 2. De gen. ani. c. 3. tum conceptum fieri, ubi excrementum femine receperit à semine maris principium, quo animatum est; tum certum esse conceptus facti indicium, ubi semen à coitu intra uterum permanserit per septem dies; & corruptiones, quæ accidunt mulieribus intra septem dies, vocari effluxiones; quæ verò à septimo ad quadragesimum, abortiones; & hoc non nisi quia septem primis diebus ex utero effluere nequit nil aliud quàm purum semen, aut menstruum; at post hoc tempus ex semine, & menstruo conceptum animal, cuius solius præcox, & immaturus exitus ab utero, abortio propriè nuncupari potest.
- Ita ergo quæ prius in semine quasi sopita, & dormiens latebat anima sensu alis in actu primo, à materia muliebri primùm expergiscitur, ac suscitatur ad actum secundum, puta ad præparationem dictæ materiei pro anima

anima suscipienda, & conceptu constituendo: facto A
conceptu deinde promouetur ad perfectiorem, & laborio
sam magis operationem, nempe ad formationem par
tium necessariorum futuro animali ad vite actiones
obeundas; quod opus vt plurimum completur intra
quadraginta dies à conceptione.

Seminis porro anima ista tum ad primam illam ope
rationem, qua materia indit præuias dispositiones ad
animam, & post illas ipsi eidem animam suam com
municat; tum in secunda, qua in conceptu format in
strumenta opportuna futuro animali ad munia vite, B
vbi que vtitur ceu instrumento calore, ac spiritu semini
insito, sed foto, atque adiuto à calore, & spiritu matris
influyente, tanquam instrumento secundario.

Atque hæc de ortu Animæ humanæ iuxta partem
illius ratione vacantem dicta sufficiant. Queramus
nunc de Origine partis Rationalis.

Vnde, Quomodo, & Quando oriatur, & fœtui C
adueniat pars animæ humanæ rationis com
pos. Cap. IX.

ANIMAE nostræ portio rationalis, quom
in operari à materia non pendeat tan
quam ab instrumēto (vt superius abun
de ostensum fuit) eadem profectò haud
quaquam in esse ab ipsa materia dependere potest, qui ip
pe

Ape idem Ubique principium est, quo quid est, & quo quid agit.

Amplius, quum ea, quae intelliguntur, apprehendantur per modum, & naturam illius, quod apprehendit; apprehendat autem Mens hominis obiecta intelligibilia nonnisi abstracta à materia, & depurata à conditionibus eius, necesse est dubioprocul fateri naturam, & originem mentis non dependere à materia.

B Deinde, aeternus quum sit, & immortalis noster Intellectus, eum certè à materia independente esse necesse est, quae teste *vele Aristotele*, causa est rebus, quae ab eà pendent, ut esse, ac non esse possint. Oritur ergo Mens nostra, non emergens de sinu materiae more formarum corruptibilium. Quum autem corporeum unumquodque agens, & quoduis mortale generans, ut quod necessario tangendo mouet, suos effectus non pariat, nisi eos educendo de sinu; ac potestate materiae, & omnino praesupposita materia; non potest productio mens humana prodire, nisi ab incorporeo, atque immortali efficiente.

Verum quoniam in ortu mentis nascitur per se quaedam substantia de nouo, ex nullo praesupposito subiecto, erit sanè productio animae rationalis, non generatio physica; quae est mutatio non entis huius ad esse hoc, ut non equi ad equum; sed creatio, quae est productio substantiae, ac entis ex nihilo, seu mutatio non entis simpliciter ad esse simpliciter.

7. Meta. l. 13.
11. Meta. c. 10.

Ex hoc dupliciratione colligitur Agens, à quo per creationem producitur anima rationalis, esse Deum Optimum Maximum, non ullam ex causis secundis, ac infra Deum. Prima quidem ratio est,

Quia, quum inter nihil, & ens nulla sit proportio, ac propterea inter ea ponenda videatur infinita distantia; non potest procul dubio quid ex nihilo Ens producere, si non habeat virtutem infinitam; at verò agentium nulli adscribi potest vis immensa, nisi soli Deo; namque cetera omnia infra Deum ut finitum habent suae naturae gradum: quippe illis fieri potest additio ulterioris perfectionis, quae summa est in Deo: ita necessario polent limitato vigore; in natura enim finita vis infinita esse nequit; Deus autem ut immensam habet naturam, omninouè infinitam, cui nihil addi potest, infinitam quoque virtutem necessario possidet: ubique etenim virtus naturae proportionem respondet; Oritur ergo per creationem à Deo pars animae nostrae rationalis.

Alia verò ratio est, quia quum in quavis re sit duplex esse (ut obseruat Ficinus) primum quidem esse simpliciter, ante quod nihil est; idquè est simplicissimum esse, in quo omnia communicant quaecunque esse dicuntur, alterum verò sit esse hoc, puta esse equum, esse ignem; id autem est esse compositum, posterius, ac particulare, quo singula abinuicem differunt: si profectò nulla causa potest producere effectum seipsa priorem, communiorum, ac simpliciorum; sed semper effectus, & causa adinuicem

A admodum sibi inuicem proportionate respondeant: quem admodum res quaelibet necessario acquirit effectum, quod est, seu esse secundum, utque particulare a causis pariter secundis, ac peculiaribus; pari ratione res aliqua non potest fortiter esse primum, simplicissimum; Et communissimum, nisi a prima, simplicissima; Et vniuersalissima omnium causa, quae Deus est, Optimum Maximum; Creatur ergo mens nostra, siue anima rationalis solum a Deo glorioso.

B Sic autem creata Rationalis anima, quum non deceat eam, antequam corpori adiungatur, solutam ab eo persistere, tum quia nesciens melius esse sibi solutam esse a corpore (ut ait Aristoteles) nollet fortasse illi se se immiscuere; Et nolente Deo liberam eius voluntatem cogere; male sic hominum generationi consideretur; tum quia creata Mens, nisi a Deo statim associaretur corpori, profecto ipsa antequam corpus ingrederetur, vel quidpiam intelligeret, vel nihil cognoscens ignara penitus futuri adueniret; si Mens humana ante corpus aliquid nouisset, cur corpori adiuncta illius non recordatur quod prius nouit; quod argumentum obicit aliquando Platone Aristoteles si Verò rudis; Et vniuersa cognitio

i. De ant. 49.

C mens ex corpore ante corpus existit Rationalis anima, ne ferner ipsa profecto cui corpori sese committere, quam obrem neque ita ab eum eam humano genere agerent fieri namque posset ut plures multis corporibus non haberentur ignara se se immiscuere tentasset; quum aliquando con-

. Post. 76.

ceptum humanum informadum adinvenisset, & quum **A**
 multa simul illi præsto esse possint corpora informanda,
 nullam rationem haberet corporibus: hoc, quam illud cor-
 pus humanum adtueret, casuque contingeret. Ut ea-
 dem rationalis anima adinveniretur potius filio Patri,
 quam conceptus genito ex sacraque, quod summam Dei
 providentiam, & Natura sagacitatem non deceat.
 Deo itaque momento, ac supra conditiones tem-
 poris, creatur anima nostra pars intellectiva ex nihilo,
 statimque creat a nullo temporis intervallo ab eodem cor- **B**
 pore nostro infunditur perfecte organizato, alijsq; anime
 partibus, vegetali nempe, ac sensuali, prædito. Quod
 non contingit ante quadagesimam diem, a conceptu,
 quoniam sicuti actio formandi tot, tamque diversas,
 & artificiosas partes in corpore, celerius perfici non po-
 terat, ita perfectissimam inter animas Rationalis corpori
 rudiori, natureque imperfectiori ad sociari non de-
 bebatur.
 Ad sociatur autem Rationalis anima corpori in se **C**
 habenti animas mortales, vegetalem nimirum, & sen-
 tientem, sed longè aliter ac istæ, quia mortales anime
 in unam in eandem naturam, tanquam materia, & for-
 ma, coeunt, quæ dicitur anima irrationalis, aut sen-
 tiens a nobiliori parte, corpori simul coniunguntur immen-
 ditate, atque secundum omnem illius dimensionem, de
 qua sunt masculales, & quantitatis aliqua ratione par-
 ticipes, ut puta per accidenti, quocirca corpori coexistunt

A duntur; ac Rationalis anima unitur corpori median-
 ribus illis in eo præexistentibus; & in una tantum par-
 te illius, in eaq; indivisibiliter, seu non extensè; quoniam
 a materia non pendens nullo modo est capax quantita-
 tis, cuius radix, ac fundamentum est materia. Imme-
 diatè verò Rationalis anima adiungitur animæ ratio-
 ne carenti in corpore extensè, tanquam punctum cor-
 pori; & delati actus internus omnino indivisibilis unitur
 suo perfectibili-extensè, non secundum omnem ipsius
 dimensionem, sed in una tantum sui parte, quam ra-
 tioni consentaneum est esse illam, qua anima rationis
 experta perficit partem omnium principem in corpore no-
 stro, quæ Medicis est Cerebrum, Peripateticis autem
 Cor. Ex anima verò irrationali in corpore extensibili-
 ter præexistente tanquam ex ultimus perfectibili, &
 rationis compote, manifesti, ac de foris adveniente, tan-
 quam ex Ultima perfectione, componitur unum perse-
 ens perfectum, quod appellatur Anima humana; quæ
 ceu forma informans immediatè humano corpori unitur,
 ac secundum omnem illius dimensionem, sed hoc
 ratione partis suæ materialis, ac irrationalis; nam iux-
 ta sui partem rationalem, quæ non est capax exten-
 sionis, unitur uni tantum particule corporis, illiquè
 impartibiliter, seu non extensè. Sic enim totum lumen,
 ceu forma unitur diaphano secundum omnem ipsius
 dimensionem; ac si mente concipias aliquam partem
 luminis indivisibilem, ea tibi videbitur actuare unam

FOR TV NI LIC ET

DE OR TV ANIMAE

HYMANAE

LIBER TERTIVS,

In quo proponuntur, & enodantur magis arduae
 & difficultates, quae contra sententiam
 Auctoris adduci possunt.

Quid obijci possit aduersus ea, quae De Ortu Ani-
 mae humanae in superioribus ex propria senten-
 tia disputauimus. Cap. Primum.

QVONIAM ad stabilendam quam-
 que Veritatem non sat est illam vali-
 dis argumentis corroborare, nisi etiam
 de medio tollantur, quae unquam illi ad-
 uersari videntur, ideo sententiam vo-
 stram de Ortu Animae humanae in superioribus libris
 promulgatam, & confirmatam in hoc tandem ab omni
 labe vindicandam esse duximus. Quae igitur nobis re-
 fragari possunt proponamus: omnia, sigilatim postea
 cuncta diligenti examine perpensuri.
 In primis, male illud statuisse videmur, ferum in
 vtero ali per os, nanque in oppositum arguit Aristote-

1. De gen. 2. 65. **A**les, quia id contingeret quoque in ceteris animalibus; quod tamen falsum esse demonstrat non solum sensus in anatome, quia dissecantes conspiciamus ea nutrimentum sibi haurire per Umbilicum, sed & ratio, qua constat animalia quaeque in Utero circumdari membranis, quae à matre ad labia fetus quidquam permeare non permittunt. Adde quòd in pulis extra Uterum in ovo genitis apertè conspicitur Umbilicus refertus lacteo, quod est eorum alimentum; cur ergo in utero formatis id non euenit, ut per Umbilicum sibi alimentum hauriant? **B**
 Haec Aristoteles.

2. **C**ui illud secundo refragatur, quod statuimus fetum post quadraginta dies in Utero permanere ut roboretur ad facile tolerandas aeris inclementias, quum tamen Aristoteles fateatur fetum in Utero manere non nisi gratia alimentis, quod à matre per Umbilicum trahit.

1. De genin. 64

3. Non minus falso dixisse videmus mentem ad intelligendum non uti corporis instrumentis, quum ea occupata in profunda meditatione alicuius obiecti, ut in Ecstasi, sensus omnes nò alia ratione feriantur, nisi quia mens ad centrum secum rapit, non pariem, ut in leui, ac tenui speculatione; sed totum sensum, totumq; spiritum, ac animalis calorem, quo mens ad contemplan- dum utatur, tanquam instrumento, perinde nanque digito vno quid vehementissime comprimente, ceteri ab omni actione geiantur, illo vno ad suam istam actio-

A uerum edendam totum spiritum animale potumq; calorem, qui ad Diuersam manum influere, ac transmitti solebat, trahente, ac rapiente ad sese

Amplius, si verum est quod si attingimus mentem ad speculandum non dei sensu, ac phantasia, sed ab ea potius interpellari: cur in somno, dum sensus omnes ligati cequantur, mens tunc maxime non contempletur, ut potest in tempore opportuno, quo timendum non esset eam perturbari ab imaginatione, ac phantasia

B Praeterea, quum mens talem naturam habeat apud Aristotelem, ut possit omnia fieri, omniaq; intelligere:

ex se autem non magis certum, quam alteram intelligeret, opus est profecto, si debet mens quidquam intelligere, eam dirigi, moueriq; ad contemplantum potius hoc quam illud intelligibile, ab appetitu, qui precipiens menti quid agendum, non permittit eam operari citra interuentum organi corporei, quippe appetitus nobis communis quum sit cum irrationalibus animalibus, sensus est,

C ac facultas corporea.

Difficultatem. Illud parit, quod scripsimus de mente Aristotelis animam rationalem esse antiquissimam,

ab eterno, non ortam in tempore; namque idem Aristoteles ponens discrimen inter causas effectrices, & formales, e quorum genere est anima rationalis, ait causas effectrices, seu mouentes esse ante suos effectus, causas vero formales simul tempore cum illis

Dubium quoque est id quod diximus animam boni

- nis ita esse compositam ex anima irrationali, & intellec- A
 trice, & illi præexistenti in cōceptu hæc posterius adiunga-
 tur, tanquam actus, & complementum: nam primo il-
 lud vulgatum est axioma, quicquid aduenit enti in ac-
 tu est accidens, quam igitur primis temporibus factus in
 utero constituitur ens in actu per animam irrationa-
 lem, profecto, si hæc non corrupta, sed permanente fa-
 cta adiungatur anima rationalis, ea ipsa erit accidens,
 non substantia, quod tamen est falsum. B
- 8 Deinde ex hoc id etiam sequetur absurdum, quod mu-
 tatio de non homine ad hominem erit alteratio, non vera
 generatio, quæ apud Aristotelem fit quando mutatur
 totum suppositum præexistens nullo remanente sensibili
 et subiecto eodem.
- 9 Vterius obstat & Fernellius quoniam Anima uni-
 tur corpori mediante calore & spiritu, qui est Vehicu-
 lum animæ, ac illi proportionè respondet: sed in vnoquo-
 que vivente diuisi tantum generis calor est, ut qui ab
 vno principio prodit, ergo vnumquodque animatum
 diuisi tantum generis animam obtinuit, seu simplicem,
 vel nutrientem, vel sentientem, vel mentis competentem,
 non ex hisce omnibus coagmentatam.
- 10 Item, in animali præter formas singularum parti-
 um, carnis, ossis, nervi, & aliarum, datur alia forma
 totius, quæ non includit in se formas partium, nec est ex
 eis coagmentata. Ergo forma hæc tota alia est simplex na-
 tura. Antecedens probat, quatuor argumentis, & primo,

- A** Ex Aristotele forma omnis, & anima est prior quàm sit corpus; sed omne, quod est compositum ex formis partium corporis, est posterius quàm sit corpus; ergo anima non potest constari ex formis partium corporis. Deinde, forma totius edit aliquas operationes, quas nulla forma partium obire potest; ergo forma totius est quid a formis partium distinctum, non ex illis constitutum.
- Deinceps, ex Aristotele compositum omne est, non de cumulis, sed de syllaba ba; quare sicuti ba non est b.
- B** & a, sed tertium quid, ab his distinctum; ita animal non est sine partes, sed quid ab eis distinctum, quare nec forma animalis erit coagmentata ex formis suarum partium, sed quid ab eis diuersum, & simplex. Deinceps, dum animal moritur, anima, & forma illius vel interit, vel ab eo separatur; sed in animali mortuo supersunt ossa, nervi, caro, & aliae partes omnes cum suis formis; ergo forma totius animalis non est quid constatum ex formis suarum partium.
- C** Neque item verum videtur quod vltius dictum est a nobis Animam humanam quoad gradus inferiores, vegetalem scilicet, ac sensitiuum, esse multiplicabilem, ac diuisibilem ad diuisionem subiecti; nam ouum gallinae subuentaneum, quod sine ope maris genitum in femineo corpore diuit, nutritur, augeturque, tanquam fructus illius, dum ab alio gallinae excluditur quum non remaneat animatum (alioqui esset prolificum) satis demonstrat animam quipari non esse diuisibilem ad

partitionem subiecti; si ergo anima quipari non est diuisibilis, ac multiplicabilis; quanto minus anime humane pars rationis experta erit partibilis, ac plurificabilis?

12 *Amplius, & illud mirum videtur, ac impossibile, quod homo, cui vnica est anima (siue simplex hæc sit intellectus, siue composita natura ex rationali, & rationis experte) suo semini animam ratione carentem impertire valeat eidem non communicando rationalem.*

13 *Adde quod si hoc in emissione seminis contingit, cur dum effoditur oculus, obtruncatur caput, vel alia quæuis pars a corpore reliquo separatur, hæc iidem; ut sperma, non remanet extra corpus animata, & viuens?*

14 *Sed quod ab Aristotele scribitur, osium, neruorumque materiam esse seminale excrementum; id quod*

2. De genan.
24.
1. Phys. t. 2.

& alibi confirmatur, ubi scribitur animalia, & plantæ fieri ex semine tanquam ex principio materiali, aperte refragatur hys; quæ supra nobis determinata sunt de mente Aristotelis hac in re, nimirum Aristotelem censuisse semen non cedere in materiam geniti, sed effectricis causæ tantummodo rationem obire.

15 *Tandem & illud falsum esse videtur, quod supra nos diximus semen esse animatum, eademque numero anima potiri, qua & id, quod ex eo nascitur, multis rationibus, & primò allatis a Fernelio dicente quod si semen esset animatum eadem numero anima, qua & Embryon, quam fetus non sit minus homo quam infans,*

A fans, neque infans quàm puer, neque puer quàm adultus; profectò semen equè esset homo ac quisvis nostrum; quod tamen est falsum penitus.

Addit, si semen esset animatum, ergo vel una tantum illi inesset anima, vel idem multas haberet animas; si semini una inest anima, quomodo ex eo simul uno partu enasci possunt plures conceptus? at si multe illi insunt animae, cur ex eo oriri potest unus fetus una tantummodo anima praeditus?

B Subdit, si dum eiaculatur semen, in eo remanet anima similis ei, qua pollet animal, a quo semen decidit; par est sicuti semen a corpore, ita seminis animam ab anima parentis generari; sed istud qua ratione fieri possit, ut unus hominis anima alias de se nouo quodam, & inaudito procreationis genere, tam repente, tam multa, tam crebrò multiplicet, equum est ut clarius explicetur.

Amplius, quomodo propriè hominem faciet ea, quae

C in semine est facultas, quae nondum est hominis natura antequam homo fiat?

Præterea, non decet animam, quae præstantem sic habet naturam, inesse vili, ac sordido excremento, cuiusmodi semen est ipsi & Aristoteli.

Vtius, sicuti se habet putris materia ad ea, quae putredine generantur, ita semen ad animalia perfecta; sed putris illa materia ex se animam non habet, igitur neque semen.

21 Quod si in semine inest anima; ergo vel similiter ac in A
 perfecto animali; vel dissimiliter; si primum, ergo se-
 men erit perfectum animal; si dissimiliter, ergo vel tota
 anima perfecti animalis inest semini; vel tantum illius
 pars; non pars; quoniam animam nullam habet partes;
 quæ seorsum a toto subsistant; quum non sit corpus; si
 tota in semine inest anima; ipsa perfectio vel est eius-
 dem generis; & essentia cum ea, quæ est in animali: vel
 diuersæ nature: si primum, vel esset æquè perfecta:
 71 vel imperfectior; si æquè perfecta, tuum ergo semen erit B
 perfectus homo; si imperfectior, igitur forma; ac sub-
 stantia suscipient magis, & minus; si verò anima, quæ
 est in semine, dicatur esse diuersæ nature ab ea, quæ po-
 terit id, quod ex semine oritur; semen perfectio non poterit
 fieri animal, nisi pereat illius forma; atque hinc fiet, ut
 in semine nihil præextiterit formæ eius, quod semine
 propagatur. Hæc Fernelius.

22 Quibus addi potest, si semen; ut dictum est supra, C
 est materia generandi viventis, quomodo illi formam
 eandem cum ea, quæ futura est in gignendo anima-
 li, inesse credendum est; ex physicis namque scimus
 81 materiam per se sumptam, & ante actum genera-
 tionis non habere formam futuri compositi; sed prima-
 82 tionem.

23 Vltcrius, apud Aristotelem, anima est actus corpo-
 ris organici; quum autem sensu ipso vel iudice, semen
 pulli munitum instrumentis sit corpus simile, ac ho-
 mogeneum;

A mox deinceps, necessario afferendum est semen non esse animatum.

Cui tamen si animam quis aliquo modo adscribere vellet, eam procul dubio illi inesse non nisi potentia concedendum est cum Aristotele.

Aliqua (quod obijcit etiam Erenelius) frustra in semine constitueret quis actu repositi animam; quae destituta omni instrumentorum genere necessario ad proprias operationes obiectas, in semine sedetaria, & socio-

B sapernauceret contra Dei placitum, & Naturae nihil fieri patientis.

Deinde, Aristoteles ait communem esse omni animae definitionem; Actus primus corporis naturalis potentia vitam habentis, cuiusmodi paullo infra ipsemet Aristoteles negat esse semen; & fructus, quos tamen perinde ac semen nos in superioribus diximus esse animatos.

Postremo, Quam omne totum mutilari oporteat, ubi sui aliqua pars à ceteris in eo separatur: si semen est

C pars animalis, unde exit: & seminis anima, dum id adhuc est in corpore genitoris, est portio animae, quae dicitur esse forma totius animalis; procul dubio afferendum est post effusionem semini animal mutilatum euadere tum quoad corpus, tum etiam quoad animam, cuius tria sive partem amisit in semine ejaculato.

Atque ista praecipua sunt dubia, quae obijci possent nostrae opinioni. Quibus rursus proposita sunt, ita sigillatim satisfaciendum, cetera cum, quaecumque afferri

ferri queunt ulterius, ex propofitorum folutione facile **A**
diluuntur.

Fetum in utero fibi alimentum trahere non fo-
lum per umbilicum, fed etiam per os; nec re-
clamare Aristotelem; unde tollitur prima du-
bitatio: Cap. II.

QUOD itaque primo loco nobis obijcieba-
tur ex Aristotele demonstrante infantes
non ali in utero sugentes; ac omnino per
os; tum quia id contingeret quoque in ca-
teris animalibus, cui in utero per os ale-
rentur, quod tamen falsum esse demonstrat non solum

sensus in anatome, qua dissecantes conspiciamus ea nutri-
mentum sibi haurire per umbilicum; verum **B** ratio
ipsa, qua constat animalia queque, **C** Volatilia, **C**
aquatilia, **C** terrestria, dum in utero degunt, circun-
dari membranis quibusdam tenuibus, que separantes **C**
fatum a parietibus uteri non admittant humores; seu
obstant quominus a corpore matris ad labia fetus per-
meent humores, quos ille ore sugens dici possit per os sibi
alimentum haurire; tum quia, si id apertum est in ijs
animalibus; que ovo nascuntur; etiam extra uterum
assumere sibi alimentum; quo augentur, foris, hoc est,
per umbilicum, qui est pars non contenta in corpore fe-
tus, sed foras extra illud protensa; conspiciuntur enim

A est hoc in pullis nondum ex ovo exclusis, ut qui gignuntur ex albumine, & luteo nutriuntur; quod habent umbilicum refertum substantia lutea; cur id non dicamus quoque contingere in ijs animalibus, quae in utero formantur, ut scilicet per umbilicum sibi nutrimentum attrahant, contra quod arbitratus est Democritus? haec inquam Aristotelis argumenta Democriti opinionem confutant, qui statuit fetum in utero ita aliper os, quod nihil per umbilicum trahat; id quod ex eo sa-

B tis apertum est, quia ipse opinatur (referente Aristotele) = De gen. iii. ca. fetum in utero permanere, non ut nutriatur, quoniam quam in utero id ore praeter sugendo carunculam quandam, sic posset & extra uterum nutriri sugendo mammillas; sed ut in eo fermentur membra. At vero nobis aferentibus fetum in utero aliquidem maxime per umbilicum; sed aliquid etiam alimenti per os assumere, non intendit refragari Aristoteles in loco citato, quod clarius apparebit si allata ratiocinia sigillatim exactius

C contemplati fuerimus.

Quod enim attinet ad primam rationem, qua dicitur; si infantes in utero sugentes alerentur, ergo idem euciret in ceteris animalibus; hoc tamen falsum esse demonstrat cum sensus, tum etiam ratio; consequentiam, quam non potest negare Democritus existimans fetum in utero aliper os tantummodo; quippe usus, atque actio partium, quibus communicamus nos cum ceteris animalibus, cum iisdem nobis etiam communis esse debet;

debet, quare si os commune nobis est cum alijs animalibus, siquæ in nobis eius usus præcipuus est, ut co-cibum hauriamus tum in Utero, tum extra Uterum; in quoque usus tribuendus est ori cæterorum animalium, consequentiam inquam rectè quidem possemus negare nos opinantes hunc usum, qui est alimentum atrahere in nobis in Utero degentibus, maxime quidem esse ipsius Umbilici: sed quia non satis est id, quod per Umbilicum trahimus, ad nostri nutritionem, ideo aliquid alimenti per os etiam sumimus, propter rationes allatas in superioribus; quum autem eadem rationes locum non habeant in cæteris animalibus, quibus propterea sufficit alimentum, quod atrahunt per Umbilicum: hæc fit ratio finis in Utero & per Umbilicum, & per os alimentum suscipimus, quia ea copiosiore indigent: cætera animalia non ideo similiter ore, & umbilico trahant, quum illis sufficiat illud quod umbilico hauriunt. Sed concessa consequentia quod in cæteris animalibus idè eueniat, ut solum ore alimentum ingerant: non potest Democritus respondere assumpto, eiusque probationibus, quarum prima nititur sensu, altera uerò ratione, nam dissecantes fetus animalium in eorum umbilico clare intuemur alimentum, in ore autem, ac Dænticulo vel nihil prorsum, vel paruum aliquid humoris; signum certissimum quod fetus in utero non solum per os cibum hauriat, quod ait Democritus; sed & per umbilicum, quod nos Aristoteli concedimus, eidem respondentes ea ratio-

Ane in Umbilico fetus reperiri alimentum multoties, in ore vero, atque in Ventriculo non ita frequenter; quia longe maius est, quod per Umbilicum trahitur, quam alimentum, quod ore ingeritur a fetu, dum in Utero est.

Adde id etiam fieri, quia non semper contingit Ventriculum scaterere alimento nedum in Utero degentibus, sed etiam in natis; nam saepius in anatome adultiorum hominum Vidimus Ventriculum omni alimento vacuum.

B Præterea quod dici potest in fetu fieri quod in Utero alimentum per Umbilicum attractum sit dissimilis nature ab ijs humoribus, quos reperiri contingit in Ventriculo; qui tamen non ideo censendi sunt non obire officium alimenti, nam si per Umbilicum sanguinem trahimus, per os autem pituitam, utrunque tamen est alimentum, pituita per Uteriorum coctionem apta nata cedere in materiam sanguinis, & alimenti.

C Quod vero pertinet ad rationem, qua dicitur animalia idcirco non nutiri per os, quia circumdatur membranis quibusdam tenuibus, quæ impedimento sunt quominus a corpore matris pertranscat tantus humor ad os fetus, quantum sat esse valeat pro nutritione illius; bene per ipsam conucllitur opinio Democriti, qui opinatus est fetum nutiri solummodo per os, quum etiam fetus in Utero tanto indigeat alimento, quanto possit & assidue nutiri, & ingiter augeri; necessario fatendum est adesse in membranis fetum circumam-

bientibus orificium patens, per quod a matre Embryon **A**
 hauriat continuè sufficientis alimentum, id autem nihil
 aliud esse potest nisi Umbilicus, quoniam ad os Embryo-
 nis nulla est via per membranas apparens, qua ille co-
 biam capere valeat sugendo. Hoc tamen nobis non re-
 fragatur, quibus ad paucum illud alimentum, quod opi-
 namur factum in utero per os attrahere, sufficit cum
 humor, qui colligitur intra illas membranas, & serum,
 qui ipsis circumdatur, tum porosa substantia ipsarum,
 Lib. de alim. & conspiratio, siue consensus, qui ponitur ab Hippocra- **B**
 te inter partes corporis nostri vniuersas. Quomodo enim
 enim membrana quæ ossa inuestiuntur, Peristion a Gre-
 cis appellata, impedimento non est, quinimo sicuti cras-
 sior, ac diuina magis ossium substantia non obstat quominus
 a venis humores transiant. Usque ad ossium me-
 dullam pro eorum nutritione, multo minus prohibere po-
 terit mollior, ac porosa substantia membranæ tenuioris
 ingressum pauci humoris, cuius indiget Embryon assu-
 mendi per os ad surripere nutritionem completam seu **C**
 sufficientem. *Ad secundam* Verò argumentam, quo sensu vel ipso
 demonstratur factum ad se attrahere alimentum per
 Umbilicum, obmittit eorum piscem Democritum oppon-
 tet, qui hoc pro se negat. Nos autem, qui concedimus
 Aristoteli factum in utero alimentum sibi haurire qui-
 dem præcipue per Umbilicam, verum etiam aliquid hu-
 moris ac pabuli per os attrahere, Aristotelis opinioni

A non potuit contrariari, atque ideo nec eius argumen-
tus succumbere.

Cur fetus, antequam in eo formentur membra,
in utero maneat; & statim ijs in ipso efforma-
tis, ipse ex utero non prodeat, quare soluitur dif-
ficultas secundo loco proposita. Cap. III.

B

SED quod opponebatur deinde placitum
Aristotelis, fetum in utero permane-
re gratia alimenti, quod haurit a ma-
ter per Umbilicum, non ut formentur
in eo partes, atque organa necessaria ad

De gen. 22.
c4

vita actiones abundas, quod arbitratur Democritus,
neque, ut iam formatae partes firmetur, sicutque ro-
bustae quominus patiatur ab iniurijs ambientis, & ab
extrinsecus occurrentibus, quod nos dicebamus; tenuis
admodum nititur fundamento; Loco enim citato Ari-

Cstoteles, & Democritus considerant fetum ante sui or-
ganizationem, dum veluti moles carnis indistincta nu-
trimentum haurit a vase Umbilicali; perinde ac in ter-
ra coctione quaelibet pars corporis nostri ad sui nutritio-
nem sibi attrahit alimentum a Venis, quae in eam im-
plantatae sunt a natura; Nos autem loquimur de fe-
tu iam organizzato, quarentes cur statim, ac in eo for-
mata fuerit membra omnia, ipse ex utero non prodeat,
sed per plures menses in eo maneat. Quare si Democri-

de gen. 22.
c4

to; nihil tamen nobis hoc loci obstat Aristoteles. Immo; A
 quemadmodum confiteri opus esse ducimus fectum ante
 sui organizationem in utero manere tum gratia aliment-
 ti, sic ait Aristoteles; tunc enim quum fetus non sit ali-
 liud quam massa quedam carnis indigesta; more simi-
 larium partium vltima tantummodo coctione gaudet;
 quare opus habet alimento, quod facile vertatur in
 substantiam nutriti; tale autem alimenti genus nihil
 est nisi sanguis; sanguinem vero non aliunde sibi Em-
 bryon comparare potest, quam a matre per Vasa Umbi-
 licalia; manet ergo fetus in utero gratia nutrimenti,
 tum etiam ut eius membra formentur; quod censuit
 Democritus; videtur namque Vis formatrix perfectio-
 rum animalium spiritu, & calore materno, tanquam
 instrumento, quo sanè careret extra uterum. Neque
 ratio eadem est de oviparis, atque de viviparis (quod
 objicit Aristoteles) vivipara enim quum longè sint vivi-
 paris perfectiora, atque artificiosa magis; quumque
 vel ipsi Aristoteli minoris rei, atque imperfectioris
 minus, rudiusque sit principium, propterea factum
 est ut in oviparis organizandis statim Natura, seu
 Vis formatrix rudigare instrumento, cuiusmodi est ca-
 lor externus, tum matris incubantis, tum etiam al-
 terius generis oviparis (gallina enim e supposito ovis
 turturis, atque perdicis, pullos turturis, ac perdices ex-
 cludit incubatu) tum Solis; tum fornacis, tum quoque
 fini, ac Stercoris; quibus omnibus speciebus caloris

10. Scilz. prob.
 14.

pullos

- A** pullos in ovo formari certum est, ac saepius observatum. At in effingendis membris humani conceptus, aliorumque perfectorum animalium viviparorum, videtur necessario vis formatrix nobiliore instrumento, cuiusmodi est spiritus internus, nativusque calor animalis eiusdem speciei, ut si est mater ipsa; Alioqui, si necessario concluderet Aristoteles contra Democritum, idcirco non manere factum in utero ut partes eius efformentur, quia in oviparis fetus, ac pulli partes formantur in ovo. extra uterum; necessario quoque concludere posset Democritus adversus Aristotelem, ideo non manere factum in utero gratia alimenti; quia in oviparis fetus in ovo ex albumine genitus alitur lacte extra uterum, sed diversa est ratio quantum ad haec viviparorum, & oviparorum; in viviparis inquam quemadmodum dicendum puto anteaquam organizentur, ea manere in utero gratia nutrimenti, cum Aristotele; & ut eorum membra formentur, cum Democrito; ita utrunque
- C** Philosophum arbitrari censeo factum iam organizatum per plures menses in utero morari non nisi ut formata membra roborentur, quo possint externas iniurias tolerare citra incommodum vitae, ac valetudinis; non tantummodo propter alimentum; secus enim nonne formati puer extra uterum lac à matris ore sugere posset, & ventriculo in chylam convertere, & hepate in sanguinem pro sui alimento? Quare fetus primis diebus in utero manet tum ut nutriatur eo modo, quo potest; per ter-

tiam solūmodo coctiōnem, tum ut in eo formantur **A**
 membra sibi ad opera vitæ necessaria; ipsaque formatis
 postea, ut fermentur, & roborur acquirant aduersus inele-
 mentiā acriā, & aliā extrinsecus occurrantia: eisdem
 verò firmatis, ac satis roboratis tandem ex utero prodit
 in lucem; in alijs quidem citius, in alijs verò tardius,
 sed nunquam ante septem menses à conceptu in homine,
 qui ut plurimum suo fetus edit in lucem nono mense.
 Ita patet vivus, quò fetus possit innocuè ab utero exi-
 re ubique, & semper desumendus sit à consistentiā, & **B**
 robore partium corporis, non ab inopia nutrimenti, ne-
 que à necessitate respirationis, quemadmodū passim di-
 cisolet factum tunc ab utero exire, quando vel maiori ali-
 mento indiget, quàm id sit, quòd à matre in utero per
 umbilicum trahit, vel illi opus fuerit inpiratione acri-
 bus externi pro refrigerio acies in corde. Nam (quòd
 attinet ad alimentum) falsò creditur factum extra Ute-
 rum cibari uberiori alimento, quàm possit in utero;
 quum ortus in lucem puer ferè per biennium solo lacte **C**
 nutriatur, quòd est eadē sanguinis portio, qua nutrimenta
 tot fetus in utero, ab utero ad mammas transmissa, in
 eisq; albescit, & condensata in consistentiā solidior-
 rem. Quantum verò pertinet ad respirationem, falsò
 quoque supponitur factum in utero non respirare, nam
 & Hippocrates apertè testatur puerum in utero com-
 primentem labra orē intrò trahere spiritum, ubi mater
 respirat. & ratio id convincit, eaquē multiplex pri-

Ama est, quia non alia de causa in praegnantium obitu curam poenitentia dicitur, ut arolabia orio feruclur aper-
 ta, statimque caesa ventre infans extrahatur uiuus, nisi ut per os matris acri patens aditus pro respiratione pueri, alioqui statim morituri. Altera est, quia fetus in utero ultimis illis mensibus tanta cordis caliditate abundat, ut ipsi etiam in utero necessaria sit respiratio pro sui refrigerio, quod ait Hippocrates. Tertia uero est, quia non deest summam Naturae providentiam, imo mediatim exponere tenella uiscera fetus externo frigore, a quo facile laderentur Pulmones, & Cor, sed rationi consentaneum est fetum in utero assueuisse acri tepesfacto a uisceribus, & calorem atris, ut sine noxia deinde uicissitudo frigidum possit inspirare. Quarta est, quia notum est, quae esse fetum in utero, seu ipsius Cor moueri motu contractionis, & dilatationis (Systolem Graeci nuncupant, & diastolem) sicut autem dum Cor constringitur, id tuenit quia expellit fuliginosa excrementa orta ex aere
Cardis caliditate intensiori aduasio, ita dum distenditur, id necessario fit, quia e pulmonibus attrahit aerem pro sui refrigerio, ac uero nihil horum fieri potest sine respiratione.
 Ex his ergo satis manifestum cuique fieri posse arbitror fetum in utero, ubi iam ipse fuerit perfecte organizatus, seu postremis mensibus, respirare.

Quòd Mens in profunda meditatione ad spectu-
landum non utatur sensibus, neque sensuum
instrumentis, & cur in ecclasi sensus omnes
feriantur à suis operationibus. Quare soluitur
tertius nodus. Cap. IV.

Amplius, quod asseriebatur contra nos,
existimantes mentem ad intelligen-
dum non uti corporis instrumentis, ab
aduersario postulante cur id contingit
(quod Aristoteles testatur, & experi-
mentum comprobat) ut aliquando mente occupata in
profundiori meditatione, alienius objecti intelligibilis,
tum externi, tum interni sensus omnes, presentia objec-
ta sensibilia non sentiant, si hoc non sit ab intellectu se-
cum ad centrum corporis rapiente, non partem (ut in tē-
nui, ac leui speculatione) sed totum sensum, totumque
spiritum, ac animalis calorem, quo Mens ad contem-
plandum utatur, tanquam instrumento. Et perinde enim
digito vno quid vehementissimè comprimente, ceteri
ab omni actione ociantur, illo vno ad suam operatio-
nem istam eidendam totum spiritum animale, totum
que calorem, qui ad vniuersam manum influere sole-
bat, trahente, ac rapiente ad sese ita solui potest, quia
quum in anima humana mens ad sensualis animam,
& hæc ad vegetalem se habeat tanquam forma ad ma-

- A** teriam (quod supra longè patuit) quumquè materiae
 Ubique proprium sit pati, ita ut ipsa quidquam effi-
 cere nequeat, nisi in virtute formae sibi adnexae; pro-
 pterea sit ut anima sensitrix in homine nihil agat, ni-
 si adiuta ab Intellectu; sic & Vegetalis in nobis non
 operetur; nisi gubernata ab anima sentiente; eo modo
 quo actus materiam gubernat; ac regit ad agendum;
 Vbi ergo contingat Intellectum totum occupari in ali-
 cuius obiecti contemplatione; huius auxilio destituti
- B** sensus omnes propria obiecta praesentia sentire; atque
 animadvertere nequeunt. Sic enim in Apoplexia mor-
 bo sentiens anima destituta spiritibus animalibus, &
 calore; quibus ceu instrumentis Ubique. Vitur ad om-
 nes suas operationes obeundas; ab omni munere seriat-
 tar; eiusque auxilio propterea privata Vegetalis &
 ipsa nullam actionem edit. Et quemadmodum si diu-
 tius perduraverit Apoplexia fortis; per longum tem-
 pus anima Vegetalis carens auxilio sensitricis, non so-
- C** lium operari in eo; sed tandem desinit sustinere corpus;
 atque deficit esse; quia Vegetalis non est dissoluto corpo-
 re; neque ipsa ex se corpus sustinere valet eo nomine;
 quo ignobilior forma praestantiorem materiam regere
 nequit. Ita prorsum & anima irrationalis in homine
 sic indiget auxilio Mentis tum ad operandum, tum ad
 subsistendum, tum ad corpus sustinendum, ac guber-
 nandum, quòd si in disturbatiore alienatione, ac Ecstasi
 persistat homo; is necessario vitam obeat; anima ratio-

nis experte in esse nō perdurante diutius absque eo quod **A**
 a rationali gubernetur. Non ergo dicitur Mens ad con-
 templandum aut sensibus, aut spiritu, aut calore, aut
 omnino qualitate, ac facultate corpora, tanquam in-
 strumento. Quod enim de digito dicitur, ut in effectu
 conuenit, ita in causa valde dissentit, possunt enim si-
 milis effectus a diuersis causis proficisci, quare non est
 accommodatum exemplum. **B**
 A iunt aliqui finter, quos Zimara iunior) rebe-
 mentius aliquid contemplantur idcirco sensibus illis (ut
 non posse) quoniam anime essentia, licet diuersis natu-
 ris constituta, una est, tamen. Unum autem non potest
 simul diuersis actionibus debementius incumbere, ac
 propterea ubi una anima actio rebelementior est, alte-
 ra cessat, quod maior motus minorem obscuret. Sic er-
 go una parte anime circa unum aliquid debementius
 occupata, cetera propter nexum, que cum illa obti-
 nent, a suis operibus seriantur omnino, quasi tota ani-
 ma circa illud prius debementius occupata. **C**
 Ingeniosa contemplatio, sed que nec sensui, nec rationi respondeat,
 Puer enim quatuor uisus intente, ac debementius, expec-
 tetat potentias anime sensuales, tam externas, quam
 internas, visionem puta, auditum, cursum, appetitum
 non tamen eius anime pars vegetalis cessabit a suis ope-
 ribus nutriendi, atque augendi. Adde in uiris Deu
 deditis, & sanctitate claris, Demone illorum imagi-
 nationi suggerente obiecta summe impressionis, ac mi-

De me. 136.

B

C

Are irritationis, apertissimè conspicitur duos Dehementissimos motus adinuicem contrarios, nimirum impetum furiosum animæ sensitivæ ad carnalia desideria, aut etiam ad iram, vel odium, simul & actionem Mentis ratione tali furori acriter reluctantem, quos motus inuicem contrarios, & ad diuersas animæ partes pertinentes esse Dehementissimos inde patet, quia a sensuali appetitu tam dire eructantur, ut corpus totum celeriter languas, ac eructetur; ratione tanto impetu diuinus

B obsistente, & sepius ex toto Vires comminuente. Amplius, quum pars animæ caninæ sensitiva, ut distinctū quid a parte Vegetali, & ea, quæ tantis in determinata specie constituitur, sit vna, & magis simplex quàm tota essentia animæ humanæ complectens in se Vegetalem, sentientem, ac partem rationalem, Anima humanæ parte rationali Dehementius aliquid meditante, non ideo ceteræ partes animæ feriantur, quia vnum simul nequeat diuersis actionibus Dehementioribus incur-

C bere; nam canis simul & olfactu intensè leporis odorem sentit, & ipsius carnem vehementissimè appetit, & ut capotatur velocissimè currit, beneficio eiusdem animæ sensitivæ, cuius hæc omnia sunt munia, odorare, appetere, atque currere. Tandem verum illud esse concedimus, quod aut maiorem motum minorem obscurare, sed si maior motus minorem obscurat, non tamen tollit quominus fiat; Exstatis autem sensationes omnes, non obscurat solum, sed etiam tollit omnino.

An in somno, dum sensus ligati sunt, Mens, quæ ab his turbatur potius quàm adiuuetur ad speculandum, sua exerceat munia, & ita occurrat quartæ oppositioni. Cap. V.

QUOD autem quarto loco quærebatur, si Mens ad speculandum non datur sensu, ac Phantasia, imò ab ea potius interpellatur, quàm adiuuetur. Cur in somno, dum sensus omnes ligati occurrunt, Mens tunc maxime non contempletur, ut pote in tempore valde opportuno, quo simendum non esset eam perturbari a Phantasia, nos a superiori doctrina recedere non cogit. Et primo quia falsò dicitur Phantasiam in somno vinculam ab omni opere feriaris, sunt sensus exteriores in somno ligati; Phantasia verò apud Aristotelem in somno vigens satis potest Mentem turbare. Deinde, quia verum non est suppositum, nempe dormientes non posse exercere opera Mentis, ac Intellectus. Patet, dum dormiret, distinctè, ac ordinatè clara voce proferebat integras periodos eorum, quæ ipse prius vigilans Mentis perceperat tum Galenum perlegens, sum a seipso componens. Neque sanè hoc opus Phantasia dici potest, ut quæ sensus est, nec ita potest atcolli, ut possit obiecta intelligibilia percipere; Sed hoc est, quod aliquando scripsit Aristoteles, puta Intellectum possibilem simul

Deant. 16

Deant. 2

Aaque singula factus est, ac sciens, hoc est, posteaquam semel cognouerit entia, & eorum species induerit, per se ipsum contemplari posse entium species sibi impressas sine ope Intellectus agentis: quare etiam sine ipsis sensibilibus, aut phantasmatibus, seu delocian-
tibus sensibus, ac Phantasia, circa quae versatur actio Intellectus agentis, quam dicunt esse depurationem sensibilibus phantasmatum, quae sunt in Phantasia, a conditionibus materiae.

B Adde illor, qui dormientes praesagiunt, conspicuas in somno habere mentis operationes; quippe diuinitio mentis actio est, non Phantasia; aut cuiusuis alterius sensus; aliqui & animalia bruta diuinare possent.

Amplius ad principale quae situm dicere possumus ex Aristotele, mentem non exercere sua munia, nisi se-
datis perturbationibus, ac tumultibus omnibus, qui-
cunque vehementiores in corpore fieri possunt; quum er-
go in somno, qui maximè datus est animalibus, ut con-

Ccentretur, calor innatus ad coquendum alimentum, mul-
tasiant perturbationes, sicut in ebrijs, ab ascendentibus
vaporibus à stomacho ad caput; ab ebullitione caloris
concoquentis alimenta, & à segregatione excremento-
rum à bono succo; propterea iure merito mens, dum som-
no tenemur, ut plurimum ab omni opere vacat.

An mens ad speculariū impellatur ab appetitu,
 an ipsa ex se ipsa ad id moueatur; & si ad hoc ab
 eo dirigatur, an dici possit ad intelligendum vñ
 sensu. vñ detollitur quinta instantia. Cap. VI.

1. Dec. 4. 17.

AD quintam vero dubitationem, quæ
 erat huiusmodi, Mens quam saltem hæ
 beat naturam apud Aristotelem, ut
 possit æque omnia fieri, omniaque intel
 ligere; ex se autem non magis vñ
 quàm aliud intelligeret, opus est profecto, si debeat mens
 quidquam intelligere, eam dirigi, ac moueri ad contem
 plandum potius hoc, quàm illud intelligibile, ab appeti
 tu, qui præcipiens menti quid agendum, non permittit
 Intellectum suas actiones edere absque interuentu orga
 ni corporci; quippe appetitus quum sit nobis communis
 cum irrationalibus animalibus, sensus non esse non po
 test; omnis autem sensus facultas est corporca; respon
 detur multipliciter, & primò negando omnem appetiti
 cem facultatem, qua pollet homo, esse de genere sensus,
 & qualitatcm corpoream: homo enim, qui pollet dupli
 ci facultate cognitiue, sensitua inquam, quæ cum brutis
 conuenit, & rationali, qua cum Intelligentijs sepa
 ratis; duplici item gaudet appetitu, irrationali altero,
 qui sensibus dicatus est, eos promouendo ad opus, dici
 turque appetitus simpliciter, & vulgò sensus, altero ra
 tionali,

Actionali, qui intellectui præest, ac dicitur voluntas. Si ergo in obiectiōne agatur de appetitu irrationali, falso dicitur dicitur inservire menti, eam promovendo ad contem-
plandam; nam solum sensibus famulatur: sin autem sermo sit de appetitu rationali, qui alio nomine volun-
tas appellatur, falso dicitur eam esse sensum, & quali-
tatem corpoream; nam actio voluntatis, qua libero ar-
bitrio exercetur, & ut dicam actus ipse volendi, & vo-
lendi immediata, & adæquata est actio animæ; neque
Ecum mente excogitari potest quoniam instrumento cor-
poræ, aut calore; aut spiritu; aut sensu; aut membris.
Utatur animus ad volendum, ac nolendum, quoniam
actiones omnes, quæ cum instrumenti corporæ ministe-
rio eduntur, temporariæ sunt, quippe nullum corporeum
in instanti moveri, aut agere quidquam ullo modo po-
test; sed velle, ac nolle in nobis & momento fiunt, &
propterea sine interuentu organi corporalis.

Adde actiones, quæ fiunt ministerio instrumenti cor-
Eporæ, sic ab eo pendere, ut veluti ad ipsius dispositio-
nem, & vigorem perfectæ fiunt, ac vigent ita, ad eius-
dem infirmitatem languent, ac quum in sensibus, &
egri sæpe totum corpus, omnesque partes eius vires con-
tinuè dependant, desideria tamen omnia, quæ à volun-
tate procedunt, cum intellectui applicata, tum etiam
sensui (Venerem enim senes non appetunt impulsæ ab ap-
petitu sensuali, qui cum organorum ignavia necessario
torpet, sed à voluntate propter malum habitum ab In-
tellectu.

intellectu declinante, sequè ad sensum porrigente) omnia A
inquam desideria voluntatis in sensibus adhuc iuuen-
lia quam sint; imo & sæpè vehementiora, planè consi-
teri oportet voluntatis nostræ actiones corpori famula-
tus interuentu non indigere.

Ex quo obiter illud etiam satis apparere arbitror,
quod obseruabat Simplicius in Epictectum, liberum
arbitrium, ac voluntatis actionem esse eam inter cate-
ras, qua euidentissimè rationalis animus non commu-
nicat cum corpore, quod satis illi est ad hoc, ut à corpore B
sit separabilis, atque immortalis.

Præterea, falso in obiectione dicitur appetitum, seu
voluntatem semper mouere mentem ad intelligendum;
quia primò sequeretur actionem appetitus, ac volunta-
tis esse priorem actione mentis; quum tamen ex aduer-
sò actio voluntatis ubique præsupponat actionem Intel-
lectus, saltem confusam; nihil enim appetere, ac uelle
possumus, quod non cognoscamus, multa tamen cogno-
scimus inexpectata, & præter uoluntatem; imo etiam C
contra uoluntatem.

Deinde, quia etsi mens sit indifferens ad omnia intel-
ligibilia, ad hoc tamen ut ipsa contempletur potius hoc,
quàm illud intelligibile, non est necessarium, neque suf-
ficiens quòd ab appetitu moueatur, dirigaturquè mens
ad intentum obiectum percipiendum; nam sæpè multa
scire uellemus, ut quadraturam circuli, quæ tamen
ideo non scimus; sed ad contemplandum necessariò re-
quititur,

- A**quiritur, & sat est obiectum proportionatum praesens, & potentia cognitrix non impedita, sine voluntatis actione ulla; ita enim se habet ad mentem voluntas, quemadmodum appetitus ad sensum: quare si sensus, qui indeterminate respicit omnia sensibilia, determinatur tamen ad hoc magis quam ad illud, quia hoc sui praesentia sensum mouet ad agendum, nulla interueniente ope appetitus; illud vero absens tale quid non praestat, nam & inuito appetitu necesse est oculum bene habentem cernere omnia visibilia proportionata in debita distantia; tactus etiam, appetitum aliter desiderante, non potest non sentire proximum calorem. Ita prorsus de mente dicendum est, eam non semper ab appetitu, aut voluntate excitari ad contemplationem huius; & non illius (licet aliquando id fieri possit) sed ab ipso obiecto praesente, si nusquam alias fuerit intellectum, ac si eius species in animam exiterit quasi dormiens, ea expergefacta, & impulsiva ad mouendum intellectum à nuper sensato iterum illius simulachro, ac phantasmate; id enim tunc euenit in mente ut una multarum specierum, quas habet impressas, sola intellectum moueat ad contemplationem, excitata à simili natura existente in proximè sensato phantasmate, quod & in citharis concordibus euenire solet, ut fides unius pulsata moueant sibi consonantes fides in alia cithara proxima non tacta.
- Postremo, esto quod voluntas impellat mentem ad contemplandum, mens tamen ipsa, & praesertim con-

templatrix, non practica, sed impulsu actu intelligi, A
 non profecto vitur voluntate; distincta enim est actio
 voluntatis imperantis menti ut contempletur, ab ac-
 tione mentis contemplantis ad imperium voluntatis ita
 ut voluntas primo loco Menti imperet ut speculetur,
 Mens autem postea speculando non vitur actione vo-
 luntatis, tanquam instrumento, & perinde ac imperans
 Rex Policreto ut statuam faciat, Policretus postea in ef-
 fingenda statua nullo modo vitur ministerio Regis.

ut actio voluntatis imperantis menti ut contempletur, ab ac-
 tione mentis contemplantis ad imperium voluntatis ita
 ut voluntas primo loco Menti imperet ut speculetur,
 Mens autem postea speculando non vitur actione vo-
 luntatis, tanquam instrumento, & perinde ac imperans
 Rex Policreto ut statuam faciat, Policretus postea in ef-
 fingenda statua nullo modo vitur ministerio Regis.

ut actio voluntatis imperantis menti ut contempletur, ab ac-
 tione mentis contemplantis ad imperium voluntatis ita
 ut voluntas primo loco Menti imperet ut speculetur,
 Mens autem postea speculando non vitur actione vo-
 luntatis, tanquam instrumento, & perinde ac imperans
 Rex Policreto ut statuam faciat, Policretus postea in ef-
 fingenda statua nullo modo vitur ministerio Regis.

QUOD praeterea obijcitur perperam sta-
 tuisse nos apud Aristotelem mentem an-
 te corpus esse ab aeterno, quum tamen
 ipse apertissimis verbis asserat hoc esse
 discrimē inter causas effectrices rerum,
 & formas earundem, quod efficiencia ubique tempore
 praecedunt suis effectibus, ac formae simul sunt, eodem-
 que tempore generantur cum ijs, quorum dicuntur esse
 formae; Mentem autem humanam esse formam ipse
 alibi aperte etiam demonstrat, si facile dilui potest. Ve-
 rum est tēpore apud Aristotelem animae nostrae partem

A ratiōalem esse formam; Verum quoque est eundem po-
 fuisse loco citato inter causas effectrices, & formas re-
 rum tale discrimen, quod efficientia secundum tempus
 priora sint suis effectibus, formæ verò sint simul omni-
 no cum ijs, quorum sunt formæ, ita ut simul orientur,
 simul ortæ subsistant, & simul tandem intereant; sed
 Verum quoque est paullo infra eundem Aristotelem ab
 ista lege formis a Natura indicta, nempe quod semper
 sint simul tempore, excipere apertissimis verbis animam

Ratiōalem; quam & permanere incorruptibilem post
 dissolutionem compositi, ut clarè scribit, ita & ante il-
 lud extitisse eum subintellexisse credendum est, qui alibi
 anime ingenitum incorruptibile, & vicissim omne incor-
 ruptibile ingenitum esse acriter contendit.

Quod autem præterea difficultatem parere videba-
 tur argumentum illud, quicquid aduenit Enti in actu
 est accidens, ac proinde si fetus actuato ab anima irra-
 tionali sic adiungatur Intellectus, ut ea superstite, ex

Irrationali, & rationali animabus una numero anima
 constituatur. Mens nostra, seu anima rationalis acci-
 dens enti in actu esset accidens; quod tamen est falsum
 penitus; facile tolli potest considerantibus primò qui-
 dè de ratione actu esse perficere, atque complere, sicuti
 de ratione potentiæ est perfectibile esse, ac incompletum,
 quum itaque fetus in utero ante aduentum Mentis
 anima irrationali pollens non sit perfectum quid, at-
 que completum, sed incompletum, & adhuc perfecti-

bile; ideo non erit ipse proprie, ac vere in actu (nisi forte a quo ad existentiam) sed in potentia, quare Mens illi accedens non aduenit Enti in actu, sed enti in potentia, ideoque Mens erit substantia, non accidens.

Deinde, apud Aristotelem entium aliqua ita sunt in actu; ut sim quoque in potentia ad posteriores perfectiones, quas ubi suscipiunt, eas non induunt quatenus sunt in actu hoc aliquid perfectum, sed quatenus sunt adhuc perfectibilia; & in potentia itaque ille perfectiones adueniunt, non enti in actu, sed ei, quod est in potentia. **B**

Eccē huius exemplum appositissimum; Corpus mobile, hoc est quid in actu; atque hoc aliquid completum, est tamen etiam in potentia ad formas motuum; quae ubi acquirunt, ille non dicuntur adiungi enti in actu, sed enti in potentia quatenus est in potentia; desinit enim motum Aristoteles, quod sit actus entis in potentia quatenus est in potentia: licet actu existat id, quod movetur; Ita prorsum fetus in utero primis quadraginta diebus quamvis in actu sit, & hoc aliquid benefico anime irrationalis; quando tamen, hac superstitie, fetus adiungitur Intellectus, is illi quam uniat, non quatenus est in actu, sed quatenus adhuc perfectibilis; & in potentia ad Mentem; profecto anima rationalis non aduenit enti in actu, sed ei, quod est in potentia.

Hinc ergo male colligebant aduersarij eam esse accidens, non formam substantialem.

Productionem hominis non esse alterationem, sed generationis veræ, ac propriæ speciem. unde soluitur octaua ratio. Cap. VIII.

SOLVITVR etiam ille nodus, quo dicebatur, si in hominis constitutione rationalis anima adiungeretur fetui habenti animam irrationalem, hac ipsa remanente in homine producto, fore ut

hominis procreatio non esset vera generatio (quam definiuit Aristoteles esse quando præexistens subiectum, seu ^{1. DE GENERE.} suppositum mutatur totum nullo remanente sensibili de subiecto eodem) sed potius alteratio, nam sic fetus adueniente sibi Intellectu non mutaretur totus, imo remaneret cum iisdem limamentis idem numero suppositum, quod est ut idem subiectum sensibile: Quoniam primo loco dicimus allatam ex Aristotele definitionem generationis non competere (quod falso supponit obiecta ratio) omni transmutationi essentiali, in qua physice producat^r de nouo aliqua substantia, sed conuenit illi soli generationi, quæ consequitur corruptionem, per quam mutatur præexistens suppositum secundum formam: Verum quoniam dantur tria alia genera generationis, quibus nulla est corruptio comes, et quorum duo Nature metas transgrediuntur, quia uel nullum præsupponitur subiectum corrumpendum, delicti est creatio, quæ ab

effi.

efficiente supranaturali quid producitur ex nihilo; uti A
est productio mentis: Vel et si aliquod præexistat subie-
ctum, id tamen nihil omnino mutatur ad hoc ut ex eo
aliud generetur; ut in his generationibus; in quibus for-
ma non educuntur de sinu materiae, sed illi ab agente
item transnaturali extrinsecus accedunt; qualis est pro-
ductio hominis ex conceptu animali; Tertium produc-
tionis genus est naturale prorsus, in quo præsupponitur
subiectum, ex quo fit aliud mutato quidem, sed non
corrupto; ut ea est generatio, in qua una numero for- B
ma fit multiplex ad partitionem subiecti: quo casu fit
nova substantia, superstitè priori, ex qua fit: quamvis
aliqua ratione mutata, hoc est accidentaliter: quod eue-
nit in productione novæ stirpis in ramo avulso, ac in fru-
ctu; seminequè deciso ab arbore, atque in productione
novi animalis in Entome præciso, in quo utraque pars
vivat seorsum. Sic fetus, atque homo quum non oria-
tur ex corrupto alio; quippe anima humana secundum
partem rationalem fetus extrinsecus accedit supra li- C
mites Naturæ, nulla corruptione præcedente: secundum
irrationalem vero; vegetalem scilicet, ac sensiva-
tem genita est physicè ex anima patris quoad sui partes
ratione carentes multiplicata in venere ad divisionem
subiecti citra ullam corruptionem; propterea mirum
non est, aut inconueniens; si productio hominis non con-
sineatur sub definitione specialis generationis allata ab
Aristotele loco citato: sub qua nec etiam est productio

- A** non e arboris in ramo avulso à trunco, nec generatio hominis Vermis ex insecto diviso; cuius aliquando partes utriusque sanantur, ac seorsum vivunt; ut contingit per sepe in lumbricis terre appellatis, atque alijs Vermibus, quae tamen productiones continentur sub genere generationis naturalis; hoc autem genus analogum est ad hasce duas species generationis physicae, quarum principale analogatum est generatio definita ab Aristotele in loco allegato (satis est enim scientifico in analogis definire principale analogatum; nam caetera deinde facile noscuntur ex cognitione illius) Adale igitur colligebant aduersarij hominis productionem (nisi contineatur sub ea generatione, cui adnexa est corruptio praecurrentis suppositi) fore alterationem; namque alteratio est mutatio, non in substantia; sed tantum in passionibus subiectis: at hominis productio (quam nos ponimus diversam à generatione descripta ab Aristotele in adducto loco) est mutatio secundum formam substantialem, ideoque generatio quaedam sui generis, non omnino supra naturam; sed naturalis ratione animae vegetalis, ac sentientis; licet citra corruptionem omnino.

Deinde scire oportet verba illa (quando mutatur totum) in definitione generationis apposita non habere eam vim ut praecurrens suppositum, Verbi gratia; aer, aut quodvis aliud, ex quo aliquid generatur, corrumpatur ex toto secundum omnes partes; nam in eo materia est incorruptibilis; sed ut mutetur tantum secundum

dum formam; non quidem penes utranque formam par- A
tem, si ea constituta fuerit ex generica, & specifica; sed
solum iuxta partem formae specificam; non quod ista
pars formae specifica ita mutetur ut pereat (remanent
enim formae elementorum in misto ex illis genito; alioqui
dum hoc in illa resoluitur per corruptionem, nullum as-
signari potest agens immediatum, ac peculiare, à quo il-
lae formae de nouo generentur ex misto corruptio) sed ut
mutetur de specifica in genericam, vel (quod ait Auer-
roes) ita mutatur in generatione subiectum sensibile se- B
cundum formam; quod non amplius retinet idem no-
men, & eandem definitionem; istud autem fieri potest
citra corruptionem formae praecedentis.

Sic ergo in fetu, adueniente intellectu, anima irra-
tionalis, quae prius in eo erat ultima, & specifica, de-
finit esse talis, et sic generica, & quod prius erat Embry-
on, sic homo; quare ut nomen, ita & definitio subiecti
mutatur in generatione hominis, quae propterea dici de-
bet vera generatio, ac mutatio totius secundum formam, C
seu secundum nomen, & definitionem; ita enim dicitur
mutari totum; nam duplex est quod totum appella-
ri solet, & unum est totum materiae; & hoc ita respicit
singulas partes, ut una vel minima superstitie, non di-
catur adhuc totum corruptum esse; hoc modo domus;
cuius adhuc fundamenta supersunt, non est ex toto seu
tota eversa; alterum dicitur totum formae; seu secun-
dum formam, quod dicit uniuersitatem partium, atque

A istud vna tantum parte vel corrupta, vel mutata, corrumpitur: vt scamnum, quod est totum confectum ex tribus tabulis, exempli gratia, tali ordine adinuicem connexis, quod si vna earum comburatur, vel e suo loco in alterius sedem transferatur, vt superior in situm lateralis, iam non amplius id erit scamnum; Nomine totius in definitione generationis, quae dicitur esse mutatio totius in totum, vtiur Aristoteles non quidem in primo sensu, quo significat totum materiae; nam materia subiecti eadem permanet in genito, & corrupto; sed in secundo, quo significat totum formale, quod mutatur vel vna tantum parte mutata, puta de specifica in genericam.

B An spiritus, calorque noster innatus sit simplicis, an potius multiplicis naturae? Et vtrum ex eius simplicitate necessario colligi possit animam item esse simplicem essentiam. Quocirca respondetur ad nonam difficultatem. Cap. IX.

QUOD etiam ex Fernelio proponebatur argumentum, Anima vniur corpori huic elementari mediante calore, ac spiritu, sed in vnoquoque viuente vnius tantum generis calor est, atq; spiritus, & ille simplex, vt qui ab vno eodemq; principio prodit: ergo vnum quodq; animal vnius tantummodo animae,

cuiusque simplicis, est particeps; alioqui proportionem non
 responderet spiritus, seu calor, & anima, cuius is est
 vehiculum, aduersus ea, que docuit nos Aristoteles, se-
 ne est multis nominibus; & primum quia videtur illo
 spiritu huc à caelo demisso pro vehiculo animæ, quem sat
 superq̄ confuimus in superioribus, dum opinionem
 Aristotelis hac de re perperderemus. Deinde, esto quod, ille spiritus, & calor, viuat ani-
 mam corpori, falsa dicitur is esse simplex, ex eo, quod ab
 vno fonte pullulat, quasi quod ab eadem causa, eaque
 simplici effici nequeat nisi vno effectus simplicis natu-
 re; Est Aëris nostra simplex natura ipsi Fernelij, ea que
 non vnam tantum, sed tres, & inter illas actiones vna
 simplicem, ceteras obtinet compositionem habentes. Est
 item frigus simplex qualitas simplicis corporis, generat
 tamen in media regione aeris, grandines, niues, & alia
 mista, & congregat hic apud nos etiam heterogenea,
 ex quibus quod consurgit simplex esse non potest.

XI. Præterea, non rectè assumi calorem nobis insitum,
 qui est vehiculum, seu vinculum, quo anima corpori
 adnectitur; ab vno tantum principio prodire, ac esse
 simplicem, satis ea demonstrant, que in primo libro asse-
 rebamus soluentes vltimam rationem Fernelij, vbi ostē-
 dimus huiuscemodi calorem non esse simplicem qualita-
 tem; sed ex quatuor primis qualitatibus simul mistis
 consurgens temperamentū, nec esse ex vno tantum prin-
 cipio, sed ex quatuor elementis ad inuicem mistis.

A Amplius, formaliter ad argumentum negari potest coniunctum, vinculum, siue calor, ac spiritus, quo mediante anima corpori adiungitur, simplex est; ergo simplex & anima; non ne fortasse simplici vinculo adnecti possunt adiuicem non simplices naturae? simplici enim frigore congregantur, & congregata retinentur ligna, sarmenta, lapides, & alia mista corpora cum aqua in glacie.

B Nihil tandem ad propositum facit locus Aristotelis, quod talis calor proportione respondeat illi animae, cuius est vehiculum; quia ibi non conferebat Aristoteles vehiculum cum sua anima, sed vehiculum unius generis animae cum vehiculo animae alterius generis; quam enim sint tria animarum genera, Vegetatiua, sensitrix, rationalis; omnibus aequè non famulatur idem vehiculum; sed tria sunt etiam vehicula adiuicem distincta pro diuersitate animarum, quibus dictata sunt; nam nobiliori animae nobilius vehiculum inseruit; ignobiliori ignobilius; ita tamen ut, quod famulatur animae Vegetali omnium infima, proportione respondeat elemento stellarum.

Hæc ille loco allegato, ut fufius supra ostendimus; de simplicitate autem vehiculi, & animae, atque horum adiuicem comparatione; ne verbum quidem Aristoteles,

Utrum anima sit forma totius compositi animalis, non autem partium eius sigillatim; an potius totum animal, & vnaquæque illius pars, eadem forma polleat. Quare satisfit decimæ objectioni. Cap. X.

A T Verò quando postea obijciebat Ferne-
lias, In animali præter formas singula-
rum partium, carnis, nervi, ossis, & cæ-
terarum id generis, datur aliqua alia
forma totius, quæ non includit vlla ra-
tione in se formas partium; nec est ex ijs coagmentata;
ergo ista forma totius, de qua nobis instituta est oratio,
est simplex quedam natura; falsam imprimis habet
consequentiam; nam dato (sed non concessio) quòd for-
ma totius non sit constituta ex vlla forma partium, sed
quid ab eis distinctum; nihil tamen prohibet animam
alia ratione esse secundam se compositam, in brutis qui-
dem ex vegetali, sensitrice, ac illa, qua constituitur
propria species vel canis, vel equi; in homine verò ex ve-
getali pariter, sensuali, & Mentis compote.

Sed & illud omnino falsum est animam, quæ est for-
ma totius animalis, non esse quoque formam ossis, ner-
vi, carnis, & singularum aliarum partium; sed has si-
gillatim polleere propria quadam forma diuersæ natu-
re tum a forma totius, quæ anima est, tum a formis

aliarum

- A** aliarum partium, quae non sunt animae; nam primo loco Aristoteles aperte fatetur carnem, nervum, os, faciem, cor, & sigillatim omnes alias partes animalis esse habere animam; anima vero cuiusque inest ipsius est forma; si ergo anima, quae est forma totius animalis, re distincta sit a formis singularum partium, quae iidem sunt animae a se invicem diverse, ut & ipse partes; neque ex eis constituatur; fieri profecto de mente Aristotelis in animali tot essent animae a se invicem
- B** diverse, quot in eo sunt partes differentes inter se, ultra eam, quae dicitur forma totius; quod an verum sit, te iudicem appello.
- Deinde ratio non patitur formas partium animalis re distingui à forma totius; quoniam anima, quae est forma totius animalis, eadem apud Aristoteli est principium, quo primo nutrimur, & augeamur; sed quum per se primo nutriatur, & augeatur animal, non quoad totum; neque quoad partes dissimilares, sed tantum
- C** quoad partes similes, cuiusmodi sunt ossa, caro, nervi, & id generis; planè confiteri necesse est formam essentialem partium idem quid esse quod anima, quae dicitur forma totius; quod autem totum animal, ac quae partes eius dissimilares, non per se primo nutriantur, aut augeantur, sed ad nutritionem, & augmentum partium, testis est Aristoteles, qui scribit apertissime per se primo in nobis augeri, ac nutriri partes similes, carnem scilicet, nervum, os, & huiusmodi; ex quibus quum

1. De gen. 1.
c. 1. & 4.

2. De motu 1.

2. De an. 1. 14.

1. De gen. 1.

1. De gen. 1.

dissimilares constituantur, manus, pes, caput; Et id ge- **A**
 neris, hae quoque ad primarum augmentum augentur,
 nutritionemque nutriuntur, non proprie ex se motu di-
 stincto; sic Et totum vivens, quod ex similibus dis-
 similibusque partibus conflat, augeri nutritive non
 potest proprio quodam motu diverso ab augmento, &
 nutritione partium: sed eodem augmento crescit, ea-
 demque nutritione alitur; quae actiones propterea perse
 primo competunt partibus similibus; ex consequenti
 vero dissimilariibus, atque toti animali.

Amplius; hoc ipsum quod est totum animal, & par- **B**
 tes in eo singulae eadem forma constitui, quae anima est,
 manifestissime colligitur ex Aristotele scribente, Ani-
 mal constitui in esse ab ipso sensu parte primo; &
 oportere accipere quod est in parte in toto vivente
 corpore; proportionabiliter namque habet sicut
 pars ad partem, ita totus sensus ad totum cor-
 pus sensitivum secundum quod huiusmodi; nomi-
 ne sensus hoc in loco intelligente ipsam animam sensua- **C**
 tem, non aliquod eius accidens; alioqui non esset dixis-
 set, animal esse ob sensum primo; sed haec ante a satis.

Ceterum, neque ullius momenti sunt, quae pro an-
 tecedentis confirmatione adducuntur; quod enim pri-
 mo dicebatur, Anima est prior corpore; sed compositum
 ex formis partium corporis praesupponit corpus; ergo ani-
 ma non est composita ex formis partium; tollitur eo quia
 particula (primum) aliam ordinem significat, aliam per-
 fectio-

Afectionem; si in primo sensu à Fernelio sumatur, falsò dicitur anima esse prior corpore; namque anima est actus, & perfectio corporis; modo actus, & perfectio quæ in essentiali, rei anima est, præsupponit partem subiectum; ac perfectibile, quàm vicissim; aut saltem non est prior ipso secundum tempus; si autem assumatur ea dicitur (primò) in alio sensu; Verum est animam esse perfectiorem corpore; sed sic arguementum erit ex quatuor terminis; nam in vna propositione medium (secundum) significat idem quod perfectum; in altera vero idem quod primum in ordine.

B Maioris ponderis non est, quod secundo assertum, forma totius habet aliquas operationes, quas non potest edere vlla forma partium seorsum; ergo illa ex his non est constata, sed simplicem habet naturam; falsam etiam habet consequentiam, ut ostensum est supra; ea quia cum decem homines mouent pondus, quod a nemine seorsum moueri potest; tum quatuor faciunt harmoniam, quam vnusquisque illorum ex se facere nequit; tum demum theriaca eos morbos curat, quos vniuius eorum; quæ ingrediuntur compositionem theriacæ, per se sumptum sanabit.

C Ad tertiam verò obiectionem hanc, sicuti compositum est vna quedam natura distincta a suis partibus, ut syllaba ba, non est b, & a, sed quid tertium; ita pars est vt forma totius non sit cumulus formarum partium, sed quid ab ijs distinctum, ac simplex; respondetur negando

gando analogiam; totum enim quamuis concedamus **A**
 non esse cumulum partium (qua de re tamen adhuc sit
 est sub iudice inter Philosophos) sed quid à partibus con-
 tradistinctum, hoc tamen non est simplex; verum quid
 ex partibus compositum à a enim & syllaba ba, quam-
 uis non est b, & a, sed quid tertium; hoc nihilominus
 est compositum ex b, & a, non quid simplex; Ex eo
 autem non sequitur dato & non concessa, quod forma
 totius sit diuersa à formis partium, eam esse simplicem,
 nec ex illis coagmentatam, sed potius oppositum à si- **B**
 mili.

Verum, quod postremo asserbatur, Dum animal
 interit, formam totius in cadauere non remanere, in quo
 tamen remanent ossa, nerui, caro, & alie partes cum
 suis formis, indicium certum quod formam, & anima
 totius, non est constituta ex formis partium; tollitur;
 negato antecedente, in cadauere nungue, quod est omni
 anima destitutum, non remanet caro, neruus, aut os, nisi
 equiuoce, ut pictum, ait Aristoteles

2. De anz. &
 alibi sepe.

Amplius os, caro, & alia quæuis pars considerari po-
 test tum quatenus est corpus mixtum ex elementis, seu
 genericè; tum quatenus est determinata in specie ossis,
 aut carnis; mixti ut mixtum est, forma non est animas
 sed ossis, aut carnis in eo quod est os, aut caro; forma
 specifica est anima, ossa, nerui, & huiusmodi remanent
 in cadauere quatenus sunt corpora mixta, non sub ratio-
 ne ossis, aut nerui cum sua forma specifica; quare nihil
 prohibet

A prohibet partes, ac totum animal eadem forma gaudere, quae est anima; licet sine anima aliquomodo permanent in cadauere ossa, & nerui.

An irrationalis pars animae nostrae sit diuisibilis ad partitionem subiecti; & cur oua subuentanea extra aluum ouipari non viuant, sicut in eo; unde satis fit vñ decimae dubitationi. Cap. XI.

B **Q**UOD insuper obijciebatur ex eo, quod oua orta sine interuentu masculi subuentanea nuncupata, dum pariantur, extra aluum matris animam non retinet, qua intra illam pollebant; alioqui essent prolifica; satis apertum esse ouipari animalis animam non esse multiplicabilem, ac diuisibilem ad partitionem subiecti; ex quo a fortiori desumebatur argumentum quod irrationalis pars animae humanae, quae in perfectione longe superat animam cuiuscunque ouipari, eandem est immaterialior, minus sit diuisibilis, ac proinde in coitu a patre semini haud communicetur, facile est solutus, quia apertum censeo animam corpori viri, vnitamque retineri medianibus quibusdam dispositionibus subiectum apparantibus ad suscipiendam, & retinendam naturam animae; inter quas dispositiones praecipua est calor in certo gradu (quod supra etiam obseruabamus); quo calore, quia oua subuentanea ex se carent,

contra semen affluit; hinc factum est, ut cum subuen- **A**
taneum in ventre ouipari animam alio beneficio caloris ad
se a corde ouipari influentis anima materna gaudet,
cui fructus, & pars illius animantis; Vbi autem ab
alio eius excluditur, quia priuatur influente caloris, ideo
animam non retinet, & semen vero ex se satis habuit ca-
loris, quocirca effusum, atque a reliquo corpore seuen-
tium, in actu Ventris animam, qua prius gaudebat in
corpore animantis, extra illud quoque retinet beneficio
proprii caloris.

Quomodo Pater possit suo semini in coitu com-

municare partem sue anime irrationalem, non
communicato Intellectu; si vnica in homine
est anima; Quare soluitur duodecima opposi-
tio. Cap. XII.

QUOD etiam in altera dubitatione ad- **C**
mirabile, quin & impossibile videba-
tur, Hominem, cui vnica est anima,
proprio semini conciliare istam suam
animam, absque eo, quod ibi commu-
nicet Intellectum, qui vltima est anima Hominis, vel
pars anime humane postior, in superioribus planum fe-
cimus, atque possibile; sed rei gravitas expostulat, ut
idipsum hoc in loco clarius explicemus.

Tres itaque quum sint anime, que concurrent ad

- A** *Homini generationem ex mente Aristotelis, vegeta-*
trix, sensualis; Intellectiva; prioresque duae quum ita
materiales existant, ut ab ea sint inseparabiles; subie-
cto, quod informant, sic uniantur, quod extensibiliter
illi inherentes totae quidem secundum essentiam sunt in
toto subiecto, totaeque in qualibet parte ipsius; at secun-
dum quantitatem, qua subiecto extensibiliter uniae
sunt, totae item sunt in toto subiecto, at partem habent
in parte illius, more formarum inanimatarum inter
- B** *quas; Intellectum medicum quum sint, iure optimo*
extremi utriusque naturam redolent, si namque vegeta-
tali, & anime sensitivae commune hoc est cum Intelle-
ctu, ut proprio subiecto vitam imperiant, sensistri-
dero; ut patet magis proximae ipsi Adeni, id praeterea
commune est, quod facultatem motricem, potestatem-
que cognitivam suo subiecto concubet, non temere vege-
tali, ac anime sentienti cum inanimatarum formis com-
mune esse diximus inseparabilitatem a materia, ex-
- C** *tensionem ad eiusdem dimensionem, ac divisibilitatem,*
seu multiplicationem ad ipsius materiae partitionem.
Quum autem proprietates istae competant hisce anima-
bus, Vegetali nempe, ac sensitivae per se; & quatenus
sunt naturae medicae inter animam rationalem, & for-
mas illas, quae non sunt anime; dubio procul attributa
ista non solum in sensitiva, & Vegetali anima imper-
fectorum animalium (ut quidam existimant) reperiri
oportet; sed etiam in animabus inferioribus perfectio-

rum animalium quorumcunque ; quod enim est perse A
 tale, semper tale permanet, vbiunque, & in quocun-
 que ponatur. Anima vero rationalis indivisibilis omni-
 no, ac ita immaterialis quam sit, ut a corpore sit separa-
 bilis tum quantum ad esse, tum etiam quantum ad ope-
 rari (non enim vitur corpore ad intelligendum) corpori
 vnitur, non instar inseparabilium formarum, ut tota
 secundum essentiam sit in toto subiecto, totaque in singu-
 la parte illius ; secundum quantitatem vero tota in to-
 to existens, partem habeat in qualibet parte subiecti, sed B
 uti punctum indivisibiliter, hoc est, non extensè ; secun-
 dum sui essentiam tota est in tota linea, & omnis quan-
 titatis expert totum in unica tantum parte lineæ, non
 in singulis ; ita prorsum rationalis anima corpori non
 extensa tota secundum essentiam est in toto corpore, &
 omnem quantitatem reuocans tota est, non in singulis par-
 tibus corporis, sed in vna tantum parte illius, que sit
 omnium prestantissima, dignum nobilissime forme ha-
 bitaculum ; quam Aristoteles censet esse Cor : Galenus C
 vero Cerebrum.

Cap. II.

Non tamen propterea plures animas vno in homine
 ponimus, ut is, quos sacrosancta Synodus Constantino-
 politana anathematizat ; illi namque, ut apparet ex
 verbis Can. ponebant in homine duas animas in vnam
 naturam non coeuntes, at nos tres quidem ponimus par-
 tes essentielles ab invicem diuersas, verum dicimus eas
 coire in vnam essentiam anime humane ; quoniam ani-

- A** *mam Vegetalem ita sensitrici coniunctam discimus, ut ex Vegetali, tamquã adhuc perfectibili, siue (quod aiunt) ex ente in potentia, & sensitrici illi, cum actu, copulata, emergat vnum per se ens; nam ad hoc ut ex duobus fiat vnum ens per se, sat est Aristotelis quod vnum sit 2. De an. c. 7. essentialè complementum alterius; sicuti est sensitrix ad vegetalem; ex quibus ideo fit vnum per se ens, & vna anima irrationalis; quæ rursus pariter intellectiuam, cum actum essentialè, suscipit, indequẽ denuo pullulat*
- B** *vnum per se ens, quod est anima humana; quæ non raro a parte sui nobilitiori nuncupatur Philosophis. Intellectus, Mens, Anima rationalis, aut intellectiua; vnumquodque enim est id, quod in eo est summum. Sed quum longè dissimilior sit Intellectus, qui incorruptibilis, ac indiuisibilis omnino est, & prorsum quantitatis exors; ab anima ratione carente, quæ per accidens quanta diuisibilis est ad subiecti diuisionem; quàm sensitrix a vegetali, quæ ambæ sunt corpori extensæ, per accidens diuisibiles, proprièquẽ mortales; hinc factum est ut longè differat unio intellectiue anime cum irrationali ab unione sensitricis cum vegetali, quia quum hæ inferioris notæ anime corpori sint extensæ, sicuti corpori ambæ, ita inuicem tota una alteri toti essentialiter, totaqũ altera cuique parti alterius: secundum quantitatem uerò, quam sortitæ sunt a dimensione subiecti, cui extensæ sunt, tota una alteri toti, & pars unius parti alterius copulatur. At rationalis anima, quum etiam corpori adiuncta*

adiuncta omni quantitate careat, partemquæ non ha- A
bens ullo modo extra partem, uti punctum totum toti
lineæ, uel corpori, & totum uni tantum particule in cor-
pore; ita tota Mens toti animæ irrationali, totaque uni-
tur uni tantum illius parti, quæ est in membro omnium
corporis nostri præstantissimo.

Sed obijcies non posse unum verè per se ens ex ijs e-
mergere, quæ adinuicem non secundum se tota coniun-
guntur; non igitur anima humana, si constituitur ex in-
tellectu copulato non toti animæ irrationali, sed uni B
tantum ex partibus eius, erit verè unum per se ens, &
anima una.

Dico animabus caducis, ac materiæ extensis dupli-
cem inesse totalitatem; altera est totalitas quantitatis,
secundum quam & adinuicem, & corpori coniunguntur
totæ toti; habentes partem parti copulatam; altera ve-
rò est totalitas essentiæ nuncupata, secundum quam to-
tæ toti, totæque unicuique parti & comitis animæ, &
corporis subiecti, coniunguntur. Immortalibus autem, C
ac materiæ non extensis, cuiusmodi est anima rationa-
lis, solam inesse totalitatem essentiæ, secundum quam
unum si quis dicat esse Intellectum toti essentiæ ani-
mæ irrationalis, quæ reperitur in vna parte solâ nostri
corporis; atque inde unum ens per se, unamquæ animâ
humanam emergere, nihil falsi dicet; perinde ac is, qui
ex lineâ, & puncto vna tantum in parte ipsi lineæ con-
iuncto unum per se ens consurgere fatetur, & non secus

- A** ac qui ex numero senario (qui quantitas est quaedam habens partes extra partes) & ex unitate (quae quid est in diuisibile partium, & quantitatis expert) nō omnibus, & singulis senarij partibus adiuncta; sed uni tantum illius parti, sic per se vnum diuersum à priori, quod est numerus septenarius. Ita enim prorsus mens omni quantitate carens, neque habens partem extra partem, veluti unitas, & forma; addita irrationali animae quantitati quodammodo participi, & habenti partem extra partem, non secundū quamlibet, sed penes unicam illius partem, constituit vnam numero animam diuersam à praesenti, quae dicitur anima humana; sicut etiam rationalis à sui parte nobilitari; vnum quodque enim est id quod in eo est summum.
- B** Quum itaque semen non sit ea pars nostri corporis omnium princeps, in qua rationalis anima vnitur irrationali; propterea si-ret quum semen adhuc in corpore genitoris extaret anima humana frueretur quidem non quoad partem eius rationalem, sed tantum quoad partes ratione carentes; atque hinc est quod spermata dum è corpore patris ei aculantur, non Intellectivam sed solum retinet animam vegetalem, ac sensitivam ab intellectu sciuntiam; illae autem animae humanae partes in semine permanent ea ratione, quia quae quum sint ad quantitatem subiecti, diuisibiles quoque sunt ad eiusdem diuisionem; quippe diuisibilitas ita est de ratione quāvis, ut omne quantū catens sit diuisibile quatenus est quantū.

Nihil ergo mirum, nihilquè impossibile est in huma- A
 no semine, dum coitu ei aculatur, permanere partem ani-
 ma nostræ rationis expertem circa Intellectum, licet ani-
 ma paterna, cui semen suam animam acceptam re-
 fert, una tantum sit, & Intellectum contineat, tan-
 quam sui partem potiorem: perinde ac nihil mirum est
 in morte hominis anima humane partem vegetalem,
 sensualemquè corrumpi, rationali parte superstite, de
 quæ ab ijs separatur, tanquam æternum à caduco a-
 pud Aristotelem.

2. DE M. C. 11.

Quare obiter hoc noto discrimen inter generationem B
 hominis, & mortem eius, quòd in prima hominis gene-
 ratione, quæ habet exordium in coitu, dum à matre se-
 men ei aculatur in feminam, anime humane pars irra-
 tionalis, quæ in semine permanet, separatur à parte
 Intellectiva, hæc ipsa superstite in patre: at in morte ho-
 minis mens ipsa separatur ab animi nostri partibus ra-
 tione carentibus, quæ corrumpuntur.

Obseruo item duplex esse genus mortis, quo cadere C
 potest homo; alterum est mors naturalis, quando prop-
 ter extinctionem nativi caloris proxime corrumpitur
 anime pars irrationalis, ad cuius interitum mens à cor-
 pore sciungitur; alterum est mors fere supra naturam,
 quando in Ecclasi diuturna, & forti, propterea quòd
 mens non regit, gubernatquè corpus, nec animas inferio-
 res, hic percunt; à quibus ideo mens, & à corpore ex to-
 to separatur.

A

Cur in Homine id contingat vt in semine eiacula-
to permaneat animæ suæ pars rationis expertis;
ea verò similiter non permaneat in alijs quibus-
que partibus à corpore abiunctis. ex quo respõ-
detur decimatertie dubitationi. Cap. XIII.

B

ED quod præterea querebatur, unde-
nam sit quod in seminis eiaculatione di-
uidatur, ac multiplicetur animæ no-
stæ pars irrationalis, eaquæ remaneat
in semine à corpore separato, idem au-

tem non accidat in cæteris partibus, ubi contingit eas à
corpore seiungi; nam effossus oculus, abscissus pes, obrun-
tatum caput, & aliæ omnes partes à corpore seiunctæ,
sine anima illa mortuæ remanent, aut cito moriuntur;
facile tolli potest; quia notum est ex superioribus animam
corpori adiungi mediante calore naturali, seu tempera-

mento; quum itaque in eiaculato semine permaneat etiã
calor naturalis, vt qui nec ab externa frigiditate extin-
guitur, sed potius fouetur a blando, ac familiari calore
interi, in quem excipitur, inde fit vt semen eiaculatum
animam sibi adnexam retineat merito proprij caloris.

Atque hinc obiter rationem reddere possumus dicti
Aristotelici, Quibus penis oblongus est esse infarcundus,
nimirum seminis calore in longo illo tractu ab aëre
calidi fouentis resolutis, ac extincto, semen animam

amittere, atque infecundum fieri, sed ad rem.

A **Alia** vero ratio est de ceteris partibus corporis nostri, hae namque, quoniam a reliquis auulsa, ac separate priuantur familiari calore, quo innatus, ac sibi insitus conseruetur, & foueatur, immo quia hic ipse ab ambigenti frigiditate extinguitur, idcirco anima distatuantur, soluto eo vinculo, quo illa ipsis erat adnexa; & quoniam hic insitus, ac proprius partium calor, dum hae a reliquo corpore separantur, in aliquibus citius, in alijs vero serius extinguitur; hinc factum est ut partes a corpore seunctae aliae statim, aliae tardius anima priuentur, ac moriantur, quod saepe scripsit Aristoteles.

B **Ex** quo obiter quoque ratio elici potest, cur quaedam capita obtruncata loquuta fuerint; caput enim ex ista est partibus, quae a corpore seunctae aliquandiu calorem in se retinent, atque animam; neque ad locutionem, seu etiam (quod aiunt) ad motum linguae, aut cuiusuis alterius particulae retinenter a corpore diuentis animalis separatae (quam moueri videmus, atque etiam sentire eo **C** apprehendimus, quia puncta sese contrahit) sufficere putandum est si pars ista scorsum a toto aliquandiu percontineat spiritus animales sibi a Cerebro transmissos, atque horum beneficio sine anima aliquandiu moueri posse, ac etiam sentire, quia tales spiritus speciatim inserviant motui, ac sensui; namque inserviunt quidem spiritus animales motui, ac sensui, sed non tanquam agens principale, cui primo debetur actio; deum tanquam ar-

Lib. de iur. &
Senec. c. 1. &
alii

A gna quibus anima, seu agens principale, utitur ad sen-
 tiendam, & mouendum, quum autem apertissimum
 cuique sit nullum instrumentum quidquam operari pos-
 se, nisi ceipsa rogatur, moueaturque ab agente primario,
 manifestum quoque esse debet spiritus animales sine ani-
 ma non posse efficere aut motum, aut sensum in parte ali-
 qua animalis seiuuncta ab eius corpore.

An senserit Aristoteles semen esse principium ma-
 teriale eorum, quæ semine propagantur, & ita
 soluitur decima quarta dubitatio. Cap. XIV.

NON est maioris momenti quod nobis de-
 inceps opponebatur, arbitrari Aristote-
 leum semen esse principium materiale
 excipitur, ut qui scriptum reliquit uer-
 uorum, & usum materiam esse excre-
 mentum seminale, atque alibi, animalia, & plantas

fieri ex semine, tanquam ex materia, quoniam per se-
 minale excrementum in primo loco, quod cedit in mate-
 riam neruarum, & ossium in prima partium constituc-
 tione, intelligit Aristoteles, non Verum semen, sed men-
 struum sanguinum, quem antea dixerat esse semine, quan-
 quam non purum. Ita etiam glossari potest alter ille lo-
 cus Aristotelis, quando scribit Animalia, & plantas
 fieri ex semine, tanquam ex materia, quod pertinet ad
 animalia, nomine seminis tunc quoque usurpato in com-

De gen. an.
 4.0

2. De gen. an.
 6.0
 1. Phys. 6.0

1. De gen. an.
 6.0
 2. De gen. an.
 6.0

muniore significato, ut conuenit aliqua ratione **G**ermen
 struo sanguini. Quod autem attinet ad generationem
 plantarum, in quarum seminibus aperitur alibi monuit
 aliquid tale primū inesse tum quod potentia est ger-
 men, tum quod lacteum vocatur, ex quo enascens
 planta materiam sumit, & alimentum; sicuti in
 animalium generatione idem excrementum est
 eorum & materia constitutionis, & alimentum;
 nisi dicere velimus Aristoteli hic semel Veritate
 coactum aduuisse quod alibi renuit; respondendum **B**
 est eo in loco ex phisicis Aristoteli ostensuram in gene-
 ratione substantie reperiri aliquod subiectum, ex quo
 generabilia fieri possunt; id præstitisse plantarum, &
 animalium exemplo; quæ gigni utraque protulit ex se-
 mine, tanquam ex subiecto; non quod verè ipse credi-
 derit semen esse utrorumque illorum materiam, sed
 quum ad stabilienda ea, de quibus aliqua est dubita-
 tio, medijs manifestionibus quoad fieri potest uti oport-
 teat; non temere sibi licere putauit Aristoteles ad com-
 probandum in generatione substantie aliquod mate-
 riale principium esse supponendum, exemplum affer-
 re in animalibus, & plantis, ac dicere eorum utru-
 que animatorum genus fieri ex semine, seu ex princi-
 pio materiali; quod etsi apud ipsum non erat usque-
 adeo verum, id tamen, & a veteribus, quibuscum di-
 sputat Aristoteles in eo libro, verum creditur, & sen-
 sibus ipsis manifestum apparet; quippe nullam aliam

A rem videmus, quae possit cedere in materiam, & alimētum primum generandi viventis, praeter semen, exemplis etenim nos uti, non ut ita fini, sed ut audiant, qui addiscunt. ait Aristoteles, & exemplorum, non requiri verificationem, sed manifestationem testatur Averroes.

Sed obijcies scientificas probationes non debere niti falso. Dic. Verum esse triplicis generis, nempe Verum simpliciter, Verum aduersario, & Verum ex suppositione, & sicuti Verum simpliciter potest esse falsum aduersario; ac ex suppositione; ita Verum aduersario, & Verum ex suppositione potest esse falsum simpliciter, alata exempla, si apud Aristotelem non sunt vera simpliciter, sunt tamen apud eundem vera aduersario, quo cum disputat, vel etiam ex suppositione, atque huiusmodi vero niti possunt probationes scientificae; neque illud falsum dici potest ex Aristotele, qui scriptum reliquit alicubi Geometram supponentem lineam descriptam in abaco; à qua deducuntur probationes, siue demonstrationes, & conclusiones scientificae, esse pedalem, aut rectam, falsa non supponere quamuis reuera huiusmodi linea neque pedalis sit, neque recta.

Atque hac in praesenti diligentius de exemplis examinare operae precium duximus, quoniam frequenter circa ea solent in exercitationibus in nodos implicari inexplificabiles.

Quomodo seminis anima sit eadē numero cum
 ea, qua pollet fœtus in vtero; & quomodo ab
 ea sit numero, ac genere diuerſa. vnde diluitur
 decima quinta obiectio. Cap. XV.

SEMEN non esse animatum eadem nume-
 ro anima, qua. ¶ fœtus ipse in vtero,
 multis rationibus ostendebatur contra
 ea, quæ à nobis superius determinata
 sunt; quarum prima talis erat ex Ferne-
 lio; se semen esset animatum eadem anima, qua
 Embryon, quā fœtus in vtero non minus sit homo quā
 infans extra vterum, nec puer quā adultus; profec-
 to semen æquē esset homo ac quini nostrum, quod tamen
 longè abest à Veritate.

Sed hoc leue est satis, quia Embryon, seu fœtus in
 vtero potest considerari tum ante, tum post adeptio-
 nem mentis, seu ¶ in primo quadragenario, & extra
 quadraginta dies ab actu conceptionis si accipiatur fœ-
 tus in primo statu ante aduentum mentis, seu in primo
 quadragenario, Verum est quod semen, & fœtus ean-
 dem numero animā obtinent; falsò autem in argumen-
 to dicitur fœtum non esse minus hominem, quā sit in-
 fans, nam quispiam homo dicitur ob participationem
 animæ humanæ, qua quum infans tota ¶ integra fru-
 tur, fœtus Verò non nisi eius partem rationis expertem

obti-

A obtineat, ideo dici non potest semen, aut fetus, æquè homo ac infans.

Sim autem consideretur fetus in secundo statu, post quadraginta dies à conceptione, quando iam habet animam partem rationalem, tunc non dicimus nos semen eadem numero animam cum fetu pollere, nisi secundum quid, nam fetus habet totam animam humanam essentialiter conflataam ex anima vegetali, sensitiva, & mentis compute; semen vero tantummodo huius ani-

B ma partes obtinuit ratione carentes; quare quum homo dicatur magis ob participationem mentis, quàm cæterarum animarum, ideo rectè colligi non potuit semen esse æquè hominem, ac sit adultus.

Est nihilominus semen, Embryon ante aduentum mentis animal quoddam sui generis contradistinctum à cæteris speciebus brutorum animalium, determinata speciei in genere animalis, quæ siue semen humanum, siue Embryon, siue conceptus, siue fetus humanus appellatur, siue animal imperfectum; ut ait alicubi Aristoteles, nil referre puto.

De resp. c

Id ac ita se habent in homine. De brutis vero animalibus aliter statuendum est, nam quum eorum conceptu omnem animam tum vegetalem tum sensitivam in genere, tum eam, quæ in certâ specie constituntur, à parentibus habeant; semen Canis, verbi gratia, eadem numero anima absolute gaudet, atque canis ex eo semine oriturus; quare non minus canis est caninum se-

men quàm sit canis, ipse ortus, quantum ad essentiam: A
differunt autem penes accidentia; nam in canino sper-
mate non est reipsa ille organorum, ac partium distinc-
tus apparatus, qui actu in Cane conspicitur; nec eas ac-
tiones edit semen, quas Canis perfectus.

Quod autem in brutis euenit, idem euenire putan-
dum est in stirpibus; plantæ nanque quum omnem, qua
gaudent, animam tum vegetalem in genere, tum etiam
qua in certa specie Nardi, vel Nucis determinantur,
aliunde non hauriant quàm à semine; fatendum est B
prosum semen stirpium eadem numero anima potiri
cum planta, quæ ex eo germinat, ab eaque ideo non se-
cundum essentiam differre, sed penes accidentia solum-
modo, ut proximè diximus de brutis.

Et in his quoque animalibus, quibus huiusmodi anima inest

An semini vna tantùm sit anima, an multa: si vna
quomodo ex eo simul possint eadem cõceptio-
ne constitui, & animari plures fetus: & ita dis-
solvitur nodus decimus sextus. Cap. X. VI. C

ANIMVS profectò robur non habet, quod
deinceps afferebatur argumentum, si se-
men esset animatum, vel necessariò vnã
solum animam haberet, vel multas po-
tius eiusdem generis; si semini vna inest
anima; ergo non possunt ex eo simul animari plures fe-
tus vna conceptione, & simul nasci plures infantes vno
partu;

- A** partis; contra tamen obstat experimentum. At si semini multae insunt animae eiusdem generis; ergo ex eo non potest oriri vnum animal, cui actu non insint multae animae eiusdem generis, quod non minus absurdum est, quam eas ponere in ipso semine. Nam dicimus semini vnam esse tantummodo animam irrationalem; quae quum materialis existat, ac proinde multiplicabilis ad diuisionem subiecti, erit illa quidem vna numero actu, sed multae in potentia. Quo factum est ut si semen in vtero diuidatur in multas portiones, illa vna anima multiplicata ad partitionem subiecti, ex eo tot conceptus constituantur, totue animatae gignantur, quot fuerit partes, in quas fuit distributum. Si vero semen non partiatur, sed totum simul vnitum permaneat, vna & permanente ipsius anima, vnus numero constituitur conceptus, atque vnicus paritur infans.

C Quomodo anima seminis ab anima parentis ortum habeat. Vnde respondetur ad instantiam decimam septimam. Cap. XVII.

In eodem plane sensu est, quae subdebatur oppositio, si dum ei aculatur semen, in eo remanet anima similis illi, qua potest animal; a quo semen decidit: par est sicuti semen a corpore, ita seminis animam ab anima parentis generari; sed istud qua ratio-

ne fieri possit, quod unius hominis anima alias de se A
 nouo quodam, & inaudito procreationis genere tam re-
 pente, tam multa, tam crebro multiplicet, equum est
 ut explicetur.

Nam præterea quod ad hominem dicere possemus
 ab anima parentum gigni animam seminis, & nato-
 rum eodem prorsus modo, quo uouit quidem, & inau-
 dite ipse, facetur nostrates formas a forma cæli prodire,
 Lib. 1. c. 7. ut ait amen & vere magis dicimus (ut in superioribus di-
 ctum est) animam seminis ab anima eius, a qua semen B
 effluit, generari, illa ipsa parentis anima multiplicata
 in actu ueneris ad subiecti partitionem, ubi semen a
 reliquo corpore separatur, quod procreationis genus no-
 uum non est, aut inauditum, sed vulgarissimum, atque
 antiquissimum in stirpibus, & animalibus insectis, quo-
 rum partes abinuicem sciunt & uiuunt, & nouum ani-
 matum in eadem specie constituunt.

1 De sid. oct.
 caule 2. 10.

Bene nouum ipse inuexit procreationis genus Ferne-
 lius inquiring formam cæli innumerabilibus formis gra C
 uidam omnia gignere, ac fundere ex sese, portentosa cer-
 re non minus quam falso.

Agè nunc ex animemus alia eius argumenta, & ui-
 deamus an sint maioris momenti, ac fuerint sua ha-
 Elenus trutinata.

De
 -um
 -um

A *Quæ sit caussa hominis efficiens; Nec non Quo-
modo genitura, siue semen sit excrementum,
ac vile. Ex quo respondetur ad argumentum
decimum octauum, & decimum nonum.*

Cap. XVIII

B

*Q*UOD autem præterea obijciebat, Ani-
mam, quæ in semine est, quum nondum
sit hominis natura, non posse proprie ho-
minem efficere; tollitur ex eo, quod ho-
minis natura, seu forma est essentiali-
ter constituta ex rationali, & anima rationis experte;
semen quidem hominem producit, seu homo parens ho-
minem producit; non solus, & ex se; ut supponit obie-
ctio; sed præter ipsum est etiam Sol, siue Deus Opti-
mus; semen quidem fœtui communicando partem ani-
mæ nostræ rationis expertem; Deus autem summus ra-
tionalem

C *At alia dubitatio, qua dicitur non decere anime præ-
stantiorem naturam alligari semini, quod apud Aristo-
telém est excrementum vile; supra soluta fuit multis
nominibus; sed & nunc etiam confutatur, quoniam in
illa falsò assumitur semen Aristoteli esse vile excremen-
tum; quia ipse apertissimè testatur semen esse magnum
quoddam principium magnarum rerum, & semper ali-
bi, ubi de semine tractat, ait illud esse excrementum*

no. Sect. prob.
64.

Utile, sumens nomen excrementi quatenus significat **A**
 quid superabundans alimento, non quid Naturæ infer-
 sum, atque excretionis dignum; quo enim ista signifi-
 cata habet vox excrementi, ut indicet tum quod inuti-
 le est, immo nocuum, ac excretionis dignum ne noceat
 individuo, ut stercora; tum quod utile, ac bonum est,
 superabundans, seu excrefcens, vel si vis excrementum
 quantitatis (ut monstrabat Pater in suo Dialogo de Ge-
 nitalium usu ac dignitate), vel tandem dignum excre-
 tione, ut profit speciei, cuiusmodi est semen. At verò, **B**
 ubi ait Aristoteles semen esse excrementum vile, ac in-
 dignum, id non proculit de femine absolute, & quate-
 nus ipsum secundum se consideratur, sed in relatione ad
 ens perfectissimum, & nobilissimum, uti Deus est: pro-
 pterea dicens semen esse excrementum indignum, quo
 proximè Deus utatur ad operandum, seu instrumentum,
 nobis non refragatur iudicantibus semen esse dignum,
 cui adnectatur anima rationis, expers; quæ item li-
 cet naturam habeat secundum se satis dignam, atque **C**
 perfectam, si ad Deum referatur, imperfectum
 quid; ac nihil ferè nuncupari poteris. **Deo enim**
 Sed & illud perperam assumitur non decerè præstan-
 tiorem animæ naturam uniri vili excremento; quando
 sæpè vel in corporibus humanis ex putrido excremento
 animalia gignuntur; quod sensus est manifestum.

De gen. in.
c. 4.

Deo enim

A *Quomodo semen famuletur generationi; Quare
soluitur vigesima oppositio: Cap. XIX.*

QUOD ulterius afferebatur, sicut se ha-
bet materia putris ad ea, quae putredi-
ne oriuntur; ita semen ad animalia per-
fecta; sed putris illa materia ex se nul-
lam habet animam futuri viventis; er-

B go nec semen; falsa nititur analogia; quoniam putris
illa colluicis, quum generandi viventis solum sit ma-
teriale principium ut in termino à quo; seu cum priva-
tione pura, non oportet ut sit animata; imo quum pri-
vatio ista nitatur forma materici putridae, quae non
compatitur naturam animae; ideo putris illa materia
necessario est inanimis; sed semen apud Aristote-
lem, quum effectivum principium geniti statuatur,
de necessitate est animatum; quippe generans actu ta-

C le est, quale potentia est id, quod generatur. Verum
apud nos, qui existimamus humanum fetum perfici,
animamque feriri partim à Patre; qui semini cessu-
ro in materiam conceptus imperit humanae animae
partes ratione carentes, partim à Deo summo, qui fetui
indit partem aliam rationis compotem; semen est mate-
ria participans aliquid ipsius termini ad quem; qui est
anima humana; non materia in puro termino à quo, &
privationi adhuc adiuncta; ut excrementum putres

Vel si dicendum Velis semen quoque esse in termino à quo, & priuationem comitem habere anime rationalis illud tamen obseruamus priuationem in semine esse mutilam inchoationem forme humane subordinatum, ac instar materie in potentia ad animam intellectiue, cum qua est compatibilis in eodem, ac priuatio, que est forme futuri diuentis in materia putri, nititur tali forme, que animam non compatitur, ideo etsi semen, & materia putris sint eque materia generandi animati, quum diuerso genere priuationis, ac forme gaudeant, non eque utrumque respicit, ac se habet ad formam oriuri animalis, propterea que semen potest esse animatum, putri materia inanimata existente.

An semini tota insit anima perfecti animalis, nec ne. An seminis anima sit eiusdem nature, ac perfectionis cum anima ori ex eo, an nō. Quare tollitur uigesima prima difficultas. Cap. XX.

PARI facilitate satisfieri potest ei, quod postea obijciebatur, si in semine inest anima, ergo vel similiter ac in perfecto animali, vel dissimiliter, si dissimiliter, ergo vel tota anima perfecti animalis inest semini, vel tantum illius portio, non portio, quoniam anima nullas habet portiones, que scorsum à toto subsistant, quum non sit corpus, si tota in semine inest anima,

A haec profecto vel est eiusdem generis, & essentiae cum ea quae est in animali; vel diuersae naturae; si primum, vel esset aequè perfecta; vel imperfectior, scilicet quae perfecta esset iam semen animal perfectum; si vero imperfectior, magis, & minus formae suscipiunt, atque in substantijs inest intensio, atque remissio; sin. autem seminis anima dicatur esse diuersae naturae ab anima animalis vni ex eo; semen fieri nequibit animal, nisi peccat in eo existens anima; quare in semine nihil erit formae generandi

B viuentis. Facile inquam diluitur hoc dilemma; nam si res omnia ipsius membra impune concedi possunt; singula ergo expendamus, si semen habet animam; ergo etiam similiter, vel dissimiliter ac perfectum animal; quum nota illa (similiter, dissimiliter) possint significare tum modum participatiouis animae similem, vel diuersum, tum animae ipsius participatiue essentiam similem, vel dissimilem; si de essentia sit sermo, in brutis anima similiter,

C hoc est, eiusdem naturae omnino reperitur in semine, ac in perfecto animali; Quod rursus hinc deducebatur, ergo semen canis esset canis perfectus; non bene colligebatur; quia supponit omnem animalis perfectionem consistere in sola participatioue animae; quod falsum est penitus nam habent animalia suam perfectionem quoque à recta corporis structura, & à partium compositione, conformatione; quare gibbi homines, vel mutilati aliquo membro sunt imperfecti, quamuis habeant animam eiusdem

eiusdem speciei, & equè perfectam, atque ij, qui omni A
 ex parte sunt completi. Adde & apud Aristotelem id-
 circo mulieres, & feminas in vniuersum, etsi eadem
 specie anima donentur, quæ & mares, esse tamen ma-
 ribus imperfectiores, & quasi masculos mancos, & le-
 sos. sic prorsum semen Canis, licet habeat eandem ani-
 mam, quam & ipse Canis ortus ex eo, non tamen pe-
 nitus ac ille est Canis perfectus, quum careat ijs instru-
 mentis, & partibus, quæ faciunt ad perfectionem, &
 complementum Canis. In homine dissimiliter; quia so-
 men habet solum partes anime nostre ratione carentes,
 homo autem has ipsas, insuper & mentem, ex quibus
 tota anime humane natura constituitur.

At si (similiter, & dissimiliter) significent modum
 participationis, dicimus in semine, & in animali per-
 fecto animam esse tum similiter, quia vtrobique est vt
 actus essentialis, & forma informans; tum dissimili-
 ter, quoniam in animali perfecto anima est semper ope-
 rant, & in actu secundo; in semine vero vt sic est potius C
 in habitu, seu in actu primo. Ergo (subdit) vel tota per-
 fecti animalis anima inest semini, vel aliqua eius por-
 tio tantum. Dico in brutarum, & stirpium semine to-
 tam futuri viuentis animam inesse; in humano autem
 anime humane portionem tantum rationis expertem.
 Quod vero contra obijcitur, animam, quia non est
 corpus, non habere portiones, quæ seorsum à toto substi-
 stant: falsum est omnino, quoniam supponit corpora so-

Alium habere partes extra partes; nam linea, superficies, locus, habent partes quantitativas per se: forme item omnes extense partes quoque habent extra partes per accidens ad conditiones materiae subiectae; sed praeter huiusmodi partes dantur etiam partes essentiales, quae insunt & non corporibus, quales sunt istae, quas animae adscribimus, rationalem scilicet, sensitivam, & vegetativam, constituentes essentiam animae humanae. Si tota, ergo (deinde arguit) anima seminis est vel eiusdem

Bnaturae cum anima generandi viventis, vel diversae, respondeo in brutis esse eandem; ergo (aut) vel aequè perfectam, vel imperfectior; dico aequè perfectam; replicat, igitur semen Canis est Canis perfectus; non valet, quia non omnis perfectio generis est ob animae participationem, ut nuper ostendimus; at si etiam detur semini anima imperfectior quam generico animali, non tamen ideo fiet ut in formis substantialibus sit intensio, ac remissio; namque id non contingit in compositis, quem enim

Csemina sit ubique masculo imperfectior, non est tamen vir magis homo quam sit mulier. At in humano semine dicimus animam esse diversae naturae ac sit in homine perfectior, quia in spermate anima est rationis expertis, in homine vero rationis compos; propterea tamen non fit ut, ad hoc quod semen fiat homo per susceptionem animae rationalis, anima seminis intereat; sed permanet, & illi adnectitur Intellectus, ex quibus tanquam potentia, & alia simul involti una sit anima humana,

quæ est perfecti hominis forma substantialis; cuius idcirco pars præexistebat in semine; contra placitum aduersarij temere supponentis in omni generatione nouam formam corrumpere præexistentem; non enim perit forma elementi in generatione misti; alioqui dum mistum corrumpitur, resoluiturque in elementa quatuor, adesse oporteret efficiencia peculiaria, quæ proximè generarent de nouo sigillatim formas elementorum, in quæ mistum fuit resolutum, quod difficile est vel fingere.

Qua ratione semen, quod est materia generandi animalis, se habeat ad illud: an scilicet eius formam, an potius priuationem obtineat, & Quo modo. Ex quo respondetur ad vigesimam secundam rationem. Cap. XXI.

ED quod vterius afferebatur, semen, si materia est futuri animantis, non posse cum eo in anima communicare; quia materia per se sumpta, non formam gignendi compositi, sed eius formam potius priuationem obtinet; sic tollitur, quoniam hominis generatio quum non simplici forma substantiali, & vnicoinstanti terminetur; sed ad duplicem terminum tendat, quem vtrumque non ab eodem agente peculiari, neque in eodem tempore assequitur; hinc est quod homo referri potest ad materiale principium, ex quo est constitutus,

- A**stutus, iuxta duplicem statum, quem sortitur nunc sub una forma, quam ab initio sui ortus a patre acquisiuit, uti est anima ratione vacans, nunc vero sub alia, quam adeptus est a Deo summo in ultimo instanti suae generationis, cuiusmodi est Mens; quod est dictu, homo potest referri ad suam materiam cum quatenus homo completus post adaptionem Mentis, tum quatenus hominis rudimentum, mutilaque inchoatio, omnino Embryon ante aduentum Intellectus, ac in
- B** primo quadragenario; si quidem hoc modo consideretur homo in primo quadragenario, semen non materiae hominis, sed homo ipse est genitus a patre in seipso, qui animas illi rationis expertes, sed homini proprias, specieque a ceterorum diuentium formis differentes communicauit; quod etiam notat Ficinus inquitens, Omnem vitam prius generare suam stirpem in seipsa quam extra se; ut vegetalis in plantis, & animalibus generat in proprio corpore semen quasi plantam, & quasi animal, priusquam mittat extra tale semen, ac ex eo generet plantam, aut animal.
- C**

De religione
Christiana
c. 13.

Quod sane semen, quum careat iis instrumentis, quibus sibi opus est ad exequenda animalis officia, quaeque organa ista sibi comparare valeat ope illius animae, quam a genitore suscepit, dum ipsa de habitu, seu de actu primo, per quem latebat in spermate, ad actum secundum educta, ad operandumque excitata vires formatricis facultatis exercet in materiam Embryoniam

1. De gen. an.
c. 19.
Lib. de respic.
c. 7.

ideo semen rectè vocari potuit ab Aristotele animal A
indefinitum, indistinctum, ac imperfectum, quemad-
modum extare dicitur *Vrse partus*.

Atque hoc modo si homo in relatione ad suam ma-
teriam contempletur in primo quadragenario, materia-
le principium hominis est sanguis tum maternus, tum
etiam paternus, unde semen oritur, planè inanimatus,
aut semen ipsum non adhuc è corpore patris abiun-
ctum, in quo actû non habet animam futuri anima-
lis, ut quæ nondum orta est, sed privationem illius tan- B
tummodo.

Si autem ad semen referatur homo in altero statu,
nempe quando in ultimo suæ generationis adeptus est
à Deo summo animam rationis participens, tunc semen,
quod non intellectiuam, sed solum obtinet partem ani-
mæ nostræ rationis expertem, quæ menti subordinata
existens, quasi à mentis privatio, semen aptum reddit,
& in potentia ad animam rationalem, cuiusmodi esse
debet vera, & proxima hominis materia, tunc inquam C
semen verè est materiale hominis principium, quum
non animam humanam, sed potius obtineat eius priva-
tionem.

1. Phyl. c. 13.

Sed obstat ex Aristotele, de ratione privationis ef-
se ut ad præsentiam formæ, cuius est privatio, pereat,
ac evanescat, proinde què temerè statuisse nos privatio-
nem animæ intellectivæ esse irrationalem, quam ad ra-
tionalis aduentum non deleri è subiecto, sed in eo cum

mente

- A** mente in unam naturam animae humanae coire dicimus. Caeterum hoc munus praecipuum quum sit privationis, quod non solum carentiam formae futurae, sed etiam aptitudinem ad illam in subiecto ponat sic quod non ad aliam suscipiendam formam sit idoneum, manifestum est privationem non esse meram negationem, sed rudimentum, obscuramque multoties, ac mutilam inchoationem formae futurae, quae subiecto adiuncta in ultimo instanti generationis quod sui ipsius in subiecto reperit rudimentum non destruit, sed perficit. Et completat, quae in eo rudimento erat, sui absentiam bene tollit, quo nomine nihil prohibet dici posse privationem ad praesentiam formae, cui opponitur, et perire, obliterarique incolumen permanere: interit quidem quatenus dicit absentiam formae futurae permanet autem quatenus est radix, ac rudimentum ipsius, quare ab Aristotele et ipsa privatio in generatione dicitur fieri hoc, ut quae per sepe mutila est inchoatio novae formae, cuius advenit hoc novum esse acquirit, quod actuatur, ac magis perficitur; atque ita non secus ac subiectum recte ab Aristotele dicitur fieri hoc.
- Non ergo perperam irrationalis anima constituta est à nobis privatio animae humanae, quum apertum sit irrationalem animam speciei humanae à patre spermatis communicatam, non solum carentiam humanae animae, sed ponere aptitudinem in semine sic ad rationalem, et humanam animam suscipiendam, quod non ad aliam

Lib. 1. c. 1.

Aliam; eamque esse obscuram inchoationem, ac rudimentum animæ humanæ; quam fati superque ostendimus constitui ex rationali anima, & irrationali. Anima namque intellectiua irrationalem, quam in fetu reperit, non perimit, nisi quantum ad sui carentiam, sed potius eam perficit, atque complet.

An semen sit corpus organicum, nec ne. & Quomodo anima sit actus corporis organici. Unde tollitur dubitatio vigesima tertia. Cap. XXII.

QVOD autem præterea proponebatur argumentum, Omne corpus animatum esse organicum, de pote anima est actus corporis organici; semen autem non esse organicum; sed simile; ac propterea inanimatum; tollitur primum negando maiorem cum sui probatione incertum est enim partes nostri corporis homogeneas, cuiusmodi est caro, nervus, os, crystal-

linus humor in oculo, à quibus per se primo vitæ operationes prodeunt tum vegetales, tum sensitiue (nutritur siquidem, augenturque Aristoteli per se primo, sentiunt, atque moventur) esse animatas.

Verum instabis harum partium singulam per se sumptam non esse perfectam animal, quamuis anima polleat; quia hæc in ipsis nullam actionem ederet, nisi toti corpori reliquo essent adiunctæ.

1. De gen. & cor. 33.
2. De gen. 31.
61.

Sed

A Sed & ego imprimis aio semen per se sumptum noⁿ esse animal perfectum, licet animam habeat irrationalem, quae neque in eo vitæ munia exercet, nisi id ipsum sit in utero matris menstrualuo sanguini, muliebrique semini associatum.

i Deinde puto partibus similaribus animam etiam competere prout habent naturam distinctam a toto, seu à ceteris partibus, siue etiam seclusa consideratione totius reliqui corporis; nam & ipse quatenus à toto di-

B stinguuntur vitæ operationes edicit; nutriuntur etenim, & augentur per se primo, at verò totum ad illarum nutritionem, & augmentum (non per se primo) nutritur, & augetur. Quinimo adde & partes aliquas similes (puta frustum carnis) à toto abiunctas reipsa per aliquod spaciū temporis puncturas sentire, motuque contractionis, & dilatationis cieri à ledente sensibili ad suam non nisi merito illius partis animæ, quæ & prius in corpore perficiebantur, in eis remanentis, ani-

C matotius diuisa ad partitionem subiecti.

Sed & admissa cuiusmodi propositione, ea profectò nobis non aduersatur, verum nanque est omne corpus animatum esse organicum (sed glosa) aut actum, cuius finis est Petrus, aut potestate, velati est semen, quod in uterum proiectum, quæ necessaria sibi sunt, organa fabricatur; extendere siquidem licet animæ dispositionem ad actum primum corporis physici tam actu organici, tum potestate.

At cur minorem concedo semen non esse actū etiam A
heterogeneum, ac dissimilium partium? in eo nanque
actū sunt quatuor humores, phlegma, sanguis, flava,
nigra quæ bilis; quorum itidem unumquodque in seipso
quatuor elementa continet, ignem, aerem, aquam, &
Aur. p. p. d. 1. terram; Et quamvis a Galeno, alijsque Medicis, qui
C. 1.
sunt artifices sensati, nomen organici pressius sumatur
ad significanda illa solum corpora, in quibus sensus non
discernit Varietatem partium; Philosophus tamen, qui
supra sensum se se attollens persæpè sola ratione nititur, B
nomen organici extendit ad ea etiam corpora, quæ reip-
sa constituuntur ex partibus dissimilibus quantum ad
materiam, licet istæ sensibus ita conspicuæ non sint; ca-
iusmodi sunt omnia mixta ex elementis, quasi sola ele-
menta, vel etiam fortasse mixta imperfecta, nix, gran-
do, & similia (Vt quæ parum distant à natura elemen-
ti in eis prædominantis) apud Philosophum sint simila-
ria; cætera verò cuncta sint organica.

Adde quod semen, Ultra illud album, tenaxquæ C
corpus, spirituosam multam retinet substantiam, ca-
ius merito vel sensu evadit dissimilare; quare & ca-
pax animæ, ut censuit Aristoteles, inquit In semine
omnium esse spiritum, qui calor appellatur, continetur-
quæ in spumoso corpore seminis, facit quæ ut semina om-
nium fecunda sint, atque animata. Quæ omnia fu-
sus supra explicata sunt.

De gen. an.
c. 3.

An semen habeat animam actu, an potentia: & Quomodo vere dici possit semen habere animam in potentia. Quare diluitur vigesima quarta ratio. Cap. XXII.

NEQUE praeterea concedendum est quod subinde dicebatur, Arbitrari Aristotelem in semine inesse animam potentia, nequaquam in actu, quia quum semini tribuat Aristoteles rationem cause

efficientis, quamque non semel ipse fateatur omni agenti operari, non secundum quod est in potentia, sed quatenus est actu tale, quale potentia est id, quod efficitur, & eo magis, si id agens fuerit aliqua ratione uniuersum, quale semen esse censuit Aristoteles, existimandum est profecto Aristoteli semen esse actu animatum.

7. Met. 1. 31.

12. neg. 31. 1.

1. 2

Cuius Amplius, anima, quae (ut aiunt) ad mentem Aristoteles in potentia semini adscribitur, necessario illi aliquando in actu operari, nisi frustra praeter Naturae ordinem, imo contra Naturae leges, eam potentiam in semine reperiri volunt, quae nunquam actum suscipiat, si itaque talis poterat actuanda est, ergo semen aliquando actu est animatum, quod nos contendimus. Ultra, si dicta potentia ad actum reducenda est, id profecto ab aliquo est efficiendum, quod talem, vel simi-

tem actum habeat; at nisi sit genitor, qui actu semini animam inserat, quem animae feminis autorem ad-
 inuenire licebit. Et sic ergo Pater est, quod semini animam
 indit, agens naturale immediatum, quam id tangen-
 do agat, non tangat autem pater amplius genitricem
 statim ac illam in uterum eiacularit; necessario di-
 cendum est semen ex se actu animam habere, eam-
 que a Patre acquisuisse dum ab eo effunderetur in
 uterum.

Quod si alicubi dixit Aristoteles semen habere ani- **B**
 mam in potentia, id non est ita interpretandum, ut ser-
 mo sit de potentia prima, quam remotam nuncupant,
 ac essentialem, quae sui complementum accipit ab
 actu primo, nimirum ab essentia animae futurae, in
 quam ordinata est, sed bene de potentia secunda, pro-
 xima, & accidentali, quae iuncta actui primo, nem-
 pe animae praesenti, sui perfectionem haurit ab actu
 secundo; id quod aperte scripsit Aristoteles in-
 quies, semen habere animam, Et ista potentia, palam
 est; sed quia posset quis instare, semini perperam ad-
 scribi animam in potentia ab eo, qui illi ipsi tribuit ra-
 tionem causa effectricis, quum omne efficiens agat se-
 cundum quod est actu, respondet semen ista esse poten-
 tia animatum, sicuti Geometra dormiens potentia
 Geometra dicitur, quod est dictu semen habere actum
 animae primum, qui dicitur esse in potentia ad secun-
 dum, quum admodum Geometra dormiens habet ha-
 bitum,

Abitum, & scientiam Geometriae, quae est in potentia ad contemplari, his notis, Propius autem, & remotius idem a seipso potentia esse potest, ut Geometria dormiens remotius quam vigilans est, ilque remotius quam is, qui iam contemplatur; Deluti namque Geometria dormiens non est in potentia essentiali ad contemplandum, habet enim reipsa habitum Geometriae, quem assimilat alibi Aristoteles actui primo, qui est essentia ipsius animae; neque est ita in potentia proxima, ut immediate contemplari valeat, necesse est namque ipsam expergeri, quippe non in indivisibili constituta est potentia secunda, sed habet aliquam latitudinem: Ita profus semen neque est in potentia essentiali, sive remota ad obedienda munera Vitae, quum reipsa sit animatum, & vivat, quod etiam infra adhuc magis manifestum fiet; neque sic in potentia proxima dici potest, ut Vitae operationes aut proxime edat, aut immediate edere valeat, in vicium namque ciculari ipsum oportet, muliebrique tum mihi, blandomine calore foueri, tum spermati, sanguinique mentruo copulari.

Nihil ergo prohibere potest quomodo & cum Aristotele dicamus animam semini inesse in potentia, & ab eodem non dissentientes censamus semen esse reuera, & actu animatum, siquidem mixta esse possit actui potentia; sed haec supra in superioribus.

Quæ forma nihil operans ociosa dici valeat, ac frustra, & quæ non. Quocirca respondetur ad argumentum vigesimum quintum. Cap. XXIV;

Fane qui cum potentia secunda in semine inest, actus animæ primus, primi-
 rum animæ essentia, in eo prorsum fructus
 Ara, ociosoque non permaret, quia eu-
 dentes non edat operationes, quod deinceps
 obijciatur. Actus etenim animæ primus in se-
 mine facit ut semen sit semen, ipsum actumando, infor-
 mando, perficiendoque substantialiter, quod in eo solo
 suapte natura præstant aptus est decens in loco, oportu-
 i unoque tempore, & in dispositam materiam, puta in
 stercora, statim ac excrementum faminiæ attingit, in
 ipsum disponentem, seu appareantem facultatem ad sus-
 ceptionem animæ, conceptus constitutricem, seu pro-
 creatricem, in constitutoque conceptu deinde formatri-
 cem, altricem, aucltricem, motricem. & alia vitæ fa-
 cultates in actum secundum promoturus.

Neque enim forma terre degenitæ in centro frustra
 esse dicitur, & ociosa (quod tamen colligit aduersa vâ-
 tio) quia illam terre partem solummodo actuans, per-
 ficiensque essentialiter, nullam in ipsa euidentem opera-
 tionem edit, velut in nata est, nempe terram illam ad cen-
 trum mouere sensibiliter, quod efficere posset nibilo pro-
 hibente,

Ahibente, si terra illa portio extra centrum reperiretur. Frustra autem, Et ociosum illud est apud Aristotelem, *1. Physic. 61.* non quod aliquando ab omni opere per paruum temporis spacium feriat un suo tempore mox operatur unum, cuiusmodi est semen, sed quod nunquam assequitur finem, cuius gratia est; seu quod nunquam, vel etiam non nisi post longissimum tempus operatur, quod quidem non evenit in semine, *1. Physic. 61.*

B Quid sit corpus potentia vitam habens, & virum & femina, & fructus sint corpora potentia vitam habentia, & ita soluitur oppositio vigesima sexta. *Cap. XX.*

ATOREM in potentia aeternis, vitam non habet, quod ad evertendam animam feminis asserchatur, argumentum, Com mune estare unni anime desuitionem

C *1. Physic. 61.* nem Aristotelis, & Actus primus corporis physici potentia vitam habentis, cuiusmodi semen esse, & fructus vocantur, nos negare dicebatur Aristotelem, *1. De 27. 110.* Neque enim proba haec est interpretatio sententiae Aristotelis, qua quale sit corpus potentia vitam habens, per huiusmodi verba docemur, Est autem corpus potentia vivens, non quod abiecit animam, eaquè vacat, sed id, quod ipsam habet, semen verò & fructus potentia tale corpus est, Quibus profectò nil

aliud sibi vult Aristoteles, nisi quòd corpus potentia **A**
 vitam habens, cuius in allata animæ definitione me-
 minerat, re ipsa esse compos animæ credatur. subdiqùe
 Semen verò, & fructus tale corpus est potentia (sub-
 intellige) vitam habens, quasi affirmatiuè determi-
 nandam innuens quæstionem celebrem, Vtrum semina,
 & fructus de se corpora sint animata. in quo quidem
 mirare Aristotelis artificiosam breuitatem; neque enim
 dixit corpus ita potentia vitam habens, quòd animam
 quoque retineat; esse hominem; vel equum; nam de **B**
 istis nulla est dubitatio, quòd animam habeant; sed se-
 men, & fructus; quibus an insit animà non ita solutu
 facilis videbatur quæstio; siquidem ex se vitæ opera vel
 non exercent, vt semen in seipso; vel exercent quidem,
 sed obscure, vt fructus; qui & ab arbore auulsi de se
 maturescunt, alimentum; quo crudiore scaturit, dige-
 rendo, concoquendoquè, eoquè concocto, elaboratione se
 nutriendo; quæ omnia sunt vitæ munia. Non enim
 (quod aliqui obijciunt) spuria est; quæ in fructibus à **C**
 planta separatis, viget maturatio; alimenti coctio; at-
 que nutritio, quasi via quædam in putredinem; quia
 quum fructus omnes ab arbore auulsi necessario deni-
 que putrescant, aliq̄ quidem citius; aliq̄ verb tardius; non
 omnes tamen ante putredinem maturescunt; vt vna,
 nux, quellana, amigdala, & alia id generis multa.
 Non est ergo maturatio fructuum à stirpe semotorum
 via in putredinem. **¶** *istis quoque dicitur esse non
 vita*

- A** *Præterea, non ne & illud quodque contingit frequen-*
tissime vitium, esse, & plerumque altarium semina,
tum fructus extra humum in aere appensa germinare,
quod satis aperte indicat talem generationem non a stirpis
ab anima esse, que in eo quod germinat, continetur?
- B** *Sed huiusmodi questionis, & An semen, & fructus*
animam habeant, nunc obiter solutionem iuvencas. Ari-
stoteles ab isto problemate sic in præsentia breviter se ex-
pediit, quippe in importuno proluxorio huiusce tracta-
- B** *tionis loco, qui commodior petendus est ex libris de ani-*
maliu generatione, ubi (quod supra ostendimus) apèr-
tissime demonstrat Aristoteles semen esse animatum,
que illi perpetua est opinio; ergo & fructus; namque ma-
nifestum est fructus esse vel semina ipsa stirpem, De-
nux, avellana glans, castanea, & alia huiusmodi, vel
quid ex carne, & semine constitutum, ut pomum, fi-
cus, persicus, & similia; quum inquam late pateat ex
superioribus, & de mento Aristotelis, semina tum in
- C** *generante existentia, tum ab eo facta, esse animata;*
necessario dicendum est etiam apud Aristotelem fruc-
tas simili modo & arbori adhaerentes, & ab arbore se-
paratos, esse animatos.
- C** *Amplius, dato, sed non concesso, loco allegato Ari-*
stotelem negare semen, & fructus esse corpora potentia
dicam habentia, cuiusmodi ea esse debent, que anima-
ta dicuntur, ex illata definitione anime; non est plane
magnificandum argumentum doctum à tali loco; in

quo de anima, non serio, ex actibus, sed rudi, pingui-
 que Adinerva se philosopharum vox admonet. **A**
 Aristoteles.

Præterea, nullibi absolute dixit Aristoteles commu-
 ne esse omni animæ ut sit actus primus, corporis natu-
 ralis potentia vitam habentis, sed conditionaliter, &

ex suppositione sic. Si igitur commune quid de om-
 ni anima sit dicendum, ipsa perfectio prima, pri-
 musque actus est corporis physici instrumentalis,

cuiusmodi nusquam negavit Aristoteles esse semina, & **B**
 fructus non potentia vitam habentis cuius etiam si
 prius dixerat unam esse actum, id tamen non de om-
 ni anima universaliter protulerat, sed de anima inde-
 finite, hoc est, vel de quadam anima, vel de anima in
 quodam tempore.

Uterius, quum manifestum sit Aristotelem ab ubi-
 tio secundi libri de Anima tractatum ex proprio mar-
 ite aggressum, imprimis dividere substantiam in mate-
 riam, formam, & ex his compositum corpus natura-
 le, quod in non vivens dividit, & in vivens, per vi-

tam interim intelligenda nutritionem ex se, auctio-
 nem, decretionemque: probareque deinceps corpus hui-
 usce viventis, quod supponit ex anima, & corpore con-

flatum, materiam, quæ corpus est, de parte subiectum
 perfectibile potius quam perfectum, quod unum est ani-
 mæ, non esse animam, indeque colligere animam esse

formam, actumque primum eiusmodi corporis quod
 physicum

1. De an. c. 11.

2. De an. l. 7.

A *physicum appellat instrumentale, ac potestate viuens; quis ambigat eo in loco Aristotelem non de quacunque anima sermonem habere (caelestes enim praeterit, quibus non ita potentia viuens corpus subijcitur, ut ex se nutriatur, augeaturue, aut imminuatur) Verum de illa tantummodo anima, quae vel actu exercet; vel immediate potest exercere opera vitae in corpus sibi subiectum? Idipsum sane ex eo etiam ordine patet, quem sibi proposuerat Aristoteles tractaturus de anima ab obiectis ad operationes, ab actionibus ad potentias, atque ad animae ipsius essentiam.*

B *Manifestum est igitur ex his corpus illud in animae definitione positum ideo potentia vitam habens appellari, quia anima, cui subest, si consideretur in actu primo, est in potentia proxima, & immediata ad vitae operationes obiectas; quemadmodum Geometra vigilans ad contemplandum. Quum ergo semen tale corpus non sit, in quo anima existens in actu primo immediate vitae*

C *munia exercere valeat, quod paula ante obseruabamus; sed veluti Geometra dormiens expergeri primum oportet, antequam quidquam operetur: non temere in citato loco scribere potuit Aristoteles semen non esse corpus potentia vitam habens, sed (quod subiungere videtur) potentia tale corpus, ut pote in potentia ad ultimam potestatem immediate exercendi operationes vitae, quales sunt preparatio materiae ad animam, constitutio conceptus, efformatio partium fetusu necessariorum, nutritio,*

anctio, & alia multa, quas edere quidem potest anima feminis, non immediate in purum semen, sed in Embryonem, qui in Utero ex menstruo sanguine, ac semine tum virili, tum feminico constituitur.

Quae sanè responsio, licet soluat obiectum nodum de semine, non videtur tamen exactè tollere scrupulum de fructibus, quos ibidem, perinde ac semen (ut auunt) negat Aristoteles habere potentia ruitam; quosque nos ex aduerso monstrauimus ex se immediate exercere officia vitæ, dum separati ab arbore succum, quo affluunt crudiore, innato sibi calore concoquunt, coltumque illum in sui substantiam conuertunt, se se nutriendo, ac mature scendo. sed quod vltima hæc non efficit responsio allata ex abundanti, superiores apprimè præstabit.

Cur si semen est pars animalis, idque animatum parte illius animæ, quæ est forma totius animalis: semine ei aculato & animal ipsum, & eius anima non mutiletur: ex quo satis fit dubitatio. C. ni. vigesimæ septimæ. Cap. XXVI.

Q UOD denique obijciebatur argumentum, omne totum mutilari, vbi contingat aliquam sui partem à cæteris separari, ac propterea si semen est pars totius animalis, & anima feminis à genitore nondum separati est portio animæ, quæ est forma

A totius animalis; fore ut animal post effusionem seminis mutilatum remaneat, & quoad corpus, & quoad animam; cuius utriusque partem amisit in semine; tenue est ad modum; Quoniam duplex est genus partium, aliae namque sunt partes integrantes, & istae sunt: Verè, ac proprie partes, ad quarum deperditionem totum ipsum mutilari necesse est; aliae vero sunt partes perficientes; Ut ita dicam, in homine integrantes sùt caput, brachia, pedes; in planta vero radix, rami, truncus; perficientes sunt folia, flores, fructus, semina in stirpibus; pilae, semen in animalibus; Quum ergo mutilatio sit, passio totius integralis, ut tale est; ideo fit ut si ab animali separaretur semen, quod est pars illius perficiens, seu fructus, non integralis; haudquaquam propterea corpus animalis mutiletur, nec eius anima; sicuti neque corpus, neque anima planta mutilatur, à qua tolluntur fructus.

Amplius, quod pertinet ad animam speciatim, cum mater in coitu semen emittit, quia quae in semine remanet, non est proprie pars eius animae, quae praesistente in masculo; licet semen, antequam effunderetur, gauderet pro sua forma parte animae totius animalis, & hanc ipsam retineat à generante sciuntum, nam anima patris, quae una est, in effusione seminis multiplicatur, ac fit duae quare quae prius erat in semine ut pars, in eo remanet ut anima integra; & ideo in emissione seminis una cum semine potius, dicendum est, animam pa-

tris unam fieri duas integras, quàm amittere unam. A
sui partem, & propterea non mutilatur; mancum est,
enim id cui, pars deest; non quod multiplicatur, ac ge-
nerat.

Atque hæc satis sunt pro solutione earum difficulta-
tum, quæ nobis in mentem venerunt magis arduæ con-
tra ea, quæ de ortu animæ humanæ quomodocumque
disputauimus in libris superioribus; nam leuioribus dis-
putationibus, quæ præterea adduci possent, ex hæctenus
iactis fundamentis facile occurrere posse arbitror. B

Si quæ autem in posterum à doctioribus viris con-
tra nos hæc in re urgentiora proponentur argumenta;
ijs pro tempore satisfacere conabimur.

Conclusio totius Operis; & Excusatio Autoris.

Caput vltimum.

X traditis ergò liquido constare potest ani-
mam humanam quantum ad sui partes C
ratione carentes, Vegetalem inquam, &
sensitricem, pro dire omnia à Patre me-
diante semine mimum animæ patris pe-
nes partem Vegetalem, ac sentientem diuisa in coitu ad
partitionem subiecti, multiplicataque, & in semine
eiaculato permanente; ipsaque eadem numero semini-
sanguinique femineæ communicata nona die circiter à
coitu, quo tempore fit conceptio; & At quantum ad par-

*A*tem rationalem proximè à Deo Optimo eodem instanti
 creari, & infundi corpori organizato non ante quadra-
 gesimam diem à conceptione. Quae omnia mihi à princi-
 pio proposita fuerant disquirenda.

In antehabitis si quid boni est, hoc ipsum ab eo acce-
 ptum referatur summo bono, à quo cuncta prodeunt
 bona; sin autem quid à Vero, aut à S. R. E.

alienum dictum est, illud omne ingenij

mei tenuitati ascribatur, ac

B

pro non dicto ha-

beatur.

Hac enim ita se habere nunc opinamur, quod

si aliàs melius occurreret dicendum,

aliter sumus dicturi.

INDEX ALPHABETICVS RERVM NOTABILIVM

LOCVPLETISS:

Actiones quid & quomodo sint. A. 87. C. 247.
 Abstrusum est si quid statim ac gentium est

Actiones humanas esse multiplices, ac diversi generis. 296. C. 297. A.
Actiones corporales quomodo, & habent ad organum corporalem. 387. C.

concomitantia. 87. A. 331. B.
 Ab vno agente in vna actione nil nisi

Actiones, quae cum organo corporeo sunt, temporarie sunt. 387. B.
Actus est qui separatur, & distinguitur

accidens non posse generare animam. 107. 146. B.

Actus in quavis anima duo, sunt. 115. C. 141. A.

accidentia non emigrant de vno in alterum subiectum. 113. C.

Actus primus quid sit. 215. C. 221. A. 241. A. 244. C. 245. A.

accidentia in orto animali triplicis generis. 116. C. 117. A.

Actus primus necessario mediate in terpotentiam primam, & actum secundum. 220. B.

accidentia non pendent ab eadem causa. 127. B.
 Accidens quae a forma, quae a materia

Actus primus vel est potentia secunda, vel eius fundamentum. 220. B.
Actus secundus quid sit. 216. A. 219. B. C. 241. B. 241. A.

prodeunt formam, & quae a materia, & forma, & in hac materia est. 127. B.
 Actio debetur potius agenti primo, quam instrumentum. 237. A.

Actus secundus, a quo efficiente immediate prodigitur. 217. B. C. 230. A.

actio vbique proportionem respondet essentiali. 298. C.

Actus secundus, cur non potitur in definitione animae. 241. C. 242. A.

actio scilicet quo differat ab actione mentis. 228. C. 232. A.

Actus primus & secundus tam diuisiui sunt, tam coniunctiui possunt comparari. 242. B.

actio voluntatis imperantis mentis contempletur diuersa est ab actione mentis contemplantis ad imperium voluntatis. 370. A.

Actus, & res in modo differunt. 219. A.
Actuum quot genera. 244. C. 245. A.

actio elementorum ex Francisco quoque. 43. A.

Actus proprius est perfectissimus, & que completus. 371. C.

actio proportionem respondet essentiali. 293. A.

Actus in officio materiam perficientem res duplicis generis. 239. C. 240. A.

actiones dependent ab anima vterque corpore tanquam instrumento. 33. A.
 actiones sunt compositorum non materis, non formae. 71. C.

Ad hoc ut aliquid aut generetur, aut verè corruptatur quod sufficit. 301. A.
Aer quanto aueretur, tanto acqui-

I N D E X.

- in igneam naturam. 57. A
 Actus coadivertentis quando incipiat. 179. C
 Agens corporeum ac mortale tangendo movet, & suos effectus producit ex materia. 309. A. 316. A
 Agens idem est a quo & disponitur materia, & oritur forma. 57. A
 Agens cui per se primo comparatur ratio causæ efficiētis. 142. A
 Agens quod producit ens ex nihilo debet habere virtutem infinitam. 136. A
 Agens non impeditur appropinquatum passio bene dispositio non potest non operari. 115. A. 170. A
 Agens principale quid. 208. C. 109. A
 Agens principale simul esse debet cum instrumento operante. 142. B
 Agens principale, & instrumentum quomodo cognosci possint in omni actione. 236. A
 Agens omne agit quatenus est actus, non quatenus est potentia. 149. A. 276. B. 317. B. 317. B. 418. C
 Agens debile non exultat in superfluo. 123. A
 Agens immediatum tangendo movet. 324. B
 Agens minus quodnam sit. 316. C
 Agens naturale univocum tale est actus, quale potentia est id quod generatur. 314. C. 317. C
 Agens idem eodem modo affectum idem necessario producit & quomodo notat. 4. B. C
 Agens quorum naturalissimum est generare sibi simile, quæ sint apud Arist. 12. C. 81. C
 Agens physico quomodo naturalissimum est generare sibi simile. 17. C. 118. A
 Agens univoca quæ sint. 141. C. 142. A
 Agentia univoca cur non possunt esse causæ instrumentales. 141. C. 142. A
 Agentia diversa, quæ in eadem operatione possunt idem omnino prestare, & quæ non. 57. A. C. 17. A
 Agentia proportionata, sive natura debent edere operationes. 57. A
 Agentia univoca habent vim agendi. 314. A
 Agendum Deus solus habere potest virtutem infinitam. 136. A
 Agentia cetera infra Deum cur omnia sint finiti vigoris. 136. B
 Agentia incorporea possunt agere sine materia. 309. A
 Agens physiceum naturalissimum est generare sibi simile in specie. 136. A
 Agere & esse in eodem motum consistunt. 123. A
 Albe partes in nobis an solum differant secundum magis, & minus. 192. A
 Alimentum quod ore sicut fetus in utero. 172. A
 Alimento quo pacto alitur Embryo in matris. 172. A
 Alimentum quantum ad onem necessarium sibi debet in eo quod nutritur. 137. A
 Alimentum quod trahit Embryo per os dissimile est nature ab eo quod haurit per umbilicum. 172. A
 Alimentum æqueam nutrit quot, & quæq; subest mutationes. 172. A. C
 Aliteratio quid. 375. A
 Anguis nec mas est, nec femina. 172. A
 Anima non est crassa materialis. 181. C
 Animam esse compositam substantiam. 182. A
 Animus quid sit. 81. A. 319. A. 322. A. 323. A
 Anima est actus corporis organici. 118. C
 Animæ definitionem qua methode venatur Aristoteles. 424. B. C
 Animam esse actum corporis cum actu organici tum etiam potestatem. 418. C
 Animam non esse actum corporis organici absolute. 418. A. C. 418. A. B
 Anima non est nisi in eo, cuius est forma.

forma essentialis. 145. a
 Anima in quouis corpore est, in eo
 est ut forma. 177. b. 181. a
 Anima quò medio videtur corpori.
 78. a. 144. a. 177. c. 178. a. 179. c.
 Anima omnis quò vinculo videtur
 corpori elementati Feratlio. 54. c
 Anima cur non ante corpus exierit.
 176. b. c. 177. a. b. c.
 Anima non habet vllum corpus offi
 elementati. 178. b. c. 179. 180.
 Anima essentialis vis est diversa natu
 ra constituta. 144. a
 Anima que est actus corporis orga
 nici Alii concipiuntur Pomp. 84. c
 Anima non se habet ad corpus, ut ar
 tificer ad instrumentum. 72. a
 Anima quomodo se habeat ad cor
 pus. 72. a
 Anima in corpus se prius. 181. a
 Anima corpus non est, neque mate
 ria, licet in opere quoquo modo
 materia videtur. 145. b
 Anima quomodo est modus nature
 inter formas naturales, & superna
 turas. 72. a. c.
 Anima incohibens multis partibus il
 lis inest dimensionaliter. 84. c.
 Anima ea quicunque videtur, quò quis
 que nutritur. 145. a
 Anima eadem quòvisque videtur, ac
 nutritur, qua quisque sibi ad nutri
 tionem alimentum concipit quo
 modo verum sit. 137. b. c.
 Anima una est numero in quòvis ani
 malo. 119. b.
 Anima præcedens in animalibus quo
 modo in argumentis se se continet
 nec materia Scholasticæ ex alimen
 tis. 119. b.
 Anima non agit ut corpus, sed ani
 matum est quòd agens anima.
 72. a
 Anima eadem numero in videri per
 tinet ab ortu usque ad interitum.
 119. b.
 Anima in eadem sit in feminis, & ge
 nita ex eo, in diuersa. 138. b. 139. c. 140.

Animantes omnia pleni Arist. 160. a
 Anima corpori tribuuntur solum illi
 primum quò. 144. c. 145. a
 Anima corpori actum primum, &
 secundum tribuuntur quò. 144. b
 Anima & luminis comparatio. 139.
 c. 140. a
 Anima cuius actio non fit sine orga
 no corporeo est a corpore insepa
 rabilis. 48. a. 125. c.
 Anima non magis de vno in aliud
 subiectum. 174. a
 Anima humana, & lucis proportio.
 187. c. 179.
 Anima humane definitio. 137. c.
 Anima nostra multiplex est cum pe
 terologum actio. 181. b
 Anima humana est forma informata
 163. c.
 Anima humana est forma informata
 & extra omnes sui partes. 96. a
 Anima humana an sit diuisibilis, &
 extenta corpori. 164. a
 Anima humana ut totum quòd corre
 spondit est corpori. 97. a
 Anima humana quò ratione sit exten
 sa corpori, seu quòvis, diuisibilis,
 argumentabilis, & dimensibilis,
 & quò non. 93. b. c. 95. a. b. c.
 119. c.
 Anima humana qua ex parte sit Deo
 simili. 95. b. c.
 Anima humana cur tota non sit in
 vna sola parte corporis. 81. c. 81. a
 84. c. 85. c.
 Anima humana quomodo est argu
 mentabilis, & dimensibilis. 81. c.
 Anima humana est corpori extenta
 & quantum ad occidens. 80. a
 Anima humana ex quibus sit compo
 sita. 11. a. 113. b.
 Anima humana non est simplex. 19.
 a. 139. c.
 Anima humana quomodo compo
 nitur in generatione hominis ex
 vegetali, sensitiua, & rationali.
 187. a. 188. a. 189. a. 190. a.
 199. b. 188. c. 189. c. 190. a.

R E R V M N O T.

Anima rationalis dicitur brutis.
 191. A
 Anima rationalis quae ratione pro-
 ber Aristoteles esse dicitur. 174. A
 Anima rationalis a dicitur non sicut
 in dicitur 174. A
 Anima rationalis adueniens factis ha-
 bitis sensualem etque retinen-
 di, an adueniat eam in dicitur. 174. C
 174. A
 Anima rationalis non a partibus,
 sed a superioribus. 174. B
 Anima rationalis est independens a
 caelo. 174. B
 Anima rationalis actiones quae caelo
 referuntur. 174. B
 Anima rationalis unde oritur. 174. C
 174. A
 Anima rationalis unde, quomodo &
 quando dicitur. 174. C. 174. C. 174. C.
 174. C. 174. C.
 Anima rationalis origo, & compositio
 effluens. 174. C. 174. C.
 Anima rationalis a quibus corpori
 dicitur, & quomodo dicitur. 174. C.
 174. C. 174. C.
 Anima rationalis cum corpore videtur.
 & Quomodo. 174. C. 174. C. 174. C.
 174. C. 174. C.
 Anima rationalis est immortalis. 174. C.
 174. C. 174. C.
 Anima vis veritatis est amara, & eius
 gratia cuncta perage. 174. C. 174. C.
 Anima rationalis quomodo se habeat
 in morte hominis. 174. C. 174. C.
 Anima pueri est velut submersa, quae
 qua nullus est habitus, ut patet per
 dicitur, sed solum sensu per se.
 & propter hoc ad ipsam. 174. C. 174. C.
 Anima rationalis cum nobis per se existat
 ante corpus. 174. C. 174. C.
 Anima rationalis an dies possit ferre,
 ac vegetalis. 174. C. 174. C.
 Anima rationalis melius est esse solu-
 tana corpore. 174. C. 174. C.
 Anima rationalis cum se habet extrin-
 secus accedat. 174. C. 174. C.
 Anima rationalis attributa, & proprie-
 tates. 174. C. 174. C. 174. C.

Anima rationalis quando in sensu ce-
 datur. 187. C.
 Anima rationalis cur ab Aristotele de
 his nullis corporis actus. 187. A
 Anima rationalis permanet post mor-
 tem hominis. Arist. 187. A
 Anima rationalis in morte separatur
 ab animalibus ratione carentibus,
 quae dicitur. 191. B
 Anima rationalis in homine separatur
 a sensibus tanquam a corpore, & con-
 sistentibus. 191. A
 Anima rationalis etiam non operans,
 sicut actus primo hominem con-
 sistit subiectum illud, in quo est.
 187. C.
 Anima rationalis nobis accesse gra-
 ra, omnique cognitionis exper-
 ta. 174. C.
 Anima rationalis excessum in ois
 corporis partes sit. Pom. 79. A. 174. C.
 174. A.
 Anima rationalis est omnino indiq-
 uibilibus, per se non quae, ut pun-
 ctus. 191. A.
 Anima rationalis non generat si-
 bi simile. 174. C. 174. C.
 Anima immortalis solum habet coe-
 lestem essentiam. 191. C.
 Anima rationalis dicitur cur dicitur
 ab origine dicitur. 174. C. 174. C.
 Anima immortalis vis originis est
 prior rationali. 174. C. 174. C.
 Anima immortalis est eadem speciei
 cum anima immortalis. 174. C. 174. C.
 Anima seminis quomodo dicitur ab
 anima patris. 174. C. 174. C.
 Anima seminis quomodo sit ad im-
 bratio futuris. 174. C. 174. C.
 Anima actus primus in semine, quid
 significat. 174. C.
 Anima immortalis est quo factus sit ma-
 nis. 174. C. 174. C.
 Anima immortalis dicitur in semine pri-
 mo non operans, consistit in esse
 anima immortalis in quo est. 174. C.
 Anima sensu in homine nihil dicitur.

nisi gubernata, & adiuta ab intel-
 lectu 362. A.
 Anima sentiens non operatur, sine
 corporeo instrumento. 167. C. 173. A.
 223. C.
 Anima sensibilis quando in conceptu
 recipitur. 167. A.
 Animam sensibilem non oritur Dignis
 rationibus, sine aeterna. 30. C. 31. A.
 Anima sentiens factus inest a parentibus
 194. B. 172. C. 180. C. 281. A.
 Anima sensibilis cum non possit vegeta-
 lem, sed simul corpore in conceptu
 recipitur. 183. A.
 Anima sensibilis cum in factu recipitur
 Arist. post vegetalem, & ratio-
 nalem post sensibilem. 191. B. C.
 Anima sentiens derogatur plantis
 192. A.
 Animam in formatione factam non
 regi ab Intelligentia. non errantem.
 324. 323.
 Anima sensitiva cum similes arti, & in-
 tellectus. 102. A.
 Anima sensitiva est ad subiecti corpo-
 ris divisionem partibilis & multi-
 plicabilis 78. C.
 Anima sentiens in cauda entomi pre-
 cise quidem speciei est cum qua
 quae in reliquo subiecti corpore. 78. C.
 Anima sensibilis a Dignis rationibus, si-
 ne esse car neque in oritur 30. C. 31. A.
 Anima sentiens est essentiale comple-
 mentum vegetalis. 289. A.
 Anima sensibilis in quo convenit cum
 intellectu, & cum formis, quae non
 sunt in materia. 337. B. C.
 Anima sensibilis patitur a parentibus
 cum ab agente primo, non instru-
 mentali. 23. C.
 Anima sentiens unde factus inest Arist.
 35. C.
 Anima sensibilis a quo producit
 170. B.
 Anima sensibilis quomodo semper
 inest ex Arist. 266. A. B.
 Anima sensibilis factus a parte induit
 167. A.

Anima, sensibilem corpore anima ap-
 pelletur. 183. C.
 anima sensibilis est materialis, & cor-
 ruptibilis. 24. C. 244. 30. C.
 Anima irrationalis proprietate 102. C.
 Anima sensitiva est vegetalis posse-
 ratione 190. A.
 Anima ratione carens duplicem ha-
 bent totalitatem, essentia nimirum,
 & dimensionem. 390. B.
 Anima rationis essentia non solum in
 imperfectis, sed in omnibus est
 in subiecto, coequentia corpori, & ca-
 ducum 337. C. 388. A.
 Anima pars irrationalis quomodo
 uniat subiecto. 383. A.
 Anima vegetalis, & sensibilis actio
 quae sit ope organi corporalis.
 32. 248. A. B.
 anima vegetalis officia quae, quaeque
 sunt. 244. B.
 anima vegetalis in nobis nihil agi
 nisi gubernata a sentiente. 365. A.
 anima vegetalis in generatione ho-
 minis est sub odore (vnde mentem
 tam ad complementum) ad sensi-
 bilitatem, & haec ad rationalem. Arist.
 387. A.
 anima vegetalis cum non quae sit a su-
 peris. 30. C. 31. A.
 anima vegetalis quomodo Arist. sit
 in semine & conceptu, potest non
 actu. 246. B. C.
 anima vegetalis est materialis corrup-
 tibilis. 23. C. 244. 30. C.
 anima vegetalis cum prima omnium
 in conceptu. 190. C.
 anima vegetalis actiones corporeae
 sunt. 167. A.
 anima vegetalis operatio potest quae
 153. C. 174. B.
 anima vegetalis actiones non abso-
 lunt procedere sensibilibus, & ratio-
 nibus. 171. B. C. 174. B.
 anima vegetalis in homine primo
 est subiecto est vegetali alia cumque al-
 terius animata. 204. C.
 anima vegetalis in quo conceptus est
 formis

R E R V M N O T.

formis inanimatis, & cum anima-
 bus cognoscitibus. 387. c. c.
 anima vegetalis oritur a parentibus,
 tanquam ab agente primario, non
 instrumentalit. 23. c.
 anima vegetalis facta a matre est
 Arist. 167. a
 anima vegetalis ad subiecti dispo-
 sitionem paritur in multis eiusde
 speciei. 78. c. 79. a
 anima vegetalis quomodo componi
 videtur. 93. c. 98.
 anima vegetalis cur omnium aliarum
 communissima. 191. a
 anima vegetalis cur non inuit. sicut
 a matre. 181. 283. a. b. 301. 302. a
 anima nutritrix in fetu permanset, ex-
 oritur sensibus. Arist. 86. libem.
 304. c. 306. a
 anima vegetalis in semine est, & in
 conceptu. 190. a. b.
 anima vegetalis est magis inmersa
 in materia, quam sensibilibus. 145. a
 anima vegetalis definitio. 183. c.
 anima vegetalis cur ceterarum im-
 perfectissima. 192. a
 anima vegetalis solamter alias cogno-
 scere videtur. 192. a
 anima vegetalis cur Arist. est principium
 vitale, & principium animalis. 162.
 1. 263. a
 animal quo per se primo constitu-
 tur in esse. 182. c. 192. c. c.
 animal quomodo per se primo augetur
 ac nutritur. 181. a. c. 182. a. c.
 animal motuum dici nequit ubi vita
 rantes eius. 225. 226. 224. a. b. c.
 animal quod a cum genere ut Arist.
 vegetalem potius animalis, sicut
 potioris, respone cassu alio possit
 reme illam, qua medicame in pro-
 pria specie determinatur. 191. c.
 animal quo differre a plantis, & quo
 cum eis communiatur. 170. a. 221. a
 animalis partes, que non possunt esse
 sine anima sensibili. 8. c.
 animalis cogniti ex se anima est, ani-
 ma vero ex parte. 205. a. b. 210.

animalia queque in vtero circumdas-
 tur de membranis. 182. a. 204. a
 animalia cum differo genere cogni-
 tur. 225. c.
 animalia in aere quomodo generantur.
 260. a
 animalia plures posse. 260. a. b. c.
 Animalia signis tribus elementis in
 sensibus. 290. c. 260. a
 Animalia a quo mouentur. 217. c. a
 animal non gignit ab illo elemento,
 sed bene in in quoque elemento
 intra ignem. 181. a. c. 221. a
 animalis omnia participationem non
 consistit in sola participatione
 anime. 207. c. 208. a
 animalis partes que anima possent.
 182. a. 225. a
 animalis distinctum sexum non ha-
 bentia. 224. c.
 Animalium genera naturae sunt cuncta
 que. 126. a
 Animalia quomodo crescut. 1. a. 12. a
 Animalia ex puretate genita a quo
 efficiunt formam locustarum. Cri-
 neseo. 12. a
 Animalia omnia inuas formam e celo
 in hauriunt. Berelio. 51. a
 Animalium differentia, vnde sunt
 desumenda. 229. c.
 Animalis partes ex se animam habent.
 382. a.
 Animalium quomodo generentur ex
 parentibus diuersarum specierum.
 225. 226. 224. a. b. c.
 Animalium est necessaria anima vege-
 talis, quod vegetales edunt generantur.
 be. 225. 226. a. b. c.
 Animalium non sicut cognoscitur ut
 sint, & vtilitatem. 78. a
 Animalium a nemine quam a Deo
 non posse quomodo intelligenda
 sit. 20. a. c. 224. a
 Appetitus in generum. 268. a
 Appetitus irrationalis actus, & vnde
 225. 226. a. b. c.
 Appetitus rationalis quod, & quomodo ha-
 beat actum. 207. a. b.

Appetitus, seu voluntas non est neque sufficiens, neque necessarius ad dirigendum intellectum ad speculandum potius hoc intelligibile quam aliud 1022. 2. 189.

Appetitus actio presupponit actionem Mentis 1024.

Apoplexia quomodo mentem infirmit 1025. 1026.

Apoplexia cur tollat actionem sensus 1027. & vegetales 1028.

Arbores in quo solo non faciunt fructus 1028. 1029.

Arbitrii libertas de anima cur non erit nisi agere de actione mentis, quia mens non videtur corpore 1030. 1031.

Arbitrii electio contra Animum humanum, ubi operis accurate, & ex professo. 1032. 1033.

Arist. tex. 24. 12. ment. explicatur 1034. 1035.

Aristoteli omne incrementum est incorruptibile, & vicissim 1036.

Arteriarum visus in animali 1037. 1038.

Artifex cur operi suo non impertiat formam idealem, quam habet in mente, sed ea mediante aliis similibus 1039.

Affimilatio quid 1040.

Attila Hungarum Rex genus eroditur ex muliere & cane 1062.

Auctio cur peste primo competat 1041. 1042.

Auctio, & purgatio est actio animata 1043. 1044.

Augustinus ensibile, & per se motus a principio quo incipit augeri visus ad finem 1045.

Argumentum Embryonis an sit per manifestum, an per se manifestum 1046.

Argumentum vincorum quid 1047.

Argumentum in maximorum quid 1048. 1049.

Argumentabile quomodo visus est, & ens est quantum 1050.

Argumenti quod generis 1051.

Argumentabile augeri debet secundum omnes sui partes, & etiam minimas 1052.

Aristoteli opinio de omni anima humana 1053. 1054.

Aristoteli opinio de omni anima humana 1055. 1056.

Aristoteli opinio de omni anima humana 1057. 1058.

Aristoteli opinio de omni anima humana 1059. 1060.

Aristoteli opinio de omni anima humana 1061. 1062.

Berterius opinio de omni anima humana 1063. 1064.

Bonum quod est est communicabile 1065. 1066.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1067. 1068.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1069. 1070.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1071. 1072.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1073. 1074.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1075. 1076.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1077. 1078.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1079. 1080.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1081. 1082.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1083. 1084.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1085. 1086.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1087. 1088.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1089. 1090.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1091. 1092.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1093. 1094.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1095. 1096.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1097. 1098.

Brutus quomodo anima quomodo habet vestigia rationis animi humani 1099. 1100.

R E R Y M N O T.

Conceptus quomodo primum visit
viam pipæ & deinde animalis ran-
dem hominis. 170. A. 174. C.

Conceptus ortus que tria habet ne-
cessarib. 114. C.

Conceptus in viro ante aduentum
in mentis differt ab omni planta &
animali bruto & quomodo dici
possit homo. 100. C.

Conceptus quam animam a Deo for-
mat. 6. A.

Conceptus quando sola terra coeli o-
mnem gaudet & quomodo. 17. C. A. C.

Conceptus materis præcipua materia
in forma vero est a parte. 118. B.

Conceptus mentis eadem de se idem
in apud omnes. 225. C.

Coordinatio vbi dicitur non est pri-
mum medium, aut vltimum. 40. C.

Cor solum motus omnium motu
bruto. 111. A. 114. A.

Corpes circumscriptur loco delectu
nato sua magnitudini. 304. C. 304. A.

Corpus quare immixtum vbi ab eo
corpes detrahatur. 178. C.

Tempora non se dependent. 284. C.

Corpus præter se esse & de se esse
se nullum alius esse in mundo. 179.
180.

Corporum mundo potest omnium
figillatim locus & motus particu-
laris. 278. A. B.

Corpus menti est potius impedi-
mentum, quam adiumentum ad intelligen-
dum. 274. C.

Corpus mobile quomodo sit in actu
& in potentia. 371. B.

Corpus non potest moueri, aut agere
in se ipsum. 367. B.

Corpus nostrum vbi & ex quibus pro-
ximè constituitur. 376. C.

Corpus nostrum unde originem habe-
bet. 112. A. B.

Corpus nostrum non est immediate
ex elementis. 37. C.

Corpus vinctus compositum esse ex
partibus & corpore. 114. C.

Corpus potentia vincto habere quid
sit. 41. C.

Corpus corpori concepti nequit
esse. 114. C.

Conceptio physici quid. 100. A.

Conceptio animati, ut mistum est, di-
citur parado. 34. A.

Corruptio animati, ut vinctus est, dici-
tur mors. 34. B.

Corruptiones mulieribus quando ac-
cidant. 27. C.

Cursus quid. 115. C. 174. C. 174. A.

Cursus quomodo oritur. Arist. 108. C.

Dans formam dat etiam consequen-
tiam formam. 117. B.

Dans formam conceptui, quæ illi ac-
cidentia tribuit. 117. C.

Dans materiam quæ per accidens
accidentia. 117. C.

Deus cui, velut Arist. in physiologia
nomine dicitur, ac solus. 154. C. 155. A.

Deus vbi habeat sui sedem. 26. Theo-
num Arist. 11. C. 15. C. 14. C.

Deus quæ ratio sit vinctus. 101. B. C.

Deus non generat hominem educa-
do eius formam de sinu matris. 1.
138. A.

Deus quomodo sit causa immediata
vinctus. 16. C.

Deus physice agere, si non est agens
physicum. 18. C.

Deus quomodo eiusdem hominis su-
perius sit causa & proxima, & remou-
tissimus. 10. C. 11. A. 11. C.

Deus quomodo se habeat ad mundum
vinctus. Arist. 1. B. 36. A.

Deus non vult liberam mentis volun-
tatem cogere. 337. B.

Deus & Natura nihil frustra faci-
unt. 108. B.

Deus & Natura nihil operari permittunt
149. B.

Deus cum rella forma creata con-
cidit in specie. 18. C. 19. A. 19. B. 10. A.

Deus quæ immediate gubernat, quæ
mediate. 10. B. 11. A.

Deus nunc admodum pauca immen-
ditate gloria Fern. 48. c. 1000. 2000. 3000.

Deus & Caelum præparat materiam
mediantibus causis sublunariibus.
63. 1. c. 1000. 2000. 3000.

Deus primum omnia immediate ge-
nerat Fern. 48. c. 1000. 2000. 3000.

Deus quid faciat in generatione ho-
minis 59. c. 1000. 2000. 3000.

Deus quomodo concurret in produ-
ctione cuiusque effectus 33. 33. 34.
35. 36. 37. c. 1000. 2000. 3000.

Dei nomen quomodo rebus se se co-
municat Arist. 33. c. 34. 35. c. 35. c.

Dei non solus munus est animarum
procreare 32. c. 1000. 2000. 3000.

Dei iuniores quomodo generent par-
tes animæ castitas 37. c. 38. c. 39. c.

Dei iuniores, seu Dei filii, qui sint
Plat. 5. 10. c. 10. c.

Differentie constituentes illiquid illi
compensat secundum quod plura.
74. c. 1000. 2000. 3000.

Differentia inter formam & alimentum
114. a. c. 1000. 2000. 3000.

Differentia totum a quo acta sint de-
sumenda 300. a. c. 1000. 2000. 3000.

Difficile quomodo sit vel fingere quæ
partem corporis, aut quomodo eam
contineat intellectus Arist. 97. 98.

Dignus uno quid vehementissime co-
pulerent, cum exire in eadem ma-
nu ab omni actione decedant 342.
c. 343. c. 344. c.

Dignitas formæ in manu quare non sit
ob excessum materiae, sed ob cul-
pam efficiens 322. c. 323. c.

Dignitabile quare tale, quare illi. c.

Discrimen inter formam & efficiens
254. a. c. 1000. 2000. 3000.

Disparitas quare esse nequeat inter cau-
sam & effectum 18. c. 1000. 2000. 3000.

Diuinitas est actio mentis humanæ
385. b. c. 1000. 2000. 3000.

Diuino necessario se inter duo pun-
ctis 95. c. 96. c.

Diuisibilitas est differentia constituen-
ta quantitas 73. c. 74. c. 75. c.

Doctor quomodo generet scientiam
in animo ad differentiam 242. c. 1000. 2000. 3000.

Dolentibus se de hosti non senten-
tibus quomodo de mentis ergo. Hipp.
poc. 39. c. 100. a. c. 1000. 2000. 3000.

Doctor necessitate sequitur separationem
non subsistere contra se, cum a li-
quæ parte nostri corporis ab ea
152. a. c. 1000. 2000. 3000.

Eadem numero est non permansio
eque diuersis formis inspicere.
179. a. c. 1000. 2000. 3000.

Ecclesiasticas sensationes omnes tollit pen-
itus 103. c. 1000. 2000. 3000.

Ecclesiasticæ non potest sensus fieri
proprio tuberculis 342. c. 343. c.

Ecclesiasticæ quare & quomodo mouere
affert 361. c. 362. a. 391. c. 1000. 2000. 3000.

Effectus similes a diuersis causis
361. a. c. 1000. 2000. 3000.

Effectus omnis refert materiam
causæ 282. c. 1000. 2000. 3000.

Effectus quam causam referre de-
beat 10. 31. 137. c. 1000. 2000. 3000.

Effectus quomodo se habeat ad cau-
sam viuocam 38. c. 1000. 2000. 3000.

Effectus cause sunt priores suis
effectibus 343. c. 1000. 2000. 3000.

Effectus & formalis causa discrim-
ina 382. c. 1000. 2000. 3000.

Efficiens in numero 242. c. 1000. 2000. 3000.

Efficiens in numero agere tangendo.
172. a. c. 1000. 2000. 3000.

Efficiens in se diuinitas necessario sub
sistere cum paulo domus actio sit 316. c. 1000. 2000. 3000.

Efficentiam quod potest multi effi-
cere potest se sus unum 208. a. c. 1000. 2000. 3000.

Efficiens cur actus esse debet 36. a. c. 1000. 2000. 3000.

Efficiens coincidet cum forma 19. a. c. 1000. 2000. 3000.

Elephantus mos in coeundo 118. a. c. 1000. 2000. 3000.

Elementa tempus retinere in motu
376. a. 410. a. c. 1000. 2000. 3000.

Elementa in missione non conueni-
unt, sed ministrant conueni-
unt 47. b. c. 1000. 2000. 3000.

R E R V M N O T.

Elementa a quo moueantur. 141. A. B.
 144. C.
 Embryon ante aduratum mentis est
 animal sui generis. 299. C.
 Embryo si omnia anima exatur quid
 sit. Arist. 1. 30. A.
 Embryon statim a conceptu antequam
 habet intellectum augetur conti-
 nue usque ad aetatem consuetudine.
 179. B.
 Embryon. vide conceptus, vel fetus.
 Eos a nihilo distat infinito intervallo.
 336. A.
 Eris ad nihilum nulla est proportio.
 336. A.
 Ecce quae dam simul sunt in acta, &
 in potentia. 374. A.
 Equae ex vento concipientes. 108. A.
 119. C. 130. A.
 Esse duplex in quibus. 226. C.
 Esse primum. quid. 336. C.
 Esse simpliciter. cuiusque ratio. vide. sit.
 337. A.
 Esse secundum quid. 336. C.
 Esse secundum ac peculiare cuiusque
 rei unde sit. 337. A.
 Esse homo, & esse animal est esse sub
 stantiale. 223. C.
 Esse prae est prae segete. 188. C. 223. A.
 Essentia nulla omnino simplex. prae-
 ter primum. 181. B.
 Excrementum. quot, quaeque habeat
 significata. 404.
 Excrementa cur ab alimento per so-
 lutionem segreganda. 14. C.
 Excrementa quor. n. omni coctione.
 204. B.
 Excrementa cuiusque coctionis signi-
 ficata. 13. A. B. C.
 Excrementa Embryonis quo percepti-
 lampara. 17. B.
 Exemplorum proprium est ut decla-
 rent, ac nesciant, non ut sint om-
 nino vera. 397. A.
 Ex quo aliquid sit quocumque. sit. 70.
 ni. 24. C.

Factum de nouo dupliciter se ha-
 bet ad tempus. 286. C.
 Factum sub passionibus temporis quod
 sit. 286. C. 287. A.
 Facultates animae ab ea sunt insepa-
 rabiles. 348. A.
 Facultates animae quomodo a mor-
 bis ledamur. 38. B.
 Facies intelligitur sunt excrementa
 prae coctionis quae fitis stom-
 cho. 126. B.
 Fagus. 145. PANDATA. huius. 226. B.
 Felis plerumque cur quos primo em-
 ryon parit fetus emittit. 124. B. C.
 Fetus quid sit. 177. B.
 Fetus nostrae generationis. quid. 308. B.
 Fetus quomodo moueatur efficiens.
 223. B.
 Fetus & efficiens. large compida. 277. C.
 Fetus omnium rerum, & hominis pre-
 cipue. 277. B.
 Fetus effectus. accedit. v. timo post
 omnes causas alias. 174. A. 192. A.
 Focandi qui magis. 129. B. 200. B.
 Formae sollicitae propriae quae. 123. B.
 Formae conceptus an debeat semper
 & sollicitam, in veru effundere in
 actu coitus simul cum materia. 133. A.
 Formae sola potest fetus dare sum-
 mentem materiam. 175. A. B. C.
 Formae est esse masculis & imper-
 fectus. 218. A. 267. C. 313. A. 324. B.
 324. B. C. 325. A. 326. B. C. 327. A. B. C.
 Formae ut conuertat ad generatio-
 nem. 67. C. 110. B. C. 145. C. 146. A. 213.
 C. 314. A. 324. C.
 Formae cur non possit concipere sine
 masculo. 289. C. 370. B. 371. B. 372. A.
 Fetus cur maneat in utero. non ante-
 quam organietur, tum etiam post
 organietur non ad nouum men-
 tem. 229. A. 375. 376. 377. 378. 379.
 Fetus non simul sit animal, & homo,
 sed animal prius, homo deinceps.
 303. B. C. 304. B. C. 305. A. B. C.

Fœtus ab initio est planta carnea, & sanguinea, quæ factura est animal, & homo. Gal. 1. 81. c.

Fœtus dicitur quæ tria habet necessaria. 116. c.

Fœtus vivus ex utero matris moritur. 133. c.

Fœtus sine adfectionem motus an sit in acta, an in potentia. 377. & 378. A.

Fœtus in utero primis quadraginta diebus quæ anima vivit. Post. 127.

Fœtus in utero primis diebus quomodo augetur. 12. 2.

Fœtus quare possit assimilari utrique parenti. 116. c.

Fœtus in utero multum malis patitur matre non sentiente. 132. a.

Fœtus primis diebus in utero cur non amarietur. 318. & 319.

Fœtus in utero cur sit vivax, dicitur sine sentire, non pars animata cor & spiritus materialis. 130. 131. 132. 133. 225. A.

Fœtus in utero moveri potest matre non sentiente. 312. a.

Fœtus primis quadraginta diebus quo cibo & quomodo alitur. 12. 2.

Fœtus in utero quo alimento alitur. 12. 2. c.

Fœtus in utero alimentum non trahere per umbilicam solum, sed etiam per os. 12. 2. c. 225. 227. 228. 350. 351. 352. 353. 354.

Fœtus antequam cibum trahat & officij ligatur an imp vegetalis quomodo habeat animam vegetalem. 196. a.

Fœtus in utero quos edat actiones sensuales, & quos non. 170. 2.

Fœtus unde habeat hoc quod sit animal, aut homo. 168. a. c. 223. c.

Fœtus in utero quo tempore sentitur moveri. 228. c.

Fœtus humanus primis videri vultum plantæ, deinde animalis, deinde humani, quomodo interpretetur.

Philop. 184.

Fœtus in utero quomodo primis diebus vitam plantæ, deinde animalis, deinde humani. 116. c.

Fœtus continuo de vitiis quomodo fit. 316. a.

Fœtus in utero habet fructus in se. 116. a.

Fœtus in utero patitur animas recurre. 167.

Fœtus in utero non se habet ad matrem sicut fructus ad arborem, sed ut planta ad terram. 127. & 133. c. 138. a.

Fœtus masculus in utero quando incipit moveri. 312.

Fœtus cum quo analogia. 128. c. 359. A.

Fœtus in utero respirare quare dicitur sentire. 358. c. 359. A. 2. c.

Fœtus in utero cor movetur motu simplici, ac distolitur. 319. c.

Fœtus non simul sit animal, & hominæ, nec omnino animal, & ciliatum. 189. c. 190. a.

Fœtus non est minus homo quam sensus, nec in factis, quam adultus. 226. c. 347. a.

Fœtus extra uterum per multos menses non indiget copia siccis alimentis, quoniam illud est quod vivens mensibus alebatur in utero. 312. c.

Fœtus ante sui organizationem quomodo alimentum trahit, & nutritur. 359. c. 358. a.

Formales castitæ sunt hinc, cum suis effectibus. 343. c.

Forma non operans dicitur activa. 192.

Forma ignobilitior præstatur operanti, utriusque regere nequit. 361. c.

Forma essentialis est dicenda concussa, non causa ipsius compositionis. 178. a.

Formæ sunt admodum subordinantur, tanquam inchoatio ad complementum, quæ non. 361. c.

Formæ sunt alie se comparantur in eodem tabulæ, alie non. 126. A.

Forma specifica, & totalis una nunc.

R E R V M N O T.

ro est incompositio. 184. c. 11. 10.
 Forma in rebus semper est eadem.
 117. a.

Forma non recipit in sui definitione
 quatuordecim. 99. a.

Formae informantes Pompei corpori
 coeunduntur. 44. a. c.

Formae non sunt quantae per acci-
 dens ex unione cum natura corpo-
 rum. 89. a.

Formae compositibiles maiorum effus-
 sionem habent inesse, ac facilius
 unumquodvis in se, quam mate-
 ria, & formae. 36. a.

Forma essentialis in se perfecte
 a se subiectum. 479. a.

Forma in nobilior compositio. 43. a.

Forma ut operis dicitur et actus. 419. a.

Forma praecedens se habet ad novam
 in se quaerentem. 174. a.

Formae non eluci de potentia mate-
 riae. Fer. 46. a.

Formae supra naturales quales sunt
 291. a. c.

Formae naturales quales sunt. 32. a.

Formae prior ad semper per se exorien-
 tur a se posteriori. 41. c.

Formae omnes a Caelo huc in munda-
 num subiacentur demum quibus
 rationibus ostendat. Fer. 43. v.
 que ad 48.

Formae potius praesentius est quam
 materiam disponere ad formam.
 119. a.

Formae non potest perpetuo materiam
 inherere. Fer. 44. c.

Formae generata. 91. c.

Formae quae, quibusque modo sine
 materiales. 90. a.

Formae nobilior est materia, & ideo
 modo seipsum natura vocatur. 44. c.

Formae informantium genus du-
 plex. 140. a.

Formae quibus quibus secundum se
 sit indivisibiles, & non quanta.
 107. a.

Formae omnis simplex non est. Fer.
 c. 43. c. 46. a.

Formae nihil operans quae ociosa, &
 quae non. 420. 421. a.

Formae cuiusque propria quomodo
 sit. 176. a.

Formae aequam oritur quid possit
 let in materia. necessario. 98. a. c.

Formae naturales omnes (exceperunt
 se) ex se sine operatione materiae
 sunt mortales, & finitae. 89. a.

Formae priores quae contumescunt
 advenit posteriores, & quae non.
 118. c.

Formae quomodo habere possint par-
 tes extra partes. 409. a.

Formam totius non esse quid dicitur
 sunt a forma cuiusque partis. 380. c.
 381. 382. 383. 384. 385. a.

Formae ex omnes dei rudimentum in
 materia repetitum non destruit, sed
 perficit. 413. a.

Formae corruptibiles quae. 71. a.

Formae generabiles a quo efficiantur
 pendunt. 62. c. 73. a.

Formae nulla oritur a quantitate. 91. a.

Formae per se non quomodo quae. 91.
 a. c.

Formae materiales quomodo sint quae
 12. 31. b.

Formae rebus accedunt a causis immu-
 tatis. 60. a.

Formae efficientes cur sint totae in qua
 nis parte corporis, cui assunt. 304.
 a. b. c. 305. a.

Formae quae non simul sunt cum suis
 effectibus. 371. a. a.

Formae quomodo assumant in sui de-
 finitione materiam. 91. a. a. c.

Formae informans quid. a. 39. c.

Formae quae non sunt per se non qui-
 bus. 90. c.

Formae informans quae possit recipere
 species omnino materiales, &
 quae non. 140. a. b.

Formae sunt propter materiam. 44. c.

Formae non est id quod sit in gene-
 ratione. Fer. 91. c.

Formae materiae non vocatur nisi in-
 diantibus dispositioibus. 45. a. 1.

Formæ naturales quas habeant proprietates 92. A
 Formæ naturales acti non intereunt nisi in materia. 85. A
 Formæ informæ quomodo propriam sit coextendi corpori. 97. A
 Formæ informantes indivisibiles omnino, non sunt totæ in quavis parte corporis, quod actuant. 305. A
 Formæ informantes non necessarij sunt corpori coextensæ. 96. A. B.
 Formæ rerum vnde habeant suam, vel mortalitatem, vel immortalitatem. 64. C. 65. A
 Formarum naturalium aliquas esse se paribiles a materia. 252. B
 Forma non potest esse nisi in subiecto sibi proportionato. 71. A
 Formæ naturales quæ. 91. C
 Forma cur proprie non dicitur generari 88. A
 Formæ mediæ nature quæ. 91. C
 Forma potest esse subsistentia composita ex diversis partibus essentialibus. 184. C
 Forma instanti producitur, & momento interit. 45. A
 Formæ separatae a materia sunt considerationis metaphysicæ. 252. A
 Forma prior se habet ad posteriorem tanquam prius. 185. C
 Forma & compositum simul sunt. 278. B
 Forma quomodo dicitur fieri ex materia, seu educi de simplici materia. 70. C
 Forma quando determinet subiectum ad certam speciem. 71. A
 Formarum varietas quomodo possit pendere a varietate materiae. 71. A
 Forma specifica cuiusque rei est finis siæ generationis. 192. A
 Formæ quomodo aliqua ratione fieri dicitur. 88. B
 Formæ quæ habeant partes extra partem. 224. C. 229. A
 Forma nulla est per se quanta. 90. C. 291. B
 Formatio partium fetus quando in-

cipiat, & terminetur. 334. C. 335. C
 Formæ facultatis femine quid sit. Aver. 101. B. C
 Frigoris effectus. 378. B
 Frigus ex simplex qualitas. 378. A
 Frigus non ingreditur opera Naturæ. 292. B
 Frigidum quomodo non ingreditur opera naturæ. 24. C. 71. A
 Fructus quid Arist. 327. C
 Fructus ex qua materia oriuntur. 425. B
 Fructus ab arbore nulli exerceat facultates animæ. 422. B. C. 423. A
 Fructus ab arbore amissis an sit copiosus potentia vitam habens, & omnino animarum. 422. 423. 424. 425. 426. C
 Fructus omnes vel semina sunt, vel ea continent. 328. A. 423. B
 Fructus qua anima ymaginem arbori adherentes, tum ab arbore semoti. 329. B. C
 Fructuam ab arbore separationem maturatio non est via in putredinem, sed vera maturatio ab anima producta. 422. C
 Frustra, & otiosi quid verè sit. 421. A
 Fulgur cur videatur a oculis ante contactum quam post contactum nascatur. 82. A

G

Generatio, siue corruptio quid. 344. B. 373. A
 Generationis definitio quomodo glossanda. 375. C. 376. A. B
 Generationis actio in homine quando absolvitur. 378. C
 Generationis quot, quæque genera recipiantur. 373. C. 374. B
 Generationis definitio ex Arist. non congruit omni transmutationi essentiali, in qua physice producantur de novo aliqua substantia. 373. C
 Generatio sine corruptione potest mortalitate rati supposita, seu subiecti sensibile, secundum formam. 376. A. B

R E R V M N O T.

Generatio animantis, sine ortu quid.
 379. a. c. 379. a. c.
Generatio physica est genus analogum. 379. a. c.
Generatio est species motus. 379. a. c.
Generatio physica quid. 379. a. c.
Generare sibi simile cui sit naturalissimum. 379. a. c.
Generatio omnis duo facienda potest. 379. a. c.
Generationem hominis quoc, quozq, animæ celebre. 379. a. c.
Generatio hominis quo differat a monte phus. 379. a. c.
Generaciones & conceptiones rerum quomodo tribuantur Soli. 379. a. c.
Generne quomodo quid possit aliud tibi simile, tñ seipso perfectas, tam etiam imperfectas. 379. a. c.
Generans omne actu tale est, quale potestis est id quod generatur. 379. a. c.
Generans propter quæ. 379. a. c.
Generans omne est corruptibile. 379. a. c.
Generis ex materia quid sit. 379. a. c.
Generare hominem ex materia quid sit. 379. a. c.
Generare munus esse solus animæ vegetalis. 379. a. c.
Generari quid non potest, continuo. 379. a. c.
Generans est logicum, aut est physicum. 379. a. c.
Generatio ab homine. 379. a. c.
Homo non est per se primo vegetans, neque animalis, sensiens. 379. a. c.
Homo solus in sui generatione prouidet duobus vegetibus in medicis. 379. a. c.
Homo solus cur duo species immedia in sui generatione postulat. 379. a. c.
Homo cur non ostendat et corruptio. 379. a. c.

Hominis generatio non terminatur simpliciter forma; nec vno instanti. 379. a. c.
Homo quomodo hominem generet. 379. a. c.
Homo haminem generat & Sol, quomodo inter se. 379. a. c.
Homo Deo similis a Deo procreatur. 379. a. c.
Homo hominem generat ex materia, & Sol, quomodo verum sit. 379. a. c.
Homo generatur ab homine, & a Sole ad differentiam aliorum generalium. 379. a. c.
Hominis productio nem esse vere generationem. 379. a. c.
Homo cur non possit generare nisi ex materia. 379. a. c.
Homo est vere efficiens conceptus humani. 379. a. c.
Homo quando generatur. 379. a. c.
Homo alius in Venere ex homine. 379. a. c.
Hominis causæ efficiens quæ sit, & quotuplex. 379. a. c.
Homo dicitur ob participationem Metæ. 379. a. c.
Hominis forma specifica quæ. 379. a. c.
Homo unde habeat sui vltimum complementum. 379. a. c.
Homo quo differat ab alijs animalibus, & quo cum eis conveniat. 379. a. c.
Homo est corpus naturale, vere generationi, motique obnoxium. 379. a. c.
Homo quæ sui parte sit mortalis, & quæ immortalis. 379. a. c.
Homo quomodo habeat naturam mortalem. 379. a. c.
Homo fortius est sensus partem mortalem, partem immortalem. 379. a. c.
Homo est in vno animalium cum brutis, & in vno animalium cum plantis. 379. a. c.

contemneri sine opera intellectus agentis, & absque phantasmatibus.

204. 205. A.

Intelligibile sine phantasmatibus, 204. A.

Intelligere si est aut phantasia, aut non sine phantasia, non potest esse sine corpore, 205. B.

Intelligere est propria intellectus ope.

Intelligere est actus secundus, qui necessario presupponit actum primum, 230. A.

Intelligit homo nominis natus extra vitam, 204. B.

Intelligere non pendere ab obiecto extrinseco, 222. C.

Intellectus humana, quomodo, sit, 205. A. B.

Intelligere qualis actio sit, 275. A.

Intelligentia & anima hominis cur differant plus quam genere, 24. B.

Intellectus separati signatum virtutem non componi possunt, 232. C.

Intellectuum separatorum perfectiores gradum assunt, corporibus nobilioribus, 233. A.

Intelligentia ab actu ad intelligendum materialis non virtutis organo corporeo, 207. A. 210. C.

Intelligentia separata quomodo considerentur a Physico, 233. C. 234. A. B.

Intelligentia quomodo sit causa horum inferiorum, 22. A. C.

Intellectus actus, & ueritatis, 215. 216. A. B.

Intellectum, cur in se non gradus, quam in adulto, 226. A.

Intellectus obiectum, quomodo intelligitur, 205. B.

Intellectus, quomodo intelligitur, 205. B.

Intellectus, quomodo intelligitur, 205. B.

Intellectus, quomodo intelligitur, 205. B.

Intellectus, quomodo intelligitur, 205. B.

Intellectus, quomodo intelligitur, 205. B.

Intellectus, quomodo intelligitur, 205. B.

Intellectus, quomodo intelligitur, 205. B.

do verum sit, 205. B.

Locus & corpus necessario non unum significant, 272. A.

Lux & luminis comparatio, 62. A.

Lumen omne per se primo est lux, 62. B.

Lumen cur & quomodo reddat quiddam corpori lucida, 62. C. 63. A.

Lumen a quibus corporibus melius reflectitur, 63. B.

Lux a lumine non oritur, 62. C.

Lux Soli generata, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Lux a Sole non prodit, sed hinc, 62. B.

Mancus id est cui pars deest, non quod multiplicatur, 423. A.

Masculus est perfectior semine, 314. C.

Mater in generatione non habet maiorem vim quam masculus, 62. B.

Mater quomodo cum anima componitur, 129. B.

Materia, seu corpus, vel subiectum est quod perfectius de potest quam perfectius, 424. C.

Materia hominis quomodo sit frigiditas materis, cum eius potest, 412. A.

Materia proxima hominis quomodo, 412. B.

Materia cur referatur ad formam, & vitali, 252. A. B.

Materia est incorruptibilis, 372. C.

Materia capla, & frigiditas, quibus intelligitur ac repellit, 351. B.

Materia quomodo agere potest, 362. A.

Materia quomodo generatur, 372. C.

Materia propria est parti, 250. A. 362. A.

Materia posse sumpta ante actum generans non habet formam formam, & essentiam, sed privationem, 349. C.

Materia habet privationem, 349. C.

Materiale carnis est, quomodo, 349. C.

Materia hominis in continuo, 349. C.

Materia, 349. C.

R E R V M N O T.

Materia est radix & feminium corruptionis. 27. 4.
Materia cui proprie non dicitur generari. 11. c. 64. 4.
Materia in generatione quomodo fiat hoc. 182. 2.
Materia subiecta eadem permanet in genito, & corrupto. 177. 2.
Modicus est artificiosus. 176. 2.
Mens nostra Deo similis ab eo solo & proxime dicitur fieri. 182. 1.
Mens actiones quor. quatuor. 120. 2. 103. 1. 177. 2.
Mens non exercet sua munia nisi tota perurbationibus corporis. 167. 2.
Mens ex se non est determinata ad intelligendum magis hoc quam aliud. 146. 2.
Mens indifferens ad omnia intelligibilia, a quo mouetur ad contemplanandum potius hoc quam illud. 143. 1. 148. c. 169. a. c. 178. 1.
Mens licet possit impelli ad speculandum hoc potius quam illud a voluntate, mens tamen speculando non vult actiones voluntatis quinquam organisari. 170. 2.
Mens est simplex natura. 178. 1.
Mens significata. 107. 2. 1.
Mens quo tempore, sexus & aetatis Aristobiscorum. 100. 4.
Mens humana a corpore seiusa quod possit efficiere. 176. 1. 177. 1.
Mens hominis a se solo Deo unquam possit. 177. c.
Mens humana in esse non dependet a materia, nec in opere. 181. 2.
Mens ad intelligendum vel ipsa phantasmata non necessitate vult organo corporeo. 164. 1.
Mens licet veretur circa phantasmatum cur non ideo materialis. 23. 1.
Mens vult phantasmata an ea intelligat. 106. 2.
Mens non semper phantasmate veretur. 103. c.
Mens ad contemplanandum non vult

corpore. 176. c.
Mens incensus occupata circa quod intelligibile cui similes presentia obiecta non sentiant. 100. 1. 1. 161. 1. 162. 1. 163. 1.
Mens potest omnia sibi omniaque intelligere. 133. 1. 108. 1.
Mens humanae conditiones. 82. c. 83. 1.
Mentes hominum sunt omnes vnius speciei. 148. 1.
Mens solus quomodo scetur extrinsecus accedi. 174. 1. 175. 1. 176. 1. 177. 1.
Mentes hominum quomodo omnes similiter intelligent. 141. c.
Mens Aristotelis separata ab aeterno. 158. 1. 170. 1. 171. 1. 172. 1.
Mens humana apprehendit obiecta intelligibilia abstracta a materia, & se separata a considerationibus eius. 177. 1.
Mens Arist. permanet incorruptibilis post dissolutionem hominis. 171. 1.
Mentes Diuinae videntur. 179. 1.
Mentes deitas videntur in se vult esse in se. 171. 1.
Mentes diuinae videntur in se vult esse in se. 171. 1.
Mens diuinae videntur in se vult esse in se. 171. 1.
Membra coctioni dicuntur quor. quatuor. 114. 1.
Membra excrementis dicuntur quor. quatuor. 114. 1.
Membra dicuntur vult coctioni & eius excrementis quor. 114. 1. 137. 1. 138. 1.
Membra dicuntur prima coctioni, & eius excrementis quor. 114. 1. 137. 1. 138. 1.
Membra dicuntur secunda coctioni, & eius excrementis quor. 114. 1. 137. 1. 138. 1.
Mensuratum habet omnes partes finem viuens in populo. 166. c.
Mensuratum est omnino inanimatum. 87. 1. 2. 168. 1.
Mensura cur omnem animam interdicitur. 173. 1. 174. 1.
Mensura sanguis venerunt etia

Menstruum quomodo fieri possit dignum habuit aut animam tam sentiens, ut ratio natis. 195. a. 167. a

Menstrua quomodo possint dici semen. 148. c. 148. a

Menstruum est principium materiale conceptus. 169. c. 174. c

Methodus Arist. ad investigandam naturam animæ. 183. a. 18 c

Methodus cognoscendi ea que sunt sensus. 317. a. 2

Minotaurus ex muliere & bove generatus. 126. c. 120. c. 124. a. 120. a. 120. a.

Minoris & imperfectionis rei minus est principium & imperfectius. 127. a. 130. c.

Misti, ut est in them, forma non est anima. 384. c

Milla omnia reuera esse heterogenea, seu dissimilaria. 416. a.

Milla imperfecta parva distat a natura elementis prædominans. 418. a

Mola quid Medici. 242. a. 242. a. 242. a.

Mola Medici contrahitur non sine coitu. 183. c. 184. a.

Mola quid sit, & ex quo generat. 195. b

Mola quod genus morbus sit. 244. c.

Mola ex qua materia, & quomodo in vitro contrahitur. 244. b.

Mola qua anima vitæ. 245. a. c.

Molam esse non contrahunt virgines, vel vitæ. 244. b.

Mola non potest suscipere. 244. b.

Mola Arist. ortur ex sola materia, ut ut ouum subsistentiam. 244. a. b.

Momentum vide Instans.

Mordax, ex mure, & vino, generat. 121. a.

Morbuose partes in homine esse terribiles quàm in bruto siue. 313. b. c.

Monstra quibus de causis fieri coguntur. 322. 323.

Morus localis species quot, quæque sint. 180. a. 2

Morus quid. 372. a.

Morus circularis optimus primus, & secundus. 372. a.

Morus maior minorque obscurat. 362. a.

Morus quid sit. 76. a. 177. a. 177. a.

Morus est passio propria animæ motus. 170. c.

Mors hominis quo differat ab eius generatione. 352. a.

Mors naturalis quomodo contingat. 352. c.

Moris genus, quo cadere potest homo, duplex. 392. c.

Mors animalis non est nisi ob extinctionem, vel imminutionem caloris naturalis vitæ propriam gradum. 372. c.

Mul. natura perfectior est alina. 109. c.

Mula que pepererunt proprie. 202. 11.

Mulier cur in matris utero concipere nequeat. Arist. 114. b.

Muliere concipiens quæ non propriè semen vitæ cum sanguine matris in utero effundat. 232. a. 232. a.

Mulier & equo cur sola anima sit generanda, coitum patitur etiam ad perfectationem. 112. a.

Mulier an concipere possit absque coitu, quod Arist. tribuit. 112. c. 112. a.

Mulieri vitæ generi nihil ex vitæ exigat. 130. b.

Mulieres vitæ menstrua sanguinem præstant quoque suum semen generabile. 108. c.

Muliere solum cur Arist. feminis nominis non dignetur. 108. c.

Mulier quomodo parere possit seipsum. 122. a.

Mulieres cur non abortiant nisi post septimum mensem. 333. c.

Mulieres una venæ quatuor concipientes. 170. a.

Mulier ex mare non concipit, menstruum aut semen, sed in menstruo ex semine alio. 138. c.

Mulieri cur per seipsum conceptum non possit alere ac perficere ad vitam. 112. b.

Mundus inferior cur contingat. Cælo. 102. c. 102. c.

Mundus inferior cur contingat. Cælo. 102. c. 102. c.

Mundus inferior cur contingat. Cælo. 102. c. 102. c.

Mundus inferior cur contingat. Cælo. 102. c. 102. c.

Mundus inferior cur contingat. Cælo. 102. c. 102. c.

R E R U M I N O T.

Mundus hic quo modo Fer. a Supero
 gubernetur 43. A
 Mundi anima cur dicitur formata
 77. Fer. 42. B
 Mures si solum lambant implentur si-
 ne coquina 102. A. 111. B
 Mures vno partu octiduo viginti se-
 ptus parientes 112. A
 Musculi in masculi mureta quatuor a
 muribus est passio totius integralis,
 sed si talis est. 427. B
 N
 Natura

Natura vnam impropiè con-
 ceptus appellatur. 143. A
 Naturam post temporis circumquisto
 do dici possit iuxta conditiones ac
 passiones temporis. 187. A
 Naturæ ordo qui. 166. A. 174. A. 191. C
 192. A. 193. C. 370. A. B
 Natura quomodo non permittit vni-
 ri res valde diuersas sine medijs
 186. A. 193. B. 350. A
 Natura quas res non soleat inuicem
 consociare. 87. A. 173. A
 Natura vniur superioribus ad inferio-
 ra vt formis, & inferioribus ad su-
 periora vt materijs 306. A
 Naturæ cur fecerit homines masculi,
 & feminam. 108. A
 Natura non redungat in superfluis, &
 nil frustra facit. 108. B
 Natura non potitur quid multum o-
 ciari. 176. B
 Natura quomodo soleat res valde di-
 uersas in vno componere. 192. A
 Natura cuique hanc legem indixit vt
 sui conseruationem semper inten-
 dat, atque procuret. 331. C
 Naturæ & artis analogia. 311. A. C
 Natura nihil facit nisi cum summo or-
 dine. 87. B
 Naturæ conseruatio est semper grada-
 tim progredi a facilibus ad dif-
 ficilia. 127. A
 Natura naquam duo adhibet vbi
 vnum fit. 331. C

Natura semper intendit masculi. 108. A
 Natura vbi nequit producere mascu-
 lum, se transferit ad feminam. 108. A
 Naturæ vis, & potentia in genera-
 do magno vacante expulso semine.
 108. B
 Naturæ legibus non consentit aliquid
 nisi ut illi propensioe ad hoc sit
 vt aliud gignat ex eorum quæ
 inueniunt. 190. B. 331. C
 Natura sine vigore infuso non po-
 test polleere. 370. A
 Natura simpliciter est agens in phy-
 sicorum genere libenter in spe-
 cificis. 311. C
 Naturales virtutes agunt sine consi-
 deratione. 109. B
 Naturale agens in generatione homo-
 nis quod. 190. B
 Natura valde abinuenit ductus no-
 cocant in vnam sine medio. 302. C
 Nervus, caro, ossa, & solidi generis quo-
 modo conueniant in eductore, &
 quomodo non. 384. C
 Nihil vniur contendit, nec sibi repu-
 gnat. 187. A
 Nihil agit vniur suas vires, nec quod
 a quam generat seipso perfectius. 181.
 C. 42. A. 42. A. 85. C. 88. A. 105. C. 114. C
 192. A. 100. B
 Numerorum species quomodo con-
 stituantur. 297. B
 Numerus senarius est quantitas habes
 partes extra partes. 391. A
 Numerus nullus est naturæ simplicitate
 297. B
 Nutritio quomodo augeat corpus
 207. A
 Nutritio cui per se prius competat
 382. A
 Nutritio quomodo respicit colli-
 gens. 16. A. B. C
 Nutritio necessaria per se supponit co-
 lli- gens. 16. A. B. C
 Nutritio cur colli- gens supponat. 14. C
 Nutritio quid. 14. B
 Nutritio nem multiplex alimenti co-
 lli- gens per se. 16. A. B. C

R E R U M N O T.

est a natura in nobis. 176. a. 176. a. 176. a.
 Passio generis non capere per se nisi
 in speciei. 198. c. 198. c. 198. c.
 Pater in omni animalium genere qui
 non sit, 12. c. 12. c. 12. c.
 Pater per se potuit ante confectio-
 nem fetus ipso illo. 142. a. 3. 142. a.
 317. a.
 Pater cur non sit agens proximum ac
 principale utens semine, tanquam
 instrumento, ad generandum ani-
 mam fetus. 142. a. 142. a. 142. a.
 Pater non est, agens a quo fetus im-
 mediata animam suscipiat. 142. a.
 Pater generat, efficit, & producit fi-
 lum. 142. a. 142. a. 142. a.
 Pater, quomodo generet hominem
 in seipso. 411. b.
 Pater quomodo fetus animam tri-
 bust. 317. a.
 Pater est agens materiale, ac physici
 generans ex materia. 172. b. 172. b.
 Perfectione natus est anime, seu for-
 ma non materia, vel subiecti. 424. c.
 Penis oblongus cur efficiat homines
 infantes. 393. c. 394. a. 394. a.
 Per se quis nexus sit, & quorum. 90. c.
 91. a. b.
 Per se tale nunquam a sua natura de-
 fectit, sed tale semper permanet in
 quocumque, & ubicumque ponat-
 ur. 83. a.
 Phantasia est sensus internus. 109. b.
 Phantasia est quae. 108. c. 107. a.
 Phantasia est prior actione in-
 tellectus per agentis, tunc possibilis
 107. a. 108. c. 109. a. 107. a.
 Phantasia per se intellectum, discursi-
 onem interpellare, nunquam ve-
 re illi operari, sicut se organum. 107. b.
 Phantasia non potest percipere ob-
 iecta intelligibilia. 363. c. 363. c.
 Phantasia supra materialia, & cor-
 poream. 109. c. 109. c. 109. c.
 Philosophus supra sensum sese intol-
 lens sola ratione percipere videtur.
 416. a. b.
 Physicus considerat tanquam natu-

ram. 181. a. 181. a. 181. a.
 Physicus quomodo, & quousque co-
 sideret formam. 181. a. 181. a.
 Physicus quomodo consideret for-
 mam separabilem, tum separantem
 a materia. 181. a. 181. a. 181. a.
 Physicus non abstrahit a materia. 181. a.
 Physicus non considerat quidquam
 sine materia. 181. a. 181. a. 181. a.
 Physicus quo differat a ceteris Philo-
 sophis. 181. a. 181. a. 181. a.
 Pileas qui peque maris, noque semini-
 ni sunt. 176. a. 176. a. 176. a.
 Pileas in partu consistunt coita-
 107. a. 111. b. 111. b.
 Pileas genera quae solum semine
 sexu gaudent, quae partum sibi simi-
 le sine mare. 107. a. 111. b. 111. b.
 Pileas per virescentem coctioem aqua
 nata est cedere in vitam sanguis-
 ma, & alimenti. 353. b. 353. b.
 Plantae unde animam acquirant. 321.
 c. 323. a. 323. a. 323. a.
 Plantarum sexus quae. 323. c. 323. c.
 Plantae omnes sunt sexus masculini.
 323. b. 323. b. 323. b.
 Plantae omnes cur sint sexus masculini
 & quo videntur loco feminum. 125.
 a. b. c. 323. c. 323. c. 323. c.
 Plantae non mutatur quando ab es-
 colliguntur fructus. 427. a. 427. a.
 Platonice doctrina quae, & quomo-
 do legenda. 37. c. 37. c. 37. c.
 Potentia quatuorplex. 144. c. 144. a.
 Potentia secunda quid. 144. a. 144. a.
 Potentia secunda non est continua
 in infinitum, sed habet latitudinem.
 144. a. 144. a. 144. a.
 Potentia quae ad actum non reduci-
 tur frustra est. 417. c. 417. c.
 Potentia a quo agere ad actum redu-
 ci possit. 417. c. 418. a. 418. a.
 Potentia subiecti ad formam non est
 ab efficiente. 363. c. 363. c. 363. c.
 Potentiae animae non sunt acciden-
 tia. 181. a. 181. a. 181. a.
 Potentiae animae se ab invicem differ-
 unt. 181. a. 181. a. 181. a.

Potentia non sunt res distincte ab anima. 183. A. C.

Potentia proprium est esse perfectibili. le. ac incompletum. 37. C.

Pregnanti morienti cur labia feruan- da sint aperta. 353. A.

Preparatio materie ad animam a quo fiat ex Fer. 35. C.

Prævia dispositio non est pars forme- c. 15. A. Fer. 462.

Prævia dispositio materie ad formam in Fer. dicitur potentia. 45. A.

Prævia dispositiones alimenti ad in- duendum formam partis nutrien- de que. 111. C.

Primum quot. que quæ habent signi- ficata. 152. C. 73. A. 382. C. 383. A.

Principium idem est quo quid est. & quo quid agit. 243. A. 335. A.

Prisio formæ in genere quid Simp. 110. A. 354. C.

Prisio dno genera. 408. A. B.

Prisio exoriente noua forma quo- modo dicitur fieri hoc. 386. C. 393. B. C.

Prisio aduentu nouæ forme à ma- teria secedit. 178. A. 185. C.

Prisio ad presentiam forme quo- modo aboleatur. & quomodo non. 184. A. 413.

Prisio forme hominis que Fern. 184. B. 154. C.

Prisio anima humane quæ fit. 413. C. 414. A.

Prisio. spæ est radice entium forme- rum futuræ. 413. A.

Prisio non est in era negatio. 413. A.

Prisio nis minus præcipuum. quod- rum fit. 413. A.

Productio anime vegetalis. aut sen- sientis eodẽ modo fit in homini- bus ac in cæteris que tales animas participare. 107. A.

Projecta à quo. & quomodo mo- veantur. 346. A. B.

Proprietates hominis. 116. C. 117. A.

Uter in lucem æditus primo bicando solo lacte alitur. 358. C.

Pueri cur spermate careant. 348. C.

Pulli in ouis gignuntur albumine. & aluntur luteo. 357. B. 343. A. 351. A.

Pulli ex ouis esse excludi possunt ca- lore tum animalium. tum etiam- verum anima carentium. 346. C.

Punctum additum linee facit vnum- perse ens. 350. C.

Punctum vniui linee in vna tantum- parte. 350. C.

Pura potentia nihil agit. 108.

Purum cum impuro socium non po- test sine medio. 186. C.

Purredo quid sit & quomodo fiat. 360. C.

Puri ex materia orta à quo efficien- te proxime nascuntur. 362. 37. A. 64. C. 67. A. B. C.

Q

Quadragesima die à conceptu for- mata sunt omnia membra. 126. C.

Quadrati quomodo continet duo- triangula. 187. A. C.

Qualitates passivæ in temperamen- to quomodo infirmant actioni- bus animæ. 75. A.

Quantitas est de definitione argu- menti & de decrementi. 82. C.

Quantitas discretam quid est à mate- ria. 91. A.

Quantitas est id quo materialia diffe- rantur ab immaterialibus. 91. A.

Quantitas non est à forma. 91. A.

Quantitas est accidens perse primò- prodicens à materia. 96. A. 91. A.

Quantitas non definitur per formam. 91. A.

Quantitas necessarid mediat inter- quolibet duo puncta. 95. C. 96. A.

Quanto in omni per se primò est di- uisibile. 79. C. 164. A. 391. C.

Quæcunque non mota mouentur- sunt physice considerationi sed metaphysice. 155. A. 156. B.

Quæ intelliguntur apprehenduntur- per modum & naturam eius quod- appre-

R E R Y M N O T.

in digestione vicini alimenti. 157. a
 Semen cur circulatorum retineat ani-
 mam, qua pollebat ante sui effuso-
 nem. 326. a.
 Semen non adhuc circulatorum qua
 ex parte habeat animam, huma-
 nam. 391. b. c.
 Seminis materia quæ sit. 147. a. 152. a.
 Semen, & mortuo illo à quo decidit,
 ex se vim habet prolificam. 149. b.
 Semen quomodo sit indefinita ma-
 teria factæ, & animalis totum indefi-
 nitum. 147. c.
 Semen an sit simile, an dissimile.
 416.
 Semen sensu est homogeneum, huc
 similitum partium. 152. a.
 Semen esse vel sensui dissimile. 416. c.
 Semen Arist. non est pars fetus. 101. c.
 Semen humanum alijs (animantibus) por-
 fecilius. 132. a. d. e.
 Semen muliebres esse posse sufficiens
 principium materiale partium al-
 biarum conceptus. 109. a. c. 110. a. b.
 Semen muliebres an sit animatum.
 139. c.
 Semen muliebres cur non sit unio ad
 semen cum masculo Arist. 108. c.
 Semen brutorum esse animatum ad-
 ma sensuali. 322. a. c.
 Semen canis a cane differre non potest
 penes accidentia. 399. c. 400. a.
 Semen serpibus ea non differre nisi
 secundum accidentia. 400. a. b.
 Semiparus natus ex muliere & cane.
 106. b. 120. c.
 Senes cur decreascent. 119. a.
 Senes cur habere possint desideria in-
 iuvenilia cum languore corporis.
 167. c. 168. a.
 Sensus & motus animalis non sine
 anime presentia. 395. a. b. c. d. e. f. g. h. i.
 Sensus omnis est facultas corpora-
 386. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Sensus indeterminare respicit om-
 nia sensibilia. 362. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

Sensus a quo determinatur magis ad
 hoc quam ad illud sensibile. 329. a.
 Sensus minus fallax quam ratio. 176. c.
 Sensus quando non decipitur circa
 proprium obiectum. 99. a. c. d. e. f. g. h. i. j.
 Sensus non potest cognoscere sub-
 stantias, nec universalia. 109. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Sensus communis quomodo differat
 à particulatibus, quomodoque
 illos respiciat. 99. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Sensus communis actio quæ. 99. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Sensitive facultas in homine quatuor-
 plex, & quæ. 99. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Sensitive potentia ad sentiendum tri-
 tur organo corporeo. 112. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Sensibile externum quomodo mo-
 uent potentiam sensitive, & quo-
 modo sine causa sensationum.
 121. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Sensibile mouet sensum, & sensus il-
 lud percipere potest sine opera ap-
 petitus. 129. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Sensibile primum quomodo possit
 esse interitum. 129. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Serpentes partu editi a matre. 108. a.
 Sexus in quibus non est distinctus,
 idem animal quomodo fungitur
 officio maris & femine. 124. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Similitudo cur non sine dissimilitu-
 dine. 102. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Similitudo quando inter causas &
 effectus reperitur, & quando non.
 148. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Similitudo corpora Medice cur pos-
 sint esse dissimilata Philosophis.
 1416. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Simplicia quæ possunt dari a multis
 simplicibus naturis. 47. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Simplex perfectius compositis. 130. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Simplicis essentia simplex est tam
 facultas, tam actio. 138. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Soboles ex equa & vento cur pemi-
 cissima & breuis vite. 120. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Sol est causa generationis & corrup-
 tionis. 61. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Sol quomodo sit causa generatio-
 nis, & corruptionis rerum. 361. a. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 Sol inter alia corpora celestia magis

sem habet vim circa generatio-
nem substantiarum 255 a

Sol cur non generet hominem et
materia 252 c 253 a

Solis nomine quid significet Aristoteli
ait homo hominem generat &
Sol ex Fer 47 a

Sol est diuine nature symbolus 253 a

Solis calor est accidens 254 a

Solis calor est imperfectior agenti-
bus, quae semine utuntur ad pro-
lem 27 a

Solis calor non proxime pendet a
Coelo 27 a

Solis calor vnde immediate prodest,
27 a

Somnus cur maximè demis animali-
bus 365 c

Somnus quae habeat corporis per-
turbationes 365 c

Species in qua agentia physica gene-
rant sibi simile quae sit, & quom-
plex 205 a

Species audibiles per spacium nota-
bile cur non ferantur nisi in tem-
pere 212 a

Species intelligibilis quid sit 205 c

Species intelligibiles immateriales,
204 c

Species intelligibilis non potest elici
ex vno tantum phantasmate 206 a

Species intelligibilis a quo educitur
ex phantasmatibus 204 a

Species intelligibilis quomodo edu-
citur è phantasmatibus 205 c

Species intelligibiles post intellectio-
nem consecrari impressas in intel-
lectu, non in phantasia 205 a

Spectrum mensuræ imperfectissimum qua
ratione vna sola inter alias moue-
re possit intellectam ad sui specula-
tionem 369 a c

Species intelligibiles nullo modo in-
digeat organo, aut facultate corpo-
rea 204 c

Species tangibiles momento de loco
ad locum ferri nequeunt 212 a

Species tangibiles non absoluantur a

materia 216

S, istos animales qua ratione inter-
sunt sensus, & motus 252 c 253 a

Stomachus Epicoriquae quae per os
assumuntur 216 a

Subiectum quomodo est grana for-
mae, non vicissim 77 a

Subiecti varietas quomodo pendeat
ex varietate formae 77 a

Substantia sine Coelo nec agere nec
esse potest 77 c

Substantia omnia vnde habeat suam
essentiam & vivere 253 a

Substantia efficiens omnia in agen-
do a quo reguntur 27 a

Substantiae sunt perfectiores acciden-
tibus 21 a

Substantia potest generare acciden-
tia non vicissim 145 a 223 c

Substantiae quomodo sint beati nu-
meri 297 a c 298 a

Substantiae non indigent accidenti-
bus tanquam vehiculo 21 c

Sues viginti percellos vno exitu pa-
tere possunt 210 c

Superi sunt agentia transnaturalia li-
cet agant physice 30 a

T

Temperamentum vnde oritur
303 a

Temperamentum nostrum vnde pen-
det Plat 202 a; 21

Temperamentum vicinis quomodo
permanet in caduere 24 a

Telites vni habent conciliendi so-
men, & Art 153 a

Terminus ad quem in generatione
hominis duplex 416 c

Terminus quo fetus possit innocue-
re vtero exitu vnde sit desinens
258 a b

Terra est communis omnium planta-
rum mater 313 c 313 a

Totum omne multatur, vbi pars ali-
qua a ceteris separetur 133 a 349 a

Totum quod habet partes, simplex
cuius

etiam potest post obitum. 76. c. 10 V
 Videns a nonnimente non gignit. 87. a
 Voces sine voce passionum animal.
 943. a
 Voluntas humana à Cœlo cogi non
 potest. 154. c. 11. 157. c. 11. 158. c. 11
 Voluntas ita se habet ad mentem, sicut
 appetitus ad sensum. 169. a. 143.
 Voluntas potest sese applicare menti,
 & sensui. 167. c. 268. a
 Voluntas est in seipsum actionem
 intellectus. 168. a. 170. c. 11. 171. c. 11
 Voluntas rationis in nobis inomen
 a se fundit. 172. c. 11. 173. c. 11
 Umbra vltus. 171. a
 Visio animæ rationalis cum iratione
 a se differt ab visione sensitivæ cum
 vegetali. 181. c
 Virtus quid. 191. a
 Virtus addita numero sicet unum
 per se esse diversam specie a priori,
 numero. 191. a
 Virtus addita numero sicet unum
 per se esse diversam specie a priori,
 numero. 191. a

Vnum nobilius multo plerumque. 18. c. 10
 Vnius numero quomodo sit vnum ac
 tus numero. 178. a. 181. c. 11. 182. c. 11
 Vnum per se ens quomodo ex pluri
 bus fieri possit. 17. a. 181. c. 11. 182. c. 11
 Vnum non possit simul diversis actio
 nibus vehementius incumbere.
 181. c. 11. 182. c. 11
 Vnum a proprie dicta sunt eiusdem
 generis. 14. c
 Vnum quodque resolutur in ea ex
 a quibus compositum. 181. c. 11. 182. c. 11
 Vnum quodque est id quod in eo est
 summum. 181. c. 11
 Vnus partium, quibus homo commu
 nicat cum aliis animalibus, com
 munitatem item esse debet. 181. c. 11
 Virtus semine attracto clauditur ar
 tibus. 190. a
 Virtus sicut calor mitis ac blandus. 191.
 a. 1
 Virtus sicut calor mitis ac blandus. 191.
 a. 1

Ego Fr. Baptista de Finario Inquisitor Genue vidi
 hoc opus D. Fortunij Liceti Genuensis inscri
 ptum *De Ortu Animæ Humane libri tres*, nihil
 habens S. R. E. ac Fidei, aut bonis moribus con
 trarium.

Fr. Baptista ut supra manu propria.

Camillus Hectorius Vicarius Archiepise.

GENVAE,
EX TYPOGRAPHIA
PAVONIANA.
MDCII.
SVPERIORVM CONCESSV.